BUCUREȘTII

BUCUREȘTII

DE

O. N. GRECEANU

CU PLANUL GENERAL AL BUCUREȘTIULUI

PRIMA EDIȚIE

BUCUREȘTI
TIPOGRAFIA „CARTEA MEDICALĂ"
1 9 2 9

PREFAȚA

Acest manual al călătorului *„Bucureşti“* singurul care există, are drept scop de a oferi cititorului un ghid practic pentru cunoaşterea capitalei României, atât din punct de vedere al istoriei cât şi al artei.

Ar fi să luăm o cale nedreaptă dacă am încerca să asemănăm Bucureştiul cu celelalte Capitale ale Europei. Nu trebue să uităm că dacă Bucureştiul este ruda săracă a capitalelor din Europa, ea e unicul exemplu al unui oraş care, dela origina sa şi timp de şapte secole, fără încetare devastat, ruinat, prădat, jefuit şi ars, uneori chiar ras, făcută una cu pământul şi condamnat la moarte, reînviază de fiecare dată ajunge printr'o sforțare legendară în scurtul interval de o jumătate de veac, la situația în care se găseşte azi.

Puține capitale în Europa au o istorie aşa de straniu de încurcată şi aşa de greu de coordonat într'un întreg clar şi uşor de înțeles, ca aceia a Bucureştiului, nu numai din cauza originei sale, dar şi din cauza diferitelor drumuri ce a luat din primele secole, desvoltarea sa interioară precum şi suflarea influențelor politice exterioare, influențe sub care lucrau voevozii români.

Dacă ne reîntoarcem la primele pagini ale analelor României, o vedem chiar înainte de invazia turcească, ocupată de barbari de diferite rase.

Țările Române nu se formează decât spre secolul al XIV-lea, iar din secolul al XV-lea până în al XVIII-lea poporul român e un popor fără libertate, muncind pentru alții. stăpânit când de un popor, când de altul, veşnic în neînțelegeri, veşnic în lupte, veşnic în războaie ; îi lipsea acestui popor, singurul mijloc de desvoltare şi perfecționare, o libertate civilă nemărginită, în armonie cu ordinea şi egalitatea. In afară de tragedia neîntreruptă pricinuită de dominația turcească, însuşi principatele române Muntenia şi Moldova, nu încetează de a se hărțui şi de a se provoca, atât de diferite sunt interesele ce le despart, atât de departe sunt una de cealaltă, prin regimul diferit sub care trăesc.

Dacă Bucureştiul trăeşte e o minune; mai puţin frumos de ar fi, mai puţin desvoltat, mai puţin împodobit într'o stare de o mie de ori mai inferioară dacă ar fi, şi încă ar avea dreptul la admiraţie, atât de dramatic a fost sistemul politic şi social care l'a făurit. Cu cât vom studia mai mult peripeţiile variate al cărui teatru a fost România, lăsată în prada fluctuaţiilor unei politici extrem de agitate şi rând pe rând în mâinile ungurilor, polonezilor, turcilor şi încă altor popoare, cu atât bisericile şi tot ce-a rămăs în picioare în Bucureşti, vor deştepta mai mult curiozitatea şi 'n acelaş timp şi simpatia. Toate aceste construcţii, în aparenţă simple şi fără stil, adevărate rămăşiţe a unei lumi dispărute, mărturisesc prin sărăcia şi simplicitatea lor, valurile evenimentelor, catastrofele însângerate şi capriciile opiniunilor politice la care oraşul a fost întotdeauna expus.

Pus alături de Paris, Londra şi Berlin, Bucureştiul e departe de a reprezenta un ecou al lor, dar pentru cei ce cunosc desnădejdiile vieţii sale, ei se vor minuna mult mai mult de ceeace există, decât de ceeace nu-i. Si dacă te gândeşti că situaţia oraşului de azi şi întregul său aspect nu datează decât de o jumătate de secol, ştii că nu poţi întâlni în viaţă un alt plugar care, cu mai mult merit, să-şi fi protejat plugul şi apărat brazda.

Bucureştiul supus şi umilit de străini, victima barbarilor în trecere, şi lovit de nenorociri, a învăţat în clipele de desnădejde să se cunoască pe el însuşi şi să-şi măsoare puterile, pentru a se avânta cu încredere pe drumul viitorului.

In timp ce în Evul mediu, toate ţările din Occident 'şi trăiau veacul lor de aur, Românii abia atunci scoboară din munţii unde se refugiaseră, pentru a pune stăpânire pe câmpia muntenească şi oltenească ce-au moştenit dela strămoşii lor Daci şi Romani. Siliţi să stea ascunşi în munţi, unde trăiau din munca pământului şi creşterea vitelor, românii din secolul al XIV-lea nu ştiau nici să scrie, nici să citească. Popoarele duşmane cari stăpâneau pe români, aveau tot interesul să-i ţie într'o stare de inferioritate din punct de vedere moral şi să nu deştepte în ei sentimentul conştiinţei naţionale care trebuia să izbucnească cu atâta putere în secolul al XIX-lea.

Dar a f st deajuns acestui popor născut în perfectă armonie a facultăţilor sale, înzestrat de Dumnezeu de tot

ce poate contribui la desvoltarea sa morală, fizică şi intelectuală, să întrevadă printr'o singură uşe lumina şi civilizaţia, pentru că în mai puţin de 50 de ani să ajungă să întemeeze o ţară, în totul asemănătoare celorlalte ţări din Europa, mai fericite şi de veche civilizaţie.

Când Europa îşi face drum în Asia şi pătrunde în cuceritoare prin istmul de Suez, când Napoleon deschide Egiptul şi steagul tricolor flutură pe coastele Africei, când Grecia şi-a scuturat jugul, când turcii alungă enicerii şi deschid haremele, atunci abia Muntenia şi Moldova devin europene şi-şi caută puţină viaţă în instituţiile Occidentale.

Progresele ce România, Bucureştiul şi poporul său au realizat în 50 de ani, sunt legendare. Regele Carol, principalul fondator al României intelectuale, care în 1866 în loc de Calea Victoriei n'a cunoscut decât o şosea judeţeană umbrită de tei şi de castani şi drept Palat o casă văruită, a lăsat în 1914 succesorului său un oraş strălucit, bogat în construcţii, înfloritor, unde abundă instituţiile publice şi culturale.

Aşa cum e Bucureştiul azi, pe alocurea încă rău înfăţişat, trebue să-i recunoaştem merite pe lângă faptul că nici un alt oraş pe lume n'a fost atât de încercat în fundaţiile lui. Toate ţările şi toate popoarele, artrebui să înteleagă că România ar avea cel puţin dreptul la simpatie, dacă nu chiar la admiraţie.

Aprilie 1929. **OLGA GRECEANU**

TABLA METODICA

INTRODUCERE

I. Origina poporului romàn

Popoarele cari formează prima bază a naționalității române sunt Tracii și Ilirii. In rasa Tracilor se cuprind: Berzii, Odrizii, Mezii, Agatirșii și în fine cei mai importanți *Dacii* și *Geții*. cari din secolul al V-lea încă în. de Ch.) ocupau malul drept al Dunării aproape de gura ei, și mai târziu cuprinsul Transilvaniei, între Timiș. Tisa, Prut și Dunăre. Dacii și Geții devin sub șeful lor Buerebistas, un popor foarte temut și ajung să formeze un regat puternic între Nistru și Tisa, pe ambele maluri ale Dunării, până la granițele trace și ilirice, pe cari adeseori le atacă.

Impărații romani, neliniștiți de această periculoasă vecinătate, pornesc contra Dacilor mai multe campanii însă fără rezultat Numai sub Impăratul Traian Romanii ajung să nimicească poporul Dac, făcând totdeodată din Dacia, o provincie romană.

După această învingere ce Impăratul Traian comemorează prin monumente, — cum de exemplu: orașul Tropaeum Traiani, monumentul dela Adam Klissi (în Dobrogea, la S. E. României și coloana lui Traian la Roma, — Dacii se retrag în Carpați în timp ce femeile și copiii, de altfel decimați de multele războaie, rămân pe loc, la gospodăriile lor, unde vor fi cu timpul absorbiți de Romani. In adevăr Traian intreprinde o colonizare oficială cu coloniștii din Dalmația și Europa Occidentală o parte provenind din Orient), cari denaționalizează într'atâta elementul băștinaș, încât Dacii romanizați adoptă chiar limba latină, care devine și limba țării. După decadența Imperiului Roman — când anarhia militară ajunge la apogeu — militarii și funcționarii romani părăsesc Dacia și o lasă în mâinile barbarilor Sarmați, Roxolani, Marcomani și mai ales Goți. cari o stăpânesc câteva secole.

Indigenii adică Dacii romanizați, legați de pământul ce cultivau de două secole. se retrag, ca și primii Daci în fața barbarilor, stabilindu-se în masivul Transilvaniei, unde

timp de nouă secole se îndeletnicesc cu munca pământului şi creşterea vitelor; când timpurile se îndreaptă, când barbarii îşi duc setea de năvălire spre alte ţinuturi, Dacii romanizaţi se reîntorc la pământul lor. Acest teritoriu reocupat de ei este vechiul pământ Dac, format din Oltenia, Muntenia, Transilvania, Moldova şi Basarabia, adică România de azi. Astfel poporul Daco-Roman a rezistat timp de nouă secole la toate loviturile ce s'au abătut asupra sa.

Trăind izolaţi în masivul Transilvaniei, Dacii romanizaţi şi-au perpetuat rasa, păstrându-şi tipul, portul şi limba. Reîntorşi în vale ei se unesc cu coloniştii romani dela şes. cari se retrăseseră în acele locuri încă din secolul al III-lea şi se înapoiază acum în sec. XIII-lea. Aceştia din urmă aduc cu ei din sudul Dunării şi un amestec grec din Bizanţ ale cărei frontiere se întindeau până la malul drept al Dunării. Aşa dar Dacii romanizati dela Nord, se întâlnesc după 900 de ani cu Dacii romanizaţi dela Sud, pe vechiul pământ ce le revenea dela strămoşii Daci şi s'au mirat, văzând că unii şi alţii vorbesc aceiaşi limbă. Aceste două elemente, urmaşii Dacilor şi al Romanilor, unii în munţi, alţii la şes, se vor numi *Romani*, iar mai târziu într'un dialect adoptat „*Români*", adică locuitorii vechei „*Romania*", de unde numele de azi „*România*".

Nimeni nu pretinde că poporul *român* ar fi urmaşul Dacilor şi al Romanilor fără nici un alt amestec străin, adică Romani în sensul pur latin al cuvântului. Sunt însa Romani scoborâţi dintr'o civilizaţie superioară, reprezentanţi ai celei mai mari forţe politice din lumea antică şi care sunt premergătorii romanilor de azi, de care suntem legaţi sub raportul rassei şi mai ales prin transmiterea neîntreruptă a unei civilizatii populare, şi printr'o netăgăduită moştenire de drepturi.

Lăsând la o parte teoria originei şi a continuităţii Dace. prezenţa *românilor* în ţara care o ocupă acum, ar fi inexplicabilă : ne-am putea întreba atunci, cum ar fi putut un popor de altă origină decât *romană* şi *dacă*, să ocupe vechea ţară Dacă-Romană, să vorbească o limbă latină. şi sa îmbrace şi azi portul vechilor Daci, cu atât mai mult cu cât e înconjurat numai de ţări slave şi mongole ?

Dela cine ar fi împrumutat *Românii* limba latină, izolaţi cum sunt în Orientul Europei ? *Românii*, amestec de elemente Dace şi Romane, nu ajung decât în secolul al XIII-lea să pue bazele principatelor lor, dar până în sec.

XIV-lea, tot nu poate fi vorba de un *„popor român"* şi nici de o civilizaţie proprie.

Românii sunt pomeniţi în documente foarte vechi şi în unele lucrări din evul mediu, cum de exemplu în epopeea germană *„Niebelungenlied"*, în cronicele rusului Nestor şi în scrierile notarului lui Bela IV, regele Ungariei. Popor supus tuturor încercărilor şi tragediilor, el va cunoaşte dealungul veacurilor cele mai mari nenorociri şi nu-şi va găsi liniştea decât la sfârşitul secolului al XIX-lea când scapă de orice stăpânire străină.

Persecutaţi, jefuiţi, victimile barbarilor în trecere, subjugaţi de turci, de unguri şi de greci, românii rezistă la toate loviturile. Element etnic foarte vioiu, în acest vârtej de rasse care se perindă pe teritoriile dintre Dunăre şi Balcani, poporul român a ştiut să-şi retragă neatinsă individualitatea naţională, ceiace constitue în ochii oricărui istoric, un merit considerabil.

II. Limba

Limba oficială în România este limba *română* de origină latină. Cel mai vechiu document de origina limbei *româneşti*, ne-a parvenit printr'o tăbliţă de ceară, găsită în Dacia, în anul 160 al erei noastre. Limba *română*, este una din cele 7 limbi romane, isvorâte din latina vorbită în diferitele ţinuturi ale Imperiului Roman. Ca toate celelalte limbi romane, ea s'a format din latina vulgară, numită încă italică, de care se serveau soldaţii romani, iar nu din latina clasică a poeţilor şi scriitorilor. Armatele au adus'o în ţările cucerite, adică aci în ţara Dacilor. Totdeodată soldaţii însurându-se cu femei indigene, limba latină devine şi limba ţării şi cum pe de altă parte limba Dacă n'a putut fi complect îndepărtată de învingători, ea a supravieţuit în unele expresii locale, ceiace a adus transformări şi divirgenţe dialectale, de unde asemănarea şi deosebirea între limba *română* şi vechea limbă latină. Prin contactul ce românii iau mai târziu cu Grecii şi slavii se mai introduc şi cuvinte din limba acestora, care au rămas până azi. In afară da România (Muntenia. Moldova, Basarabia, Bucovina, Transilvania şi Dobrogea) se mai vorbeşte *româneşte* în Nord-Estul Serbiei, în Nordul Bulgariei şi în Sudul Balcanilor, adică în Macedonia, Tesalia, Albania, Epir şi Istria. Abia în secolul al X-lea, *România* îşi câştigă o

individualitate limbistică, dar formarea limbei nu se cunoaşte decât în secolul al XIII-lea. Limba Daco-Română ce-o vorbeam noi în secolul al XVI-lea şi al XVII-lea se mai numeşte şi vechea limbă *românească* ; legătura între limba romană şi *română* se mai afirmă prin analogia vocabularului lor şi mai ales prin gramatică. Până în anul 1860, vechea limbă *românească* se scria cu litere chirilice întrebuinţate de slavi : dela această dată, alfabetul slav este înlocuit cu alfabetul latin.

III. Moneda

România face parte din Uniunea unitară latină. Banca Naţională emite bilete de 5, 20, 100, 500 şi 1000 lei. Unitatea monetară este *leul* împărţit în o sută de părţi numite *bani*.

IV. Paşapoarte. Vama

Paşaportul e absolut necesar oricărei persoane care călătoreşte în România, putând fi folosit şi ca act de identitate. Paşaportul se obţine dela *Prefectura Poliţiei*, Calea Victoriei No. 25.

Vama. — Coletele de mână sunt revizuite în compartimente ; bagajele mari pe peronul gării. Vămuirea se face mai ales în vederea mătasurilor, dantelelor, ţigărilor, ţigaretelor, tutunului. cărţilor de joc. brichetelor cu benzină, chibriturilor, parfumurilor, a pânzei şi a păpuşilor. Armele sunt confiscate în interiorul ţărei, portul de arme fără permis, este pedepsit cu închisoare .

Este de preferat să se călătorească cu toate bagajele, călătorul asistând la vămuirea dela frontieră. Bagajele neîntovărăşite. sau coletele pentru a căror vămuire nu se prezintă călătorul, vor fi expediate cu un tren următor la locul de destinaţie. rămânând depozitate într'unul din următoarele biurouri ale vămei : *Vama Bucureşti*, în Gara de Nord ; *Vama Intrepozite,* în Calea Rahovei ; *Vama Obor*, la Gara Obor ; *Vama Poştei,* în Str. Mihai-Vodă 6.

V. Gări, Agenţii de călătorie. Case de transport. Articole de călătorie.

Toate trenurile, inclusiv cele de lux internaţionale, se opresc în Gara de Nord, (p. 196). Eşirea se face prin Bd.

Dinicu Golescu, unde așteaptă taxi-uri și trăsuri. Pentru plecare, intrarea este pe Calea Griviței. In Gara de Nord se găsesc biurourile de: informații, poștă, telegraf, telefon, vamă, serviciul medical, restaurant etc.

Coletele de mână se încredințează unui hamal, care la rândul său angajează un automobil de piață; Hamalul primește 5 sau 10 lei de colet, după greutate. „Mersul trenurilor" se găsește în toate gările și chioșcurile de jurnale.

Gara Filaret, Str. 11 Iunie, nu deservește decât linia București-Giurgiu; trenul se formează în Gara de Nord.

Gara Obor, Șoseaua Mihai Bravu, e destinată intereselor comerciale.

Gara Cotroceni, în fața Palatului, servește numai Familiei Regale. Mai sunt: Gara din Dealul Spirei, Str. 13 Septembrie și Gara Mogoșoaia, Șoseaua Chisselef.

Agenții de călătorie. — Se pot reține înainte bilete la: *Biroul oficial al Căilor Ferate în Gara de Nord*, (are și o sucursală în Str. Academiei, No. 20); la *Compania de Wagons-Lits*, Piața Regală, 3; *Europa*, Calea Victoriei 57; *Sardev*, Calea Victoriei, 63; *Centrală*, Calea Victoriei, 51.

Case de transport. — Expedierea bagajelor înainte, se va face prin intermediul unei case de expedițiuni. Cele mai centrale sunt, între altele: *Llòydul Român*, Calea Victoriei, 86; *Citran*, Birou internațional de transport, Calea Moșilor, 88; *Viteza*, Str. Caragheorghevici, 7; *Internaționala*, Bd. I. C. Brătianu, 21; *Carmen*, Str. Doamnei, 1; *Schenker*, Str. Doamnei 10.

Articole de voiaj. — La *Dimitrie Mărcuțescu* (fabrică Str. Sărindar, 12; *Magazin General*, Calea Moșilor 1. 3 și 5; *Magazin Universel*, Calea Victoriei 9; *Müller*, Calea Victoriei, 41-43; *Paul Milker*, Calea Victoriei, 79; *Socec*, Calea Victoriei, 13; *Societatea Amicii Orbilor*, Calea Griviței; *Beckman*, Calea Victoriei, Piața Regală.

VI. Mijloace de transport

Trăsuri de piață: trăsurile se iau cu cursa, sau cu ora. Trăsurile cu un cal sunt mai ieftine. Tariful amănunțit e afișat în fiecare trăsură.

Taxi-urile-automobile sunt tarifate.

Tramwae: liniile ce le parcurg.

1 4. **Dela Târgul Moşilor la Uzinele Lemaitre.** — Târgul Moşilor — Calea Moşilor — Piaţa Sft. Gheorghe — Calea Văcăreşti — Uzinele Lemaitre.

3. **Dela Piaţa Victoriei la Cimitirul Bellu.** — Piaţa Victoriei — Str. Buzeşti — Str. Berzei — Str. N. Cobălcescu — Bulev. Schitu Măgureanu — Splaiul Arhivelor — Splaiul Mihaiu-Vodă — Splaiul Brâncoveanu — Hala Ghica — Piaţa Bibescu — Bulev. Maria — Str. 11 Iunie — Str. Cuţitu de Argint — Calea Şerban Vodă — Cimitirul Bellu.

5. **Dela Biserica Floreasca la Piaţa Sft. Gheorghe.** — Biserica Floreasca — Calea Dorobanţilor Piaţa Lahovari — Bulev. I. C. Brătianu — Str. Colţei — Piaţa Sft. Gheorghe.

6. **Dela Teatrul Naţional la Cimitirul Sft. Vineri.** — Teatrul Naţional — Str. Câmpineanu — Str. Luterană — Str. General Berthelot — Calea Griviţei — Cimitirul Sfta Vineri.

7. **Dela Antrepozitele comunale la Uzinele Lemaitre.** — Antrepozitele comunale — Str. Uranus — Str. 13 Sepfembrie — Splaiul Arhivelor — Splaiul Mihaiu-Vodă — Splaiul Brancoveanu — Hala Ghica — Splaiul General Cernat — Splaiul C. A Rosetti — Calea Văcăreşti Lemaitre.

8. **Dela Fabrica Gib la Calea Dudeşti.** — Fabrica Gib — Str. Isvor — Splaiul Arhivelor — Splaiul Brâncoveanu — Hala Ghica — Splaiul General Cernat — Calea Dudeşti.

11. **Dela Cimitirul Sf. Vineri la Calea Dudeşti.** — Cimitirul Sf. Vineri — Calea Griviţei — Str. Polizu — Str. Basarabia — Str. General Manu — Bulev. Lascăr Catargiu — Bulev. I. C. Brătianu — Str. Colţei — Str. Smârdan — Hala Ghica — Splaiul General Cernat — Calea Dudeşti.

11. **Din Calea Dudeşti la Cimitirul Sf. Vineri.** — Calea Dudeşti — Splaiul General Cernat — Hala Ghica — Str. Smârdan — Str. Lipscani — Str. Eugen Carada — Str. Poincaré — Calea Victoriei — Str. Episcopiei — Str. Corăbiei — Str. N. Bălcescu — Piaţa Lascăr Catargiu — Bulev. Lascar Catargiu — Str. General Manu — Str. Ba-

sarabia — Str. Polizu Calea Griviței — Cimitirul Sf. Vineri.

12. Calea Șerban Vodă — Regie.

13. Din Bulev. Regiei la Cimitirul Bellu. — Regie — Str. Fălcoianu. — Bulev. Dinicu Golescu — Str. Cobălcescu — Bulev. Schitu Măgureanu — Splaiul Arhivelor Hala Ghica — Bulev. Maria — Str. 11 Iunie — Str. Cuțitu de Argint — Calea Șerban Vodă — Bellu.

14. Dela Șoseaua Cotroceni la Mihaiu Bravul. — Cotroceni — Splaiul Domnița Maria Podul Sft. Elefterie — Bulev. Elisabeta — Bulev. Academiei — Bulev. Carol — Bulev. Pake Protopopescu — Șoseaua Mihai Bravul.

15. Dela Gara de Nord la Antrepozitele Comunale. — *Gara de Nord* — Str. Polizu — Str. Basarabia — Str. General Manu — Bulev. Lascar Catargiu — Bulev. I. C. Brătianu — Str. Colței — Str. Smârdan — Hala Ghica Bulev. Maria — *Antrepozitele comunale.*

15. Dela Antrepozitele Comunale la Gara de Nord. *Antrepozitele Comunale* — Bulev. Maria — Hala Ghica — Str. Smârdan — Str. Lipscani — Str. Eugen Carada — Str. Poincaré — Calea Victoriei — Str. Episcopiei — Str. N. Bălcescu — Piața Lascar Catargiu — Str. Gen. Manu Str. Basarabia — Str. Polizu — Calea Griviței — *Gara de Nord.*

16. Tramvai circular. *Piața I. C. Brătianu* — Str. Smârdan Hala Ghica Splaiul G-ral Cernat — Splaiul C. A. Rosetti — Str. Labirint — Str. Traian — Bul. Ferdinand — Șoseaua Mihaiu-Bravul Soseaua Stefan cel Mare Str. Viitorului — Str. G-ral Lahovary — Grădina Icoanei Bul. I. C. Brătianu - Piața I. C. Brătianu. (In sens invers acest tramvaiu în loc să ia linia Bulev. I. C. Bratianu, ia Str. Lipscani, iar mai departe Str. Eugen Carada Str. Poincaré — Str. Boteanu se oprește la Stația Marghiloman și continua în direcția Târgului Moșilor) *Obor.*

17. Dela Gara de Nord la Gara Obor. — *Gara de Nord* — Str. Polizu — Str. Basarabia — Str. G-ral Manu — Bulev. Lascar Catargiu — Piața Lascar Catargiu Bulev. I. C. Brătianu — Grădina Icoanei — Str. G-ral Lahovary — Str. Viitorului Str. Ștefan cel Mare — Șo-

seaua Mihaiu Bravul — Bulev. Ferdinand — Str. Zidurilor — *Gara Obor.*

18. Dela Moara Hassan la Cimitirul Bellu. — *Moara Hassan* — Şoseaua Ştefan cel Mare — Şoseaua Mihaiu Bravul — Bulev. Ferdinand — Pake Protopescu — Str. Traian — Str. Labirint — Splaiul C. A. Rosetti — Splaiul G-ral Cernat — Bulev. Maria — Str. 11 Iunie — Str. Cuţitul de Argint — Calea Şerban Vodă — *Cimitirul Bellu.*

19. Dela Depozitul Sanitar Militar la Calea Dudeşti. *Depozitul Sanitar Militar* — Bulev. Colonel M. Ghica Str. Dr. Felix — Str. Basarabia — Str. G-ral Manu Bulev. Lascar Catargiu — Piaţa Lascar Catargiu — Bulev. I. C. Brătianu — Str. Colţei — Str. Smârdan — Hala Ghica Splaiul G-ral Cernat — Splaiul C. A. Rosetti Str. Labirint — *Calea Dudeşti.*

19. Dela Calea Dudeşti la Depozitul Sanitar Militar. — *Calea Dudeşti* Splaiul C. A. Rosetti — Splaiul G-ral Cernat Hala Ghica Str. Smârdan — Str. Lipscani — Str. Eugen Carada — Str. Poincaré — Str. Boteanu Bulev. I. C. Brătianu — Piaţa Lascar Catargiu — Str. G-ral Manu — Str. Basarabia — Str. Dr. Felix Bulev. Colonel Ghica — *Depozitul Sanitar Militar.*

20. Bufet (Şoseaua Chiseleff la Antrepozitele Comunale. — *Bufet.* — Bulev. Mihail Ghica — Spitalul Filantropia — Str. Dr. Felix Str. Basarabia — Str. G-ral Manu — Piaţa Lascar Catargiu — Piaţa I. C. Bratianu Str. Colţei Str. Smârdan — Hala Ghica — Bulev. Maria — *Antrepozitele Comunale,* In direcţia opusa, acest tramvaiu in loc să ia linia străzii Smardan şi Bul. I. C. Brătianu, trece pe Str. Lipscani — Str. Eugen Carada Str. Poincaré Str. Boteanu — Paţa Lascar Catargiu şi mai departe până la Bufet).

21. Dela Bariera Vergului la Regia Belvedere. — *Bariera Vergului* — Calea Călaraşi — Hala Traian — Halele Centrale — Splaiul Halelor — Str. Isvor — Liceul Lazăr — Bulev. Schitu Măgureanu — Str. Cobălcescu Bulev. Dinicu Golescu — *R. M. S. Belvedere.*

23. Dela Piaţa Victoriei la Uzinele Lemaître. *Piaţa Victoriei* — Bulev. Lascăr Catargiu — Bulev. I. C. Brătianu — Str. Colţei — Str. Bărăţiei — Calea Văcăreşti — *Uzinele Lemaître.*

24. Dela Regie la Șoseaua Mihaiu Bravul. — *Regia* — Str. Fălcoianu — Bulev. Dinicu Golescu — Str. Berzei — Str. Cobălcescu — Bulev. Schitu Măgureanu — Bulev. Elisabeta — Bulev. Academiei — Bulev. Carol — Bulev. Pake Protopopescu — *Șoseaua Mihaiu-Bravul.*

25. Piața Victoriei — Șerban Vodă.

Prețul unui bilet e 4, 5 sau 6 lei după numărul stațiilor și clasă, tramvaele având clasa I-a și cl. II-a.

De la 12 noaptea la ora 1; prețul e de 8 lei (cl. II) și 10 lei cl. I).

VII. Legații și Consulate

Albania, Str. Stavreopoleos, 6 (orele pt. viza pașapoartelor 9·30—13 ; — *Consulat*, str. Stavreopoleos 4 orele 14—17). — *Anglia*, Str. Jules Michelet 14 (orele 10 13 ; *Consulat*, Jules Michelet No. 24. — *Austria*, Str. Boteanu 4 (orele 9·30—13). — *Belgia*, Str. Vissarion, 3 (orele 10 13; *Consulat*, Calea Văcărești 229. — *Bolivia*, Str. Lascăr Catargiu, 1 bis (orele 10—13). — *Marea-Britanie*, Str. Episcopiei, 6 (Atașat comercial). — *Bulgaria*, Str. Vasile Lascăr, 34 (orele 10 13). — *Ceho-Slovacia*. Str. Vasile Lascăr, 45 (orele 10—12). *Danemarca*, Parcul Bonaparte, Str. Roma No. 36 (orele 14 16). — *Egipt*, Calea Griviței, 71 (orele 9 12·30). — *Elveția*, Str. Pitar Moșu, 10 (orele 10—12, — *Finlanda*. Str. Cortului, 2 (orele 11 13). — *Franța*, Str. Lascăr Catargiu 13, (orele 10—13); *Consulat*, Str. Fortunei, 5. — *Germania*, Str. Victor Emanuel II (orele 10—13). *Grecia*, Bulev. Pake 5 (orele 10—13). — *Guatemala*, Șoseaua Mihaiu-Bravul, 7. *Italia*, Str. Victor Emanuel, 7 orele 11 13; 15—17); *Consulatul*, Bulev. Lascăr Catargiu No. 23. *Japonia*, Str. G-ral Berthelot, 65 orele 13—13; 15 17. — *Jugoslavia*, Str. Dorobanți, 44 (orele 10 13); *Consulat*, Str. Gh. Cantacuzino, 14. — *Letonia*, Calea Călărași, 30 (orele 10 13; 15—17). — *Luxemburg*. Str. Veronica Micle, 4 (orele 10 12·30). — *Mexic*, Str. Munteanu 24, (orele 10 12·30). — *Norvegia*, Str. C. A. Rosetti, 32 (orele 10—12·30). — *Olanda*, Bulev. Lascăr Catargiu, 30 (orele 10—13); *Consulat*. Str. Alexandru Lahovari, 34. — *Persia*, Str. Olari, 3 orele 9 12 ; *Consulat*, Str. C. A. Rosetti, 22. — *Polonia*. Șoseaua Chiseleff, 47 (orele 10—13); *Consulat* Str. Popa Tatu, 58. — *Portugalia*, Str. Gen. Berthelot, 63 (orele 9·30—12 30. — *Rusia*, Calea Victoriei, 35 (10·30—13); *Consulatul*, Calea Victoriei, 23. — *Serbia*, (vezi Jugoslavia). — *Spania*, Str. Progresului, 8 (orele 9 13 ; *Con-*

sulat, Bulev. Ferdinand, 18. — *Statele Unite*, Str. Puțu de Piatră, 10 (orele 10—12'30): *Consulat*, Bulev, Domniței, 2. *Suedia*, Str. C. A. Rosetti, 32 (orele 11—13; 15 17); *Consulat*, Șoseaua Chiseleff, 9. — *Turcia*, Str. Spătarului, 15 (orele 9—13; 15—17): *Consulat*, Str. 10 Mese, 8. — *Ucraina*, Str. Delea-Veche, 7 (orele 9 12'30; 14'30—17). — *Ungaria*, Str. Boteanu 4 (orele 8—12'30).

VIII. Ministerele și Administrațiile comunale din București

Presidenția Consiliului de Miniștri, Calea Victoriei, 141 (Palatul Cantacuzino).

Ministerul de Agricultură și de Domenii, B-dul Carol 2. De acest Minister se leagă: *Direcțiunea Generală a Fermelor Statului; Direcțiunea Școlilor Agricole* (la Herestrău), a *Serviciului Hidrografic direcția Zootechnică; direcția Sanitară Veterinara*, Str. Sf. Vineri; *direcția Vânătorilor; Casa Centrală de Cooperare și Impoprietărire a Țăranilor*, Str. Sf. Dumitru 2; *Direcția Casei Rurale*, Str. Doamnei 2; *Casa Pădurilor*, B-dul I. C. Brătianu, 57 bis; *Administrația Pădurilor*, B-dul Carol, 2; *Inspectoratul Cadastrului*, B-dul I. C. Brătianu, 57 bis; *Inspectoratul Agricol de Ilfov*, Str. Ilfov; *Serviciul de Intreținere a parcurilor publice*, Parcul Cismigiu, B-dul Elisabeta; *Direcția Imbunătățirilor Funciare*, Calea Victoriei, 88, et. IV.

Ministerul Cultelor și Artelor, Str. Gen. Berthelot, 26; *Direcția Generală a Cultelor, a Culturii Naționale, a Culturii Minoritare*; *Direcția Invățământului Religios*; *Casa Bisericei*; *Direcția Artelor, a Teatrelor* (Teatrul Național) și *Comisiunea Monumentelor Istorice* (pag. 193).

Ministerul de Comunicații, B-dul Elisabeta, 29; *Direcțiunea Generală a C.F.R.*; *a Poștelor și telegrafelor, N.F.R.*; *Direcțiunea Economatului C.F.R.* Calea Victoriei, 118, et. V; *Direcțiunea Porturilor Maritime, a Șantierului Turnu-Severin*, Str. Matei Milo, 2; *Direcția Permiselor C.F.R.*, Str. Gen. Berthelot, 8; *Inspectoratul General al Porturilor și al Navigației*, Str. Basarabiei, 10; *Direcțiunea Porturilor și Comunicațiilor Maritime*, Str. Gen. Budișteanu, 12—14; *Direcția Atelierelor C.F.R.*, la Gara de Nord; *Direcția S.M.R.*, B-dul Elisabeta; *Direcția Buletinelor C.F.R.*, Calea Griviței, 67; *Direcția Casei Muncei C.F.R.*, Str. Barbu Catargiu, 18;

Direcția de Construcții C.F.R., B-dul Elisabeta, 64 *și Direcția Generală a Serviciului Hidraulic.*

Ministerul de Externe, Șoseaua Bonaparte; *Direcția Protocolului, a Afacerilor Politice Internaționale, Direcția Consulară și Direcția Presei.*

Ministerul de Finanțe, Calea Victoriei 111 și 113; *Direcția Generală a Finanțelor Publice; Depozitul Tezaurului Public; Direcția Contribuțiunilor*; *a Vămei; a Timbrului; Direcția Pensiilor,* Str. Mihai Vodă, palatul Vama Poștei; *Direcția Datoriilor publice*; *Direcția Arhitecturei*; *Direcția generală de Statistică a Finanțelor,* Str. Mihai Vodă 23, *Direcția de Statistică a Ministerului de Finanțe*; Str. Mihai Vodă, 11; *Comandamentul Grănicerilor*, Str. Rudolf, 10; *Direcția Comerțului exterior*; *Casa de Depuneri*, Calea Victoriei, 13; *Curtea de Conturi*, Calea Griviței, 4; *Administrația Financiară*, Str. Palatul Justiției, 4; *Regia*, (Fabrica de chibrituri; Timbre, Filaret; *Direcțiunea Despăgubirilor de Războì, R. M. S.*, Șoseaua Giulești, colț cu B-dul Regia; *Percepțiile fiscale: Percep. I.*, Str. Principatele Unite, 38; *Percep. II*, Str. Luterană, 35; *Percep. III*, Str. C. A. Rosetti, 26; *Percep. IV,* Calea Moșilor, 166; *Percep. V,* Str. Olari, 46; *Percep. VI,* Str. Sabinelor, 57; *Percep. VII*, Calea Griviței, 305; *Percep. VIII*, Str. Despot Vodă, 47; *Percep. IX,* Calea Victoriei, 103; (Percepțiile Comunale depind de Ministerul de Interne).

Ministerul de Industrie și Comerț, Calea Victoriei 133; *Direcția studiilor economice și a propagandei economice; direcția industriei și comerțului*; *direcția punerei în valoare a bunurilor statului și a minelor*; *Inspectoratul industrial din București*, Str. Sf. Nicolae Șelari, 6; *Direcția generală a Industriei,* Str. S-ții Voevozi; *Direcția Statisticelor,* Str. Mihai Vodă, 11; *Direcția Măsurilor și Greutăților*, Str. Romană, 28; *Institutul Geologic al României*, Șoseaua Kisselef, 2.

Ministerul Instrucțiunei Publice, Str. Spiru Haret; *Direcțiunea Invățământului primar, secundar. normal, inferior* și *superior. Casa de Credit a Corpului Didactic*, B-dul Elisabeta, 32.

Ministerul de Interne, Str. Poincaré, 32; *Administrația generală a tuturor Districtelor din țară*; *Siguranța Statului*, B-dul Carol, 94; *Direcția Presei*: *Direcția de Propagandă; Comandamentul Corpului de Jandarmi,* Calea Do-

robanți; *Direcția Cenzurei*; *Direcția Fondurilor Speciale*, Str. G. Cantacuzino, 36; *Serviciul Technic și Contencios*, Str. Speranței, 44; *Monitorul Oficial*, B-dul Elisabeta, 27; *Prefectura de Ilfov*, Str. Ilfov, 5; *Prefectura de Poliție a Capitalei*, Calea Victoriei, 25; *Inspectoratele de Poliție*, cum urmează:

Insp. I, Str. Sf. Apostoli, 10; *Insp. II*, Calea Griviței, 50; *Insp. III*, Pasagiul Român; *Insp. IV*, Str. Popa Petre, 58; *Insp. V*, Str. Anton Pann, 29; *Insp. VI*, Str. Olimpului, 23.

Ministerul de Justiție, Str. Bursei, 2: *Direcția Curței de Casație și Justiție*, Calea Rahovei, 4; *Pal ıtul de Justiție*, *Curtea de Apel din București*, Calea Rahovei, 4; *Direcția generală a Contabilității*, Str. Bursei, 9; *Tribunalul de Ilfov*; *Direcția generală a Inchisorilor*, Str. Bursei, 2; *Inspectoratul Direcțiunei Inchisorilor*, Str. Salciilor, 29; *Direcția Lucrărılor Judecătorești*, Str. Bursei, 2.

Ministerul Lucrărilor Publice, B-dul Elisabeta, 29: *Școala Politechnică din București*, Calea Griviței. 122; și cea din *Timișoara*; *Direcția generală de Poduri •i Șosele*, *cția Apelor, a Studiilor și Construcțiunilor.*

Ministerul Muncei, Cooperativelor, și Asigurărilor Sociale, Str. G-ral Lahovary, 7; *Inspectoratul Muncei*, (Reg. III) Str. G-ral Angelescu, 23; *Oficiul public de plasări*, (secția meseriașilor), Str. G-ral Anghelescu, 32: *Biroul Controlul străinilor*, Str. Matei Basarab, 3; *Casa Centrală a Asigurărilor Sociale*, Str. G-ral Anghelescu, 2; *Dispensarul No. 2 al Casei centrale de asigurări sociale*, Str. Semiluni, 4.

Ministerul de Război, (*local No. 1)*. Str. Brezoianu, colț cu Piața Walter Mărăcineanu; *(local No. 2)*, Str. G-ral Anghelescu, 128; *(local No. 3)*, Calea Griviței, 28; *Statul Major*, Str. Știrbey Vodă; *Inspectoratele technice de cavalerie, artilerie, geniu, m a r i n ă*, Str. Basarabiei, 10; *Inspectoratele sanitare ale Intendenței, armamentului și munițiunilor*, cât și *Invățământului militar*, Str. Izvor, 45; *Inspectoratul Aeronautic, Domeniilor militare, Serviciului A. C. G.* Calea Griviței; *Inspectoratul Serviciului geografic al Armatei*, Str. Făgăraș în cazarma Regimentului Ilfov; *Insp. intendenței Stabilimentelor centrale*; *Insp. Infanteriei*, B-dul Elisabeta, 42; *al Armatei*, Str. Regală, 18: *al doilea, Inspectorat al Armatei*, B-dul Elisabeta, 42; *Insp. General*, B-dul Elisabeta, 36, asemenea și *Insp. Mormintelor Eroilor, Cimitirul Militar Belu* și al *Biroului de Decorații.*

B-dul Carol, 46, — cuprinde următoarele servicii: *Serviciul sanitar*, B-dul Carol, 68; *Societatea I. O. V.*, (Invalizi, Orfani, Vadnve, Str. Francmasonă; *Ateliere*, Str. Mărcuța între vii; *Serviciul sanitar al Capitalei*, Calea Victoriei, 131; *Asistența socială și Inspectoratul general balneo-climateric; Serviciul de desinfectare*, Calea Plevnei, 37; *Casa de sănătate*, Str. Costache-Negri, 20; *Direcțiunea secției a treia sanitare*, Str. Calomfirescu, colț cu Str. Tudor Vladimirescu; *Depozitul de medicamente*, Soseaua Ștefan cel Mare, 142—144.

Administrația Comunală a Bucureștiului, Str. Colței, 41, — cuprinde patru sectoare sau primării:

I (galben) B-dul Colței, 41; *II (negru)* Str. Sf. Vineri, 24; *III (albastru)* Splaiul Mihai Vodă, 3; *IV (verde*, Calea Griviței, 217: *Inspectoratul școlar al Municipiului București*, B-dul I. C. Brătianu, 41; *Cinci centre de pompieri*; *unsprezece Percepții Comunale*, cum urmează: *I*, Str. Carol, colț cu Str. Spaniolă; *II*, Str. Visarion, 29; *III*, Str. Caragiale, 15; *IV*, Traian. 149; *VII*, Str. M. Cogălniceanu, 4: *VIII*, Str. Disescu, 19; *IX*, Str. Dănciulescu, Piața Sf. Maria; *X*, Piața Bibescu Voda; *Percepția Comunală pentru impozitele indirecte*, Str. Căuzași, 7.

IX. Librării, Buchiniști, Jurnale, Reviste și Magazine

Librării: *Socec*, Calea Victoriei, 13; *Cartea Romanească*, B-dul Academiei, 3; *Segal*, Calea Victoriei; *Hasefer*, Str. Eugen Carada, 7; *Alcalay*, Calea Victoriei, 27; *Agenția generală a Librăriilor*, Str. Lipscani, 26; *Bibliofila*, Str. Wilson; *Hertz*, Calea Victoriei, 5: *Librăria franceză Cohn*-Pasagiul Imobiliara, Calea Victoriei, 5; *Publicațiuni Larousse*, Paris, *Agenția pentru România*, Str. Apolodor 5; *Stanciulescu*, B-dul Elisabeta 5; *Cartea de Aur*, Calea Victoriei 65; *Jean Leon*, Str. Edgar Quinet 9.

Buchiniști: *Eschenazi*, B-dul Elisabeta, 16; *Saraga*, Str. Florilor. 42; *Pohl*, Str. Bursei, 2; *Vogel*, *Gherener*, *Iulius Pach*, *Mișu Pach*. *Meyer Weissmann*, în „*Casa Anticarilor*", unde se găsesc și cărți de ocazie, B-dul Elisabeta.

Jurnale: (vezi pg. 32) mai toate jurnalele se vând pe strada, în general cu 2 sau 3 lei. Cităm principalele; **Jurnale de dimineața**: *Universul*, jurnal de informațiuni;

Dimineața, jurnal independent; *Curentul*, jurnal independent; *Cuvântul*, jurnal politic independent; *Argus*, jurnal de industrie, comerț și finanțe; *Comoedia*, jurnal de teatru, muzică, sport și cinema; *l'Independance Roumaine*, cotidian în limba franceză, aparținând partidului național-liberal; *Progresul*, organ al Partidului Poporului; *Neamul Românesc*, organ al Partidului Național; *Ultima Oră*, jurnal de informațiuni politice, critice și literare. — **Jurnale de seara**: *Viitorul*, cotidian politic al partidului liberal; *Adevărul*, politic independent; *Indreptarea*, jurnal politic al Partidului Poporului: *Lupta*, jurnal politic independent.

Jurnale străine: (la chioșcurile de pe Bulevarde și Calea Victoriei) *le Figaro*, *le Matin*, *le Journal*, *l'Echo de Paris*, *le Quotidien*, *Excelsior*, *le Petit Parisien*, *le Petit Journal*, *l'Action Francaise*, *le Temps*, *Candide*, *les Nouvelles Litteraires*, *Comoedia*, *les Annales*, *Fantasio*, *l'Illustration*, *la Science et la Vie*, *Conferencia*. *la Vie a la Campagne*, și toate jurnalele de modă, precum și cotidianele principale germane, engleze, italiene, unguresti, spaniole americane etc.

Reviste lunare și săptămânale Române: Artistice și literare: *Gândirea*, *Propilee Literare*, *Sinteza*, *Adevărul Literar și Artistic*, *Universul Literar*, *Gândul nostru*, *Șezătoarea*, *Viața Românească*. Istorice și Filozofice: *Archivele*, *Buletinul Istoric al României*, *Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice*, *Buletinul Societății Generale Numismatice Române*, *Cronica Numismatică*, *Revista Archivelor*, *Revista Istorică al Sud-Estului European*, continuarea Buletinului Institutului pentru Studiul Europei Sud-Orientale).

Alte reviste: *Convorbiri Literare*, *Educația* (revistă școlară și familiară, *Familia* (literatură, artă, știință, *Viața Socială*, *Ideia Europeană* (Socială, critică, artistică, literară), *Kulturnachrichten aus Romänien*. *Rassegna Culturale della Romania*, Roma; *Revista Criticei*, *Revista Scriitorului*, *Natura* (știință).

Magazine: Magazinele de obiecte de artă, fotografii, porcelanuri și cristaluri, bijuterii, magazine de noutăți, bazare, decorațiuni de interioare, îmbrăcăminte, mode, blănuri, jucării, parfumerii, mobile, rufării, se gasesc pe Calea Victoriei, Str. Lipscani și pe Bulevarde.

Ministerul Sănătăței Publice și Asistenței Publice,

X. Bănci, Sporturi.

Bănci: Avântul care l'au luat Băncile, dela războiu încoace, e considerabil. Mărirea teritoriului, şi deci înmulţirea populaţiei trebuia să aibe ca urmare, multiplicarea afacerilor, intensitatea de activitate a Societăţilor, desvoltarea comerţului şi o abundenţă de numerar. In România sunt 972 societăţi bancare, cari se ocupă în general cu operaţiuni de bancă; numai în Bucureşti sunt aproape o sută bănci a căror capital întrece cu mult suma de trei miliarde lei.

Aceste bănci constituesc originea şi sinteza complexului de agenţii filiale şi sucursale din întregul rest al ţării. Cea mai mare parte a băncilor principale din Bucureşti se pot compara, prin feluritele şi puternicile lor operaţiuni şi întreprinderi, cu cele mai mari instituţii de credit din străinătate. Alături de puternicele instituţiuni de primul ordin, celelalte bănci prezintă şi ele, în toate ramurile, o activitate nu mai puţin variată: schimb, emisii de cecuri, comerţ de devize, negocieri de efecte, varante, bombardamente, garanţii, emisii de acreditive, incasări, scont şi credit, plăţi, avansuri, punere în gaj, ipoteci şi secţii pentru comerţul cerealelor şi mărfurilor, import şi export internaţional. Există o categorie de bănci comanditare, cari în afară de obişnuitele lor operaţiuni, se ocupă şi de comandite, împrumutând importante sume de bani comerţului şi industriei, participând chiar într'o măsură foarte largă cu ajutorul capitalului lor, la crearea, sprijinul şi desvoltarea uneia şi a alteia.

Băncilé din România în ordine alfabetică : *Agricolă*, (capital 90.000.000, rezerve 60.000.000), str. Lipscani No. 1, *Agronomilor*, str. Luterană No. 4; *Amza*, str. General Tel. No. 33; *Anglo-Română* (capital 50.000.000) str. Banca Naţională No. 8; *Banca Comercială* (capital 121.850.000, franci belgieni, Calea Victoriei 41; *Crissoveloni* (capital 200.000.000, rezerve 28.000.000) str. Lipscani 17; *Colentina*, str. Carol 23 ; *Comercială Italiană—Română*, (capital 100.000.000) str. Bursei 2; *Banca Comercială Română* (capital 75.000.000, rezerve 21.000.000) str. Smârdan, 3; *Credit Comercial*, str. Bursei 2 ; *Credit Naţional*, Calea Victoriei, 7; *Credit Popular*, str. Doamnei 14; *Credit Român* (capital 125.000.000, rezerve 77.500.000) str. Stavropoleos, 6 ; *Banca de Devize şi Lombard* (capital 10.000.000) str. Stavropoleos, 4 ; *Elveţiană-Română*, str. Smârdan, 9; *Fortuna*, (capital 30.000.000), str. Stavropoleos, 8 ; *Franco-Română*, (capital 50.000.000, reserve 13.000.000), str. Bursei, 5 ; *Banca Generală a Tării Româneşti*, (cap. 60.000.000 rés. 50.000.000). str. Lipscani, 10; *Hispano-Romàna*, str. Smârdan, 37: *Industriala*, str. Doamnei, 4; *Industrie si Comerţ*, (cap. 50.000.000), str. Banca Naţională, 8; *Marmorosch-Blank*, (cap. 125.000.000, res. 180.000.000), str. Doamnei, 4; *Banca Minelor*, (capital 125.000.000), str. N. Filipescu, 7; *Naţionala*, Lipscani, 7; *Banca Petroliferă*. str. Poincaré, 30; *Petrol, Mine şi In-*

dustrie, Lipscani, 3; *Banca Română*, str. Colentina, 39; *Banca Română de Credit şi Comerţ din Praga* str. Lipscani 2; *Banca Românească*, (cap. 395.000.000, res. 136.685.610), dép. 1.259.445.000), str. Smârdan, 5; *Bank of Rumania Ltd.* (cap. 300.000 lire sterline), calea Victoriei, 11; *Banca de Scont*, str. Lipscani, 3 şi 5; *Banca Sârbo-Româna*, boul Lascar Catargiu, 30; *Sindicatul Agricol Ialomiţa* (cap. 60.000.000 str. Doamnei, 21; *Sindicatul Agricol Ilfov* cap. 20.000.000) calea Victoriei, 43; *Banca Unirii*, str. Lipscani, 10; *Banca Universală de Comerţ*, Lipscani, 11; *Viticola*, str. Bursei, 2; *Creditul Extern*, str. C. A. Rosetti, 37; *Creditul Forestier*, calea Victoriei, 65; *Creditul General de Comerţ şi Industrie*, boul. Lascar Catargiu, 8; *Creditul Intern Român*, str. Eugen Carada, 5; *Creditul Technic*, (cap. 35.000.000) str. Marconi, 3, *Societate Generală de Credit*, calea Victoriei, 65; *Societate Naţională di Credit Industrial*, str. Banca Naţională, 7; *Creditul Viticol*, (casa de depuneri), calea Victoriei, 13.

Case de Schimb. — *Banca de Industrie şi Comerţ*, strada Banca Naţională, 10 ; *Banca de Scont*, strada Lipscani, 5; *Elias Cohn*, str. Smârdan, 4; *Cornea Iosif*. Cal. Victoriei, 26; *Eftimiu*. str. Lipscani, 10; *Finkels*, str. Lipscani, 10; *Georgescu*, str. Doamnei, 10; *Gheorghiu*, Pasajul Maca; *Haim*, Cal. Victoriei, 20; *Herşcovici*, Calea Griviţei 104; şi alţii pe străzile Lip cani, Smârdan Doamnei, Eugen Carada.

Sport. — *Cursele de cai* constituesc una din cele mai mari distracţii ale Bucureştiului. Cursele au loc, incepând din luna Martie, până 'n Noembrie, atât cele de obstacol cât şi cele de trap, *la Hipodromul Băneasa* şi *Floreasca*. Jurnalul *„Hipodromul“* şi *„Gazeta Sporturilor“*, dau toate amănuntele necesare. Automobile mari. publice, plecând din Piaţa I. C. Brătianu. deservesc câmpul de curse (vezi pag. 203).

Canotaj-ul (vâslitul), se bucură de mulţi amatori, vara, pe lacurile parcurilor *Cişmigiu* şi *Carol*.

Patinaj-ul în plin aer, este în Bucureşti o distracţie de lungă durată, gerul menţinându-se câte-odată 3 4 luni. Se patinează pe lacul *Cişmigiu*.

Scrima. Scrima cu floreta şi cu sabia, se 'nvaţă la *Cercul Militar*, str. Sărindar 1, în aşa numita *„Sală de*

arme", (Profesor M. Pippart), la *Sala de scrimă și box* a Societății „Tir" și la *Institutul de educație fizică,* Strada Maior Ene.

Golf. — In București se află un teren de golf, la Șoseaua Kisseleff 63.

Cluburile principale din București, cari se ocupă de sporturi sunt : *Tennis Club*, str. Carol Davilla 9; *Touring Club*, str. General Manu 7 ; *C. A. B.* (Club Atletic București ; *Club Sportiv*, Calea Victoriei 33 ; *Automobil Club*, Calea Victoriei 88.

Organizații Sportive Centrale. — *Federația societăților sportive romane* (F. S. S. R.), Calea Victoriei 190, organizează congrese, conferințe și serbări pentru popularizarea sporturilor ; publică dări de seamă sportive ; *Oficiul Național de Educație Fizică,* str. Maior Ene, organizează programul educației fizice din toată țara.

Terenuri de sport. — *F. S. S. R.*, Șoseaua Kisselef, 63; *Romcomit,* B-dul Elisabeta, 120 ; *Stadionul Oficiului Național de Educație Fizică*, str. Izvor, 147.

Automobilism. — Pentru orice automobil intrat în România, trebuie vărsată la unul din birourile principale de vămuire, o cauțiune fixă de 20 % din valoarea declarată de proprietar, cauțiune care va fi rambursată la eșirea din țară. Oricare conducător de automobil trebuie să aibă un permis de conducere, eliberat, după un examen, de autoritățile competinte. Străinilor le e suficient certificatul lor internațional de drum ; vor trebui însă, să fixeze la spatele mașinei lor, numărul de ordine, eliberat de autoritățile țărilor de origine. Toți proprietarii de automobile trebue să prezinte certificatul de origine al mașinei ; în România, orice vechicul va ține dreapta.

REPRESENTANȚELE MĂRCILOR DE AUTOMOBILE, în ordinea alfabetică: *Alfa-Romeo* (Colin), calea Victoriei, 49,—*Amilcar* (Auto-Sport), calea Șerban-Vodă, 2, 4, 6, — *Auburn* (Noël), calea Victoriei, 105, — *Benz*, (compania de Automobile, calea Victoriei, 89, et 103, — *Berliet,* (Credit Extern), calea Victoriei, 118, — *Buick*, (Noël), calea Victoriei, 105, — *Cadillac* (Leonida), calea Victoriei, 53, — *Chrysler*, (Leonida), calea Victoriei, 53 și *Saral*, calea Victoriei, 88, — *Citroën*, (Atlanta) calea Victoriei, 83, — *Doddge,* (Christea)

calea Victoriei, 88, — *Donnat Zedd* (Adria), calea Victoriei, 69, — *Fiat* (casa Fiat), str. Episcopiei, 1, (Ciclop) bul. I. C. Brătianu, 42 bis şi (Colin) calea Victoriei, 49, *Ford*, (Meribar), calea Victoriei, 51 şi (Colin) calea Victoriei. 49, — *Hupmobile* (Atlanta), calea Victoriei, 83, — *Indian* (Ciclop), bul. I. C. Brătianu, 42 bis, — *Kissel*, (Auto-Sport), calea Serban-Vodă, 2. 4, 6, — *Lancia*, Rolfo şi Margarit), calea Victoriei 83, — *Lasalle*, (Leonida), calea Victoriei, 53, — *Lincoln*, (Meribar), calea Victoriei 51, — *Marmon*, (Ciclop) boul. I. C. Brătianu, 42 bis, — *Mathis*, Compania de Automobile), calea Victoriei, 89, — *Mercedes*, Compania de Automobile), Calea Victoriei, 89 şi 103, — *Minerva*, Ciclop , boul. I. C. Brătianu, 42 bis, — *Nash*, (Mihăilescu), str. Walter Mărăcineanu, 2, str. Nicolae Bălcescu şi bul. I. C. Brătianu. 42, — *Oakland*, (Noël), calea Victoriei, 105, — *Oldsmobile*. calea Victoriei, 105, — *Overland*, (Compagnia de Automobile), Calea Victoriei, 89 — *Packard* Atlanta), calea Victoriei, 83, — *Paige*, (Iliescu), C. A. Rosetti, 3, — *Peugeot*, (Tărtăşescu şi Munteanu, calea Victoriei, 112, — *Pontillac*, (Noël), cal. Victoriei, 105- — *Renault*, (Christea), càlea Victoriei, 88, — *Rochet*, (Cristea), calea Victoriei, 88, — *Rugby*, (Centrala), str. Academiei 2, — *Sneider*, (Christea , calea Victoriei, 88, — *Steyer*, (Atlanta), calea Victoriei, 83, — *Studebacker* (Noël), calea Victoriei, 105, — *Tatra* Colin), calea Victoriei, 49, — *Willis-Whippet*, (Compania de Automobile), Calea Victoriei, 103.

Garage : *Auto-box*, calea Victoriei, 162 şi str. Leonida, 9 — *Auto-Moto-Velo*, calea Griviţei, 108, — *Bancilor Populare*, calea Plevnei, 89, — *Bonaparte*, şoseaua Bonaparte, 30, — *Cyclop*, boul. I. C. Brătianu, 42 bis, *Colin*, calea Victoriei, 49, — *Gironi*, str. Gr. Alexandrescu, 59, — *Iosif Jojan*, str. Gr. Alexandrescu, 108, *Mihăescu*, str. Dr. Saegiu. 38, *Leonida*, şoseaua Jianu, 16, — *Leonida*, bul I. C. Brătianu, 64-66.

Vânătoare. — România este, atât la munte, cât şi la şes, o ţară foarte bogată în vânat. Fiindcă, în acest volum, se vorbeşte despre împrejurimile Bucureştiului unde se pot organiza vânători interesante, semnalăm vânătorilor tabloul din pagina următoare, pentru a cunoaşte epoca în care e permisă vânătoarea diferitelor feluri de vânat.

Mistreţii, Lupii, Vulpile, Pisicile sălbatice, Dihorii şi toate animalele şi păsările răpitoare, pot fi vânate în orice epocă. Vânatul păsărilor cântătoare este interzis.

Pentru Urs însă, trebue autorizaţie specială dela Ministerul de Domenii.

	Ianuarie	Febr.	Martie	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.
Cerb		×	×	×	×	×	×	Cerb. Vânatul căprioarei, interzis.				
Lopătar		×	×	×	×	×	×	Lopătar, numai masculi				
Capră neagră		×	×	×	×	×	×	Capră neagră				
	×	×	×	×	Cerb. Pentru căprioare trebue o autorizație spec. dela Minist. de Dom.							
Epuri	×	×	×	×	×	×	×	×	×	Epuri. Spurcaci		
	×	×	×	× Cocoș	×	×	×	×	Dropii.			×
	×	×	×	Cocoș de munte	×	×	×	×	×	×	×	×
Fasan	×	×	×	×	×	×	×	×	Fasani și cocoși.			
	×	×	×	×	×	×	×	×	Potârnici (în Ardeal și vechiul regat).			×
	×	×	×	×	×	×	×	×	Prepeliță, cristeiu, porumbei sălbatici, turturici, sturzi, gogșoari, sturzi			
Lebede, gâște și rațe sălbatice				×	×	×	×	×	Lebede, gâște și rațe sălbatice.			
Sitari și orice vânat de baltă					×	×	×	×	Sitari de toate felurile și speciile.			

Cluburi: *Automobil-Club*, Calea Victoriei, 88; *Jokey-Club*. Str. Franklin, 2; *Aero-Club*, Str. Clemenceanu, 9; *Libertatea*, Str. C. A. Rosseti, 5; *Tinerimea*, Calea Victoriei, 53; *Regal*, Str. Episcopiei, 5; *Tenis-Club*, Str. Carol Davila, 9; *Turing-Club al României*, Str. General Manu, 7; *C. A. B.*, (clubul atletic din București).

Cluburi politice: *Național-Liberal*, Calea Victoriei, 44, deasupra ziarului Viitorul; *Național-Român*, Calea Victoriei, 78; *Partidul Poporului*, Calea Victoriei, 39, *Partidul Țărănesc*, Calea Victoriei, 78.

Cercuri: *Cercul Advocaților*, Bulevardul Academiei, 1; *Cercul Militar*, Str. Sărindar, 1; *al Remizierilor*, Strada Doamnei, 20; *al Ofițerilor de rezervă*, Str. Câmpineanu, 6; *al Ofițerilor în retragere*, Pasagiul Comedia, Calea Victoriei; *Cercul de Comerț, Industrie și Finanțe*, Str. Bursei, 4; *al Inginerilor forestieri*, Bulevardul I. C. Brătianu, 57 bis; *al Profesorilor*, Str. Gutenberg, 6; *Cercul Vânătorilor*, Calea Victoriei, 61.

Aviație: Aviația s'a desvoltat rapid în România, mai ales după Război. Sunt două câmpuri de Aviație. 1. *Băneasa*, Soseaua Kisselef, aerodrom civil; călătorii, poștă, linie aeriană, legând Bucureștiul de Budapesta, Viena, Paris, prin Compania internațională de navigație aeriană, C. I. D. N. A. Publicul este admis là Aeroportul Băneasa, Lunea și Joia, dela 4 la 7 seara pentru zboruri de încercare. Se plătește 400 Lei pentru 15 minute, și 600 Lei pentru o jumătate oră. Inscrierile se fac la Aerodromul Băneasa în zilele respective.

2. Aerodromul *Pipera*, este o unitate militară de bombardament și vânătoare, modern organizat, după modelul celor din Occident.

XI. Hotele. Restaurante, Băi.

Hotelele din București sunt împărțite în patru categorii: 1. Hotele de lux 2. Hotele de cla a întâi. 3. Hotele de clasa doua. 4. Hotele de clasa treia.

Hotelele de lux sunt organizate cu tot luxul și confortul modern. Prețurile sunt în consecință.

1. Hotele de lux.

Hotel Athénée Palace. Calea Victoriei (intrarea prin Str. Episcopiei, 1). Clientelă internaţională: odăi şi apartamente cu camere de baie. Personalul stilat, vorbeşte limbi streine. Saloanele sunt somptoase; clienţii au la dispoziţia lor, un restaurant, un salon de lectură, un tea-room, un salon de conversaţie, un bar, telefon, etc... Iarna, balurile mari şi ceaiurile dansante au loc în saloanele de jos. Personalul: Servitori, cameriere, feciori, sunt aproape toţi români.

Preţul camerelor variaza între 450 şi 1000 lei pe zi; iarna se plăteşte un supliment pentru încălzit. Apartamentele, între 1500 şi 1900 lei pe zi; se compun dintr'un salon, odae de dormit, un antreu şi o camera de bae.

Acest preţ cuprinde toate taxele anexe: impozitul de lux, apă caldă şi rece, luminatul, ascensorul, afară de impozitul comunal de 10 lei de persoană, pentru Unguri 50 lei.

Hotel Esplanade, Str. Academiei, 1; odae cu un pat 195 lei, (iarna 235 lei, a 235 lei, (iarna 280), a 295 lei, iarna 335 lei), şi a 330 lei (iarna 385 lei).

Apartamente cu un pat şi cameră de bae 435 lei (iarna 490 lei). Camere cu două paturi: a 335, 385 şi 470 lei, cu o urcare de 60—75 lei, iarna; apartament pentru două persoane cu antreu, cameră de toaletă şi bae, a 515, 630 şi 685 lei, cu 80 lei in plus, iarna. Celelalte hotele, de aceiaşi categorie sunt: *Capşa*, Calea Victoriei, ***Excelsior,*** Str. Poincaré, 30; ***Grand Hotel,*** Calea Victoriei, 17; ***Paris,*** Str. Poincaré, 21.

II. Hotele de Clasa I-a.

Hotel Astoria, B-dul Elisabeta, 18 camere a unu şi două paturi. Preţul: 115, 135, 159, 181, 187, 200, 203, 231, 259, 275, 308, 341, 350, 363 şi camera cu două paturi 550 lei.

Se plătesc suplimentele următoare: pentru un pat, 28 lei; pentru încălzitul camerei cu două paturi 61 lei, cu un pat. 44 lei; o bae 50 lei.

In acelaş preţ, cu foarte mici diferenţe, hotelele: ***Boulevard***, B-dul Elisabeta, 1: ***Continental,*** Calea Victoriei; ***Palace,*** B-du Elisabeta, 16; ***Royal Palace,*** Str. Sărindar, 16; ***Splendid***, Calea Victoriei, 57; ***Metropol***, Calea Victoriei, 94; ***Princiar,*** B-dul Elisabeta, 15.

III. Hotele de Clasa II-a.

Hotel Liric, Str. Brezoianu, 32. Pentru camerile cu un pat, preţurile variază între 110 şi 190 lei; pentru cele cu două paturi, între 180 şi 250 lei. In acest preţ nu se cuprinde şi încălzitul.

Din aceiaşi categorie: *Traian*, Calea Griviţei; *Lido-Veneţia*, B-dul Elisabeta, 38; *Union*, Str. Regală, 6; *Bratu*, Calea Griviţei, 130; *Carol*, Str. Lipscani, 12; *Frunzetti*, Calea Griviţei. 112; *Imperial*, Calea Victoriei, 59.

IV. Hotelele de Clasa III-a.

Hotel Unirea, Str. Halelor, piaţa Bibescu-Vodă, 81; camere. dintre cari 5 cu două paturi între 120 şi 185 lei, cuprinzând şi încălzitul, luminatul şi serviciul.

Alte hotele de Clasa treia: *Basarabia*, Calea Griviţei, 94; *Brutus*, Str. Brutus, 10; *Modern*, Str. Brutus, 14; *Europa*. Calea Griviţei, 100.

Restaurante.

Capşa, Str. Edgar Quinet, 1; *Cina*, Str. C. A. Rosetti, 5; *Elysée*, Calea Victoriei, 39; *Athénée-Palace*, Str. Episcopiei, 1; *Maior Mura*, Str. Sărindar, 2; *Hotel Boulevard*, B-dul Elisabeta. 1; *Iordake*, Str. Oituz, 3; *Enescu*, Str. Sf. Ionică, 17; *Continental*, Calea Victoriei, 68; *Gambrinus*, Str. Câmpineanu, 3; *Picadilly*, Cercul Militar). Calea Victoriei; *Restaurant francez*, Calea Victoriei, 11; *Epurescu*, Str. Regală, 3; *Metropole*, Str. Poincaré, 51; *Cavura*, Str. Sărindar (lângă Cercul Militar .

Restaurante de vară — *Chateaubriand*, Soseaua Kisselef, *Colonnades*, primul rond dela Soseaua Kisselef; *Buffet*, Soseaua Kisselef; *Luzana*, Str. 11 Iunie, 41; *Pariziana*, Str. 11 Iunie, 51; *Leul şi Cârnatul*, Str. 11 Iunie, 58; *Magic-Parc*, Soseaua Kisselef, 16; *Flora*, Soseaua Kisselef; *Sans.Souci*, Soseaua Kisselef, 28.

Bodege. — *Mircea*. B-dul Academiei; *Comedia*, Str. Poincaré, 11; *Eforie*, B-dul Elisabeta, 5; *Franceză*, Str. Poincaré. 57; *Iordake*, Str. Oituz; *Tripcovici*, Str. Episco piei, 6; *Gambrinus*, Str. Câmpineanu.

Băi. — *Centrala*. Str. Biserica Enei, 11 bis; *Eforia*. B-dul Elisabeta, 9; *Modern*, (Dr. Mirea) Str. Italiană, 4;

Mitraschewschi, Str. Poliţiei, 4; *Griviţa*, Str. S-ţii Voevozi, 1; *Băi reci şi exerciţii de înot*, la Societatea de gimnastică. Tir, Splaiul Mihai-Vodă, 10.

XII. Poştă, Telegraf, Telefon, Colete Poştale.

Poşta. — Poşta Centrală se află în Calea Victoriei (p. 100.) In afară de aceasta mai există în diferite părţi ale oraşului, 15 birouri auxiliare: *Oficiul P. T. T. Bucı r ştı*, IV la Halele Traian; *Of. Academiei*, Str. Poincaré, 21; *Of. Belvedere*, Str. Belvedere, (Regie; *Of. Bursa*, Str. Bursei; *Of. Clemenţa*, Str. C. A. Rosetti; *Of. Ministerului Afacerilor Streıne*, Şoseaua Bonaparte; *Of. Minısteruluide Finanţe*, Calea Victoriei; *Of. Gărei Filaret*; *Of. Gărei de Nord*, Calea Griviţei; *Of. Icoanei*, Str. Alecu-Russo, 9; *Of. Marmorosch-Blank*, Str. Doamnei, 4; *Of. Moşi*, Şoseaua Ştefan cel Mare, 111; *Of. Ilfov*, la Palatul de Ju titie;

SPECIFICAREA	Serviciul ın interiorul ţării	Austria, Italia, Ceho l vacia, Polonia, Ungaria	Celelalte ţări
O scrisoare simplă până la 20 gr.		Lei	Lei
ın interiorul Comunei	4.— lei		—
Pentru celelalte localităţi . . .	5. „	7.50	10.
O carta poştala simplă	2. „	4.50	6.
O cartă poştală simplă	3.— „	4.50	6.—
O carta cu raspuns plătit . . .	4. „	9.—	12.
Imprimate	1.— „	2.	2.—
Jurnale	0.25 cent.	2.	2.—
Cărţi, broşuri, prospecte, etc.	0.30 „	2.	2.
Taxe pentru recomandate . . .	10.— lei	10.—	10.
Telegrame obişnuite, un cuvânt	2. „	—	—
Telegrame urgente, un cuvânt .	6.— „	—	
Supra-taxă pentru telegrame prezentate ıntre ora 21 şi 7 . .	5. „	—	—
Radiograme, un cuvânt	2.— „	—	—
Supra-taxă pentru ori-ce obiect prezentat Dumineca.	10. „	10.—	10.—

Of. Prefectura de Ilfov, Soseaua Ilfov; *Of. Universul*, Str. Brezoianu, 11.

Cutiile de scrisori sunt fixate în general, de zidurile caselor. De curând s'au înfiinţat şi Servicii speciale pentru *scrisori exprese*.

Scrisorile adresate post-restant se vor remite contra justificărei identităţei.

TELEGRAFUL.—Birourile telegrafului sunt deschise aproape la aceleaşi ore cu cele de la poştă. Pentru telegramele obişnuite se plăteşte doi lei de cuvânt. Telegramele Presei, beneficiază de-o reducere de 50%. Pentru radio-telegrame prezentate la birourile din interiorul ţărei, se plăteşte 2 lei de cuvânt. Pentru telegramele în străinătate, costul variază după ţara de destinaţie.

TELEFON. — In cele mai multe birouri de poştă, există cabine telefonice publice. Serviciul urban, Bucureşti, 2 lei pentru 3 minute de comunicaţie; cu provincia 20 lei. Serviciul internaţional : preţ variabil, după scimb. Tarif de de noapte redus.

COLETE POŞTALE. — Coletele mici, numite colete poştale nu conţin nici scrisori, nici note cu caracter de corespondenţă. Cele pentru străinătate trebuiesc legate cu sfoară, fără noduri, şi pecetluite cu ceară.

Pentru mostre până la 100 gr., se plătesc 3 lei ; pentru străinătate 4 lei, şi 1 lei pentru 50 gr. (pentru străinatate 2 lei).

POŞTA AERIANĂ la Compania Franco-Română de Navigaţie Aeriană, Str. Franklin, 14.

XIII. Teatre, Cinematografe, Circ, Cabarete Artistice.

Bucureştiul nu posedă decât foarte puţine teatre. Reprezentaţiile incep între orele 20 şi 21, şi durează în general, până la miezul nopţei. Duminecile, sărbătorile, şi Joile, teatrele dau reprezentaţii de zi, numite matineuri.

Programul oficial, care conţine analiza piesei, nu se vinde decât în interiorul teatrului. Jurnalele „Rampa" şi „Comedia" publică în fiecare zi distribuţia rolurilor.

Locurile bune sunt reţinute câte-va zile înainte, la *magazinul Feder*, Calea Victoriei, 44, fără urcare de preţ, cuprinzând şi taxele de lux şi impozit. Afara de taxa se dă un bacşiş la garderobă.

Opera, (la Teatrul Liric), Str. Walter Mărăcineanu (p. 185). **Teatrul Naţional** (unde nu se reprezintă decât autori români) p. 94, Calea Victoriei, Piaţa Teatrului. — **Teatrul Regina Maria** comedii. drame, mai ales autori străini), Pasagiul Comedia. Calea Victoriei. — **Teatrul Mic**, (comedii farse, comedii uşoare), Str. C. A. Rosetti 1. **Teatrul Carmen-Sylva** Str. Azilul de Noapte.—**Teatrul Alhambra** Str. Sărindar, 14. — **Teatrul Central**, (opere dramatice, noi, de ordin intelectual, stilizate după arta modernă), Calea Călăraşi 11.

TEATRE DE VARĂ: **Cărăbuş**, Str. Poincare, şi Terasa Oteteleşanu, Str. Matei Millo, 4 (reviste operete).

ARENELE ROMANE (reprezentaţii de box, lupte, etc.) Parcul Carol, Str. 11 Iunie.

CINEMATOGRAFE: *Capitol*, *Trianon*, *Eforia*, *Voiculescu*, *Boulevard-Palace*, *Odeon*, *Scala*, unul lângă altul în B-dul Elisabeta, începând de la numărul 2. *Lux*, Str. Doamnei 5.—*Pathé Palace*, Str. Lipscani 37. —*Select*, Calea Victoriei 48 : *Frascati* Calea Victoriei. — *Marconi*, Calea Griviţei, 137; *Colos*, Calea Victoriei 15. —*American*, Calea Moşilor 281. — *Roma*, Calea Griviţei.—*Rahova*, Calea Rahovei 93. —*Paris*, Calea Rahovei 130.—*Edison*, Str. Dudeşti 217.

CABARETE ARTISTICE: *Folies Marigny*, Str. Câmpineanu 3. *Alcazar*, Str. Doamnei 13 *Chat Noir* B-dul Elisabeta 5.— *Moulin Rouge*, B-dul Elisabeta 5.—*Majestic*, Pasagiul Comedia, Calea Victoriei.—*Pigall's*, Str. Banca Naţională 6.— *Circul Sidoli*, (Decembrie şi Ianuarie) Str. Poliţiei 7.—

AGENŢII DE TEATRE: *Jean Feder*, Calea Victoriei 44.— *Ipcar*, Str. Edgar Quinet. — *Dan*, Calea Victoriei 60. — *Degen*, Calea Victoriei 38.

XIV. Concerte. Expoziţii Artistice. Conferinţe

Concerte. — Iarna mai ales, concertele au loc la Ateneul Român, str. Franclin 1. Cele mai celebre, sunt concertele simfonice. In fiecare Duminică dimineaţa, concerta religioase la *Ateneu* şi la bisericile: *Doamna Balaşa*, Calea Rahovei 3 ; *Creţulescu*, Calea Victoriei ; *Biserica Albă*, Calea Victoriei ; *Biserica Rusească*, str. Bursei.

INSTITUŢIUNI DE MUZICĂ : *Cântarea României*, strada Latină 10, organizează concerte şi audiţii, având ca scop propaganda artistică în ţară şi străinătate.

Institutul filarmonic, str. Cometa 88, fondat în 1902, organizează şedinţe culturale şi concerte; *Carmen*, str. Parlamentului 2, organizează şedinţe şi concerte; *Societatea simfonică*; *Muzica*, str. Danielopol 5.

Expoziţii artistice. — Artiştii din Bucureşti organizează expoziţii personale din luna Octombrie până 'n luna Iunie, în următoarele săli: *Ateneul Român*, str. Franclin 1; *Ileana*, primul etaj al librăriei Cartea Românească, B-dul Academiei. 3; *Mozart*, Calea Victoriei 40; *Hasefer* str. Eugen Carada, 7; *Academia Artelor Decorative*, str. Câmpineanu, 17; *Regina Maria*, Căminul Artelor, Calea Victoriei.

Afară de expoziţiile personale, expun iarna, următoarele grupuri artistice: *Tinerimea Artistică*, cel mai vechi grup din ţară; *Grupul celor patru* (trei pictori şi un sculptor; *Societatea femeilor artistice* (tendinţa noua); *Arta română*, pictori şi sculptori); *Contimporanul* (sur-realişti). Nu există galerie artistică permanentă.

Conferinţe, — Conferinţele se ţin la: *Ateneul Român*, str. Franclin, 1; la *Fundaţia Universitară „Regele Carol"*, Calea Victoriei, Piaţa Regală; la *Academia Română*, Calea Victoriei 125; *Sindicatul Ziariştilor*, B-dul Carol 51; *Fundaţia „Regele Mihai"*, strada Latină, 10; *Academia de Inalte Studii Comerciale*, Piaţa Romană; *Maison des Francais*, Piaţa Al. Lahovary 4; *Facultatea de Ştiinţe* (Amfiteatrul Spiru Haret),

XV. Culte

Biserici Protestante: *Englezească*, str. Gh. Chiţu; *Calvinistă*, str. Luterană 8; *Luterană*, str. Luterană 12;

Biserici catolice: *Episcopia*, str. Dr. Lueger 5; *Bărăţia*, str. Bărăţiei 33; *Catedrala Sf. Iosif*, str. General Berthelot 7; *Biserica Catolică*, str. Cuza Vodă, 100; *Greco-Catolică*, str. Polonă 59; *Italiană*, B-dul I. C. Brătianu 30.

Biserici ortodoxe străine: *Armeniană*, B-dul Carol 41; *Bulgară*, Calea Călăraşi 12; *Grecească*, B-dul Pache Protopopescu 1; *Rusă*, str. Bursei 7; *Albaneză*, str. Poincaré 20.

Sinagoge: *Baron de Hirsch*, str. Crucea de Piatră, 4; *Carol*, str. Sf. Vineri 13; *Fraterna*, str. Mămulari 16; *Grande*, (aparţine Comunităţii Spaniole), str. Negru-Vodă 10; *Mogoşoaiei*, str. Atena 19; *Salom*, (Comunitate Spaniolă). str. Spaniolă 17; *Unirea*, str. Mămulari 3; *Kointa*, str. G. D. Palade 66-68.

XVI. BIBLIOTECI. Orele când se pot cerceta bibliotecile.

	Luni	Marţi	Mercuri	Joi	Vineri	Sambătă
Archivele Statului (p. 152)	13 18	13 18	13 18	13 18	13 18	13 18
Academia Română (p. 87 . . .	8-12; 14-18	8-12; 14-18	8-12; 11-18	8-12; 14-18	8-12; 14-18	8-12; 14-18
Com. Mon. Istorice (p.194)	9 12	9—12	9 12	9 12	9 12	9—12
Fundaţia Regele Carol (p. 78 . .	9-12· 14-20	9-12; 14-20	9-12; 14-20	9 12; 14-20	9-12; 14-20	9-12: 14-20
Fundaţia Regele Mihai	16 19	15 19	16 19	10 19	16 19	16 19
Institutul Economic (p. 40	8 13	8 13	8 13	8 13	8 13	8 13
Toma Stelian (p. 202)	8 12	8 12	8 12	8 12	8 12	8 12
Inst. Social Român (p. 41)	10-12; 16-19	10-12; 16-19	10-12; 16 19	10-12; 16-19	10 12. 16-19	10 12; 16-19

Instituțiile de Inaltă Cultură.

Academia Română (p. 87), Calea Victoriei 115, Președinte Prof. M. Racovita, La Academie se țin ședințe săptămânale, unele chiar publice. Activitatea științifică a membrilor Academiei este organizată în trei secțiuni: literară, istorică și științifică. (Pentru bibliotecă, a se vedea pagina 38; pentru colecția numismatică pag. 41.) — *Cercul de Studii Comerciale,* Str. Bursei 4, la Camera de Comerț, organizează conferințe. — *Cercul Medical,* Str. Lipscani 21 și 11, ședințe științifice. *Comisia Monumentelor Istorice,* Str. Gen. Berthelot 26 și 11 p. 194). Președinte Prof. N. Iorga; cu misiunea de a întreține monumentele și obiectele istorice din muzeele regionale — (Biblioteca și colecția, vezi pag. 41.) — *Institutul francez de Inalte Studii în România,* Str. Al. Lahovary, înlesnește condițiunile de existență a profesorilor francezi, instalați pentru timp mai îndelungat în România; organizează vizitele științifice ale profesorilor francezi, și cicluri de conferințe. — *Institutul Superior Italian*, Alea Blanc B, 42, Director Prof. Ortiz, organizează conferințe și audiții muzicale italiene, cursuri de limba italiană și informațiuni de ordin intelectual asupra Italiei (în România și asupra României (în Italia), — *Institutul de Literatură* (Palatul Universității , Președinte Prof. M. Dragomirescu, ține ședințe și conferințe. — *Institutul Statisticei Generale a Statului,* Str. Basarabia 12, Director general, I. Teodorescu. — *Institutul Ședințelor Administrative din România,* Str. Bursei 2, organizează cicluri de conferinte. *Institutul de Științe European de Sud-Est,* Str. Banul Mărăcine 1, Președintele Prof. N. Iorga, organizează cicluri de conferințe, posedă o bogată bibliotecă. — *Institutul Economic,* Str. Lipscani (la Banca Națională), Preș. Oscar Chiriacescu, organizează conferințe și studii asupra diferitelor probleme economice. Posedă o bogată bibliotecă și un serviciu de informații comerciale. — *Institutul Geologic din România,* Șoseaua Kiseleff 2, Dir. Prof. L. Mrazec, posedă o colecție geologică și o bibliotecă. — *Institutul Meteorologic Central,* Str. Cutitul de Argint, Dir H Oteteleșeanu, publică buletinele meteorologice, zilnic și lunar, precum și memorii și studii. — *Institutul Național pentru studiul izvoarelor de Energie (I. R. E.),* Str. Matei Milo 2, Preș. Prof, C. Bușila, se compune din șase comitete: 1. Hidrotechnica, 2. linii aeriene, 3. utilizarea

raţională a combustibilului, 4. pentru participarea României la Conferinţa internaţională a marilor reţele electrice, de înaltă tensiune, 5. electro-technica Română, 6. pentru participarea României la conferinţa mondială a energiei. — *Institutul Român pentru organizarea ştiinţifică a Muncei* (I. R. O. M.), Str. Clemenceau 2. — *Institutul Social Român*, Piaţa Lascăr Catargiu 6, et. III, (Palatul Academiei), Preşedinte Prof. D. Gusti. — *Societatea de Chimie Română*, Splaiul G-ral Magheru 2, Preş. Al. Zaharia, organizează congresele naţionale de chimie. — *Societatea Naturaliştilor din România* (Palatul Universităţei), Preş. A Popovici Băsnoşeanu. — *Societatea Numismatică Română*, Str. Arhivelor 4, pag. 104. — *Societatea Politechnică*, Calea Victoriei 118, — *Societatea Română de Ştiinţa*, Palatul Universităţei, Preş. Prof. D. Hurmuzescu. — *Societatea Română de Geografie*, Str. Vilson 1. — *Societatea Română de Biologie*, Splaiul Dr. Davila 4, Preş. Prof. I. Cantacuzino. — *Societatea Română de Filozofie*, Str. Doamnei 1, Preş. Prof. Rădulescu-Motru. — *Societatea Română de Oftalmologie*, Spitalul Colţei.

XVIII. — Zilele şi orele când sunt deschise Muzeele şi Colecţiunile Artistice

Bisericile sunt deschise în general Duminicile şi Sărbătoarea dela 8 la 12, cât şi Vinerea dela ora 4 la 7 după masă. *Muzeele* sunt deschise la orele indicate mai jos, se pot produce însă modificări orare.

Academia Română (Colecţia) pg. 87; Estàmpe. Publicul nu poate vizita decât cu o autorizaţie spacială dela Direcţie, uşor de obţinut în zile de lucru.

Academia Română (Colecţia Numismatică) p. 87 ; deschisă în zilele de sărbătoare dela 8 la 12 şi dela 14 la 18, din Septembrie până la 30 Iunie. Vara numai dela 8 la 12.

Aman (Muzeul Teodor) p. 79 ; deschis Duminica, Marţia şi Joia dela 9 la 12 şi dela 15 la 17; Tablouri, gravuri şi mobile.

Antichităţi (Muzeul de) p. 116 ; deschis Duminica şi Joia dela 11 la 3 după masă; Monumente, antichităţi. ornamente preistorice, fresce, icoane. vase, mobile, pietre scumpe, argintărie, broderii, cădelniţe, uşi sculptate, instrumente preistorice, evanghelii, tablouri.

Archivele Statului, p. 152 ; deschis Duminicile şi săr-

bătorile dela 10 la 1 dupa masă; manuscrise, cărţi, estampe, tablouri, gravuri, sigile.

Arta Naţională „Regele Carol" (Muzeul de; înca nu este deschis publicului.

Cantacuzino (Colecţia Al. G.) p. 194; deschis Duminica şi Joia dela 2 la 4 după masa.

Geologic (Muzeul), poate fi vizitat cu o autorizaţie specială in toate zilele saptamânei dela 9 la 12.

Istorie Naturală (Muzeul de) p. 200, deschis Duminicile dela 10 la 4 dupa masă şi Joile dela 11 la 3. Inchis dela 15 Iulie la 15 August.

Kalinderu (Muzeul) p. 186, desshis Duminicile şi sarbătoarea dela 9 la 12 şi Marţia şi Joia dela 10 la 12 şi dela 2 la 4 după masa.

Militar (Muzeul) p. 164; Dnminicile şi zilele de sărbătoare dela 10 la 1 şi dela 2 la 4 după masa; Marţia şi Joia dela 10 la 12 şi dela 2 la 4; aci să gaseşte tot ce priveşte istoria trecutului României, şi a razboaelor ei: documente, gravuri, estampe, tablouri dela întemeierea României, costume, uniforme militare, reproducerea mormântului lui Ştefan cel Mare, steaguri, medalii, decoraţii, arme, şei, tunuri, fotografii, avioane, instrumente, caşti etc.

Monumentelor Istorice (Colecţia comisiei) p. 194; poate fi vizitată cu autorizaţie speciala dela Direcţie, întoate zilele săptamânei, (afara de sărbatori) dela 11 la 1.

Pinacoteca Statului p. 84; deschisă Marţia şi Joia dela 10 la 12 şi dela 2 la 4 dupa masa; tablouri şi sculpturi romîneşti şi străine.

Simu (Muzeul) p. 134; deschis Duminica dela 9 la 1; picturi, sculpturi, gravuri, baso-reliefuri, mozaicuri, icoane bizantine, mobile antice, medalii, cărţi din toate epocile şi din toate ţările.

Sociologic (Muzeul) p. 116; deschis în toate zilele de lucru.

Toma Stelian (Muzeul) p. 202; deschis Duminica, Marţia şi Joia dela 10 la 12 şi 4 la 6 după masă; tablouri, sculpturi, o frumoasă colecţie de cruci, iconostase.

Să amintim încă printre principalele curiozităţi, *Palatul Regal din Calea Victoriei* p. 72 şi *Palatul Regal dela Cotroceni* p. 112, cari nu sunt accesibile publicului, decât în lipsa familiei regale, cu autorizaţie specială dela Mareşalul Palatului.

Capela Regală dela Cotroceni se poate vizita Duminica şi sărbatoarea dela 9 la 12 (p. 112).

XIX. ISTORICUL BUCUREŞTIULUI.

După o veche legendă, întemeierea oraşului Bucureşti s'ar urca la secolul al XIII-lea, când un pastor cu numele de *Bucur*, s'a scoborât în această regiune, venind cu turma sa din munţi. Padurile seculare ce înconjurau atunci regiunea, precum şi apa rece a Dâmboviţei l'au hotărât pe Bucur să rămâie aci. Drept mulţumire lui Dumnezeu, el ridică pe malul apei o mică bisericuţă de lemn, a cărei cupolă avea chiar forma unei căciuli de păstor.

Istoria oraşului Bucureşti până în sec. XIII lea e nedesluşită şi e foarte greu să deosebim adevărul de legendă, dar luând drept marturie un manuscris care mai exista până zilele trecute, se pare că legenda asupra originei oraşului cuprinde mai mult adevăr decât fantezie. După numele lui *Bucur* s'a făcut *Bucureşti.*

Pe drept sau pe nedrept, *Bucur* este considerat ca fondatorul oraşului Bucureşti şi mica lui bisericuţă există şi azi, dar în întregime refacuta, de principele *Mircea Basarab.* El este scoborâtorul familiei Basarab, originară din Transilvania, una din cele mai nobile şi mai vechi familii din România. *Basarabii* s'au stabilit pe la sfârşitul secolului XIII-lea în Muntenia şi unul din ei, *Marele Basarab* născut din *Tihomer Basarab* (1290—1310 întemeiază. odată cu principatul Munteniei, şi o dinastie care ii va da din tată în fiu, timp de 4 secole (1290—1680 cincizeci de principi ai Munteniei. O curioasă întâmplare a voit ca *Regele Carol de Hohenzollern,* primul Rege al României şi chiar şi soţia sa *Regina Elisabeta,* să fie scoborâtorii vechei familii princiare a Basarabilor. O fată a lui *Tvortko Basarab,* numită *Catarina,* s'a casătorit în 1360 cu contele Cilli, strabunic în a cincea generaţie a Sofiei soţia lui Frederic Markgrav de Brandenburg-Ansbach. Ori, acest Frederic este isvorul comun al familiilor de *Hohenzollern* şi *Wied;* în adevăr Sofia — de care am vorbit mai sus — are doui copii, Elisabeta şi Albrecht. Fiica Elisabetei (1494-1518) se va căsători cu *Contele de Hohenzollern* (1525—1579 de unde vor veni în linie masculină şi la a 10-a generaţie, tatăl regelui Carol şi buuicul regelui Ferdinand.

Celalalt copil al Sofiei, *Albrecht* va da tot la a 10-a generaţie pe *Elisabeta de Wied*, soţia regelui Carol.

Destinul oraşului Bucureşti dealungul veacurilor este strâns legat de caracterul Voevozilor Munteniei şi nu întotdeauna cei mai curagioşi şi cei mai războinici au avut cea mai bună influenţă asupra desvoltării oraşului. Mai mult chiar, marile victorii au fost întotdeauna urmate de clipe tragice pentru capitală. Cel dintâiu prinţ Basarab 1290 1310 a ales drept capitală a Munteniei, actuala Curte de Argeş, lângă Carpaţi, punând astfel capitala la adăpost de năvălirile duşmanilor lacomi de pradă, căci era mai greu ca să ajungi în munţi cu un număr mare de soldaţi, şi fiindcă n'ar fi avut merinde pentru atâtea zile, şi pentru faptul, că nu existau linii de comunicaţii cunoscute. Succesorul primului Basarab a fost *Alexandru* (1330—1364) care a păstrat Curtea de Argeş drept capitală, dar totdeodată s'a gândit să întărească oraşul lui Bucur, pe care cu greu l'a scos din mâinile Tătarilor şi ale Cumanilor în 1315 şi începe chiar construcţia unui zid de întărire, pe care îl va isprăvi *Mircea cel Bătrân* 1386—1418), considerat ca adevăratul organizator al Munteniei. Acesta, al cărui vis a fost să scoată complect ţara de sub stăpânirea turcească, a câştigat în adevăr o bătălie strălucită asupra armatei lui Bayazed, în 1391 şi obţine ca turcii să nu se mai amestece în afacerile interioare ale ţării şi nici în alegerea Voevozilor. Bucureştiul vede atunci prima sa extindere şi píma sa construcţie mai importantă, care trebuia să servească drept reşedinţă voevodului.

Simplă, dată cu var şi acoperită cu şindrilă, această reşedintă s'a numit totuşi Palat domnesc. La moartea Principelui Mircea, cei 5 fii ai săi şi nepotul, împart principatul în două părţi, una cerea moştenirea tronului pentru fiii lui Mircea, alţii o cereau pentru Dan, nepotul său. Unii şi alţii, dorind să aibe tronul Munteniei şi neajungând să se înţeleagă, au avut slăbiciunea să facă apel la Turci, pentru a-şi susţine pretenţiile respective, ceeace a adus turburări în interiorul ţării, şi subjugarea ei când ungurilor, când turcilor. Viaţa intelectuală era atunci inexistentă, numai biserica mai prezintă partea morală a societăţii, dar nici aceasta n'a putut să înregistreze mari progrese, deoarece spiritul religios mărginit al epocii, împiedica libertatea ideilor, iar limba slavonă, singura limbă

scrisă şi citită în biserici şi în afacerile publice, stânjenea avântul românesc.

Viaţa ce duceau locuitorii din orice clasă ar fi fost, era o viaţă ţărănească simplă şi săracă, atât în relaţiile de familie şi sărbători, cât şi în moravuri, virtuţi şi afaceri. In astfel de stare a găsit ţara *Vlad Ţepeş*, tot un scoborâtor al Basarabilor şi care a domnit dela 1456 la 1462. Acest nepot alui Mircea Cel Bătrân, soldat curagios, dar al cărui avânt eroic se schimba adesea în sălbătecie, n'a avut nici el norocul să dobândească libertatea Munteniei. El lasă moştenitorului său *Radu cel frumos* (1462 1472), o Muntenie aşa de istovită, că numai puţin i-a trebuit să nu-şi piardă întreaga independenţă Dar dela Radu cel frumos avem o scumpă amintire: El mută în 1462 capitala, dela Curtea de Argeş la Bucureşti şi numai atunci începe istoria politică, a acestui oraş care, îmbogăţit ındată cu locuinţe şi biserici, este numit în toate documentele străine din secolul al XV-lea: „Strălucitul oraş al Orientului şi minunata cetate a Dâmboviţei . Din nenorocire, această primă extindere a oraşului se opreşte, căci până la sfârşitul veacului nu se mai poate vorbi de altceva decât de războaie, năvăliri, focuri şi prădăciuni, care au împiedecat orice desvoltare şi au gonit pe locuitorii înfricoşaţi.

Nici excelentul Voevod *Neagoe Basarab* (1512 1521, aici urmaşul său *Radu dela Afumaţi* 1522—1529) n'au putut îmbunătăţi situaţia politică a Munteniei şi nici a Capitalei sale. Turcii deşi bătuţi în mai multe rânduri de Radu Voevod şi chiar la porţile Bucureştiului, au reuşit totuşi să puie stăpânire pe principatul Munteniei. Profitând de situaţia nesigură, creaturile lui Mohamed vor face din tronul Munteniei un obiect de vânzare, oferit acelui ce dă mai mult, de unde şi izvorul atâtor neînţelegeri, în timpul cărora, nici vorbă nu mai era de un progres pentru Bucureşti. Numai sub domnia lui *Mircea Ciobanul* (1546 1554), viaţa bucureşteană ia o înfăţşşare aproape grandioasă, graţie numeroaselor construcţii de străzi, biserici, clădiri publice, poduri şi cheiuri. Palatul se măreşte, se rezideşte paraklisul princiar şi se aduc artişti străini pentru pictarea zidurilor, în fine însuşi oraşul este considerabil mărit şi ia o fizonomie atât de strălucită, că aţâţă din nou lăcomia turcilor, cari în anul 1554 vin şi dau foc oraşului, pentru a goli bisericile de bogăţiile lor în aur şi argint, a căror faimă ţinea de basme. Mircea Ciobanul moare în anul 1559.

Cu toată dârza împotrivire a boerilor, soţia lui Mircea, curajioasa şi deşteapta Doamnă Chiajna, reuşeşte să puie pe tron pe fiul său, un tânăr infirm *Petre Schiopul*, căruia îi urmează curând *Alexandru al II-lea*. Sub acest domn neînsemnat, Bucureştiul reuşeşte încă odată să-şi stăpânească tragica soartă şi poate la un moment dat chiar să creadă într'o eră de înflorire de n'ar fi fost iar o serie de lupte şi de masacre între boeri şi soldaţii Voevodului, chiar în interiorul oraşului. Abea împodobit de un nou palat şi de o frumoasă biserică cu înfăţişare de cetăţuie, Bucureştiul e iar supus la alte încercări încă mai tragice, sub domnia lui *Mihaiu Viteazul* (1593—1601) supranumit şi Eroul Munteniei. De un curaj aproape de temut de o inteligenţă superioară, înţelegând totdeauna misterele artei războiului şi a combinaţiilor diplomatice, având şi multă sensibilitate, Mihaiu Viteazul 'a înţeles, că singurul mijloc de a asigura pacea în interiorul ţării, era să umilească prin forţă pe ambiţioşii turci. Confirmat în puterea tronului de turci, cari i-au dat o escortă de 2000 de ieniceri şi spahii, el n'a întârziat să se bucure de o mare popularitate şi influenţă asupra poporului muntenesc. Răsboiul care a izbucnit deodată între nemţi şi turci, a dat o ocazie excelentă Voevodului Munteniei să-şi facă jocul. A început prin a omorî pe toţi turcii care se găseau în Bucureşti şi acest înfricoşător spectacol a avut drept urmare, îngrozitoare razbunări din partea armatei turceşti. In timpul răsboaielor din 1695, date întâiu la Giurgiu apoi la Bucureşti, turcii pătrund în Capitală şi pun stăpânire pe biserica Radu Vodă care, prin înfăţişarea sa de cetăţuie şi prin poziţia ce ocupa pe o colină înltă, prezenta pentru ei un excelent punct strategic; atacaţi de armata muntenească şi siliţi să se retragă, ei s'au răsbunat, umplând mânăstirea cu pulbere şi dându-i foc; jumătate din oraş a sărit în aer şi toate clădirile au ars. Pe străzi, românii şi turcii se striveau cu miile într'o învălmăşală de nedescris în care au pierit un mare număr de cavaleri; armata turcească s'a retras la Dunăre, iar bieţii bucureşteni au fugit la munte, loviţi de o spaimă nebună. Dacă pentru Istorie, acest răsboiu este o pagină glorioasă, pentrucă a doborât ambiţia sultanului de a face din Muntenia o provincie turcească, pentru Bucureşti însă ea înseamnă începutul celor mai mari dezastre.

Mihaiu Viteazul, cu sacrificii de nespus, cucereşte Mol-

dova şi Transilvania, se încoronează la Alba Iulia, Principe al tutulor provinciilor române unite, dar situaţia politică nu era de natură a da o urmare acestei fapte îndrăzneţe. Omorât în timpul campaniei din 1601 de aventurierul Basta Mihaiu Viteazul lasă gloria unei armate care a dat probe de un suprem eroism, dar tot în urma sa lasă şi desnădejdea, ruina şi foametea. Bucureştii nu-şi vor mai putea reveni înainte de domnia lui Mateiu Basarab. Cucerit în 1601 de moldoveni, apoi de polonezi, el îşi va primi lovitura de graţie dela Tatarii din Crimeea, cari în prădăciunile lor nu vor scuti nici măcar pe săraci. In 1604 urmaşul tronului, Radu Şerban Basarab va relua întărirea oraşului şi abia va găsi câţi-va oameni pentru muncă, atât de mulţi au murit de foame. In 1611 o nouă năvălire are loc din partea ungurilor; tot atunci Voevodul Radu Mihnea va rezidi biserica Radu Vodă, incendiată de turci în 1595.

Să încerci să ridici oraşul din aceste ruine pare de necrezut şi cu toate acestea în acea epocă, Bucureştenii mai zidesc mânăstirea Sft. Sava şi biserica Sft. Gheorghe cel vechiu. Duşmanii nu erau singurii vinovaţi de această stare de lucruri dar chiar şi voevozii, cum s'a întâmplat în 1631, când Bucureştiul a cunoscut lupte sălbatice, întreprinse în mijlocul străzilor sale, între Voevodul Leon şi boeri, apoi între doui Voevozi, ambii pretendenţi la tron; această de a doua luptă a avut loc la porţile Bucureştiului, iar locuitorii cu copii lor priveau urcaţi în pom. Situaţia de Voevod era foarte invidiată, deoarece Voevodul concentra toate drepturile Statului şi avea o autoritate absolută şi nelimitată; el era totdeodată legislator, judecător şi şef militar. Tara era un domeniu care-i aparţinea şi avea drept de viaţă şi de moarte asupra supuşilor sai. Se înţelege astfel cum dupe bunul lor plac şi caracterul lor, capitala înflorea sau era condamnată. A trebuit urcarea pe tron a lui *Matei Basarab* 1632 1654) pentruca Bucureştii să se mai ridice din cenuşa sa. Această domnie e cu adevărat o epocă înfloritoare; Mateiu Basarab desăvârşeşte ceeace au început strămoşii săi. El reia cu un zel arzător refacerea Capitalei, reparând şi mărind Palatul prin noui construcţii şi clădind alte palate şi alte mânăstiri, nu numai în Bucureşti dar şi în toată Muntenia. Dela el ne-a rămas biserica Sft. Apostoli, Biserica Sfta Vineri, Zlătari. Sft. Gheorghe. A făcut mai mult decât construcţii: a reorganizat chiar ţara, a

înzestrat-o cu legi și a introdus atât în biserici cât și în școli, limba românească în loc de limba slavonă. Cu Mateiu Basarab, Bucureștiul a cunoscut 22 de ani de liniște, de care a profitat ca să reînvieze.

La moartea lui Mateiu, noul domn, *Constantin Șerban Basarab* (1654 — 1658) ctitorul Mitropoliei, a avut de suferit revoluția soldaților de infanterie, numiți semeini, cari plini de ură contra boerilor, le incendiază locuințele, fură, jefuesc și omoară A fost un macel aproape tot atât de sângeros ca acel al lui Mihaiu Viteazul contra turcilor; cei mai mari boeri ai Munteniei au pierit atunci, printre cari și tatăl Domnului Constantin Brâncoveanul. O cruce comemorativă în Curtea Mitropoliei. reamintește aceste dureroase întâmplări. In 1656 turcii nemulțumiți de legătura domnului Constantin Serban cu principii din Transilvania, îi ia tronul pe care-l încredințeaza lui *Mihnea al III-lea*. Acesta va urma exemplul predecesorului său și va căuta prin toate mijloacele să libereze țara de stăpânirea rușinoasă a turcilor. El va începe prin a omorî pe turcii instalați la București și pentru acest groasnic măcel întrebuințează 15.000 de soldați. Cum era firesc, procedeul atrage încă odată năvălirea trupelor lui Hassan Pașa. Ce ar fi putut face o mică armată muntenească terorizată de dușmani, față de numarul mare al soldaților lui Ak-Mursa; aceștia au dărâmat până și zidurile clădirilor pentru a-și însuși bogățiile țării. Acolo unde n'au putut ajunge prin acest mijloc au pus foc și Bucureștiul, căzut in mâna barbarilor, și-a pierdut încă odată tot ce s'a putut crea în timpul lui Mateiu Basarab. Astfel politica lui Mihnea al III-lea n'a dat nici un rezultat; el a fost și ultimul principe Basarab care a domnit. Lui i-a fost dat sa inchee linia de 57 de Voevozi Basarabi, născuți din aceiași familie și care au domnit în Muntenia din 1290 până în 1680.

In acelaşi an când Mihnea își pierde puterea, Bucureștiul este lovit de mari nenorociri. Ceeace foametea n'a distrus, a distrus ciuma. Cadavrele umpleau străzile în timp ce oamenii iau fuga, părasind totul în voia soartei. De zeci de ori condamnat la moarte, Bucureștii se ridică de fiecare dată. Odată ciuma stinsă, viața, curajul și munca își reiau cursul; grație domnului Constantin Cantacuzino spătarul Munteniei, turcii renunța la proectul de a da guvernarea Munteniei lui Mustafa Pașa, ceeace ar fi transformat-o

în pașalâc turcesc și tronul revine *prinţului Ghica*, dușmanul Cantacuzineștilor.

Moartea lui Ghica aduce turburări între partizanii celor două familii care cereau tronul, fiecare pentru ei; de revoltele sângeroase care au loc în mijlocul orașului, profită grecii, cari se dedau la cele mai groaznice jafuri. E de mirare, că aceste prădăciuni repetându-se aproape în fiecare an, Domnii mai au totuși inima să construiască și să înfrumusețeze orașul. Astfel în mijlocul dezastrelor, *Voevodul Antonie din Popești* (1669—1671) va ridica frumoasa biserică Sft. Gheorghe cel nou, iar *Voevodul Duca* (1674—1678), biserica Sft. Dumitru. Grație credinței lor religioase, Bucureștiul capătă câteva edificii, la vederea cărora nenorociții de locuitori își reiau curajul. Suirea pe tron a prinţului *Șerban Cantacuzino* (1678—1688) îi umple pe munteni de bucurie. Sub domnia acestui mândru prinț, se încep lucrările pentru ameliorarea cursului Dâmboviței, construcția unei largi șosele de pe podul Șerban Vodă, a bisericii Doamnei, a imensului han Șerban Vodă și multe alte construcții în afară de oraș.

Cum vechiul palat cădea în ruine, Șerban Cantacuzino și-a construit un palat pe chiar proprietăţile sale, de pe podul Mogoșoaei — azi Calea Victoriei — și unde se află acum Legația Rusească. Aci, în palatul prinţului Șerban se ţineau ședințe unde se complota alungarea turcilor din Europa și încoronarea lui Șerban Cantacuzino ca împărat al Orientului; cu sosirea și plecarea acestor personagii străine, Bucureștenii au avut ocazia să cunoască minunate cortegii care se desfășurau pe străzile Capitalei; toată lumea alerga să vază echipajele, blănurile neprețuite ale principilor români, bijuteriile legendare ale femeilor muntene și de care vorbește Lady Craven în toate scrisorile ei. Bucureștiul în continuă sărbătoare, n'ar fi putut crede, că nici un an nu va trece și Șerban Cantacuzine va muri, pe tron se va urca prinţul *Constantin Brâncoveanul* și că iar vor reîncepe pentru oraș dezastrele, turburările și jafurile. Dar de data aceasta nu vor mai fi turcii și nici tătarii, însă nemții, supranumiţi atunci „nemţii cu coadă", care în 1689 vor năvăli pentru prima oară în Muntenia și se vor purta mai sălbatec decât cei din urmă barbari. Acești nemți au fost văzuți cum târau pe stradă pe boieri, arhimandriți, egumeni și negustori cu funia legată de gât, fiindcă erau bănuiți de a avea mai multe bogății decât

mărturisise nemţilor. Pentru a-i alunga, Brâncoveanu i-a chemat pe tătari, a căror năvăliri se zice că erau mult mai dulci decât a celorlalte popoare. Cuvintele de: „Vin Tătarii" strigate dintr'un capăt la altul al tarii, au pus pe fugă pe nemţi şi atunci abea Muntenia şi capitala sa încep adevăratul capitol al istoriei lor estetice.

Opera lui Brâncoveanul este imensă. Acest domn a ocupat tronul 25 de ani, însă opera sa mai trăeşte încă un veac după el. E o înflorire pentru toate; oraşul, în afară de edificiile religioase, se întinde pe ambele maluri ale Dâmboviţei şi se împodobeşte cu locuinţe particulare şi palate, construite în piatră. Totul este schimbat sub influenţa acestui principe bogat, instruit, blând, de o inteligenţa luminoasă, de un spirit larg şi de o vastă cultură. El îmbogăţeşte şcolile cu biblioteci, întemeiază tipografii, trimite în Italia studenţi ca să înveţe pictura şi arhitectura şi chiamă în ţară artişti străini, care aduc cu ei bunul gust şi savante cunoştinţi. O nouă viaţă începe, care trebue să pregătească şi să institueasca Statul şi societatea modernă. Caracterul medieval dispare. Oraşul se modernizează şi lucrează la realizarea ordinei şi a luminei spirituale; mijloace noui corespund la necesităţile noui ale societăţii şi Brâncoveanul ştie să cultive totdeauna utilul şi frumosul. Tot e revoluţionat: arhitectra, sculptura, pictura, odoare sfinte, mobilier, costume, politica, moravurile, viata sociala şi chiar armata. Nu mai sunt acei soldaţi plini de praf şi ameninţaţi la fiecare clipă de duşmani. Armata lui Brâncoveanu este o armata de paradă a carei singură muncă e sa lucreze la poduri şi şosele. Domnul are 10 regimente, în afară de soldaţii particulari ai palatului şi de cazaci şi sunt întrebuinţaţi pentru nunţi şi sărbatori, pentru lucrări edilitare şi pentru recepţii de mosafiri iluştri, cum a fost de exemplu în 1702 recepţia Lordului Paget, reprezentantul Angliei la pacea dela Carlovitz şi care, dela Constantinopol a trecut prin Bucureşti. Dela 1462, de când Bucureştiul a fost declarat Capitală, epoca lui Brâncoveanul a fost singurul sfert de veac când oraşul n'a fost întrerupt în elanul său de progres şi cu toate acestea situaţia ţării era din cele mai grele din punct de vedere ale politicei exterioare. Prima înfrângere a turcilor va face pe creştini să creadă că şi ora liberării lor a sosit. A trebuit toată arta şi toată fineţea diplomatică a lui Brâncoceanu, pentru a ţine balanţa în echilibru între Austria şi Turcia. Ceeace

e azi mai frumos în București, în ce privește monumentele, datează din epoca lui Brâncoveanu; este însă și adevărat, că întâmplarea a făcut să aibe parte de doui eminenți colaboratori: spătarul Mihail Cantacuzino, și mitropolitul Antim. Primul era arhitect și studiile le făcuse în Italia, al douilea era un mare artist și un om foarte instruit.

Acestor trei oameni luminați li se datorește biserica Colțea, Mânăstirea Hureji, Mânăstirea Sinaia, Biserica Sft. Gheorghe Nou, Palatele Mogoșaia, Potlogi, Doicești, Brâncoveni și încă alte edificii, care n'au ajuns până la noi, cum de exemplu faimosul turn al Colței, de care grecii din aceea epocă scriau: „Sunt demne de a fi văzute pe acest pământ: Turnul Colței din București, San Marco din Veneția, Perhaska din Kiev și Clopotnița din Petersburg". La acest turn, ridicat de Mihail Cantacuzino, au lucrat soldații lui Carol al XII-lea, cari rătăceau în București dupe bătălia dela Pultava, în timp ce Regele lor era la Bender. Afară de aceste construcții, Brâncoveanu s'a ocupat de unele restaurări importante, cum de exemplu de aceia a palatului zidit de Mircea Cel Batrân în 1418. Cine ar fi recunoscut în minunățiile de marmoră și în grădina-venețiană, prima reședință a principilor Basarabi, acoperită cu șindrilă? Brâncoveanu îi adăoga coloane masive de piatră, trei caturi, o bae în marmoră dela Constantinopole, pe care o îngrijea special doui armeni, un turn, un zid de întărire, un chioșc, o scară maestoasă în marmoră albă, o sală enormă pentru consilii, camere de audiență, un apartament pentru prinți, altul pentru principese și în fine Tezaurul Statului zidit ca o închisoare. Aci soseau în fiecare an, căruțele turcești pentru ca să încarce sute de lăzi umpluțe de galbeni și care reprezentau tributul Munteniei către Turcia. In timp ce se încărcau lăzile, muzica trebuia să cânte în Curtea Palatului, plină de curioși, care se uitau trist, cum și unde se ducea tot aurul țării agonisit de ei. Să mai spunem că, în afara de luxul introdus în viața particulară, un lux adevarat bizantin, ajunge să aruncăm o privire pe odoarele sfinte și evangheliile din acea epocă, pentru a ne da seama la ce grad ideea de lux, de strălucire și de bogăție a pătruns în București ; era și firesc să fie așa, deoarece Brâncoveanu a cunoscut la el acasă un lux nemărginit, fiind cel mai bogat boer din Muntenia, și avea dreptate să spună în momentul când a fost ales Domn al Munteniei : „Acest

jug de a domni... să-l iau asupra mea... n'aşi fi voit, căci am trăit ca un Domn în casa mea".

Din nenorocire pentru ţară, intrigile unui pretendent la tron au pus capăt acestei domnii, care a dat cea mai mare strălucire oraşului Bucureşti. Decapitat la Contrantinopol în 1714 (pag. 152), după ce a fost constrâns de barbari să asiste şi la decapitarea fiilor săi, prinţul Brâncoveanu a fost plâns de întreaga populaţie muntenească, care-i datora lui pacea, çalmul, prosperitatea şi bogăţia.

Muntenia fără şef şi fără bani s'a găsit într'o poziţie foarte critică şi groaza jugului străin a reînceput. Urmaşul lui Brâncovean *Ştefan Cantacuzino*, care n'a domnit decât un an (1714—1715) a fost unul dintre principii indigeni. Turcii ca să ne umilească ţara încredinţează Muntenia grecilor din Fanar al căror lux şi obrăsnicie măresc indignarea poporului. Primul dintre aceşti lacomi fanarioţi e *Nicolae Mavrocordat* (1715—1716), cari deşi au dat capitalei două frumoase monumente: Biserica Stavreopoleos (pag. 100) şi minunata Mânăstire Văcărești o pradă de toate bogăţiile ei, de tot aurul şi de toate odoarele pe care le trimite la Constantinopol pentru a-şi asigura favorurile Sultanului. Pentru ca să umple punga străinilor, toată Muntenia a fost lovită de impozite atât de considerabile, că a fost curând ruinată; una din cele mai mari calamităţi ale ţării, a fost domnia acestor greci lacomi, care a durat mai mult de un veac.

Libertatea sugrumată, oraşele prădate de bogăţiile lor şi câmpurile de cereale, ţara nu se mai putea ridica din ruinele ei. Fanarioţii n'au respectat nici legile, nici instituțiile, nici chiar limba latină a ţării; ei lucrau la o desnaționalizare repede, obligând administraţia şi şcolile să introducă limba grecească şi au reuşit chiar așa de bine, încât însăși boerii numai vorbeau între ei decât această limbă.

Principii orientului au epuizat tezaurele incalculabile ale boerilor, imensele resurse ale comunii precum şi energia legendară a locuitorilor orașului, oraş de care nu vorbeau de altfel, decât numindu-l „strălucitul oraş Bucureşti, oraş aurit, oraş dulce, oraş mândru şi extraordinar".

Intre timp, Austria declară răsboiu Turciei; teatrul răsboiului este Oltenia, care în afară de propriile sale nenorociri, trebue să sufere şi neînţelegerea celorlalte popoare. *Ianake*, urmaşul lui Nicolae Mavrocordat nu ştie cu ce să

înceapă; să liniştească spiritele în interiorul ţării, sau să servească pe Sultan în preliminările pentru pacea dela Pasarovitz în 1718. Din intrigile între austriaci şi turci, Oltenia şi Muntenia pescuesc mizeria căci, cucerite de Austriaci, care credeau că se răsbună astfel pe Sultan, Muntenia va suporta singură cheltuielile acestui răsboiu.

Zadarnic Românii oferă 100.000 galbeni ca să rescumpere Oltenia; fanariotul Ianake va lua banii, dar situaţia politică şi militară va rămâne aceiaşi. Anul 1718 a fost îngrozitor; secetă şi foamete şi ciumă care face mii de victime, printre care însuşi Voevodul Ianake Mavrocordat. Când oraşul şi-a revenit puţin, poporul a profitat să-şi refacă monumentele şi palatele şi să mai ajute câteva construcţii noui pe ambele maluri ale râului; şi comertul îşi revine şi la un moment dat chiar, întrece înflorirea de altă dată. Dar şi această activitate, bogăţie şi mişcare a trebuit curând să înceteze căci Turcii aruncă din nou priviri de lăcomie asupra nouilor avuţii strânse: şi în Noembrie 1738 ei jefuesc Bucureştiul mai groasnic încă, decât în timpul lui Mihai Viteazul. Nimic n'au lăsat neatins, nici case, nici hanuri, nici magazine, nici depozitele, nici bisericile şi ca ultimă încercare pentru oraş, o nouă ciumă seceră 30.000 de oameni.

Bucureştiul era sfârşit; anii 1736 şi 1737 sunt înfiorători de tragici; ciuma alternează cu năvălirea lăcustelor care mănâncă toată recolta, şi lasă o populaţie săracă, bolnavă, dozorientată şi descurajată.

Nici turburările interioare, nici luptele boerilor între ei, nici revoltele trupelor, nici năvălirile barbarilor, nici mai târziu ocupaţiunile ruseşti şi austriace nu reuşesc să nimicească pentru totdeauna forţa expansivă a poporului român. Când streinii din Occident, Ambasadorii creştini din Constantinopole şi ideile din Occident încep să pătrundă în Bucureşti şi când relaţiile devin ce în ce mai strânse cu Viena, Lipsca şi Berlin, aceste relaţii influenţează considerabil viaţa morală a Capitalei. Dacă Bucureştiul ar fi putut să continue desvoltarea sa în mod regulat din 1418 până azi, ar fi fost unul din cele mai glorioase oraşe din Europa; dar obligat să suporte domniile de tristă memorie ale grecilor, persecuţiile lor şi ocupaţia austriacă care închee secolul al XVIII-lea, cum ar fi putut înflori?

Cu începutul secolului al XIX-lea şi până la jumătatea secolului nostru, Bucureştiul n'a mai cunoscut nici odihnă,

nici linişte; prin ce minune n'a dispărut în mijlocul acestor dezastre? Seceta, foametea, ciuma, frigurile siberiene, căldurile arzătoare, cutremurele de pământ, care se succed timp de 20 de ani, incendiile repetate care schimbă aspectul oraşului cel puţin odată la 5 ani, inundaţiile Dâmboviţei, holera, navalirea bandiţilor lui Pasvantoglu şi al lui Ibrahim Paşa şi din nou foametea şi ciuma, iată destinul „acestui oraş strălucitor al imperiului creştin din Orient". Nici un oraş depe lume n'a suferit în tot timpul istoriei sale, ceeace Bucureştiul a putut suferi dela 1800 la 1850, nici un oraş din lume n'a înjghebat în mai înfricoşetoare dureri înfaţişarea sa de azi; nici un oraş din lume n'a cumpărat cu mai mari eforturi şi sacrificii prestigiul sau de capitală. Influenţa Occidentului a fost salutară, nouile idei schimbă condiţiile vieţii; se simte începutul unei evoluţiuni decisive şi redeşteptarea conştiinţei naţionale. Muntenia inaintează spre libertate, spre lumină. Anul 1848 găseşte spiritele înfierbântate, avântul românilor spre şcolile franţuzeşti începe să se producă; tineri şi arzători patrioţi, aduc din Franţa odată cu spiritul de emancipare, voinţa de a lucra şi de a organiza libertatea; ei provoacă şi dirijează mişcarea înălţătoare care dela 1848 la 1859 întemeiază România nouă; în aceiaşi epocă, adică în 1849 *Barbu Ştirbey* e ales domnul Munteniei. Sub domnia lui, Bucureştiul primeşte Teatru Naţional (pag. 94) şi Parcul Cişmigiu (pag. 111). După Ştirbey avem un guvern provizoriu şi în 1859, dubla alegere a lui Alexandru Cuza ca Domn al Munteniei şi Domn al Moldovei, atrage după sine unirea Principatelor 1861); dela această dată istoria celor două principate se confundă; graţie acestui Domn se realizează împroprietărirea ţăranilor, unificarea legilor pentru introducerea şi promulgarea codului lui Napoleon, securalizarea averilor mânăstireşti şi introducerea învăţământului gratuit şi fundaţiunea Universităţii Bucureşti pag. 115. Când Cuza a fost detronat în urma unui complot militar, locotenenţa Domnească a făcut apel la o dinastie străina, şi această dinastie a fost fondată de Principele *Carol de Hohenzollern* pe care o curioasă întâmplare il leagă de vechea familie a Basarabilor. Sub domnia acestui Rege, România a ştiut să iasă din toate greutaţile în care se găsea la mijlocul secolului al XIX-lea. Până în 1877 România era încă nominal sub stăpânirea turcească, dar în acest an, când complicaţiile politice orientale au adus lupta între

Ruşi şi Turci, România se declară independentă chiar inainte de deschiderea ostilităţilor şi această independenţă a fost câştigată şi menţinuta cu preţul unui eroism fără seamăn în bătăliile date la Plevna şi la Griviţa. La 26 Maiu 1881 Principatul României este recunoscut de toate puterile streine ca Regat.

Sub lunga domnie a Regelui Carol (1866 1914) Bucureştiul se înzestrează cu aproape toate construcţiile ce există azi: Palatul Regal, Fundaţia Universitară, Ateneul Român, Facultatea de Medicină. Palatul Cotroceni. Poşta, Casa de Depuneri, Cercul Militar, Gara de Nord, Băncile, Parcul Carol, Muzeul Geologic, Muzeul de Istorie naturală, Institutul geografic, Societăţile de Credit, de asigurări, sute de şcoli, Banca Naţională, Fundaţia agricolă Ferdinand etc. Datorim Regelui Carol independenţa României. organizaţia noastră intelectuală, organizaţia armateî, căile ferate, universităţile, Curtea cu Juri, dreptul de a bate monedă, Creditul funciar, Creditul urban, legile vămii, organizaţia serviciului sanitar, convenţiunile comerciale cu statele vecine, fundaţiile şcolilor militare, a şcoalei veterinare. a Institutului de chimie, forturile din jurul Bucureştiului, Casa de Credit agricol, împărţirea domeniilor statului la ţărani, legea inamovibililăţii magistraturii, într'un cuvânt îi datorăm toată desvoltarea economică, intelectuală şi politică a României, în acelaş timp cu reedificarea şi restaurarea tuturor vechilor monumente istorice.

In 1914 la moartea Regelui Carol, care a fost înmormântat în istorica mânăstire a Basarabilor, coroana regală trece urmaşuluí şi nepotului său, *Ferdinand*, declarat moştenitorul tronului la 26 Octombrie, 1889.

Sub domnia acestui rege se împlineşte idealul poporului român: Unirea tuturor provinciilor la Patria mamă, Regele Ferdinand moare în 1927 la 21 Iulie şi micul *Rege Mihai*, un copil de 6 ani urmează la tronul, la care tatăl său a renunţat încă din 1924. O Regenţă formată din; *Principele Nicolae* (fiul Regelui Ferdinand şi Unchiul Regelui Mihaiu, *Patriarhul* şi *Primul Preşedinte al Curţii de Casaţie* a fost instituită până la majoratul Regelui.

Bucureştiul este Capitala României, reşedinţa Regelui, a Guvernului, a Patriarhului şi a reprezentării naţionale. Este situat la 44°40'—44°30' latitudine Nord si 23°40'—23°50' de longitudine în regiunea meridională a ţării. Bucureştiul e la o depărtare de 63 de km. de Giurgiu, 133 km. de Pre-

deal, 200 km. de Portul Constanța și acoperă o suprafață de 7200 hectare, fiind mărginit la Nord de Băneasa-Herăstrău-Colentina, La Apus de Chiajna-Roșu-Militari-Crângași, la Sud de Popești-Conduratu-Bellu-Lupeasca și la Răsărit de Pantelimon-Dudești-Vitan-Cățelu și Cioplea.

Clima Bucureștiului se caracterizează printr'o influență continentală și afinităti intermitente cu clima Europei Centrale și mediteraneană, adică putem avea iarna, friguri siberiene și vara, călduri tropicale. Populația trece de 800.000 de locuitori.

Bucureștiul este împărțit în patru sectoare: Sectorul I-iu sau *galben* la Nord-Est, Sectorul al II-lea sau *negru* la Est-Sud, Sectorul al III-lea sau *albastru* la Sud-Vest și Sectorul al IV-lea sau *verde* la Vest-Nord.

XX. Istoria Artelor-Frumoase în Muntenia

Ca și arhitectura și muzica, vechea pictură în România, a avut un caracter pur religios; cum până în secolul al XIV-lea când se formează principatele Române, nu poate fi vorba de un popor „Român" și de o viață intelectuală, cu atât mai mult nu poate fi vorba de o artă care să-i fie proprie.

Primele noțiuni spirituale pe cari le primesc românii în secolul când se formează țările lor, sunt cunoștințele religioase răspândite de grecii și de slavii care veneau de la muntele Athos. Pentru o propagandă religioasă mai eficace, grecii aduceau cu ei icoane, care trebuiau să fixeze chipul lui Christos, al Fecioarei și al Martirilor, în sufletul poporului român. Aceste icoane sunt primul sâmbure de artă ce-au cunoscut românii, încă dela începutul secolului al XIV-lea.

In a doua jumătate a acestui secol, un călugăr *Nicodim* introduce în țările române, viața monachală. Acest Nicodim născut la Prilep în Macedonia, dintr'un tată grec și o mamă sârbă, se instalează în țările române, la început singur, apoi întovărășit de alți călugări și pune temelia celei mai bătrâne mânăstiri ce s'a cunoscut în Muntenia numită Vodița (jud. Mehedinți) complect distrusă de Turci în secolul al XV-lea.

Sub domnia lui Radu Negru tot acest Nicodim zidește mânăstirea Tismana din jud Gorj, care există și azi. Cum era totdeodată călugăr, savant și pictor, el pictează cu mâna sa proprie o mulțime de evanghelii, iar în timpul lui Mircea cel Bătrân, ridică mânăstirea Snagov, Dealul, Govora, Glavacioc, toate în lemn,—destinate nu ca monumente de artă, dar ca adăposturi unde religia creștină putea să-și găsească hrana spirituală. Până la sosirea lui Nicodim, bisericile erau construite din nuiele întărite cu pământ și tencuite, unde preoții făceau slujba în latinește. Cu Nicodim bisericile se fac din lemn, și slujba se citește în limba slavonă.

După moartea lui Nicodim în 1406, urmașii săi mai aduc și alți călugări dela muntele Athos, călugări cari cu-

noşteau şi practicau şi arta dificilă care se numeşte pictură al'fresco; graţie lor se introduce în ţarile române cea mai curată artă de stil bizantin, transplantată cu atât mai mare succes pe teritoriul muntenesc, cu cât acest teritoriu era liber de orice tradiţie artistică.

Această artă s'a dezvoltat ca o artă proprie, ca şi născută din însuşi pământul românesc, cu atâta putere şi pătrundere că nu va trece mult şi elementele împrumutate orientului bizantin se vor confunda într'o sinteză cu totul particulară, care formează originalitatea artei româneşti, uşor de recunoscut mai ales când se compară arta română cu arta rusească, nascută din acelaş izvor bizantin şi totuşi atât de profund de diferite. Este natural ca fiecare popor să fi modelat şi interpretat bizantinismul, după nevoile şi caracterul său, astfel ca să-i dea un suflet propriu. Arta practicată în ţarile române înainte şi în timpul secolului al XIV-lea, este arta bizantină română. Muntenii au adoptat şi desvoltat la ei în mod diferit, normele, stilul şi technica bizantină cum se poate vedea după cele mai vechi monumente artistice şi religioase care există. Arta veche s'a manifestat în două ramuri: în picturi murale şi în icoane de lemn. Din nenorocire vechile picturi murale sunt puţine la număr şi rău conservate, sau înca desfigutate de restaurări neîndemănatice; dar ne rămân superbele freşce din Biserica Domnească dela Curtéa de Argeş, care ne minunează prin înfaţişarea lor bizantina şi cari din punct de vedere factură şi iconografie sunt de cel mai înalt interes şi figurează printre ceeace secolul al XIV-lea bizantin, a dat mai bun României în acest gen. Această biserică Domnească zidită de Negru Vodă pela 1350, a fost împodobită cu fresce după moartea Voevodului şi a putut scăpa sălbătăciei duşmanilor, timp îndelungat, fiindcă se găsea ascunsă în regiuni unde se ajungea cu greu; graţie acestei conservaţiuni ne putem face o idee mai mult sau mai puţin exactă de vechea pictură practicată în România; numai aceste fresce curaţate şi readuse la starea lor originala pot să facă obiectul unui studiu asupra artei şi istoriei în Muntenia, înainte de secolul al XV-lea. Zidurile sunt complect acoperite de fresce, relativ de mici dimensiuni şi fac impresia unui mare număr de tablouri agăţate unul lângă altul. Aceste picturi proaspete prezintă un sentiment arhitectural pronunţat, compoziţia fiind prima şi suprema regulă a artei, spre care artistul

își îndreaptă atenția observând puternica, tradiție antică. Le admiram desenul ușor, tonurile peste măsură de frumoase care se mențin în gama de roșu și de verde Veroneze. In afara de acestea o impresie de armonie, de tinerețe, de suavitate, de libertate și de îndrăzneală. Trebue să observăm întâiu de toate grija perfecțiunei în technică și în factură care predomină în toate frescele ; se recunoaște mâna unui artist sigur de mijloacele sale, capabil de a rezolva în mod fericit greutățile ce oferă reprezentarea caracterelor și a mișcărilor, capabil de asemenea de a împăca toate problemele ce decurg dintr'o compoziție complexa.

Nimenea nu pretinde că frescele din biserica Negru Vodă sunt opera unui român, nici nu putea fi vorba de așa ceva înainte de secolul al XV-lea ; dar nu e mai puțin adevărat că toate acecte monumente ridicate pe teritoriul principatelor, au îndeplinit rolul de profesor și ca la aceasta școala s'au format artiștii români, cari au continuat tradiția bizantina timp de trei lungi secole, cu toate influențele gotice și italiene care la un moment dat au isbutit să se introducă. Influența bizantină n'a fost o întâmplare și nici un episod trecător în desvoltarea civilizației românești ; aceasta arta care a pătruns in viața muntenilor și oltenilor a avut asupra lor o putere tot așa de mare ca și religia ; dacă românii n'au avut un maestru eșit din ei, cum au avut rușii pe Andrei Rubleff al lor, ei au avut în schimb un mare număr de artiști de merit și mici artizani, care au lucrat lângă meșterii străini greci, dela care au învațat meșteșugul, cu ochii fixați pe modele ce credeau imposibil de schimbat.

Biserica Negru Vodă nu este singurul document de artă veche românească ; de aceiași valoare și frumusețe sunt mânăstirile Tismana, Cozia și biserica Negru Vodă din Câmpulung. In tot timpul secolului al XIV-lea și al XV-lea toate erau bizantine : arta, moravurile și cultura care au pătruns in România prin Sud, întâiu cu religia, apoi cu comerțul, până în momentul când interesele politice au împins pe Voevozii români să importe influențe artistice din Italia și din Polonia. Nu s'a petrecut acelaș lucru în Moldova, unde relațiile strânse cu polonezii și cu ungurii au impus arta gotică. Și bizantinismul pătrunde la ei mai mult prin ruși decât prin greci și amestecat cu arta gotică a dat monumente foarte originale ca arhitec-

tură şi ca decoraţie, msi ales pe timpul Voevozilor Alexandru cel Bun şi Ştefan cel Mare. In această epocă s'a manifestat primul pictor român al cărui nume a fost păstrat pe o placă comemorativă, în interiorul unei biserici pictată de el. El se numea *Ştefan Zoograful* şi a fost înmormântat în pronaosul bisericii Hârlău, în semn de cinste pentru meritele sale artistice.

In secolul al XVI-lea în Muntenia, istoria artelor frumoase înregistrează unul din cele mai extraordinare monumente, dar nu-l adoptă fiind dela început condamnat să stea deoparte, prin caracterul artificial care-l prezenta în afară de tradiţie. Domnul Neagoe Basarab, prinţ religios foarte instruit, arhitect diletant, clădi la Curtea de Argeş o biserică care pare să ţină de vis; arhitectura bizantină cu cupolă de intersecţie şi cu trei abside în formă de trifoiu, dublată de o capelă comemorativă în faţă, se aseamănă cu Moscheia albastră din Tebris din Nordul Persiei, construită un secol mai înainte. Ceeace îi dă însă caracterul unei poveşti din o mie şi una de nopţi este fantezia decoraţiunei, combinaţia de aur şi lumină, de pietre mai deschise şi mai închise, de rozace aplicate pe pereţi şi à jour, ornamente tăiate din piatră de var — capod'opere de sculptură — efecte obţinute prin culori albastre şi aurii, rozete mici, în exteriorul bisericei încoronate de porumbei în bronz aurit, balustrada în pietre joase, ridicate vertical şi sculptate în formă de crin, varietatea desenelor şi a lănţişoarelor în mii de desene, decorarea ferestrelor şi a panourilor de pe pereţi asemănător unei dantele ce le încadrează, perfecţia technică a boltei principale, cele 150 motive persane, admirabila arhitectură, întrebuinţarea graţioaselor stalactite, cele două cupole din faţă conturnate în formă de şurub de o bizară impresie, părând că una cade în spre cealaltă şi purtând deasupra cruci strălucitoare, toate acestea dau monumentului un caracter atât de deosebit. încât niciodată în Muntenia nu s'a bănuit ceva câtde puţin apropiat şi cu drept cuvânt s'a crezut că acest edificiu de aur şi lumină e un vis; pe deoparte lucrătorii neputând înţelege acest stil neaşteptat, pe de altă parte costul fantastic la care se urcă materiile preioase întrebuinţate, a împiedecat ca biserica Curţei de Argeş să fie punctul de plecare al unei şcoli. A fost mai degrabă o fantezie exotică în domeniul artei naţionale.

Frumos, printre cele mai frumoase monumente ale ţării, acest edificiu religios n'a putut servi de model în nici o

epocă; după unele documente. Prințul Neagoe Basarab, care călătorea foarte mult ar părea să fi fost el însuși arhitectul de talent, care a conceput biserica în cel mai curat stil armean în ceeace privește decorația; așa cum se ridică deodată în valea pitorească a Argeșului, ea dă impresia unei prețioase biserici armenești; dar pe de altă parte un document grecesc zice că Domnul ar fi chemat ca arhitect principal pe un anume *Manoli*, spaniol, și dela el vin acele decorații variate împrumutate din isvor arab, la modă atunci în Spania; n'ar fi deci de mirare ca acesta să fi introdus în opera monumentală ce a întreprins cunoștințele cele mai înfloritoare ale artei musulmane, ceeace de altfel și explică asemănarea între Curtea de Argeș și Alcazarul din Sevilia, cel puțin în ce privește ornamentele. De altfel legenda românească păstrează chiar acest nume în poezia meșterului Manole, dându-i însă naționalitatea română, în loc de spaniolă. Dar oricare ar fi fost arhitectul și lucrătorii, libertatea imaginației și a construcției, talentul de creație și îndemânarea tipică, degajează un puternic geniu creativ. Picturile murale ale bisericii n'au fost executate în timpul lui Neagoe Basarab ci în timpul lui Radu dela Afumați, urmașul la tron în 1522; frescele sunt bizantine, ele prezintă un stil monumental, o siguranță pronunțată și desăvârșită și sunt executate de pictorii Dobromir și Veit Stoss, (acesta din urmă este fiul celebrului sculptor german, care a ilustrat în secolul al XV-lea la Nurenberg, renașterea artistică germană).

Curtea de Argeș jefuită de năvălirile dușmane, adesea distrusă de incedii și de cutremure de pământ era menită pieirei; s'au salvat însă la timp minunatele fresce, azi la Muzeul național de antichități și după care pictorul francez Lecomte du Nouy a restaurat pictura bisericei; dar cu toate că a luat drept model frescele dela Curtea de Argeș a adus atâta fantezie particulară, că nici o apropiere nu mai poate fi posibilă între pictura care a fostși care este.

Din aceiași epocă a lui Neagoe Basarab se păstrează o icoană care și azi este considerată ca cea mai monumentală, mai expresivă și mai impresionantă dintre toate operile de acest gen, cunoscute până acuma. Este icoana zisă Icoana Despinei Doamna, soția principelui Neagoe, care este reprezentată în voalurile sale de doliu și arătând fecioarei cadavrul fiului său Teodosie, în momentul când însăși fecioara asistă la crudul spectacol al scoborârii Fiului de

pe cruce: Compoziţia impresionantă pe de o parte, technica şi factura de altă parte, fac din această icoană o capod'operă care poate să ia loc printre cele mai înalte creaţii bizantine din acea epocă.

Totul contribue să ne arate că vechii români nu numai că erau în stare să înţeleagă operile artiştilor bizantini, dar chiar ajută prin tempera mentul lor, a-i da o direcţie originală care nu se întâlneşte decât în bisericile româneşti; fără îndoială românii întovărăşeau în lucru pe artiştii greci şi cum aceştia n'ar fi putut ajunge să termine toate lucrările întreprinse în Muntenia, este foarte probabil că Românii au trebuit să execute în mare parte singuri frescele bisericilor, cum de altfel dovedeşte şi numele de Dumitru, pictor român şi căruia îi revine cea mai mare parte din picturile bisericilor din Vâlcea.

La începutul sec. al XVI-lea, cu Prinţul Neagoe Basarab, care aduce în ţară stofe de brocart italienesc, se introduc în ornamentele arhitectonice, în odoarele bisericeşti, în sculpturile pietrelor funerare şi în decorarea evangheliilor, influenţe italiene venite prin Dalmaţia; tot atunci era la Târgovişte un oarecare Macarie, dela care avem noi cele mai frumoase evanghelii ilustrate, în mare parte inspirate din Renaşterea italiană cum se şi observă uşor în majusculele mari, rotunde, la fel cu majusculele veneţiene din manuscrisele italiene.

Numeroase erau aceste evanghelii, şi tot atât de numeroase manuscrisele decorate de artişti care lucrau lângă Macarie, uniţi în grupuri, cum erau pe vremuri confrereriile miniaturiştilor din Bruges în timpul lu Filip cel Bun. Academia Română (pag. 88) e foarte bogată în astfel de colecţii. Sub domnia lui Mateiu Basarab, relaţiile comerciale şi politice cu Occidentul, în special cu polonezii şi italienii, au introdus în ţările române cum era şi de aşteptat, unele ecouri din viaţa artistică a acestor popoare; frumoasele linii arcuite ale stilului gotic, sistemul ornamental al coloanelor, al suporturiior şi al pinaclelor, deasemenea decoraţiile ferestrelor şi frunzele capitelelor încep să apară în micile biserici: Zlătari, S-ţii Apostoli, Sft. Vineri, Sărindar, Plumbuita, Căldăruşani şi palatele Comana, Coieni, Hereşti şi Goleşti. — deatunci însă şi până azi de mai multe ori restaurate, transformate şi ruinate. — Acest stil gotic, care a acaparat şi edificiile religioase din Moldova nu s'a atins niciodată de pictura care a continuat să

fie bizantină dealungul veacurilor, reprezentând sfinţi uscaţi şi disproporţionaţi, cu priviri înţepenite şi portretul ctitorilor bisericii, ţinând cu degetele lor nesfârşite de lungi şi subţiri, biserica ce-au zidit. Ornamentele manuscriselor, întaiu bizantine, apoi italiene adoptă goticul. Foarte frumoase evanghelii din timpul lui Mateiu Basarab sunt acele ilustrate de călugărul român Vlaicu, de pictorul Nicolae şi de fiul său Jitianu. Muzeul de antichităţi din Bucureşti posedă cele mai preţioase evanghelii din această epocă, ale căror miniaturi, de o fineţă fără exemplu, ar putea sa se compare cu frumuseţea miniaturilor flamande din secolul al XVI-lea. Sunt două : una reprezentând pe Mateiu Basarab în picioare cu mâinile încrucişate, cu privirea totdeodată dulce şi aspră ; costumul său e în brocart de argint, lung până la pantofi ; fondul este în aur mat, iar desenurile stofei in aur viu, o capo-d'operă de fineţe abia vizibile cu lupa ; cealaltă reprezintă pe principesa Elena, soţia sa, sveltă de o eleganţă medievală cu braţele dealungul corpului, purtând acelaşi costum ca şi prinţul.

Aceste manuscrise ornate, comparate cu cele din ultimul secol ne surprind prin extraordinarul progres ; acelaşi lucru se observa şi în biserici, la tâmplă (iconostas). In cursul secolelor XIV, XV şi XVI, aceste tâmple, un fel de pereta ce separă altarul de restul bisericei, erau construite după un model popular în cărămizi, cum se mai vede şi azi la bisericile dela ţară, date pe deasupra cu o tencuială, peste care erau pictate al fresco trei rânduri de icoane reprezentând scene din viaţa lui Isus, Apostolii şi Profeţii.

Spre sfârşitul secolului al XVI-lea tâmpla de zid, e deodată înlocuită printr'un perete în lemn, de cele mai multe ori sculptat à jour şi aurit; această poleială e de cel mai frumos efect la lumina tremurătoare a lumânărilor. In epoca lui Brâncoveanu sculptura tâmplelor devine din ce în ce mai complicată încât se cer adevăraţi artişti care să redea decoraţiunea, asemănătoare unei dantele şi deasă ca un stufiş. Dealtfel aceasta e şi singura sculptură permisă în bisericile ortodoxe, Vechiul Testament oprind orice reprezentare a figurii omeneşti sau animale prin cuvintele : „Blestemat să fie omul care face chip cioplit ce nu e dupe voia Domnului". Sculptura nu avea decât un caracter decorativ cu subiecte vegetale; de-altel

cum piatra nu era întrebuinţată la construcţiile bisericilor până în secolul al XVII-lea, cărămida de care se foloseau artiştii nu le putea da gust să decoreze monumentele cu sculpturi. Atunci s'au apucat de lemn, din care scoteau foarte frumoase ornamente şi numai sub Mateiu Basarab au cioplit piatra ca decor în jurul porţilor, uşilor şi ferestrelor. Mai târziu artiştii s'au lăsat tentaţi să sculpteze figuri, atât era de frumoasă piatra ce li se aducea din Carpaţi, dar nu pentru interiorul bisericii, căci sentimentul religios era foarte puternic şi niciodată un ortodox n'ar fi îndrăznit să calce o poruncă formală, abia dacă îndrăzneau să schiţeze câteva baso-reliefuri deasupra uşilor reprezentând figuri de îngeri şi animale. Era mai degrabă un fel de desen tăiat în piatră şi care nu putea face obiectul unei idolatrii.

Nu trebue să uităm că în nici o epocă, oricare ar fi fost influenţa Voevozilor, exerciţiul picturilor murale bizantine n'a încetat nici o clipă ; în afară de orice influenţă străină interiorul bisericilor este acoperit cu picturi murale de o execuţie adesea imperfectă, dar trădând de fiecare dată rădăcina artei bizantine care a prins atât de adânc în sufletul artiştilor, elevilor şi ucenicilor. Astăzi încă ţăranul n'a uitat ceeace strămoşii lor au învăţat odată şi întâlnim la ţară pictori zugravi, fără nici un studiu prealabil, autori de picturi murale care sunt prototipul temei bizantine şi cari, dacă sunt executate cu stângăcie au cel puţin un sentiment în compoziţie şi în armonia culorilor, care dovedesc normele celui mai curat stil oriental. Acelaş lucru şi cu icoanele ; ţăranul român nu s'ar putea ruga în faţa altei icoane decât aceea care reprezintă fecioara cu Isus şi Martirii, cu aceiaşi ochi. acelaş nas, aceleaşi mişcări, aceiaşi privire înţepenită, aceleaşi mâini peste măsură de lungi ; nici arta arabă a lui Neagoe Basarab, nici arta gotică a lui Mateiu Basarab, nici mai târziu Renaşterea italiană, nici barocul lui Brâncoveanu n'ar fi putut înăbuşi moştenirea artistică ce acest popor a primit-o, odată cu formarea ţărei sale.

Matei Basarab, mort în 1654 e înmormântat la Târgovişte, apoi în urma unei năvăliri barbare corpul său a fost transportat la Mânăstirea Arnota, în mijlocul Carpaţilor, unde mormântul i-a fost acoperit cu o piatră funerară, decorată în stilul gotic pe care atâta l'a iubit şi care este cel mai frumòs exemplar de monumente funerare venite dela domni

români. Goticul introdus ca stil decorativ a dispărut din ţară odată cu Matei Basarab.

Pe la finele veacului al XVII-lea cu Serban Cantacuzino, stilul devine, atât în arhitectură cât şi în decoraţie, mai uşor, mai simplu şi mai viu; mica sa biserică dela Cotroceni este considerată întrucâtva ca tipul de unde a plecat modelul bine definit al arhitecturei bisericei româneşti al cărei plan şi faţade au fost adoptate mai târziu şi de bisericile moldoveneşti. Pridvorul deschis în plină lumină e tema principală a arhitecturii, care se desvoltă sub domnia neuitată a lui Constantin Brâncoveanu. Nici o arhitectură, nici o pictură şi nici o sculptură precum şi nici una din odoarele bisericeşti nu se pot compara cu arta pe care Muntenia a cunoscut-o în secolul al XVII-lea, sub Brâncoveanu, artă care va lumina şi în tot secolul al XVIII-lea.

Acest prinţ născut pentru lux şi bogăţie, a trecut epocei sale caracterul ce-l avea; el a fost Ludovic al XIV-lea al Munteniei; el a creat fastul, emfaza şi stilul; nu numai artele dar şi mobilierul şi costumele ating o perfecţiune ce poporul n'a cunoscut până atunci şi primesc elemente noui care le va da un aspect atât de caracteristic şi un stil atat de original că se va numi cu drept cuvânt stilul lui Brâncoveanu. Este adevărata renaştere românească care din nenorocire corespunde cu decadenţa frescei atât în Muntenia cât şi în Moldova. Influenţa adusă de Brâncoveanu este italiană dar interpretaţia este atât de pătrunsă de caracterul naţional al românilor că toată arta aceştei epoci poartă un sigiliu original, atât printre artele româneşti, cât şi printre cele străine.

In arhitectură tipul bisericilor se defineşte; este un tip cu exonartex deschis în coloane, cu arcade oarbe puse pe două rânduri suprapuse şi separate printr'un cablu întortochiat. Pictura nu e în progres, mai mult chiar, fresca e în decadenţă, dar decoraţia poartă toată greutatea mişcării artistice din secolul al XVII-lea până la începutul secolului al XIX-lea. Gustul artistic al Prinţului Brâncoveanu favorizează înflorirea unei arte a cărei creaţie nici nu era de bănuit; ideile de frumuseţe şi de raţionament ale prinţului au înlocuit goticul peste tot unde s'a introdus. A fost mai întâi o adaptare de motive noui pe o sculptură bizantină dar combinaţiile originale altoindu-se cu elemente din renaşterea italiană au dat naştere la un stil absolut românesc. Ornamentaţia vine mai direct dela natură; motivul luat e în primul rând floarea soarelui stilizată, chiar de Brâncoveanu şi dată în

execuţie argintarului Gheorghe Mai pentru a o reproduce pe toate obiectele destinate bisericilor; apoi sub influenţa mitropolitului Antim (pag. 155) se ajută decoraţii georgiene, arabescuri care nu au regularitatea foilor antice dar se compun din curbe variate, care se încolăcesc, se întretae, formând desenuri minunate în variaţii şi născute dintr'o inspiraţie plina de fantezie. Acest desen nu excludea o ordonanţă metodică a compoziţiei în general bazată pe un principiu simetric; axa care dă naştere în dreapta şi în stânga la delicate linii şerpuite se termină cu capete de îngeri, de animale, balauri, păsări, fructe. Aşa se vor prezenta de acum inainte toate frumoasele tâmple ale bisericilor, veritabile dantele de aur, trase în faţa altarului (Biserica Colţei). Toată această ornamentaţie aşa de variată era marcată de viguroase opoziţii între fineţe şi între masele mari prin puternice şi savante contraste în relief şi această ornamentaţie a fost adoptata, atât în arhitectura religioasă, cât şi în cea civilă.

Doui colaboratori principali în epoca lui Brâncoveanu au fost *Antim* şi *Mihail Cantacuzino*, acesta din urmă primul român care a studiat arhitectura; cu ei operile devin foarte încărcate în amănunte, cum se poate vedea şi azi în balcoanele palatelor lui Brâncoveanu; deasemenea in decoraţia mobilierului, în ornamentaţia capitelelor, peste tot se întâlneşte fastul, luxul, bogăţia, pompa, strălucirea şi somptuozitatea. Pe lângă arabescurile largi şi solemne regăsim frunza de acantă (Biserica Antim) amplă şi maestuoasă în toate combinaţiile posibile, desfăcută, închisă. aplecată, răsturnată, desvoltată, de un desen când mai lung, când mai lat, dar întotdeauna de o eleganţă superioară şi de o mare expresie.

Cupe, candele, cadelniţe, cruci, legături de evanghelii, cataramede brâuri, ricipiente în aur, discuri şi tavi îmbogăţesc bisericile şi par adevărate obiecte de muzee prin grija lui Brâncoveanu.

Dela el a rămas în România: Mănăstirea Hurejii, Curtea Princiară din Bucureşti, Biserica din R.-Sărat, Palatul Doiceşti, Mânăstirea Mamul, la răsărit de Drăgăşani, Biserica Făgăraş, Biserica Sft. Gheorghe, Palatul Potlogi, palatele şi l cuinţele princiare pentru el şi pentru fii săi, pe valea Braşovului, Poiana Mărului, Recea, Scăeni (Ploeşti), Valea Mizilului, Sărata Buzău), Mătăsaru (Dâmboviţa) Tătărani (Rahova), Drincea (Mehedinţi), Muşeleşti (Gorj), Piteşti palatul Mogoşoaia, Mânăstirea Brâncoveni, Biserica Sft. Ioan, Bise-

rica Sft. Nicolae, Mânăstirile Surpatele, Viforâta şi Dealul. El a dus gustul său pentru construcţii chiar dincolo de frontiere, zidind în Turcia, Biserica Sft. Ştefan, în Bulgaria Arbanaşul şi un palat în Constantinopole, fără să mai numărăm mici capele pe care le-a presărat peste tot unde găsea un colţ pitoresc. A fost prodigios şi de neimitat şi generozitatea sa artistică, departe de a fi trecătoare a prins rădăcină şi a făcut şcoală ce ar fi trăit şi azi de n'ar fi fost influenţa bruscă a ideilor şi a culturilor occidentale. Monumentùl care închee epoca lui Brâncoveanu e biserica Stavreopoleos (pag. 101).

Brâncoveanu mort în 1714, domnia fanarioţilor n'a fost de natură să desvolte arta; în tot timpul secolului al XVIII-lea se construeşte şi se decorează după modelele lăsate de Brâncoveanu, dar nici arta lui, oricât era de nouă şi originală n'a întunecat bizantinismul. In schimb însă a contribuit la dispariţia unei clase de artişti, continuatorii artei tradiţionale, numiţi *„zugravi fini“*, care nu erau propriu zis artişti doar pictori de icoane şi de picturi murale — adesea de un talent destul de remarcabil. Perderea lor a fost mult regretată, cu atât mai mult cu cât icoanele ieşite din mâinile lor — ajunse nu se ştie prea bine cum, la Berlin, — au fost declarate de bizantinologi, ca esenţa însăşi a artei bizantine; cea mai mare parte din aceste picturi n'aveau valoarea frescelor din secolul al XIV-lea, însă încătuşaţi de normele artei bizantine artiştii îşi duceau cu cinste lucrul la bun sfârşit. Această meserie de zugrav trecea adesea dela tată la fiu, şi alături de fiecare maestru se formau zeci de elevi.

Ei au creeet pe nesimţite clasa zugravilor fini şi o adevărată şcoală de pictură religioasă. Această perioadă poate fi considerată ca o epocă fericită a picturii de icoane româneşti; ele au fost însă înăbuşite de icoanele moscovite, care au început să pătrundă în epoca lui Brâncoveanu şi au invadat literalmente bisericile şi comerţul; uitaţi şi dispreţuiţi finii zugravi şi-au părăsit meşteşugul şi cu ei dispare şi ultimul adăpost al tradiţiilor bizantine.

Din această ultimă pleiadă de artişti zugravi făcea parte un oarecare *Petrache* (1787), care a lăsat o carte, azi la Academie, socotită ca o capo d'operă; apoi Diaconul Şerban şi fii săi Radu şi Ion, care au lucrat la biserica satului Racoviţă în 1792, şi-au întemeiat la Câmpulung în curtea unei biserici, o adevărată şcoală la care a studiat şi *Ion Negulici*, unul din viitorii mari pictori ai secolului XIX-lea.

Şcoli asemănătoare mai existau şi în câteva Mânăstiri cum aceia de la Căldăruşani, condusă de *Ion Rusu*, omorât de un cutremur de pământ în 1802 în timp ce lucra; el a avut ca urmaş pe un militar *Polcovnicul Mateiu*. al cărui elev, boerul *Nicolae Teodorescu* copia în 1805 o Herminea, manual iconografic al pictorilor greci şi această Herminea, Teodorescu a ornat-o cu frumoase planşe în culori. Tot el a întemeiat în 1831, la Buzău, o şcoală de pictură în care se va forma pictorul *Gheorghe Tărtărescu*, care s'a bucurat de mare glorie. Un alt zugrav, *Mihaiu* şi fiul său *Radu* a lăsat excelente desene executate între 1838 şi 1862, azi la Academia Română. Să mai cităm pe zugravul *Abraham* din Târgovişte lângă care lucra Ioniţă fiul lui *Grigore* dela care ne-au rămas schiţe de tablouri religioase, denotând o observaţie personală, inteligentă şi îndemânatecă. Aceşti artişti în felul lor, au avut meritul de a duce atât de departe pe cât le-a fost posibil, vechea tradiţie bizantină, desigur într'o formă imperfectă şi puţin rafinată, dar care cultivată ar fi dat rezultate strălucite. Brusc, cunoaşterea nouilor concepţii ştiinţifice popularizate de revoluţia franceză înlocueşte crezul religios şi fără ca să ajungă printr'o evoluţie naturală, artiştii părăsesc pictura religioasă şi icoanele. se duc în Franţa împinşi de dorinţa de a se lumina la ideile noui şi aduc moda tablourilor de chevalet. Anul 1848 găseşte spiritele Românilor în fierbere. Artişti şi studenţi, înfocaţi patrioţi, se duc în Franţa de unde aduc odată cu spiritul de emancipare. voinţa de a organiza libertatea, ceeace dă naştere la mişcarea politică din 1748, pe care se ridică România nouă. Tot aceşti tineri pun temelia şcoalei de pictură modernă, care nu se leagă în evoluţia sa, de nici o tradiţie picturală anterioară; prirtre premergătorii cei mai importanţi ai şcolii din secolul al XIX-lea trebue să cităm pe *Teodor Aman, Grigorescu* şi desăvârşitul *Luchian*.

Pe *Teodor Aman* trebue să-l judecăm cu bunăvoinţă şi să luăm în considerare că a fost cel dintâiu care a cules o artă în al cărui mediu n'a fost format şi de care nu l'a legat nici o educaţie artistică. El a fost întemeetorul şcoalei noui; operile sale fără mare personalitate, au o technică curată şi intereseează de cele mai dese ori din punct de vedere documentar. Venit din Paris, unde şi-a făcut studiile cu Delong şi Picot a fost numit directorul şcoalei de bele arte din Bucureşti, de-şi n'avea decât 26 de ani; totuşi influenţa lui

asupra tinerilor artişti a fost considerabilă. Dar dupe el un pictor de mare talent a avut o putere încă mai mare peste mişcarea artistică: e *Nicolae Grigorescu*, care şi-a început cariera prin a picta icoane şi într'o zi aflându-se într'o mânăstire din Moldova, unde picta, a ost surprins de Creţulescu, atunci ministru, care s'a interesat de el şi l-a trimis ca bursier în Franta ; acolo a luat contact cu şcoala din Barbizon pe care o şi reprezintă în mod strălucit. La întoarcerea sa în ţară, isbucneşte războiul de independenţă al României şi Grigorescu povesteşte în pânze mari toate amintirile acestui răsboiu, care a pus bază Regatului României; toată opera sa e pătrunsă de lirism ; motivele sale sunt veşnic luate din natură, cum: drumurile lungi prăfuite, carele cu boi, ţăranca care toarce, ramura înflorită, ciobanul cu oi, uneori portrete şi mai ales schiţe de răsboiu. Ceeace Grigorescu caută peste tot, e lumina şi adevărul; foarte preţuit de artişti şi de public, arta lui influenţează toată noua generaţie. *Ştefan Luchian* însă a fost adevăratul pictor, pictorul de lumină şi de culoare al cărui talent s'a desfăşurat mai ales în reprezentarea florilor care vor face cinste artei, oricâte secole vor trece şi oricare ar fi direcţia în artă. Secolul al XX-lea continuă să se desvolte, pe deoparte sub influenţa şcolilor Occidentale, iar pe de altă parte se observă o uşoară tendinţă de revenire spre bizantinism, baza vechei artei româneşti.

BUCUREŞTI

I. Calea Victoriei

Calea Victoriei, care începe de la cheiul Dâmboviţei şi ţine până la şoseaua Kiseleff, e o cale tăiată de Constantin Brâncoveanu în 1682, pentru a obţine e legătură mai dreaptă înte cele două palate ale sale: de iarnă şi de vară. Palatul de iarnă ocupa atunci toată regiunea unde e azi Poşta, str. Carol, Piaţa Sf. Anton, până la poalele Mitropoliei (p. 180), iar palatul de vară era la Mogoşoaia, unde e şi azi. Tăind acest drum, i-a dat numele de Podul Mogoşoaia. Dar Podul Mogoşoaiei era pe vremea lui Brâncoveanu şi încă multă vreme după el, o cale urâtă, unde nu locuiau decât mahalagii, boerimea toată avănd casele mai aproape de palat. Cea mai frmoasă stradă pe atunci era Calea Şerban-Vodă, fiind-că pe acest drum se întorceau toţi Domnitorii de la Constaotinopole, unde erau învestiţi pentru domnie. Se întorceau falnici şi urmaţi de tot cortegiul domnesc. Dar Constantin Hangerliu o sută de ani după crearea Podului Mogoşoaiei în 1797, rupe cu tradiţia, şi în loc să-şi aducă alaiul domnesc pe Calea Şerban-Vodă, şi-l aduce pe Podul Mogoşoaiei. Aceasta a fost deajuns ca din 1798, Podul Mogoşoaiei să fie pentru Bucureşteni aleea domnească, diplomatică şi triumfală. Boerii încep să-şi clădească case, palate şi grădini şi bieţii mahalagii de altă dată, sunt mereu împinşi mai departe, în spre viitoarea şcsea Kiseleff.

Când răsboiul Independenţii a luat sfârşit şi armatele române se întorc victorioase în Bucureşti, soldaţii cu steagurile rupte, defilează tot pe Podul Mogoşoaiei. Era în ziua de 8 Octombrie 1878 şi de-atunci Podul ia numele de Calea Victoriei.

Calea Victoriei, aşa cum se prezintă astăzi n'are decât cincizeci de ani de viaţă, iar marile construcţii, abia treizeci.

Fără a fi cea mai frumoasă, *Calea Victoriei* este cemai animată stradă a Bucureştiului, centrul în care se des-

făşoară în plin viaţa elegantă a capitalei, şi activitatea intensă a vieţii sociale, comerciale şi artistice. Animaţia cea mai mare este între *Ateneu* şi *Casa Capşa*, între orele 11—1 şi 5—9 seara. Pe Calea Victoriei s'au serbat cele mai de seamă evenimente ale României contimporane toate evenimentele istorice ale Munteniei. ale Principatelor Unite, a Regatului României ; aci se desfăşoară marile alaiuri ale Curţii şi defilează trupele în zilele de sărbătoare, dela Palat la Patriarhie. Străinului, care dela început ar vrea să aibă o idee clară de mişcarea şi aspectul Capitalei, nu-i rămâne decât să 'nceapă printr'o plimbare pe Calea Victoriei.

A. Din Piaţa Palatului, până la Şoseaua Kisseleff. *Piaţa Regală*, cuprinsă între Palatul Regal şi Fundaţia Universitară Regele Carol, este una din principalele puncte de circulaţie, fără ca să fie cea mai largă şi mai frumoasă din Bucureşti; forma sa actuală nu o are decât din 1892.

Palatul Regal. (G. 6.), ocupă locul mărginit de Calea Victoriei, Str. Imperială, Str. Palatului, Str. Brezoianu şi Str. Sf. Ionică. Aripa stângă este o veche construcţie, fosta proprietate pe vremuri a boerului Dinicu Golescu, care-a vàndut-o Statului în 1851. Statul a instalat în ea, rând pe rând, o Şcoală Militară, o cazarmă, un spital, un comandament, până în sfârşit o dă ca reşedinţă princiară Voevozilor Alexandru Ghica (1856 — 1858) şi Alexandru Cuza (1859—1866). Odăile, afară de salonul care făcea admiraţia contimporanilor, (mai târziu biblioteca Regelui Carol) nu erau prea mari, însă de proporţii plăcute. In faţa camerelor cari dădeau spre Nord, se afla o mică construcţie servind corpului de gardă. Ferestrele odăilor de jos, răspundeau pe o piaţă părăsită, murdară, unde ţiganii îşi aduceau vitele lor. In aceste camere chiar, Prinţul Alexandru Cuza a fost arestat în noaptea de 11 23 Februarie 1866.

Către ora 3 $^1/_2$ de dimineaţă, un batalion de vânători sub comanda maiorului G. Lecca, ia loc în dosul Palatului, în timp ce o trăsură condusă de comerciantul Chiriţă Tudor, aştepta semnalul la intrarea Parcului Schlater (astăzi Aleea Carmen Sylva, în spre Str. Brezoianu-Cişmigiu Conspiratorii : Maiorul G. Lecca, însărcinat cu garda Prinţului şi căpitanii Pillat, Costinescu şi Lipoianu, au in-

trat în camera de dormit a Principelui care se găsea tocmai cu metresa sa, Principesa Maria Obrenovici, şi i-au prezentat un toc pentru semnarea abdicărei, ceeace făcu fără nici o rezistenţă.

Prinţul părăseşte îndată Palatul, iar câteva zile mai târziu se duce în străinătate, unde moare în 1873, fără a-şi mai vedea ţara, cu toate că a cerut aceasta de mai multe ori.

Coroana României a fost atunci oferită *Principelui Carol de Hohenzollern*, care a sosit la Bucureşti in primăvara anului 1866. El şi-a făcut intrarea pe Podul Mogoşoaiei, rămânând foarte trist impresionat la vederea Palatului ce i se destina, simplă clădire cu etaj, zugrăvită într'o culoare albastru-cenuşiu. In primul an de domnie, Prinţul Carol s'a şi ocupat de transformarea palatului, şi din vechea casă a lui Golescu, a făcut cu adevărat o reşedinţă regească. In 1867 a adăugat o nouă aripă şi o construcţie centrală pentru a lega cele două clădiri laterale, organizând în acelaşi timp un parc şi o grădină, terminate în 1883. Edificiul astfel complectat cu construcţii adăugate şi supra-puse, nu prezintă un aspect omogen ş nu impune prin proporţii grandioase, dar interioru e adevărat regesc.

Aripa stângă (cu ceasul) unde se arbora steagul pentru semnalarea prezenţii Familiei Regale, se compune dintr'un *parter* (cancelaria Palatului, biroul Mareşalului, birourile casei civile şi militare regale), şi *un etaj*, (apartamente ocupate altă dată, dela 1873—1915, de Regele Carol şi Regina Elisabeta, bibliotecile, sălile de recepţie, salonul de muzică. dormitorul,salonul chinezesc, salonul japonez, (salonul roşu, etc,).

In clădirea centrală, vastele săli de recepţie, rezervate festivităţilor însemnate, şi o imensă sufragerie ; sala tronului. bogat decorată, este la etaj, la care duce o scară minunată de marmoră. *„Aripa dreaptă“*, construcţia cea mai recentă, serveşte Corpului de Gardă ; la etaj, frumoase şi luxoase apartamente pentru oaspeţii înalţi. Palatul Regal este închis publicului ; poate fi vizitat însă cu autorizaţie specială, cerută în scris Directorului Palatului.

Intrarea e la stânga. Scara, largă, duce la un podest unde sunt păstrate provizor steagurile din sala tronului arsă în 1927 şi în curs de reparaţii) şi două manechine

de cavaleri feodali. La stânga câteva trepte duc la un mic vestiar, unde se află o copie de Bălăşoiu, după *Rubens*. Prin vestibul ajungi la o sală circulară, numită *Rotondă*. Un frumos covor oriental, şi două minunate vase persane. Pe pereţi : Nativitătea de *Il Greco* pânzămare de 30 m. 30. Subiectul tratat este şi religios şi profan ; în mijlocul tabloului, Fecioara în vestminte roşii (carminul s'a întins şi asupra culorilor din prejur) se apleacă peste noul născut, desfăcându-i scutecele.

La dreapta un înger; alături. pictorul Il Greco, drapat după moda antică. Tonalitatea este închisă, nuanţele se ciocnesc. Acest tablou provine din galeria Orleans, secţia spaniolă şi a fost. vândut la Londra în 1851.—„Sf. Francisc în Extaz" de *Giovanni Francesco Barbieri*, zis *Guerchin*, (1591—1666) : Sf. Francisc ascultă un concert ceresc ; la stânga un episcop ; în fund, un înger. Scena simetric concepută şi stilul turmentat şi teatral reprezintă bine şcoala romană în epoca decadenţei. In stânga „Isus în Mormânt", compoziţie splendidă a lui *Taddeo Zuccaro ;* aranjament simetric ; în mijloc văzut „raccourci" Isus culcat; în spatele lui, Sf. Ion susţinându-l de umeri ; îngeri şi fecioare veghează cadavrul. Compoziţie frumoasă, interpretare liberă, tonalitate armonioasă şi simplă. Tabloul al patrulea, „Legenda fiului rătăcit de *Sebastiano del Piombo*, (1486—1547).

Din Rotondă treci într'un mic vestiar unde se resimte deja caracterul Renaşterei germane, care domneşte în tot interiorul Palatului. Decoraţiile uşilor şi a mobilelor lucrate în lemn, sunt opere admirabile de *Martin Stohr*, sculptorul Regelui Carol. *Salonul galben*, era în timpul Regelui Carol, Sală de biliard, iar în timpul Regelui Ferdidinand, sufragerie. Azi, e odaia de lucru a Inaltei Regenţă. Tapete, draperii, mătăsuri, totul e ţinut în galben. de unde şi numele. Portretul unui compozitor, la stânga în fund.

Pe cât e de simplu acest salon, pe atât de bogată e odaia alăturată (la stânga), numită *Salonul Chinezesc*. care conţine o serie bogată în obiecte preţioase de aur, argint şi porţelan : cupe de bronz, evantailuri, brûle-parfum, statuete budaiste, candele, sfesnice, pavăze, suliţe, cuţite, cădelniţe frumoase, mobile de lac negru, cu picturi, incrustaţii şi aplicaţiuni de aur. Biroul cel mic e cu deosebire frumos ; fondul negru, de-o intensitate cu totul particulară reaminteşte genul Coromandel. Patru artistice gobelinuri chinezeşti, cu subiecte complicate, evocă excelenta pictură

chinezească monochromă. Din Salonul chinezesc dăm în odaia de dormit a Printului Ferdinand, înainte de căsătoria sa. Uşa din fund care corespunde direct cu scara care am văzut-o, intrând, este mascată de un superb gobelin din secolul al XV-lea. Pe peretele, din stânga, două acuarele de *Preziosi*, una din 1868, alta din 1869, reprezentând cartiere vechi din Bucureşti, azi dispărute. Alături, un simplu *Salon Japonez*, prin care ajungi iar la vestiar. Ne reîntocrcem prin *Salonul Galben*, pentru vizitarea palatului, în partea opusă.

Prima piesă e *Salonul Roşu*, unde lucrează actualmente Patriarhul. Pe perete, un adorabil portret al Regelui Carol copil, şi alte portrete din familia Regelui: Prinţul Leopold, Principesa Maria-Ştefania, regina Portugaliei, (Sora Regelui Carol), Carol-Anton de Hohenzollern, (tatăl Regelui). Intr' un colţ, alt portret al Reginei Ştefania, pe un bogat chevalet, cu insignele regeşti. Sala care urmează e *Biblioteca*, Nici o descriere nu va putea reda o idee exactă despre decoraţiunea remarcabilă din interiorul acestei piese. A fost în întregime compusă după însăşi indicaţiunile Regelui, mare amator de sculptură în lemn. Lemnăria este o adevărată capo-d'operă : panourile, balustradele cu colonete, scara, toate au fost montate şi sculptate cu măestrie de Stohr. Intreaga lemnărie în stilul Renaşterei germane, e de-o măreţie extraordinară; pereţii şi plafonul prezintă în jocul lor o combinaţie fericită de lemn deschis şi închis. Stilul e foarte curat şi de-o înfăţişare gravă. Bibliotecile enorme, masive, ascund pereţii. In ele sunt cărţi rare, legate regeşte în piele aurită şi culori închise. Corpul superior al bibliotecei este accesibil printr'o galerie la care duce o scară în spirală, mascată într'un colţ. In bolta scării, statuia Sf. Gheorghe doborînd balalaurul, aproape în mărime naturală şi sculptată în întregime de mâna lui Martin Sthor. Bogăţia şi frumuseţea lemnului întrebuinţat contribue la strălucirea acestror decoraţiuni. Uşile sunt o minune; un singur canat ar putea face o piesă de muzeu. In mijlocul sălei, o masă lungă ; scaune tapisate cu piele de Cordua. Un singur tablou :„ Portretul unui Prinţ Italian", de *Bordone* din 1550. Prinţul e în negru, pe cap poartă o căciuliţă cu pene, un guler alb plisat în jurul gâtului, în mâna dreaptă mănuşile, în stînga sceptrul; are o expresie gravă, o fizionomie energică. — Bogăţia, gravitatea, caracterul sever, armonia acestei săli, fac ca ea să fie opera cea mai desăvârşită a Pala-

tului. — Camera alăturată a servit ca *„Odae de lucru„* ambilor Regi; biroul se reazămă pe doi lei de mărime naturală, admirabil cizelaţi în lemn, dând impresia perfectă a corpurilor lor lucitoare. Pe pereţi, în dreapta, o copie de *Raphael*, Madona del Passagio: originalul care se afla în galeria din Orléans s'a pierdut, ceia ce dă mai multă vavaloare acestei copii; Fecioara, în picioare într'un delicat piesagiu, ţine în braţe pe Isus copil, de care se apropie micul Sf. Ion să-l sărute; (altă copie există la Bridge-water Gallery). Insignele baronale în colţul drept al tabloului, indică familia căreia a aparţinut înainte.

Uşile acestei camere sunt în întregime sculptate în lemn de ştejar. In colţul stâng, o bibliotecă; în dreapta un cămin, original, de dată recentă. Biroul din sala alăturată, e susţinut de şase lei cari ţin în ghiarele lor pajura Regelui Carol. Frumoase mobile sculptate.

Tablori de *Bordone, Veronese, Tiţian* şi o compoziţie de *Bramantino*, fără îndoială cel mai strălucit tablou din galeria regală. Autorul reprezintă şcoala milaneză din sec. al XV-lea. Subiectul e *Punerea în Mormânt*: Un Christ galben-cenuşiu într'un raccurciu îndrăzneţ, e aşezat în groapă de sfintele femei; Fecioara în doliu, susţine bustul; în dreapta, Sf. Ioan şi Maria-Magdalena; în stânga se vede numai capul Sfintei Magdalena, rezămată de giulgiul alb pe care e întins cadavrul. In fund se ridică un oraş cu turnuri, castele şi palate.

La dreapta lui Bramantino, *Sfânta Familie*, de *Tiziano Vecellii* 1477 1576); Madona în rochie roşie şi mantie albastră, ridică pe Isus Cristos, şi întoarce capul spre Sf. Iosif. La dreapta Fecioarei, Sf.Ecaterina, care-o priveşte cu o duioşie nespusă; ca fond, un peisagiu de caracter veneţian.

O uşă secretă duce într'o piesă intimă, prevăzută cu o joasă balustradă, care desparte biroul de restul camerei. La stânga o mobilă cu iniţialele Regelui Carol şi a Reginei Elisabeta. Alături, camera de toaletă, un spălător, o masă, o mescioară pe care stă un pahar cu iniţialele Regelui Carol. In fund, o scară în spirală, care leagă acest apartament cu odaia de culcare ce se vizitează în acelaşi timp cu sala de muzică.

Revenind in Rotondă şi scoborând scara, ajungem la *Salonul Turcesc*, altă dată bogat în stofe şi obiecte de artă. Trei divane; două tablouri mari, unul de *Jean Boullogne*,

celalalt de *C. M. Baer*, faţă'n faţă. Printr'o uşe largă treci în *Seră*, iar de-aci în *Sala de Muzică* a Reginei Elisabeta. La uşa de intrare două grele draperii galbene. La dreapta o orgă din 1754; în fund, pe scenă, pianul Reginei Elisabeta, care a fost o excelentă muzicantă. Scara duce la un fel de loje-galerie, unde se vede şi astăzi tronul ocupat de Regină, la seratele muzicale. Două divane acoperite cu o frumoasă mătase broşată. La stânga o pictură mare de *Aivarosky*; la dreapta, portretul Impărătesei Maria Terezia de *Frédérique Miette O'Connel*, remarcabilă artistă din (1828—1873). Impărăteasa este reprezentată până la genunchi, mai mare decât naturală. E Suverana în haine de gală: pe o rochie de satin roşu, poartă un corsaj alb. acoperit la rândul său de-o tunică în broşeu de aur, brădată cu perle şi pietre scumpe. O mantie împărătească, de mătase verde-albastră, tivită cu aur, în cute largi şi grele, e prinsă la umeri. Alte tablouri: „Un peisagiu" de Leon Litron; altul la dreapta scărei care duce la galerie, de *F. B. Unterberger*. La stânga, o compoziţie de *Gynla Benczur*; în fund, Aurora de *Romalo*.

De-aci, trecem în biblioteca Reginei. Biroul lângă fereastră, foarte jos şi foarte simplu, este acoperit cu un postav roşu uzat. Fără cărţi, fără hârtie şi cerneală, el nu poate da decât o idee foarte vagă de atmosfera în care au luat naştere atâtea opere de-ale Reginei Elisabeta.

Din bibliotecă, pătrunzi în odaia de dormit, la a cărei decoraţie Martin Sthor şi-a pus toată inspiraţia sa artistică. Sculptura patului este de neînchipuit; artistul a dat dovada unei originalităţi pur personale în adaptarea stilului Renaşterei germane. Mai puţin fină şi mai puţin strălucitoare decât ornamentaţia Renaşterei franceze, aceasta are în plus calităţi de vigoare în execuţie, de amploare şi delicateţe, fără egal. Patul formează un singur corp cu baldachinul (tot din lemn), care ocupă aproape jumătate din cameră. Cei doi stâlpi de la picioarele patului se termină cu aburite. candele greceşti.

In această odae a murit în Martie 1915, Regina Eisabeta. Pe pereţi, tablouri de *Dominique. Hoelli. Rembrandt. Tiţian* şi un curios *Frederigo Barocci* (1528—1612) „Noli me Tangere"; Isus grădinar, apare Magdalenei, cu pălăria de pae pe cap şi o secure pe umăr: degetele ridicate pentru binecuvântare, trădează pe Mântuitor; Sf. Magdalena, din profil se uită intrebător la Isus. Mai multe fotografii din familie,

cât și portretul Reginei Elisabeta și a fetiței ei, care-a murit de mică, sunt pe pereți. La dreapta camera de toaletă a reginei, baia și dulapurile.

Părăsim acest apartament pentru a ajunge în *Sala de Audiențe*, despărțită de sera printr'un larg geamlâc. Aici lucra de preferință Regina, înconjurată de Doamnele de onoare; azi servește Comitetului operilor de binefacere prezidat de Regina Maria.

Pe perete, un *Ribera* (1538—1656); *Luptă dintre Hercule și Centaur*; la dreapta, Centaurul rănit, se cabrează și se frânge, deschide gura însângerată, urlând de durere, In stânga, Hercule cu pielea de leu pe cap, fluturând ca o coamă în jurul corpului, pune piciorul strâng pe burta monstrului, și ridicând cu amândouă mâinile buzduganul, gata să-i dea lovitura de moarte. In spate, între luptători, Venus, protectoarea eroului, privește la măcel. Acestă pânză a făcut parte din colecția Bomberg; expusă la Luvru, în galeria Spaniolă, (în catalog figura cu numărul 240) a fost furată iar hoțul pentru a o putea rula, a tăiat-o cu briceagul din ramă. După ce dispăruse un timp oare-care. tabloul a reapărut în Anglia, și a fost cumpărat de baronul Taylor, din mâinile căruia a trecut în posesia lui Bomberg, care l'a vândut împreună cu întreaga sa colecție, Regelui Carol al României. Astfel se explică faptul că pânza e înădită cu o bandă de toate părțile.

Ieșirea din Palat, se face printr'o galerie unde sunt două interesante gravuri în culori, de *Canaletto.*

Coborând scara, birourile Mareșalului și sălile de așteptare, rămân la dreapta. *Sala Tronului* și imensa *Sală de Serbări*, au ars odată cu clădirea Centrală în 1927, și sunt în reparație. După terminarea acestei construcții, concepută după planul Reginei Maria, și care e cu adevărat măreț, vor fi puse la locul lor. frumoasele tronuri. obiectele de artă din secolul al XVI-lea, XVII-lea și XVIII-lea, cât și tablourile cari complectează galeria Regală: *Raphael*, *Boticelli*, *Vasari*, *Guido Reni*, *Tițian*, *Jacobo Palma*, *Salvator Rosa*, *Lucas Cranach*, *J. H. Tischbein*, *J. Breughel*, *David Teniers*, *Anton Van Dyck*. *Rembrandt*, *Ribera*, *Velasquez*, *Murillo*, *Lancret*, *Greuze* și *Reynolds*.

Colecția Regală previne, în întregime aproape, din colecția lui Bomberg, scriitor distins, care a făcut frumoase achiziții, în lungile sale călătorii în Franța și Italia. O parte considerabilă din Galeria Spaniolă- vândută la Londra în

1853, a trecut în mâinile lui. A profitat de asemenea şi de vânzările artistice ale Mareşalului Soult şi ale Marchizului de Las Marismas.

Dela moartea Regelui Carol, 27 Septembrie 1914, Palatul n'a mai fost locuit de familia Regală. Actualmente, birourile sunt ocupate de Regenţă, şi tot aci au loc şi recepţiile oficiale.

Marea clădire aşezată în faţa Palatului, este **Fundaţia Universitară Regele Carol** (H. 6), ridicată în 1891 după plannrile arhitectutui *Gottereau*. Iniţiativa se datoreşte Regelui Carol, pentru comemorarea celor 25 ani de domnie. Scopul acestei instituţii este de a crea şi a întreţine o bibliotecă. saloane de lectură, de a veni în ajutorul studenţilor cari vor să tipărească lucrări speciale şi teze de doctorat, şi de a acorda burse studenţilor indigeni şi meritoşi.

Sunt două întrări: una. prin Piaţa Regală care duce la sala de conferinţe (parter, loji şi balcon), şi alta din Str. Wilson No. 1, care duce direct la bibliotecă. Biblioteca este deschisă de la 8 12 şi 2—8 seara, în fiecare zi de lucru, dela 1 Septembrie, pfină la 1 Iulie. Nu se admit cititori decât cu o carte de intrare, care se acordă pe loc la secretariatul administraţiei. (Director: profesor Al. Tzigara Samurcaş).

In hall, la stânga scărei, pe un soclu reproducerea monumentului Adam Klissi. Acest monument care se găseşte în Dobrogea a fost ridicat de Traian, Impăratul Romanilor, în amintirea războaielor sale contra Dacilor. Cele 25 baso-reliefuri cari ornează partea exterioară a monumentului, reprezintă răzbunarea Romanilor contra inamicilor lor; soldaţii Daci sugrumaţi, înjunghiaţi, decapitaţi, zdrobiţi sub copitele cailor; şefii Dacilor legaţi şi câteva sinistre capete de Meduză inconjurate de Teroare şi de furii. Monumentul a avut ca scop să comemoreze nimicirea poporului dac. şi începutul unei noi ere în toată peninsula Balcanică; pentru români, el reprezintă originea intemeerii ţărei Romaneşti.

Scara cu rampă dublă, duce la birourile Direcţiunei, (în stânga), şi la saloanele de lectură (dreapta); în mijlocul galeriei, în boltă, bustul Regelui Carol. în marmoră albă, executat de Hegel. Traversând la stânga birourile Direcţiei, pătrundem in marea Sală de lectură, bogat decorată. Diferitele materiale întrebuinţate la ornamentare, sunt de un excelent efect : marmoră, lemn şi gips aurit. De-asupra uşilor, cartuşe albastre de mari dimensiuni poartă numele oamenilor de valoare ai României, cari au fost profesori

universitari, membrii ai Academiei, fondatorii Facultăţilor de Drept şi Medicină, sau încă ai Societăţei de Ştiinţe Fizice. Ei sunt: *Em. Bacaloglu, Vasile Boerescu, Bozianu, Petre Poenaru, I. Zalomit, Gheorghe Costaforu, August Laurian, Grigore Cobălcescu, Dr. A. Marcovici* şi *Dr. Carol Davila*, cari toţi au contribuit la progresul ţărei. Această sală de lectură, rezervată profesorilor, e despărţită de sala de studii a studenţilor printr'un salon circular, ornată cu şase vitrouri cari reprezintă pe: Impăratul Traian, Decebal Mihai Viteazul, Eroul Munteniei, Mircea-cel-Bătrân. Dragoş Vodă, şi un soldat feodal. Pe masa din mijloc, o statuetă a Regelui Carol· de-alungul pereţilo?, patru piedestale poartă busturile principalilor donatori: prinţulAnton de Hohenzollern, Doamna Turnescu, Evloghie Gergieff (de Stork), şi Architectul de Nouy (Sculptorl Jean du Nouy). Fundaţia Carol posedă 72.000 volume. Tot la Fundaţie se află şi sediul şi biblioteca Societăţei de Geografie, fondată în 1875 de Regele Carol, ajutat de Lahovary, Alexandru Cantacuzino. Generalul Manu, Generalul Barotzî, V. A. Ureche, Titu Maiorescu, Alexandru Odobescu şi Gr. Tocilescu.

Pentru a eşi cu cărţi de la Fundaţie, trebue un bilet de „eşire" dela unul din bibliotecari.

Revenim în Piaţa Regală. In colţul est-sud al Fundaţiei începe Strada C. A. Rosetti, unde la No. 12 se află casa lui C. A. Rosetti.

Rosetti a fost unul din principalii organizatori ai detronării Principelui Cuza; in această casă s'a pus la cale complotul revoluţionar, iar în a lui Creţulescu. (la Biserica Creţulescu, Calea Victoriei), complotul militar. După miezul nopţi, la 2 Februarie 1866, in timp ce la parter se tipărea declaraţia viitorului guvern, la etaj se danţa ne-întrerupt pentru a înşela vigilenţa poliţiei, prevenită prin denunţuri.

La No. 8, **Muzeul Theodor Aman,** (H. 6) în vechea locuinţă a artistului care a donat-o Statului, împreună cu toate operele sale, în număr de 3000. Construirea muzeului a fost executată după propriile lui planuri.

Muzeul este deschis publicului, Duminica, Marţia şi Joia dela 10 12 şi 2—4 după masă ; vara, dela 9—12 şi dela 3—5. (Director: Pictorul Mihail Teişanu).

Pictorul *Theodor Aman* 1832 1891), a studiat la Paris cu Droleng şi Picot; reintors in România în 1858, el a fost numit Directorul Scoalei de Belle-Arte, care tocmai se creasc, şi în 1864, profesor. Tablourile sale sunt în mare parte compoziţii cu subiecte din istoria Românilor. Fără personalitate prea mare şi fără a fi un pictor desăvarşit, Aman a

fost totuşi un artist convins şi a avut o influenţă considerabilă asupra destinelor şcoalei romaneşti. Lui i se datoreşte în mare parte, înfiinţarea şcoalei româneşti la inceputul secolului al XIX-lea (p. 66).

Sunt în total, 8 săli.

Intrând, vedem în dreapta, sipete, panouri în lemn sculptat, bustul artistului ; pe canatele uşilor, medalioane sculptate cu profilurile lui Raphael, Leonardo Da Vinci, Rembrandt, Rubens, Paul Veronese, etc. De-asupra uşilor, litera *A*.

Prima Sală : (la dreapta salonului de intrare) Portretul artistului, 1853 ; Proclamarea Uniunei Principatelor Române (2). Prinţul Carol depunând jurământul Constituţiei (3); Fraţii Aman (4). Portretul unui Egumen (5). Portret (6). Fuga Turcilor după Lupta dela Călugăreni 1872 (7). O Baie Turcească (8). Răpirea Turcoaicelor de Soldaţii lui Mihai Viteazu (9). Atelierul Artistului (10, pânză neterminată). Atelierul Pictorului la Paris, 1856 (11). Petrecere cu Lăutari (12). evoluţie spre impresionism. Ultima noapte a lui Mihai Viteazu (13). Odalisca cu Mandolina (14). Un Câine (15). Vânzătoare de Flori (16). Joc la Ţară (17). Serbare de 1 Mai (18). Cărturăresele (19). Car cu Boi (20). Mihai Viteazu privind Capul lui Batory (21). Portret (22). Spălătorese (23). Sinaia (24). Femei în Harem (25). După Cules (26). Portretul Soţiei Artistului (27). Flori (28). Soldaţii lui Vlad înconjoară Boerii (29). Lilieci (30). Portretul Poetului Iancu Văcărescu (31). Ţigancă (32). Trandafir înl tr'un vas (ultima lucrare a Artististului, începută în luna Mai 1891, anul morţei sale, neterminat (33). Portretul Artistului la cincizeci de ani (34).

Sala a doua : (fosta odae de lucru a artistului) : Pe plafon, Venera purtată de Ingeri. Noaptea Sf. Vineri (35). Războiul din Insula Sf. Gheorghe (36). Struguri (37). Liliac într'un vas (38). Conspiratorii (39). Atelierul Pictorului, primul Atelier, după reîntoarcerea sa dela Paris, în Casa Prager (40). Cireşe (41). Răsfoind un Album (42). Fetiţă cu Ulcior (43). Copii de Ţigani (44). Cântăreţ cu Cobză (45). Horă (46). Portretul lui Tudor Vladimirescu (47). Portretul lui Dimitrie Aman, Comandant de Cavalerie (48). Vapoare la Constanţa (49). Flori (50). Turcoaică cetind (51). Micul Arab (52). Siesta (53). Femee în costum Naţional (54). Arab curăţindu-şi Armele (55). In Parc (56). Peisaj (57).

Sala a treia: Portretul Anei T. Aman (60); Pe Terasă

(61); Femee cu palărie (62); Culegând flori (63); Femee privind un tablou (64); Portretul unei fetiţe (65); Ghiocei (66); Interiorul unui Harem (67); Copilăria lui Bachus (68); Portul Constanţa (69); Ţigancă (70); Arab privind un ulcior spart (71); Parcul (72); Pe marginea lacului Herăstrău (73); Baia (74); Ghiveci cu flori (75); Cap de ţigancă (76); O stradă în Spa (77); Bătălia dela Scheia (78); Tărancă (79); Portretul d-şoarei Vormitzake (80); Intr'o curte la Contrexeville (81); In grădină (82); O serată)83); Dejunul (84); Vaporul (85); Trandafiri (86); Taifas vesel (87); Vas cu flori (88); Pe terasa Boerescu (89); In Parcul Cişmigiu (90); Stejarul (91); Fémee la pian (92 ; Hora (93); Triumful Venerei (94); o vitrină cu costume naţionale, statuete şi alte obiecte vechi.

Sala a patra: Ştefan-Cel-Mare şi Aprodul Purice (95); Iarna (96); Slujba Invierii (97); In Grădină (98); In Atelierul Pictorului (99); Grădina Artistului (100); Liliac (101); Atelierul Pictorului la Paris (102); Mihai Viteazul privind capul lui Bathory (103); Casa Pictorului (104); Colţ din atelier (105); Natură moartă (106); Turcii măcelărind Bulgarii (107); Cireşele (108); Parcul Cişmigiu (109); Aproape de Câmpu-Lung, la Burghelea (110); Ţigănuş cu chitară (111); La Fântână (112): Cântecul (113); Panou decorativ: Hermes şi Aurora (114); In grădina pictorului (115) Pe terasă (116); Ţărani şi Lăutari (117); Fragi (118); Jucând cărţi (119 ; Pictorul la lucru (120); Lupta cu torţe a lui Vlad Ţepeş (121); Mama şi copilul (122); Micuţul (123); Doamnă în negru (124); O odaliscă (125); Mere şi struguri (126); Un câine (127); Muzică (128); Copie după salvator Rosa (129); La Pescuit (130 .

Sala a cincea: Gravuri.

Sala a şasea: Desenuri în creion, în peniţă, aquarele, sanguine.

Sala a şaptea: Freşce: subiecte luate din Istoria Românilor; Panouri decorative: Pictura, Sculptura, Muzica şi Poezia.

Sala a opta: Două vitrine, instrumente de gravură şi sculptură cari au aparţinut artistului, presa şi masa de lucru. O copie după Rubens (naşterea lui Ludovic al XIII-lea), studiu, după Boldini, studiul portretului lui Tudor Vladimirescu, portrete, vase flori, sculpturi, etc.

Mobilele sunt sculptate de T. Aman. După desenele lui s'au turnat şi Coroana Regală, Sceptrul şi Coroana României.

Ne reîntoarcem în Calea Victoriei şi urmăm pe dreapta; după No. 88 (Societatea de Automobile Leonida), vedem **Palatul Ateneului Român**, (Pl. V. A. 2), care se ridică în fundul *Grădinei Episcopiei.*

Atât edificiul cât şi grădina ocupă locul care în 1780 era proprietatea Poetului Enăchiţă Văcărescu şi era cunoscută sub numele de Livada lui Văcărescu. Spătarul Muntenici, Mihail Cantacuzino, primul arhitect român, ridică pe acest loc o biserică închinată Episcopiei din Ramnicu-Valcea şi numită „Biserica Episcopiei". In acelaş curte funcţiona către anul 1786 o şcoală, unde se'nvăţa cântecele bisericeşti. Şi şcoala şi biserica au fost apoi distruse, şi înlocuite cu o grădină numită Grădina Episcopiei; în amintirea bisericei dispărute, s'a aşezat în mijlocul ei o urnă sculptată de C. Stork.
Grădina n'a fost încorporată Ateneului, decât în 1888.

In stânga şi'n dreapta grădinei, în spatele băncilor, sunt mai multe busturi: *Mihail Cogălniceanu,* orator, jurnalist, om de Stat, Ministru; el a apărat cu înflăcărare, dar în zadar, la Congresul din Berlin. interesele României contra pretenţiunlor Ruşilor în chestia Basaraaiei. — *G. D. Teodorescu,* Profesor, Jurnalist, Poet; — *V. A. Ureche,* Om politic, Istoric, Ministru în 1881, Membru în Comitetul Teatrelor; operile lui sunt mai mult discursuri şi conferinţe academice; — *Constantin Stăncescu,* Pictor, Profesor la Scoala de Bele-Arte, apoi Director: — *Enăchiţă Văcărescu* Poet; — *Traian Dumitrescu,* Poet, mort în 1896; *Dimitrie Şerbănescu,* Locotenent mort în Războiul Independenţei, 1878; — *I. Ghica,* Om de Stat, Publicist, Academician; a luat parte activă la mişcarea întreprinsă pentru dezvoltarea intelectuală a ţărei; diplomat fin, a făcut tot posibilul pentru-ca tronul României să fie încredinţat unui Principe străin; — *Constantin Exarcu,* Om politic, doctor în medicină. Toată activitatea sa a fost consacrată pentru construirea Ateneului; una din sălile acestui monument, poartă numele său; — *P. S. Aurelian,* agronom, economist directorul Şcoalei de Agricultură, membrul Academiei Române, ministru şi preşedinte de Consiliu; — *Gr. Tocilescu,* Profesor de Istorie antică şi Epigrafie, directorul Muzeului de Antichităţi, Membrul Acadmiei Române, arheolog: lui i se datoresc săpăturile din Dobrogea, şi restaurarea monumentului Adam-Klissi; — *Constantin Rosetti* (vezi pag. 129); — *Mihail Eminescu,* mare poet, filosof, mort în 1889 la ospiciul de nebuni; — *General M. Florescu,* om politic, organizatorul Armatei române, ministru de Război în 1849, Preşedintele Consiliului în 1876.

In fundul grădinei se ridică **Palatul Ateneului Român**, clădit grație zelului lui *Constantin Exarcu*, care în această intenție organizează o subscripție publică pentru strângerea fondurilor necesare. Se spunea atunci: Dați un leu, pentru Ateneu !

Scopul acestui stabiliment de instrucție era, răspândirea cunoștințelor necesare claselor de jos, prin organizarea de conferințe și cursuri publice. Societatea de propagandă exista deja din 1865, dar construirea palatului n'a fost începută decât în 1886. Ateneul Român, opera architectului *Galleron*, este o clădire vastă, terminată printr'o cupolă înaltă de 40 metri. Fațada întoarsă spre apus, se compune dintr'un portaliu format din șase coloane canelate, în stil ionic, cari susțin un fronton triunghiular, sprijiniudu-se pe un peron de opt trepte. Frontonul e simplu. Zidul peristilului, deasupra ușilor de intrare, e decorat cu cinci medalioane în mozaic, reprezentând pe Voevozii Alexandru cel Bun, Neagoe Basarab, Vasile Lupul, Matei Basarab și Regele Carol. Minunata concepție a acestei architecturi se poate remarca în interior care se impune admirației prin frumusețea materialului, măiastră în distribuția și bogăția ornamentației. *Galleron* a pus în această creație a sa, o frăgezime și o grație, care rare ori se găsește în alte edificii. Ateneul se distinge printr'o rară ținută și un efect uimitor. Rotonda unde douăsprezece coloane corintinene, canelate, susțin cupola. e de toată frumusețea. Simplicitatea formei architecturale, e răscumpărată de frumusețea decorațiunilor.

Cele patru grațioase scări, cari pleacă din rotondă și formează înconjurând-o, balcoane, din cari poți privi publicul care intră și ese, conduc la sala de concerte și conferințe, care are două rânduri de loji și e bogat decorată în roșu și aur.

Rotonda comunica altă dată, prin ușile din dreapta, cu sălile de expoziție, închiriate artiștilor din luna Octombrie până'n Iunie. In urma recentelor transformări intrarea la sălile de Expoziție se face prin Str. Franklin, sau în interior, prin culoir-ul mic din dreapta, in fața grilajului de fer

In saloanele din dreapta Rotondei a avut loc în 1894, prima expoziție de pictură, organizată de Societatea de Belle-Arte. Această manifestare artistică a fost considerată ca un important eveniment. Pe atunci în 1894, nu erau decât două săli, iar totalul operilor expuse, nu trecea de două sute numere. Tineretul era reprezentat prin Serafim, Mirea, *Popovici, Titus Alexandrescu, Luchian, Aricescu, Bian, toți foști elevi* ai școlilor din Franța; Soldănescu și Vermont au studiat in Germania

iar Voinescu şi Alpar în Italia şi Rusia. Sculptori erau puţini pe-atunci: Ioan Georgescu, Valbudea, Hegel şi Marin Filip. Dèla întemeiarea Salonului Ofisial de către Ministerul Artelor, societatea de Belle-Arté a fost suprimată.

Scara duce la etaj. Pe podestru (palier), o nişă cu bustul lui Constantin Exarcu, opera lui *Boucher*. Prin rampa din dreapta ajungem la sălile de expoziţie prin cea din stânga la **Pinacoteca**, galerie artistică, aparţinând Statului şi fondată în 1895, în scopul de-a încuraja artele. Colectia foarte bogată înainte de război, a fost lipsită de cele mai frumoase opere române şi străine, în 1916 când, au fost transportate în Rusia, de unde nu s'au mai înapoiat.

Pinacoteca e deschisă publicului, *Dumineca*, *Marţia* ş *Joia* dela 9—1, şi după masă dela 3—5, (director: *Pictorul G. D. Mirea*). Sunt numai două săli.

Prima sală: cele două tablouri, faţă'n faţă, văzute dela intrare, sunt proiecte de compoziţii de *William Kaulbach;* unul datează din 1859, celalt din 1872. In dreapta intrării: *Hipollit Strambu*, un Paj; *G. D. Mirea*, Satir; *Neyllies*. Ziua Morţilor; *Titus Alexandrescu*, Teatrul Naţional din Bucureşti; *Tătărescu*, Portret; *Vermonat*, Peisaj; *Verona*, Pădure; de-asupra, un Interior de Biserică de *Satmari* şi alt Interior, de *Poitevin* (la stânga); o copie după o operă italiană; Pe marginea lacului, de *N. Grant*; *Serafin*, Isus şi femeile; *Henţia*, Portet; *Simonidi*, Compoziţie (asasinarea lui Mirthridate); *Steriade*, în Piaţă; *Kimon Loghi*, Iphigenia.

Panoul următor, la dreapta de Kaulbach: *Lapaty*, Fetiţă ducând un coş cu fructe; *Tătărescu*, Cain şi Abel: *Costin Petrescu*. portretul lui Conduratu; *Henţia*, Fetiţă; *Ressu Camil*, Inmormântare la ţară; Chirurgul, *şcoala italiană*; *C. Stancescu*, Nud; *Tătărescu*, Ţărancă; *Hârlescu*, Cântăreţi ambulanţi; *Vermont*, colţ din Câmpu-Lung; *G. D. Mirea*, portretul Doamnei Odobescu; *N. Tincu*, portret de Femeie bătrână; *Pascally*, Nud; *Mirea*, Cap; *Voinescu*, Interior de Biserică; *Henţia*, Psychee; *Tătarescu*, portretul Mitropolitului Nifon; *Camil Ressu*, Prietenii, (din dreapta. spre stânga, în colţul mesei: pictorul *Steriade*, în dreapta sa compozitorul *Castaldi*, poetul *Minulescu*, romancierul *Corneliu Moldovanu*, în picioare, cu ţigara în gură, pictorul *Iser*, scriitorul *Arghezie*, iar cu spatele, pictorul *Szatmary*); *Scrapin*, Călugăriţa; *Gh. Pătraşcu*, un Cap; în dreapta lui, Kaulbach

de-asupra, *Pătraşcu*, Baia; jos, *Alpar*, Casă de ţară; *Eduard Săulescu*, Interior de Biserică.

Sala a doua: Mai mult de trei sferturi din această sală sunt ocupate de operile pictorului *N. Grigorescu*, (cele mai frumoase, în număr de 48, transportate în timpul războiului la Moscva au fost oprite de Ruşi).

Panoul din stânga: Ştefănescu, Infernul. *Sanielevici*, Peisaj. *Serafin*, Christos. *Trenck*, Trecerea Oltului. *Trenck*, In Carpaţi. *Dărăscu*, Veneţia. *Cornescu*, Portret. *Henţia*, Aurora. *Kimon Loghi*, „A fost odată...". *Stacke*, Natură moartă. *Autor necunoscut*, Christos. *Ştefan Popescu*, Secerişul. *Autor necunoscut*, Sf. Sebastian. *Strâmbu*, două compoziţii. *Steriade*, Piaţă în Medjidia. *Teodorescu-Sion*, Christos. *Palade*, Femeie îe roz.

Coborând, vizităm colecţia Ministerului Artelor, expusă în fundul sălei, despărţită de Rotondă printr'un grilaj de fier.

La stânga, *St. Marcaux*, Păcatul (1893); din dreapta spre stânga, pe piedestaluri: *Fr. Storck*, compozitorul Castaldi. *Filip Marin*, Muncitorul. *Horia Boambă*, Cap. *Oskar Spaethe*, portretul poetului Cincinat Pavelescu. *Bălăcescu*, Bavarezul. *Fr. Storck*, Capul unui vânzător de apă. *Valbudea*, Cap de fetiţă. *Vasilescu*, Cap. *Bălăcescu*, Femeie bătrână. *Măţăoanu*, Sora de caritate. *Filip Marin*, Copil. *Plămădeală*, Nud. *Iolnay*, Inger. *Filip Marin*, Cap. *Valbudea*, un Nebun. *Roşca*, Studiu. *Valbudea*, Fetiţă dormind. Jos, la scară: Industria, de *Storck*; Rugăciune de *I. Georgescu* (primul sculptor modern român), şi în mica vitrină o statuetă oferită de turiştii Franţei, Românilor. In vitrina mare, câte-va bucăţi din colecţia începută de C. Exarcu. In dreapta, la mijloc: *Boucher*, Cursa; din stânga spre dreapta, pe piedestale: Bătrâneţe veselă de *Pavelescu-Dimu*. *D. D. Mirea*, Păstorul. *Paciurea*, Cap. *Boucher*, Cupidon. *Fr. Storck*, Cap de Ţigancă. *Filip Marin*, Durere. *O. Spaethe*, Sf. Ion. *Brâncuşi*, Studiu. *Paciurea*, Sfinxul. *Bălăcescu*, Alsaciana. *Fr. Storck*, Voluptate. *Valbudea*, Prizonierul. *Vasilescu*, portretul unui Paj. *I. Georgescu*, Izvorul. *Valbudea*, Copil dormind; jos, la scară, Comerţul de *Fr. Storck*.

Ateneul posedă o colecţie de tablouri. în biroul secretariatului, şi o bibliotecă îmbogăţită cu 6000 volume, donaţia lui C. A. Rosetti. Biblioteca e închisă în luna Iulie.

La Nord de Ateneu, în Str. Episcopiei şi colţ cu Calea Victoriei, se ridică hotelul Athenee Palace, E cel mai elegant hotel din Capitală,

prevăzut cu tot luxul şi confortul modern. Clientelă internaţională; personalul stilat vorbeşte limbi străine. Saloanele sunt somptuoase; clienţii au la dispoziţia lor un restaurant, salon de lectură, tea-room, salon de conversaţie, bar, băi, telefon, etc. Iarna, saloanele dela parter sunt închiriate pentru baluri şi ceaiuri dansante.

La No. 122, aproape de Str. Alexandru Lahovary, e **Biserica Albă** (G. 6). interesantă prin faptul că posedă unul din cele mai vechi iconostase, care aparţinuse Bisericei Episcopiei; în 1872 a fost transportat aci (pag. 80). Sculptura lui e foarte bogată; ornamentul e compus din fructe şi flori împletite în trei fâşii înguste şi lungi, cuprinzând şi figuri de animale, motiv rare-ori întrebuinţat în Bisericile româneşti. Tronul Episcopului, cu cele două hidre la spate, are aceiaşi origine. Pictura modernă, e de pictorul Tătărescu (1818 1894).

In Str. Lascăr Catargiu, la No. 10. frumoasa **Biserica Amzei**, una din cele mai spaţioase din Capitală, pictată de italianul Marcnetti. Frontonul, icnostaşul, amvonul şi stranele, sunt lucrate în lemn, de sculptorul român Babic.

In faţa străzii Lascăr-Catargiu, la No. 108, pe Calea Victoriei, **palatul Stirbey** (G. 6), o veche construcţie refăcută, unde a locuit Barbu Stirbey, Domnul Munteniei de la 1849 la 1853.—La No. 111, formând colţul cu Calea Griviţei, **Ministerul de Finanţe** (F. G. 5), vastă construcţie în formă de potcoavă, din 1883 şi care a fost ridicată în locul unei vechi case ce stăpânea familia Romanet. La dreapta, colţ cu str. Victor Emanuel *Legaţia Germană*.

La No. 108, Biserica *Sf. Nicolae Tabacu*, construită în sec. XVII-lea şi reparată în 1710 de Duma Tabacu şi Popa Coman.

La Nr. 125, **Academia Română** (F. 5) construcţie stângace formată din două locuinţe boereşti, una mai înaltă decât cealaltă şi înconjurată de un vast parc care era în sec. XVIII-lea proprietatea familiilor Văcărescu şi Filipescu-Vulpe.

Academia îşi trage origina dela o societate de erudiţi cari se întruneau în 1866 sub preşidenţia lui Ioan Heliade Rădulescu, sub numele de Societate literară academică. In 1879 ea a fost ridicată la rangul de instituţie naţională, Regele Carol acordându-i în acelaş timp titlul de *Academie Română*. Ea este autoritatea cea mai de seamă pentru încurajarea eforturilor intelectuale. Academia avea drept scop să fixeze ortografia limbei româneşti şi să revizuiască dicţionarul istoric al limbei româneşti.

Trebuiau luate în consideraţie toate dialectele limbei şi deaceea s'au ales printre membrii, oameni din toate ţările şi provincii, peste tot unde se găseau români; Academiei îi revenea prin legea specială dela 1879 sarcina de a studia origina şi formaţiunea istoriei româneşti, a literaturii sale, a ştiinţei şi a artei naţionale ; mai târziu Academia a fost împărţită în trei secţiuni: secţiunea de literatură şi filozofie, secţiunea de istorie şi secţiunea de ştiinţe.

Academia distribue burse pentru instituţiile superioare din străinătate şi premii pentru lucrări literare sau ştiinţifice. Ea contează în totul 36 de membrii, 12 pentru fiecare secţie şi care se aleg prin votul membrilor, alegerea fiind apoi aprobată de preşedintele Academiei. Averea Academiei este considerabilă; ea a primit numeroase donaţiuni deia Jacob Negruzzi, Generalul Herăscu Năsturel, Vasile Adamachi, Elias. Obedenaru, Kalinderu, poetul Alexandri etc.

(Preşedintele Academiei este domnul Emil Racovitză).

Academia Română posedă o bibliotecă, o colectie de manuscrise o colecţie mumismatică şi o colecţie de estampe, picturi, gravuri şi documente.

Colecţiunile şi biblioteca sunt deschise publicului în toate zilele de lucru, dela ora 8—12 şi dela 2—6 seara; vara numai dela 8—12 (Director, profesor I. Bianu).

In faţa porţii la dreapta, pe scara care duce în jos, ajungi la Bibliotecă, care a luat o desvoltare graţie contribuţiei generoşilor patrioţi; ea posedă o colecţie complectă de tot ce s'a tipărit în româneşte şi în limbi străine (cărţi, broşuri, reviste periodice, hărţi, planuri etc.)

Dela intrare, urmând la stânga, şi continuând pe scara din fund şi la dreapta, ajungem la **Colecţia de manuscrise** *şi la* **Colecţia numismatică** ; pe zidul scărei mai multe tablouri istorice precum şi o interesantă miniatură după memerabila şedinţă din 1831, din timpul regulamentului organic; la dreapta miniaturei, testamentul regelui Carol încadrat; un portret al Iuliei Hajdeu, fiica savantulni Petriceicu Hajdeu, ea însăşi poetă şi literată, moartă la vârsta de 18 ani; câteva fotografii a membrilor deçedaţi ai Academiei şi o serie de portrete dupe voevozii români. La dreapta **Colecţia de manuscrise** (cărţi vechi, documente, scrieri slavone şi greceşti) colecţia manuscriselor, complectată şi de bibliotecă, e foarte interesantă fiindcă la cărţile proprii ale Academiei s'au adăugat şi toate cărţile statului

aci se păstrează documentele ce privesc trecutul ţării, pergamente, hărţi, hârtii de valoare, scrisori, o colecţiune de tipărituri româneşti, cărţi, broşuri. manuscrise biblice, cărţi, geografice, tipărituri străine, scrieri religioase, estampe şi miniaturi. In total sunt peste 103 mii de opere din toate ramurile istoriei, geografiei, vechi cărţi didactice, filozofie gramatică, retorică, epistolografie, dicţionare, literatură, drept teologie, etc.

Printre cele mai frumoase opere, trebue să menţionăm un manuscris grecesc din secolul al XVI-lea, foarte interesant, prin miniaturile cari împodobesc paginile; el poartă numărul 113 şi conţine imnurile cele mai cunoscute şi mai glorioase ale bisericii ortodoxe. Este intitulat *Imnul Acatist;* legătura în piele datează din secolul al XVIII-lea (16 cm. înălţime ei 19 cm. lungime), Inscripţia în litere de aur este grecească, autorul totdeodată pictor şi scriitor este un călugăr dela muntele Athos; manuscrisul a aparţinut altă dată călugărului Nicodem déla mânăstirea Jacofed; apoi trecu în mâinile altui călugăr dela Sft. Mormânt care se numea tot Nicodem şi în sfârşit devine proprietatea Patriarhului Sergios. Imnul Acatist este ilustrat cu 24 de miniaturi în cel mai pur stil bizantin.

Iconografia grecească (No, 1283) a fost oferită Academiei Române de arhitectul francez Andre Lecomte de Nouy la 31 Martie 1900, şi conţine 81 pagini; *Cartea Zografului.* de Abraam din Târgovişte sub No. 4602, ilustrat cu desene din vremurile acelea, adică între anii 1838 — 1862 de *Mihail Zograful* şi fiul său *Radu;* pe una din pagini Mihail scrie data naşterii fiului său Radu în 1741, dela care sunt toate miniaturile pictate după 1766: sub una din figurile Fecioarei sunt scrise aceste linii: „Bună Fecioară, ai milă de acela care a greşit pe lume, căci tu eşti adevărata Impărăteasă, mama Creatorului şi a Universului. Tu singură ai toată puterea, nici o minte omenească nu este în stare să-ţi aducă ţie laude aşa cum ar trebui cu atât mai puţin nedemnul pictor Radu". Tot în acest manuscris se găseşte şi scrisoarea unui boer din 1784, care îi scrie pentru a-l angaja la un lucru de biserică. Un al treilea pictor care ilustrează manuscrisul. este *Abrahaam* (1833) şi *Ioniţă* în 1830, fiul lui *Grigore*, un român din Transilvania stabilit la Târgovişte. *Radu* şi *Niţă* au lăsat schiţe de tablouri religioase în care numai regăsim nimic bizantin, ci observaţii pur personale, inteligente şi pline de vioiciune şi mai găsim şi portrete de prinţi şi de boeri- Manuscrisul are în total 148 de pagini; subiectele sunt: Invierea, Intrarea lui Isus la Ierusalim, Botezul lui Isus, Fecioara şi Copilul, Scoborârea depe Cruce, Judecata cea din Urmă, Cina cea de taină, Sfântul Christofor purtând pe copilul Isus şi Apostolii, martirii, arhanghelii, etc. Această iconografie este modelul ideal pentru frescele bisericilor ortodoxe, stilul este curat, culorile clasice, compoziţia liberă şi masele bine echilibrate. *Manuscris slavon* sub No. 4270, ilustrat de un călugăr care nu ştia ce-i arta; totuşi miniaturile sale naive cu frumuseţea lor, sinceritatea şi adevărul execuţiei, sunt podoabe de artă asiriană. Manuscrisul are 432 de pagini. *Manuscrisul No. 3514* ilustrat de *Petrache Zugravul* în anul 1782 la Bucureşti, este o capo d'operă. Are 224 de pagini ilustrate în epoca Voevodului Mavrogheni şi a fost vândută Academiei în 1910 de doctorul Chrisokefalos; în colţul uneia din compoziţii e pictată emblema Cantacuzinilor, adică vulturul imperial; stilul miniaturilor este bizantino-persan.

Alte manuscrise biblice mai vechi sunt scrise pe pergament şi da-

tează din sec. al XII-lea; ele provin dela biblioteca episcopului Melchisedec. Foarte interesant deasemenea manuscrisul din secolul al XVII-lea anul 1687, intitulat „*Istoria Papilor de Platina*" provenind dela Biblioteca Seminarului Central din București. Un altul, tot pe pergament, e din secolul al XIII-lea „*Logica și Fizica de Blemmydes*". *O evanghelie din secolul al XVI-lea*, manuscris grec purtând No. 178 având la fiecare început de evanghelie un motiv decorativ bizantin, Alte evanghelii sunt: *No. 234* (Sec. XVII) *No. 236* (Sec. XVII-lea), *No. 193* (Secolul al XVI-lea), *No. 219* (un fel de calendar) *No. 3097* cuprinde rugăciuni scrise în vechea limbă slavonă; acest manuscris a fost oferit de Titu Maiorescu în ședința de la 28 Maiu 1904. *No. 228* (Sec. al XVI-lea). *No. 217* un psalm din secolul al XVI-lea; *No. 505*, un vechiu manuscris din sec. al XVI-lea, provenind din mânăstirea Rasca; *un obituar* din Câmpulung (liste de numele persoanelor pe care preotul le pomenește în rugăciuni; manuscrisul *No. 3722* scris de *Nicolae* în 1710, factura acestei scrieri este aceiași cu scrisul din manuscrisul atribuit lui Damaschin. Sub No. 927 și 928 se găsește manuscrisul intitulat „*O pagina din istoria tipografiei în țarile românești*", provenind din colecția lui Alexandru Papadopol Calimaki. O foarte frumoasă evanghelie slavonă din 1508, tipărită de *Macarie din Târgoviște* din ordinul lui Radu Voevod; inițialele ornate și ornamentațiile cuprinse în text sunt o comoară de tipo-xilografie românească; desenul este pur românesc și se găsește în toate manuscrisele din Molodova de la 1492 până la 1502, *O carte de rugăciuni* după ritul slavon imprimată la Târgoviște din ordinul Voevodului Petru. Un *Triod-Penticostar* slavon din 1550, având 8 gravuri în lemn: Răstignirea, Punerea în mormânt, Invierea, Isus apărând Mariei, Isus vindecând pe paralitic, Isus in templu, Isus cu Samariteanca și Inălțarea. *O evanghelie românească*, imprimată de diaconul Coreзi în 1561. O alta din 1562, precum și o curioasă carte din 1678 intitulată „*Cheia în elegerel*.

Străbătând curtea și îndreptându-ne spre mica ușe din grădină, avem in dreapta o altă clădire unde se cuprind colecțiile de stampe, gravuri și picturi ale Academici. In vestibul avem: portretul *Mitropolitului Ghenadie*, Portretul *Cancelarului Philips Lens* (1779 1858) de I. A. Fielez și familia *Iancu Nicolau*. In sala mare, intrând avem la dreapta: portretul lui *Gh. Asaki* (No. 70) făcut de el însuși; *Fata Voevodului Vasile Lupu* (No. 71; *Prințul Grigore Alexandru Ghica* (1849 1856; Boerul *Mihăiță Filipescu* (No. 73); Prințul *Barbu Știrbey* (No, 74); Prințul *Ghica* tatăl lui Grigore (No. 75); *Alexandru Dimitrie Ghica* No. 59); Boerul *Filipescu-Vulpe* pe patrimoniul căreia se află astăzi instalată Academia (No. 60); *Voevodul Mavrogheni*, în timpul consiliului de la București când a fost investit Domn al Munteniei (No. 61); Academia posedă și o estampă care reprezintă pe *Voevodul Mavrogheni* plimbându-se în București, într'o trăsură trasă de cerbi; *Portretul lui Villara*, om politic grec, care a făcut parte din comisia Regulamentului organic; *Dionisie Fotino*, dușmanul lui Vodă Caragcea (No. 63); *Petrache Poenaru*, unul din cei dintîiu profesori ai școalei românești Sft. Sava, după Gh. Lazăr (No. 64); Voevodul *Barbu Știrbey* (No. 65); *Dimitrie Tichindel*, fabulist, 1775 1888, (No. 66); *Mitropolitul Filaret* unul din oamenii cei mai învățați din secolul al XIII-lea (No. 67); Principesa *Maria Bibescu*, născută Văcărescu (No. 68); ruinele palatului se văd încă și astăzi la șosea (pag. 201; *Wallstein*, primul profesor de desen la liceul Sava 1816 1818 (No. 69);

In sala cea mică o broderie în mătase reprezintă pe principele *George Bibescu* în momentul când a fost ales Dom al Munteniei și tot aci se află o aquarelă după un țăran român, copiată după pictorul *Valerio* la 1852.

In sertarele meselor sunt estampe, litografii şi fotografii : **Mapa I/A** Conţine potrétele voevozilor români, reproduse în litografii, fotografii şi xilografii. Litografiile sunt din cele mai multe ori semnate de artişti străini celebrii; **Mapa II/A**, reprezintă Domnitori şi personagii din Moldova. **Mapa III/A**, Personagii din Ungaria. **Mapa VII/A**, Istoria Turcilor. **Mapa VIII A**, Cuprinde mai multe portrete ale revoluţionarilor români; Horia, Cloşca şi Crişan. **Mapa XI/A**, Slavi. **Mapa X/A**, Austriaci. **Mapa XI/A**, Romani: Vasile Alexandri, creatorul poeziei româneşti, litografiat de Sieger, marele jurist Alexandru Beldiman lit. de Pathenie, Prinţul Cantemir de Wagner, Dragomir Demetrescu lit. de Damaschin, G. Codreanu, lit de Lecca, Dimitrie Tichindel, fabulistul lit. de Sander şi Constantin Negruzzi lit. de Sieger; Dela **Mapa XII/A** — **XVIII/A**: Românii: Ghica, Cantacuzino, Năsturel, Lipoianu, Avram Iancu, Gh. Lazăr Kogălniceanu, Mavrogheni, Rosseti, Dem Teodorescu; Mapa XIX, familia Cuza (1866) Filip de Flandra, familia regală Hehenzollern; Dela Mapa XX la XXXIII/A prelaţi români, dela mapa XXVI la XXVIII/A, Voevozi; Mapa XXIX A, Austriaci, turci, italieni. Mapa XXX/A. Cuprinde fotografii din istoria francezilor. Mapa XXXIV A. Litografiile familiei regale Hohenzollern.

Secţiunea estampeler cuprinde in **cartonul I/A**, litografii cu tipuri şi costume din Muntenia, Moldova, Transilvania, Bucovina şi Istria; — **Mapa II A**, tipuri şi costume străine. **Mapa III A**, tipuri şi costume româneşti. **Mapa A V**, tipuri şi costume din Argeş şi Muscel. **Mapa A/VI X**. costume din Ardeal. **Mapa XI**, tipuri şi costume din Ardeal. **Mapa A XIII**, tipuri şi costume din Macedonia. **Mapa A/XXIII**, modele de broderii şi covoare din România. **Mapa A/XXV**, costume militare începând din sec. al XV-lea. **Mapa XXVIII/B**, tipuri şi costume militare din ţările străine. **Mapa B LXXXV**. portretul lui Mihail Obrenovici. Mai sunt şi alte mape care conţine schiţei şi planuri de răsboiu precum şi diferite fotografii şi desene luate de pe frontul românesc.

Şedinţele Academiei sunt publice, totuşi se cere o carte de intrare care se obţine adresându-ne în scris la Secretariat.

La Nr. 133, **Casa Vernescu**, ridicată, după planurile arhitectului Mincu, aparţine astăzi **Ministerului de Industrie şi Comerţ**. (F. 4. 5). — La No. 141, **Palatul Prinţului Cantacuzino**, construit de arhitectul Berindey, unde se află sediul **Preşedinţiei Consiliului.**

Aproape vis-à-vis, *biserica Sf. Vasile*; la No. 280, *Liceul Sft. Gheorghe*; pe stânga la No. 165, **Palatul Reginei Elisabeta a Greciei**, fost până la 1925, proprietatea unui particular şi cumpărat de Regina Elisabeta în 1927. Palatul a suferit modificări profunde. Interiorul se aseamănă cu frumoasele mânăstiri florentine din sec. XIV-lea; stilul e sever, nici o decoraţie de prisos, sufrageria e copia unei săli de mâncare de mânăstire; o despărţitură în „fer forgé“ desparte camera de culcare, de cameră de toaletă. Parcul e superb. Terasa e decorată cu enorme vaze de flori.

La capătul Căei Victoriei la No. 177 e **Casa Funcţiona-**

rilor Publici, construită după planurile arhitectului Mihăescu ìe vechiul stil românesc.

Calea Victoriei se termină aci în Piața Victoriei. In 1831, adică acum 100 de ani, se găseau aci mori de vânt şi un mare număr de poteci. Generalul Chiseleff, şeful armatei ruseşti în timpul ocupației, a poruncit dărâmarea caselor şi a morilor, a nivelat locul şi a trasat planul unei şosele largi, împodobită cu grădini; în amintirea acestui general grație căruia s'a lucrat şoseaua, Principele Bibescu a numit-o mai târziu Șoseaua Chiseleff (pag. 195).

Din Piața Victoriei pleacă opt străzi : *Şoseaua Jianu* şi *Str. Paris* la Răsărit ; *Şoseaua Kiseleff* la Nord (care duce spre Ploieşti, Sinaia, Braşov)) ; *Şoseaua Basarab* la Apus ; *Str. Buzeşti*, *Calea Victoriei* şi *Bulev. Lascar Catargiu* la Sud ; *Şoseaua Bonaparte* la Sud-Est, unde la No. 1 se găseşte **Ministerul de Externe** instalat în vechiul palat al lui Grigore Sturza. cumpărat de Stat în 1905.

Acest edificiu, plasat în mijlocul unui parc frumos este de o curioasă arhitectură, un amestec de toate stilurile, de toate materialele şi de toate culorile. Simplicitatea şi eleganța e înlocuită cu falsul, şi complexitatea. Ideile de dominație şi de lux au făcut din acest edificiu o expresiune de bogăție, de somptuozitate şi de teatral. In interior o supraîncărcare de decorații şi ornamentații, de o fantezie costisitoare şi absurbă. Totuşi, impozantă prin proporțiile ei şi decorată din belşug, această clădire împodobeşte plăcut partea de răsărit a Pieței Victoriei.

B. Dela Piața Palatului la Podul Senatului.

Dela Palatul Regal până la Poştă, Calea Victoriei e presărată de magazine şi câte-va vechi construcții, cari n'au drept frumuseţe decât prestigiul vechimei; urmând Calea Victoriei în direcția opusă de până acum, întâlnim la dreapta, la No. 45, **Biserica Crețulescu** (G. 7) construită pe locul care în sec. al XVII-lea era proprietatea prințului Mavrocordat (1689-1746) şi care l'a dăruit Cancelarului său Iordache Crețulescu, descendentul unei vechi familii boereşti cunoscută în istorie încă din secolul al XV-lea şi înrudită de aproape cu familia domnitoare a Basarabilor. Iordache Crețulescu a refăcut vechea biserică în piatră, terminând-o în 1720. Intrarea se face printr'un gang boltit.

Casa care se vede la dreapta, în curtea bisericei, aparține și azi descendenților lui Iordache Crețulescu ; în această casă a fost organizat complotul militar din 1866 pentru detronarea prințului Cuza, complot condus de generalul Dimitrie Crețulescu, care era atunci șeful diviziunei teritoriale. Familia Crețulescu posedă una din cele mai vechi și mai prețioase colecțiuni artistice. — In stânga, avem aleea care duce la biserică ; lângă ușa de la intrare, afară, sarcofagiul lui Constantin Crețulescu mort în 1865 ; în pridvorul bisericii se mai observă urmele unei frumoase picturi a căror culori sunt încă proaspete. Deasupra ușei dela intrare, o lespede sculptată în litere de aur, reamintește în câteva rânduri grecești origina bisericei. In interior biserica a fost mult schimbată, ceea ce și explică prezența diferitelor elemente care nu se leagă cu stilul vechei arhitecturi. Tâmpla și cele patru mari icoane cere se găsesc în pronaos sunt în stilul renașterii și datează din secolul al XIX-lea. Pictura refăcută în 1860 s'a stricat. Icoana Fecioarei în argint, e cea mai frumoasă din țară și datează din 1749 ; frumoase sunt și candelele în argint.

Duminica dimineața dela 10—11$^{1}{}_{2}$ se dau concerte religioase foarte renumite.

La No. 45 *Magazinul O. H. Müller*, una din cele mai vechi case de comerț, înființată în 1840 ; ea se numea Casa Hötsch, după numele proprietarului care s'a retras în 1879, lăsând comerțul nepotului său Muller și apoi fiilor acestuia, Oscar și Hugo, care o conduc și azi. Se mai numea și „Casa de piepteni" fiind-că acest articol se vindea aci în mare cantitate.

La No. 41, casa de porțelanuri fine, *Rosenthal*.

Dupe strada Câmpineanu, tot pe dreapta, e **Teatrul Național** (G. 7) precedat de un mic rond de flori, construit pe locul care în 1700 era proprietatea boerului Hierea Brezoianu. Casa pe care acest boer a avut'o aci în sec. al XVIII-lea a fost locuită de Mitropolitul Filaret, un om foarte savant și de vastă cultură. Statul a cumpărat proprietatea lui Brezoianu și a început în 1847 construcția Teatrului Național, în timpul domniei prințului Gheorghe Bibescu.

Originile Teatrului Național Român nu sunt mai vechi de anul 1834.

Ioan Heliade Rădulescu, mare patriot, literat și om politic, obține în acel an privilegiul de a reprezenta o piesă, de teatru în limba română. (Se știe că a acea epocă, Rusia

care a impus principatelor române regulamentul organic, încerca să oprească orice manifestație de progres național.)

Această favoare obținută, Heliade Rădulescu a făcut tot ce a putut pentru ca să aibe și un teatru, fără să mai fie obligat să joace pe scene improvizate la liceul Sava, ceeace împiedica orice tentativă de desvoltare artistică. In scopul acesta s'a pregătit întâiu Sala Momulo, numită atunci „Micul Teatru", unde au jucat pentru prima oară *Caragiale, Ștefan Mihăilescu, Pascali, Mincu, Ralița Mihăileanu*, toți sub direcția lui *Costache Caragiale*, bun actor și om instruit, caré poseda largi cunoștiințe în technica teatrală. Dar Micul Teatru, unde se juca de trei ori pe săptămână piese de Corneille, Racine și Victor Hugo, sau încă câteva piese originale, numai era destul de încăpător; trebuia un adevărat teatru. Pentru a aduna cel puțin primele fonduri Heliade Rădulescu a tipărit cu mâna lui câteva cărți pe care le vindea apoi foarte ieftin; capitalul adunat era departe de a reprezenta o sumă importantă. El ceru atunci prințului Bibescu să rupă ceva din bugetul poliției, foarte bogat, și să dărniască această sumă pentru teatru, ceeace fu acceptat. Lucrările începute au fost întrerupte de revoluția din 1848 contra regulamentului organic — în fruntea căruia se găsea chiar Heliade Rădulescu— și n'au fost reluate decât în 1852 sub domnia lui Barbu Știrbey. Arhitectul însărcinat cu construcția Marelui Teatru — cum i se zicea atunci — era un oarecare *Heft* din Viena; schița pe care a prezentat-o el în 1847 lui Bibescu, cuprindea 500 de fotolii, iar acum prințul Știrbey voia 1000 de fotolii. Cum fundațiile erau făcute și construcția destul de înaintată, arhitectului i-a fost foarte greu să mai schimbe ceva din proect, dar trebuind a face pe placul domnului a găsit și această soluție, îngustând sălile lojilor, reducând din proporțiile vestibulului și foyer-ului și ajutând trei rânduri de loji și o imensă galerie. Așa cum se prezenta în acel timp Marele Teatru din București, era clasat ca al treilea din Europa pentru dimensiunile și dispoziția sa interioară; acustica e excelentă, decorațiile se datoresc lui Mulhdorfer care le-a executat la Mannheim, împreună cu tot mecanismul scenei. Comitetul însărcinat cu supravegherea construcției era compus din maiorul Florescu, Alexandru Orescu, Filipescu-Vulpache și Constantin Pencovici.

Inaugurarea Teatrului Național a avut loc la 31 Decembrie 1852, în prezența Prințului Știrbey și a soției sale, născută Cantacuzino; considerat ca fondatorul teatrului, publi-

cul i-a ovaţionat îndelung. S'a jucat atunci o piesă franţuzească „Zoe", în folosul săracilor şi spectacolul a fost complectat printr'o scenă dintr'o operă italiană în care a fost aplaudată frenetic Lesniewska, baritonul Musiani şi tenorul Finochi.

Orhestra a fost dirijată de Vachman (pag. 189) Marele Teatru, numit mai târziu Teatrul Naţional a fost restaurat în 1875; cortina e pictată de Traian Cornescu în 1924 şi reprezintă nunta lui Făt Frumos cu Ileana Consinzeana, subiect luat dintr'un basm românesc. In hall, bustul lui *Mihail Pascalli*, unul din cei dintâiu actori ai teatrului Naţional, sculptat de Ion Georgescu primul sculptor român. Pascally a fost şi directorul Teatrului Naţional până în 1876. Studiile le-a făcut în Franţa cu Bouffet, Sămson şi Bocage; a interpratat principalele roluri din „Idiotul", Hamlet, Strengarul din Paris, Sărmanul Jaques şi din toate comediile de Victorien Sardou. Alte trei busturi decorează foye-rul: *C. A. Rosseti* (pag. 129), *I. C. Brătianu* (pag. 130) şi *Vasile Alexandri* (pag. 175) Teatrul posedă o colecţie artistică, datorită pictorilor moderni: *Nina Arbore*, portretele d-lor Ciucurescu, Dida Solnmon şi Maria Giurgea; *Kasanoff*, portretul Marioarei Zimniceanu; *Traian Cornescu*, portretul lui Crezeanu, *Camil Ressu*, portretul lui Soreanu; *I. Steriade*, portretul regisorului Gusti şi al tragedianului Nottara.

Strada care mărgineşte partea de Sud a teatrului se numeşte *Matei Millo*, în amintirea marelui artist Matei Millo, (1813 1804) el a studiat întâiu arta dramatică la Paris şi a jucat pe scena Teatrului Naţional, al cărui director a fost în repetate rânduri. Când s'a retras din teatrulbătrân de 77 de ani şi cum îşi cheltuise toată averea în profitul teatrului, Camera Legislativă din 1868 luând în consideraţie meritele sale, i-a acordat o recompensă naţională de 7.500 lei pe an.

In faţa Teatrului, *Pasagiul Englisch* care leagă Calea Victoriei cu Str. Poincaré. Alături Cofetăria Riegler; la No, 56, *Casa Mozart*, unde se organizează expoziţii de pictură şi de sculptură din luna Septembrie până în luna Iunie. Această casă a fost cunoscută înainte sub numele de „Independance" fiindcă Gb. Lahovary proprietarul imobilului, a ţinut aci administraţia jurnalului său l'Independance Roumaine", jurnal ce-l cumpărase în 1877 dela C. A. Rosseti; în acest ziar a dus o campanie violentă contra guvernului liberal, dar situaţia schimbându-se şi în 1897 susţinând interesele liberale, Lahovary intră în polemică personală şi foarte violentă cu Nicolae Filipescu, directorul

jurnalului „Epoca", care-l provoacă la duel şi-l omoară pe teren.

Două alţe pasaje, ajung tot în str. Poincaré, cum urmează: *Pasagiul Imobiliara*, care adăposteşte magazine şi *Pasagiul Comoedia* unde se găseşte Teatrul Regina Maria (pag. 35).

La No. 48 **Casa Capşa** care face colţul cu str. Edgar Quinet. Capşa ocupă astăzi vechea locuinţă a Vornicului Slătineanu, După moartea acestui boer, casa care avea saloane vaste a fost cumpărată de un antreprenor, care a închiriat-o pentru reuniuni, şedinte, banchete etc. La 22 Martie 1871, în timpul răsboiului franco-german, colonia germană din Bucureşti se găsea aci şi sărbătorea în mod zgomotos aniversarea împăratului Vilhelm şi victoria armatelor germane. Românii foarte francofili, n'au putut admite aceste manifestări ale ofiţerilor germani şi au pătruns înăuntru, spărgând geamurile, stingând felinarele de pe stradă şi trăgând clopotele la biserica Sărindar (unde e azi Cercul Militar). Armata intervenind mulţimea a fost risipită; dar Regele Carol, german de origină, a luat această manifestaţie ca o insultă contra lui şi şi-a exprimat dorinţa să abdice imediat. A trebuit toată inteligenţa ministrului Lascăr Catargiu (pag. 134) care a explicat că această agitaţie nu putea în nici un caz să vizeze persoana Suveranului, pentruca Regele după o lungă meditaţie să revie asupra proectului de abdicare.

După 3 ani, în 1874, Grigore Capşa devine proprietarul acestui imobil şi-l transformă în hotel, restaurant şi cofetărie, unde se întâlneşte tot Bucureştiul. Artişti şi jurnalişti se întâlnesc de preferinţă, în cafenea, a cărei intrare se face prin colţul străzei Edgar Quinet; intrarea la restaurant şi la hotel e prin str. Edgar Quinet numită astfel în amintirea marelui om ce a fost Edgar Quinet şi care împreună cu Sataillard, Ubivini, Michelet şi Victor Place au luptat în străinătate pentru unirea principatelor române.

Peste drum de casa Capşa e restaurantul *Maiorul Mura* (intrarea prin str. Sărindar.).

Strada Sărindar, de altfel foarte scurtă, care pleacă din Calea Victoriei şi ajunge în str. Brezoianu, este strada unde se află toate tipografiile şi ad-ţiile marilor jurnale ale Capitalei. In această mică stradă, în pantă, se concentrează agitaţia şi efervescenţa cotidianelor: de aci pleacă spre centru copilaşii cari vând jurnale cu strigăte mari. Cea mai mare parte din jurnale se vând pe stradă, în general cu 2 şi 3 lei; se găsesc şi la chioşcuri.

De începuturile *Presei româneşti* sunt legate trei nume: *Heliade Rădulescu, Gheorghe Bariţiu* şi *Gheorghe Assaki*, cari scot la începutul sec. al XIX-lea, primele cotidiene; Heliade Rădulescu dirijează în 1829, *Curierul Românesc*, Bariţiu dirijează in Transilvania în 1838 *Foaia pentru minte, inimă şi literatură* şi *Jurnalul Transilvaniei*; iar Gheorghe Assaki scoate în 1829, în Moldova, jurnalul *Albina Românească* care apare până la 1850; după acest an, Albina Românească ia numele de *Jurnalul Moldovei* şi *Patria*. Apariţia acestor jurnale are loc tocmai în epoca de tranziţie între spiritul neo-grec şi renaşterea politică şi literară a poporului românesc; pană la această dată, adică până la 1860, şcoala neo-

greacă având ca şef pe Iancu Văcărescu, a predominat. Impulsiunea dată de Heliade, Assaki şi Bariţiu are rezultate minunate; presa periodică românească se desvoltă uimitor de repede. C. A. Rosseti scoate în 1851 *Pruncul Român, România viitoare, Republica românească* şi *Românul;* colabaratorii săi sunt: Zamfir Arbore, mare patriot care a luptat pentru unirea Basarabiei la Regatul Românici, Ioan Bibicescu, mai târziu director la Banca Naţională, Fnudescu, jurnalist şi om politic, Vintilă Rosseti, fiul lui C. A. Rosseti, Xenopol excelent istoric, Constantin Mille, directorul ziarului Lupta, Pantazi-Ghica, avocat şi publicist, Petre Grădiştcanu, avocat, publicist, om politic — care a scos în 1870 revista *Contimporanul* – Ioan Rusu-Sirianu, publicist şi profesor, Take Ionescu, mare avocat, orator, mai tarziu ministru, Petre Ispirescu, întâiu tipograf, apoi ziarist şi poet popular, Eugen Carada, financiar, om politic, vice-preşedinte şi director la Banca Naţională, Alexandru Ciurcu, ziarist, director la Independance Roumaine, expulzat în 1885 sub pretext de a fi agitat spiritele contra monarhiei ungureşti şi bănuit de a fi făcut parte dintr'o societate iredentistă, Emil Galli, jurnalist francez, corespondentul mai multor jurnale străine, Emil Costinescu, om politic, directorul Băncii Naţionale, mai târziu ministru, Frederic Damé, jurnalist şi profesor şi Alexandru Djuvara, om politic. Aceşti oameni de valoare au fost colaboratori la ziarul „Românul".

In anul 1870, Petre Grădiştcanu scoate revista *Contimporanul;* Fundescu, *Telegraful*, Constantin Blaremberg, prefect de poliţie sub Lascăr Catargiu şi mare amator de cai, publică ziarul „*Sportul*". Nicolae Blaremberd scoate in 1865, *Revista Dunării*, în 1866, *Desbaterile* şi în 1870 „*Ţara*"; Vasile Boerescu tipăreşte „*Naţionalul*", jurnalul liberalilor moderaţi, şi în 1870 scoate „*Presa*" organ politic. Petre Carp diriiează „*România liberă*", care se va numi mai târziu *Constituţionalul* şi la care colaborează Barbu Delavrancea şi Lupu Antonescu; Francezul Ulysse de Marsilliac conduce „*Le Moniteur Roumain*" în 1859, şi un an mai târziu „*Vocea României*"; Constantin Mille întemeiază jurnalul socialist „*Drepturile omului*"; în 1895 el devine proprietarul ziarului „*Adevarul*" iar mai tàrziu proprietarul ziarului „*Lupta*" fondat in 1884 la Iaşi de Gheorghe Panu. Cristode Suliotis, scoate în 1881 „*Curierul României*": Dimitrie Laurian, „*Tranzacţiuni literare*"; Lupu Antonescu „*Curierul Capitalei*"; Alexandru Macedonschi, „*Stindardul*", *Vestea* şi „*Literatorul*"; Cezar Boliac scoate în 1837 „*Curiosul*"; în 1848 „*Exilatul*" în 1864 „*Buciumul*" şi „*Trompeta Carpatilor*", în 1848 apare „*Poporul suveran* al lui Bolintineanu, „*Junimea Română* în 1851, „*Dâmboviţa*" în 1863 şi *Bolintiniadele* în 1866; Gheorghe Chiţu tipăreşte „*Vocea Oltului*" în 1857; Galli „*Orientul*" în 1877, numit după răsboiul Independenţei, „*L'Independance Roumaine*"; Frederic Damé şi Polizu scot *La Roumanie* şi *L'Europe Orientale*: Alexandru Djuvara „*Steaua Română*"; Nicolae Filipescu „*Epoca*" având ca principal colaborator pe Barbu Delavrancea; iar Nicolae Fleva „*Dreptatea*" şi Hajdeu „*România*".

Dar cele mai interesante scrieri literare după „Românul", sunt ale lui Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi, Teodor Rosseti, Petre Carp şi Pogor care fondează „*Convorbiri literare*", revistă care apare şi azi şi al cărui prim număr a fost scos la 1 Martie 1867; vechii colaboratori sunt: Constantin Negruzzi creatorul prozei româneşti, Vasile Alexandri, creatorul poeziei romaneşti, Mihail Eminescu, marele nostru poet şi filosof, Gheorghe Creţeanu, Scarlat Capşa, Mihail Cornea, Samson Bodnărescu, Dimitrie Petrino, Nicoleanu Teodor Şerbănescu, Veeronica Miele, Anton Naum, Olănescu-Ascanio, Duiliu Zamfirescu, Vlahuţă, Leon Negruzzi, Nicolae Gane, Ioan Slavici, Ioan Creangă, Petre Ispirescu, Nicolae Xenopol, Ion Ghica, Caragiale, Ştefan Vârcolici, Mihail Strajan, Basilescu, Vasile Conta, Papadopol-Kalimaki, Episcopul Melchisedec, D.A. Sturdza,

Teodor Burada, Gheorghe Panu, Popovici-Onciul, Bengescu, Mandrea, Teohari şi Antonescu.

După 20 de ani, în 1888, Luigi Cazzavilan, scoate un jurnal independent cotidian, *„Universul"*, după modelul jurnalelor englezeşti de informaţiuni rapide; la moartea lui Cazzavillan „Universul" a fost cumpărat de Câmpineanu, apoi de Dărăscu şi azi e proprietatea domnului Stelian Popescu, devenit totdeodată un ziar de partid; în acelaş an adică în 1888, Beldiman scoate la Bucureşti *„Adevărul"* care apăruse la Iaşi în 1882; la Iaşi *„Adevărul"* prezenta aspiraţiile unei monarhii româneşti şi susţinea candidatura fiului prinţului Cuză; la Bucureşti, acest cotidian devine un jurnal democratic, socialist şi mai ales antidinastic. „Universul" şi „Adevărul" au fost jurnalele cele mai răspandite din România; în 1904 se adaogă şi *„Dimineaţa"*, fondat de Constantin Mille; alte ziare sunt *„Viitorul"* jurnalul partidului liberal, *„Lupta"*, *„Neamul Românesc"* fondat de profesorul N. Iorga. *„Cuvântul"*, jurnal politic independent, *„Curentul"* jurnal independent, *„Dreptatea"* jurnalul partidului naţional-ţărănesc, *„L'Independance Roumaine"*, *„Argus"*, *„Ultima Oră"*, etc.

La No. 5, în str. Sărindar e administraţia jurnalului *Argus*, organ de comerţ, industrie şi finanţe, la No. 7 *Asociaţia Presei Româneşti*; la No. 9 şi 11, sediul ziarelor, *Adevărul*, *Dimineaţa*, *Adevărul Literar*, *Dimineata copiilor*, *Biblioteca Dimineţei*; la No. 12, *Lupta*. Str. Sărindar se sfârşeşte în str. Brezoianu, unde se găseşte la No. 11, *Universul*.

Ne reîntoarcem la Calea Victoriei; în dreapta, **Cercul Militar** (G. H. 7.) un vast şi impunător edificiu, construit în 1912 în stil „Empire", având în faţă o grădiniţă cu brazde de flori. E degajat pe trei străzi: Calea Victoriei, Sărindar şi Bulev. Elisabeta. Faţada principală priveşte spre Calea Victoriei.

Cercul militar a fost zidit pe locul unde până în 1907 se vedea biserica Sărindar; unii istorici spun că această biserică a fost zidită de Vlad, banul Severinului, altii spun că de principele Mircea cel Bătrân, dar cei mai mulţi o datoresc lui Matei Basarab, care a ridicat-o în 1640 şi fiind a 40-a biserică în Bucureşti a fost botezată cu numele de „Sărindar", ceeaace înseamnă în greceşte 40. Biserica a fost mult stricată în 1802 de un cutremur de pământ şi nemai putând fi reconstruită, a fost dărâmată.

La Cercul Militar există restaurant şi hotel pentru ofiţeri precum şi o elegantă şi luxoasă sală de festivităţi unde iarna au loc baluri organizate de ofiţeri şi pe care le prezida însăşi Regele Ferdinand.

După întretăerea Căei Victoriei cu Bulev. Elisabeta, la No. 27, e **librăria Alcalay**; peste drum o străduţă numită

strada Biserica Doamnei, care duce la biserica cu acelaşi nume; această biserică azi aproape în ruină, a fost construită în 1683 de principesa Cantacuzino, soţia domnului Şerban Cantacuzino; de unde numele de **Biserica Doamnei** Ea a servit drept capelă palatului princiar Cantacuzino care se găsea pe locul unde e azi Legaţia Rusească din Calea Victoriei; zidurile sunt în piatră şi bolţile foarte trainice. Decoraţia sculptată dela uşa de intrare, foarte originală, aminteşte desenul ce se făcea în acea epocă pe ştofele purtate de Domniţe.

Aproape în faţa străzei Doamnei şi la doui paşi de stradela Biserica Doamnei, se găseşte la No. 25, **Legaţia Rusească**. Această construcţie de mai multe ori transformată şi restaurată datează din 1678 ; e vechiul palat al prinţului Şerban Cantacuzino; aci a primit prinţul Cantacazino în 1987 pe Arhimandritul de Bosnia, care venea să negocieze în numele ruşilor; aci se întruneau délegaţii bulgari să pună la cale cu domnul nostru o revoluţie contra turcilor care să aibe drept urmare, alungarea lor din Europa şi tot aci veneau misionarii străini să proecteze încoronarea prin-Serban Cantacuzino ca Impăratul Orientului. Dar Şerban-Vodă moare după un an. Copii prinţului au locuit câtăva vreme casa, care mai târziu a fost cumpărată de Miloş Obrenovici şi oferită Rusiei pentru Legaţia sa,

La No 17, **Prefectura Poliţiei,** construită pe locul care în 1650, făcea parte tot din proprietatea prinţului Şerban Cantacuzino şi a fost dată de zestre ficei sale Elena; pe la finele secolului al XVIII-lea, baronul Meitani cumpără acest loc, şi ridică actuala clădire, transformată de Prefectura Poliţiei. Imobilul alăturat dela No. 15, e *Librăria Socec*. Vis-a-vis pasagiile *Macca* şi *Villagross*, care răspund în strada Eugen Carada, la *Banca Natională.*

In Colţul Căei Victoriei şi vis-a-vis de strada Lipscani la No. 13, e *Banca Moldovei* în imensa clădire Grand Hôtel. Peste drum la No. 14, **Biserica Zlătari**. In timpul lui Matei Basarab, pe la mijlocul secolului al XVI-lea, în locul acesta era bariera oraşului, numită bariera Zlătarilor, fiind că aci îşi puseseră corturile zlătarii, care erau în serviciul domnului. Se ştie că bicerica Zlătari a fost ridicată în timpul lui Matei Basarab, dar nu se ştie de cine.

Construită în cărămizi aparente, într'un pur stil bi-

zantin, a fost restaurată în 1851 în aşa fel că a fost complect desfigurată ; pictura e din 1908.

La sfârşitul Căei Victoriei avem două frumoase construcţii: **Palatul Poştei şi Palatul Casei de Depuneri şi Consemnaţiuni.**

Palatul poştei, a fost zidit în 1900 pe locul unde odinioară se găsea hanul prinţului Brâncoveanu, distrus de un incendiu; mai târziu terenul devine proprietatea familiei Bălăceanu: nu de mult pe acest maidan, locuitorii capitalei veneau să admire marele circ Suhr, construit în scânduri şi pe scena căruia au debutat artişti de mare valoare, cum au fost Matei Millo şi Manolescu; în 1894 se începe construcţia poştei după planurile arhitectului *Savulescu* şi piatra fundamentală a fost pusă chiar de Regele Carol in acelaşi an, la 24 Octombrie. Construcţia ocupă o suprafaţă de 800 m. c.

Faţada, in genul Palatului Poştă dela Genéva, e format de un peristil prevăzut cu 9 coloane ionice; peronul are 12 trepte.

Palatul poştei e degajat de toate patru părţi: Calea Victoriei, unde se găseşte intrarea principală, str. Stavropoleos, unde se intră pentru telegraf şi telefon, str. Poştei şi str. Carol.

La câţiva paşi de intrarea telegrafului, la No. 6 din str. Stavropoleos se găseşte cel mai artistic monument al Capitalei: **Biserica Stavropoleos** (H. 8.). E unică din punct de vedere artistic şi reprezintă unul din monumentele cele mai caracteristice din epoca lui Brâncoveanu şi e chiar monumentul care închee această epocă. Ea e clădită pe locul care, dela 1601 la 1611, aparţinea boerilor Popescu. Unul din descendenţi, Càrstea, bărbatul Despinei Brezoianu, a vândut o parte din această proprietate în 1722 lui Kir Ioanichie Stavropoleos, un grec care a ridicat pe acest loc o biserică de arhitectură foarte simplă: în faţă, o mică şi strâmtă galerie, un naos foarte redus ca proporţii şi la răsărit o absidă pentru altar care nu devine semi-circular decât în 1724; în 1730 Ioanichie adaogă o cupolă, dărâmă altarul ca să-l mărească, construeşte şi părţile laterale ca să dea bisericii forma de cruce, formă ce aveau toate bisericile bizantine şi mai adaogă în faţă şi un pridvor. Cu aceste construcţii adaogate se prezintă şi azi biserica Stavropoleos şi cu toate aceste transformări succesive, ea este expresia cea mai desăvârşită din epoca lui Brâncoveanu. Un brâu bogat compus cu motive florale formând o ghirlandă masivă foarte reliefată, înconjoară întreg edificiul; brâul lucrat de Iordan

în 1830 a fost stricat și refăcut de arhitectul Mincu (1852-1912).

Frumusețea arhitecturală se datorește în mare parte celor 25 arcade repetate, la început nu erau decât 7, cari merg una dupe alta și fac ocolul clădirei; deasupra ghirlandei sculptate, o serie de medalioane înfunate în zid, sunt înconjurate de motivul decorativ caracteristic lui Brâncoveanu: floarea soarelui. Ornamentația din jurul ferestrelor se deosebește ca sistem și execuție de ornamentația coloanelor, ceeace dovedește două epoci bine distincte, dintre cari una anterioară epocei lui Brâncoveanu. Fațadele prezintă trei bolți cu un profil foarte accentuat; pe fațada frontală a pridvorului o friză de 13 mici medalioane, reprezintă pe Isus cu apostol i; ficare linie convexă sau concavă a bolții e și ea pictată cu un motiv, variind dela una la alta. Cupola, așa cum e azi de formă octogonală, având 8 mici ferestre înguste, e opera arhitectului Mincu. Vechea cupolă, care numai era destul de solidă când biserica s'a mărit, a fost dărâmată în 1841. Deasupra, pe acoperiș, cele trei cruci în aceiaș dispoziție ca altădată: una pe vârful cupolei, alta deasupra altarului și a treia deasupra pronaosului.

Pridvorul are două intrări: și e urmat de 6 coloane bogat decorate, patru în față, două vârâte în zid a căror menire e să susțină bolțile. In acest pridvor au fost altădată două morminte. Capitelurile cari termină coloanele, au o formă foarte elegantă din epoca lui Teodosie, dar au și ceva din stilizarea venețiană luată după vechi capiteluri medievale, adesea întâlnite în România. Baza coloanelor e reprezentată prin socluri mari de piatră, legate între ele prin trei superbe balustrade sculptate à jour, ale căror desenuri sunt formate din jocul spațiurilor pline și goale; cel din mijloc reprezintă pe Samson călare pe un leu. Coloanele susțin la rândul lor trei arcade legate între ele, pentru mai multă soliditate, prin încheeturi de lemn frumos sculptate. Deasupra arcadelor două bolți, semicirculare, laterale, susținute prin console profilate. Incadrarea porței are ca motiv o tulpină de acantă, care șerpuiește grațios dela dreapta la stânga ușei și în jurul inscripțiunei; din loc în loc înfloresc pe tulpină frunze, flori și tulpini secundare; florile sunt reprezentate în toate momentele înflorirei, deschise, în muguri, pe jumătate închise, cu semințele aparente, rotunde, mari sau mici și învoalate. Ușile, formate din două părți, prezintă un dublu interes, atât prin carac-

terul ornamentaţiei cât şi prin technică; pe uşi patru rânduri de panouri simetrice, motivele sculptate sunt soarele, luna şi Arhanghelii Mihail şi Gavril veghind la porţile bisericei; pe rândul al treilea ai canaturilor, un vas de flori şi pe rândul al 4-lea, nişte linii grăunţate în formă de 8.

Toată sculptura e foarte bogată în compoziţie, amănnţită, bazată pe principiul simetriei, care aminteşte stilul renaşterii. Intrarea în biserică e impozantă cu toate că uşile sunt adevărate miniaturi. Pridvorul este partea cea mai variată şi cea mai împodobită a bisericei: la liniile arhitectonice elegante se ajută frumoase sculpturi în piatră şi în lemn ca nişte broderii cari învelesc coloanele, soclurile, balustradele, cadrele uşilor şi ferestrelor. Această exuberanţă decorativă plastică, unde cel mai mic amănunt de ornamentaţie este tratat cu un gust foarte delicat e complectată prin bogate decoraţii murale.

In interior totul e dantelă, bijuterie, fineţe. Tâmpla se prezintă ca o minunată unitate arhitecturală, iconografică şi decorativă; ca toate inconostasele noastre, ea are un caracter arhitectural foarte pronunţat; motivele sculptate sunt, crinul, viţa de vie, clopoţelul şi campanula. Aceiaşi bogăţie se găseşte în sculptura stranelor episcopului şi în candelabre.

Se poate spune că biserica Stavropoleos, cu toată simplicitatea formelor ei şi cu toată modestia proporţiilor, întrece tot ce noi avem ca artă veche în Capitală, atât prin nobleţa liniilor cât şi prin ornamentaţie arhitectonică şi sculpturală de un gust superior; de un caracter mai degrabă pitoresc decât monumental, ea are ceva din savoarea unei miniaturi şi o admirabilă expresie de armonie şi de frumuseţe.

Revenind în Calea Victoriei, avem peste drum de poştă, frumoasa clădire a **Casei de Depuneri şi Consemnaţii**, opera arhitectului francez Gottereau.

Pe acest loc se găsea în secolul XVI-lea biserica lui Andrei Vistiorul, socrul spătarului Preda Buzescu; în 1712, prinţul Brâncoveanu a ridicat în locul acelei biserici o altă biserică care a durat o sută de ani şi se numea Sft. Ion; când şi această biserică a fost ruinată, fără să mai poată fi reparată, s'a hotărît dărâmarea ei şi începerea actualei construcţii în anul 1900. Construcţia a costat 3 milioane lei atunci şi a fost concepută în stilul renaşterii. Interiorul nu surprinde prin proporţii, care sunt mai degrabă reduse, dar prin eleganţă şi prin frumoasele decoraţiuni.

In colţul care face strada Marconi cu Calea Victoriei la No. 9, e magazinul *Universel.* Alături No. 7, *casa Prager*, unde a locuit altă dată pictorul Teodor Aman; La No. 5 *Librăria Hertz.*

Aci se sfârşeşte Calea Victoriei şi în această piaţă se fac lucrări pentru înfrumuseţare. Partea dela Sud, dincolo de Dâmbovița e destinată *Palatului Senatului* a cărui construcţie e începută.

II. Strada Poincaré şi strada Doamnei

Calea Victoriei e legată de str. Poincaré prin trei pasage: *English*, *Imobiliara* şi *Comoedia.*

Str. Poincaré începe din str, Wilson şi se termină în str. Doamnei; ea e aproape paralelă cu Calea Victoriei.

La No. 5, **Ministerul de Interne** (H. 6. 7.), o veche construcţie. In partea din fund se găseşte salonul mare, unde odinioară se ţinea Consiliul de miniştrii; o uşe mică disimulată, punea în comunicaţie ministerul cu Cazarma jandarmilor călări (azi şc. superioară de războiu) situată în dosul ministerului şi răspunzând pe Bulev. I. C. Brătianu. Prin această uşe se retrăgeau miniştrii în împrejurări delicate.

La câţi-va paşi de Minister la No. 9, Teatrul de vară „Cărăbuş", mai departe strada Aristide Briand, apoi str. **Biserica Enei** care duce la biserica Enei.

La No. 20, biserica *Sft. Niculae*, supranumită „dintr'o zi" fiindcă a fost construită în foarte scurt timp; ea a fost ridicată de Doamna Maria, soţia lui Constantin Brâncoveanu, în anul 1702. Pridvorul conceput în stilul lui Şerban Cantacuzino, e foarte simplu şi luminos.

Biserica, masivă şi frumoasă, a ars prin 1825 şi a fost restaurată şi înfrumuseţată de Grigore Ghica (1822-1828); picturile abea retuşate, au pierdut din cauza focului tot aurul care le orna şi pierderea acestor picturi e cu atât mai mult de plâns, cu cât erau cele mai frumoase picturi murale, cunoscute din acea epocă.

In colţul străzii Poincaré, la No. 1, din str. Enei se află recenta construcţie a **Şcoalei Superioare de Arhitectură** (H. 7.), ridicată după planurile arhitectului Cerkez.

Nu se poate spune nimic asupra începutului arhitecturii în ţările româneşti; vechea arta românească este exclusiv o artă religioasă şi numai dacă studiem biserica, putem cunoaşte evoluţia artelor. Prima artă cunoscută la noi a fost totuşi arhitectura, pentru ca ea ne-a fost necesară la ridicarea bisericilor. In secolul XIV-lea şi la începutul se-

colului al XV-lea arhitectura era de stil bizantin, ca şi la muntele Athos, în tot sudul Europei şi mai ales în Balcani.

Vechea biserică *Curtea de Argeş* ridicată în 1340 de *Radu Negru* e una din cele mai curate modele de biserică bizantină, având forma unei cruci greceşti din timpul Comnenilor şi Paleologilor.

Dar înainte de a spune ceva de arhitectura religioasă, să spunem că din secolul al XIII-lea ţările române au avut o arhitectură civilă, desigur împrumutată dela popoarele cu care românii erau în legătură: ca exemplu avem *Castelul Făgăraş*, ridicat de *Neagu Basarab*, ale cărui ruine se văd şi azi în munţii Făgăraş. In secolul al XV-lea Jehan de Vawrin, senior din Forestel, admiră arhitectura *Castelului Giurgiu*, construit de *Mircea cel Bătrân*, iar câţi-va ani mai târziu, Palatul lui *Radu-cel-Frumos* dela Bucureşti.

Fără îndoială că toţi Voevozii din secolul al XV-lea au avut arhitecţi specialişti în arta de a întări cetăţile, cum de ex. *arhitectul Tudor*, în serviciul lui *Ştefan Cel Mare* Domnul Moldovei, şi care în 1475 a întărit *Cetatea Albă*.

In acelaşi timp cu influenţa bizantină, Muntenia primeşte şi influenţa stilului sârbesc, introdus de călugări sârbi, cum se vede la Mânăstirile *Cozia*, *Tismana* şi *Voroneţ*, zidite la finele secolului al XIV-lea sub domnia lui *Mircea cel Bătrân*. Aşa cum se prezintă azi mânăstirea Cozia (1390), — care a suferit două transfoamări, una în în secolul al XVI-sub *Radu Paisie,* alta în secolul al XVII-lea sub *Constantin Brâncoveanu*, — ea prezintă o vizibilă influenţă sârbo-bizantină, atât în arhitectură, cât şi în elementele decorative; este tipul bisericilor şcoalei dela Morava, unde apare forma trilobată a naosului; această influentă sârbă a fost mai ales în Oltenia, unde în secolul al XVI-lea, chiar arhitectura civilă e sârbească, pe când în Muntenia se adoptă un stil greco-bizantin şi în Moldova un stil gotic. Influenţa greco-bizantină se explică prin faptul că Mitropolitul, care era în timpul lui Negru Basarab şeful bisericei ortodoxe, venea din orientul grec.

Tipul sârbesc nu s'a menţinut; în timpul secolului al XV-lea, se revine la modele mai aproape de bizantin cum de ex., Mânăstirea Znagov, construită în cărămizi aparente In 1500 apare deodată un nou tip de biserică la Târgovişte, cum de ex. *Mânăstirea Dealului* care prezintă un plan sârbesc unit cu o faţadă în elemente orientale, armeniene şi georgiene; arcade subţiri, rotunjite, suprapuse pe două rân-

duri și separate print'o puternică boltă răsucită în spirală, decorează fațada și această dispoziție va deveni una din caracteristicile arhitecturii religioase muntenești.

In 1512, Prințul Neagoe Basarab, ridicând *Biserica Domnească* dela *Curtea de Argeș*, introduce o influență orientală și o influență venețiană, aceasta din urmă adusă de arhitectul Sarti.

Principiile vor fi aproape aceleași care se văd la *Mănăstirea Dealului*, dar la care se mai adaogă elemente noui cum de exemplu un nartex cu coloane, — foarte uzitat la muntele Athos,— turnuri numeroase și o bogată ornamentatie arabă, persană, turcească și armeană. In acest timp arhitectura religioasă sârbă e în decădere, pe când arhitectura din Muntenia și Moldova e în plină desvoltare Ca un ultim reflex al influenței sârbești în secolul al XVI-lea, se văd răsărind în Oltenia, un fel de case fortărețe, numite *„cule“* pe cari boerii și-le construiau în munți, pentru a se apăra atât de barbari cât și de banditi, case ce mai există și azi. In tot acest timp în Muntenia, arhitectura civilă se manifestă prin case construite în piatră, cum sunt acelea ale boerilor Herăscu și Dudești. Și tot în secolul al XVI-lea ne vin prin Dalmația influențe italiene. Se dibuia, fără a putea fixa încă un tip de construcție sau un fel de a picta; mai fericită decât Muntenia și Oltenia, Moldova isbutește să-și găsească o formă definitivă în arta religioasă încă sub domnia lui *Alexandru cel Bun,* mort în 1431 și mai ales sub lunga domnie a nepotului său *Ștefan cel Mare.* Această temă este : biserica în formă de cruce, fără peristil, cu clopotnița deasupra ușii dela intrare, cu ziduri de întărire și totul ornamentat cu profiluri gotice și discuri divers colorate; forma moldovenească se adoptă curând și în Muntenia, dar introducând peristilul și înlocuind goticul cu ornamente formate din ghirlande, motive florale după moda orientală și chiar după orientalul turcesc.

In secolul al XVII-lea apar în Muntenia bisericile cu coloane de marmoră și ornamente arhitectonice în stilul bizantin, cu sau fără influențe occidentale, precum și palate construite în piatră, cum acel al Cantacuzinilor la Coeni, făcut întocmai după modelul palatelor dela Constantinopol; ornamentele sunt în porfir și marmură colorată. Palatul dela Comana, ridicat la începutul sec. al XVII-lea, e făcut în piatră cioplită și cărămizi, cu turnuri sculptate și porți de fier.

La mijlocul secolului al XVII-lea, bisericile prezintă un pridvor deschis pe pilaştrii în coloane, servind drept exonartex. In epoca lui *Şerban Cantacuzino* (1678—1683) unele influenţe italiene se resimt când în arhitectură, când în ornament; tipul cu exonartex cu coloane începe să se stabilească ca o formulă clasică sub domnia lui *Constantin Brâncoveanu* (1688—1714) care a avut ca principal colaborator pe Mihail Cantacuzino, spătarul Munteniei şi totdeodată primul arhitect român. Acesta a adus o influenţă a renaşterii italiene atenuată uneori prin decoraţii medievale; arcadele suprapuse pe două ranguri se înlocuesc cu ornamentaţii gotice. Acum arhitectura religioasă capătă un stil românesc, putem în fine vorbi pe la sfârşitul secolului al XVII-lea. de un stil propriu, caracterizat printr'un pridvor deschis la intrarea în biserică şi susţinut de coloane cu capiteluri înflorite (Mânăstirile Cotroceni şi Văcăreşti).

In acest stil se va construi în tot timpul secolului al XVIII-lea. Cei doui mari artişti cari au contribuit la progresele arhitecturii au fost *Mihail Cantacuzino*, de care am vorbit mai sus şi *Mitropolitul Antim;* dela ei avem *Mânăstirea Sinaia*, *Biserica Colţea*, *Turnul Colţei*, *Biserica Antim*, *Mânăstirile Hwreji si Surpatele*, *Biserica Sft. Gheorghe cel Nou*, *Palatele Potlogi*, *Mogoşoaia şi Brâncoveni.*

Cu fanarioţii numai facem nici un fel de progres şi pe la sfârşitul sec, al XIX-lea, stilul naţional cedează în faţa influenţelor occidentale.

In 1800 italianul Giulini, construeşte toate casele boerilor şi'n a doua jumătate a secolului al XIX-lea, arhitecţii străini se instalează să lucreze la noi în ţară şi înmormântează definitiv stilul naţional. Aceştia sunt: *Louis Le Blanc* care ridică Ministrul de Domenii, *Gottereau*, care construeşte Casa de Depuneri, *Galleron*, Ateneul Român şi *Dorffner*, Palatul Regal din Calea Victoriei şi Palatul Cotroceni.

Arhitecţii români nu reapar decât la finele secolului al XIX-lea. Aceştia sunt: *Mincu* (Şcoala Centrală, Ministerul de Comerţ şi Industrie, Mauzoleul Cantacuzinilor. Ghica şi Gheorghieff, Casa M onteoru); *Mandrea*, *Negrescu*, *Berindey* (Palatul Cantacuzino, Hipodromul Băneasa); *Săvulescu*, (Poşta); *Antonescu*, (Ministerul Lucrărilor Publice, Casa Creţulescu, Marmorosch & Blank); *Mihăescu*, (Casa Func-

ţionarilor Publici, Ministerul Cultelor şi Artelor); *Cerkez* (Şcoala Superioară de arhitectură).

Şcoala de Arhitectură a fost creată la 5 Aprilie 1900 şi complectată în 1912.

Revenim la Str. Poincaré; în faţa str. Enei, avem *Oficiul C. F. R.* (Agenţie de bilete, informaţiuni, etc), la câţi-va paşi mai departe, Bul. Academiei, pe care îl tae str. Poincaré, până în str. Doamnei,

Strada Doamnei începe din Calea Victoriei şi se termină în Bulevardul Colţei; la No. 4 avem **Banca Marmorosk Blank**, construită de Saligny, după planurile arhitectului Petre Antonescu. Edificiul a fost mobilat şi amenajat după războiu, în 1919.

Banca Marmorosch & Blank a luat naştere în anul 1848, odată cu renaşterea politică şi naţională a ţării; sediul ei era atunci într'unul din cele mai vechi cartiere din Bucureşti, într'o groaznică căsuţă joasă, la întrătăerea străzilor Băcani şi Blănari. Progresele care le-a făcut sunt legendare, si mica gheretă din Băcani a ajuns in cel mai scurt timp să finanţeze cele mai importante lucrări ale ţării cum: lucrări de cale ferată, poduri, tunele, şosele, etc. Azi e una din cele mai puternice bănci din România cu un capital de 150.000.000 având şi importante sucursale atât în ţară cât şi în străinătate. Fondatorul a fost Iacob Marmorosch, care şi-a asociat mai târziu pe bancherul Loebel: în 1864 Iacob Marmorosch s'a asociat cu Mauriciu Blank tatăl actualului director, Aristide Blank.

In colţul străzii Bursei, la No. 4, e **Bursa** (H. 8), ridicată dupe planurile lui *Ştefan Brâncuşi*; interiorul e foarte elegant. Bursa datează dela 1881 dar n'a fost definitiv organizată decât în 1904, până la această dată fucţiona în vechea casă ce ocupa Banca Poumay, (str. Doamnei colţ cu str. Poincaré).

Ministerul de Domenii oferind acest teren Bursei, s'a construit palatul actual, unde în afară de sediul **Bursei** e şi sediul **Camerei de Industrie şi Comerţ.**

Strada Doamnei se termină în Bulevardul Colţea chiar în faţa Spitalului Colţea.

III. Bulevardele

A) Dela Bulevardul Elisabeta la Palatul Cotroceni.

Bulevardul Elisabeta nu există decât din 1871 şi poartă numele în amintirea Reginei Elisabeta (1866-1915). Inainte de trasarea Bulevardului nu erau aci decâ maidane, iar ca

construcţii principale Biserica Sărindar (Pag. 99) dărâmată în 1905 şi hotelul Bulevard. Acesta din urmă, era considerat în 1870, ca unul din cele mai impozante edificii ale oraşului. El a fost ridicat pe locul familiei Bălaceanu, veche familie românească din secolul al XIV-lea.

La No. 5, avem **Eforia Spitalelor Civile** (G. 7.), instituţie fondată în Aprilie 1832. In secolul al XVII-lea se creiază în România primele Eforii care au avut sarcina să administreze fondurile destinate la îngrijirea săracilor, străinilor, orfanilor şi oricărei persoane fără mijloace. O Eforie fondată în 1695 de Mihail Cantacuzino era la Mănăstirea Colţea, unde e azi Spitalul Colţea, alta era la Pantelimon fondată în 1736 şi a treia numită „Iubirea de Oameni" a fost creiată în 1815.

In 1832 se întemeează *Eforia Spitalelor Civile* cu sarcina de a supraveghea administraţia spitalelor, de a controla gestiunea eforiilor cari depindeau de ea ; tot acestei instituţii îi reveneau dreptul de a numi personalul şi de a lua dispoziţii generale în tot ce priveşte organizaţia. In anul 1847 domnitorul Gheorghe Bibescu, suprimă instituţia şi toate eforiile. El creează în schimb o singură eforie centrală de care depindeau toate celelalte şi această Eforiè centrală a fost pusă sub controlul direct al Ministerului de Interne, care încasa toate veniturile spitalelor şi nu le ceda Eforiei decât pe măsură ce avea nevoe; această organizaţie a mers cum a mers cât-va timp, până când starea de plâns în care s'au găsit după scurtă vreme spitalele, l'au făcut pe Mihail Kogălniceanu să propună în 1854 prinţului Cuza, să restitue Eforiei averea luată de Bibescu, acordându-i totdeodată dreptul de a poseda o administraţie proprie. Propunérea lui Kogălniceanu a fost primită şi atunci începe actîvitatea binefăcătoare a acestéi instituţii, a cărei prosperitate a fost încurajată de filantropi cari murind îi lăsau averile ; în mare parte, capitalul Eforiei s'a format graţie donaţiunilor făcute de familiile Cantacuzino şi Ghica.

Baza Eforiei este caritatea; ea este o instituţie unică pe lume şi ceace o caracteriza şi o clasă printre operile umanitare, e că îngrijea gratuit de bolnavi, ori de ce naţionalitate ar fi fost.

In afară de sediul instituţiei, vechea clădire a Eforiei mai are o bae publică şi o mare sală de teatru cu trei rânduri de loji, ce se închiriază trupelor artistice străine în trecere, precum şi la reviste, baluri, cinematografe şi diferite spectacole.

Prima scară la dreapta conduce la Direcţiune, care po-

sedă o foarte frumoasă colecție artistică, nu atât în sculptură cât în pictură, reprezentând în genere diversele personagii legate de istoricul Eforiei. Colecțiunea nu este dispusă în formă de galerie; ea este răslețită în diferite biurouri ale Direcțiunei, dar se poate vizita adresându-ne intendentului Eforiei (primul etaj, biroul la dreapta).

In primul salon la dreapta, portretul *Regelui Carol* de *Teodor Aman;* al *prințului Ghica* în picioare, de *Florescu* din 1868; bustul lui *Ghica* unul din 1735 altul din 1664; portretul *Dorei d'Istria* (1820—1888) de Bellet.

Dora d'Istria este pseudonimul princesei Koltzoff-Massalschi, născută Ghica. Măritată în 1849 cu prințul Kolzoff, ofițer în armata rusă, ca a fost exilată din Rusia în 1854 pentru ideile sale liberale; atunci s'a instalat în Elveția și mai târziu în Italia unde a murit în 1888, lăsând întreaga sa avere Primăriei din București. Printre scrierele sale e și un interesant studiu asupra familiei sale intitulat: „Storia de principi Ghica". Dora d'Istria a colaborat la toate revistele importante: Revues des deux mondes, la Illustration, Revue Suisse, Nouvelle Pandor, Independence Hellenique, Revue Internationale de New-York, etc. Aproape în toate articolele sale de revistă Dora de Istria se arată o dușmană neîmpăcată a răsboiului și se revoltă contra situației femeei in societate.

Portretul prințului *Scarlat Ghica* din 1761, al *Saftei Castrișoaia* (1782 1862); *Anica Filipescu* (1794 1864); principele *Grigore Cantacuzino*; doctorul *Aristocle Fotino.*

Doctorul Aristocle Fotino a fost inspector general de brigadă, numit în 1885 directorul general al serviciului sanitar civil și în 1886 Efor al Spitalelor civile din București.

In cabinetul directorului e portetul banului Munteniei *Constantin Năsturel Herăscu* de pictorul *Grigoreecu*; deasupra ușei portretul guvernatorului *Dimitrie Ghica* de *Teodor Aman*, alt portret al *Marghioalei Boldescu.* Pe perete, în stânga ușei, un document relativ la donațiunea făcută de *Maria Cantacuzino*, născută Văcărescu, prima soție a lui Mihail Cantacuzino, asasinat de turci la Adrianopole în 1716; portretul domnitorului *Șerban Cantacuzino* de *Aman*, portretul *Regelui Carol* de *Ange Exner* (care a făcut pictura murală dela mănăstirea Sinaia); portretul prințului *Mihail Ghica* și al soției sale; *Mareșalul Kutuzoff* (1745—1813); copie din anul 1868 de *Constantin Stăncescu*; prințul *Alexandru Ghica* (1834—1842) de *I. M. Viala*, iar în biuroul contabilității se găsește minunatul portret în picioare al *Tudorei Cantacuzino*, a doua soție a lui Mihaiu Cantacuzino, pictat în 1867 de *Walsch*, desigur dupe un original al epocei; technica este mai mult decât superioară;

acest portret este perla colecţiunei Eforiei şi poate şi cel mai frumos portret ce există în România.

In afară de aceste portrete, în cea mai mare parte portretele fondatorilor de spitale şi de donatori, mai există o natură moartă de *Teodor Palade* şi un peisaj de maiorul *Săulescu*.

In faţa Eforiei, o serie de cinematografe. La No. 16 *Hotel Palace*.

Strada care traversează în acest loc Bulevardul e *strada Brezoianu* care în 1852 nu avea decât trei case şi anume; a lui C. Rosseti, a doctorului Marcovici şi a lui Pencovici; azi e una din străzile cele ma frecventate.

La No. 25 pe Bulevardul Elisabeta, e **Ministerul Lucrărilor Publice** ridicat dupe planul arhitectului *Petre Antonescu* şi care reaminteşte arhitectura vechilor Mănăstiri româneşti din epoca lui Brâncoveanu; interiorul e bogat împodobit cu coloane de piatră de ordin corintian.

La No. 27, **Imprimeria Statului** (Monitorul Oficial) (G. 7.) tipografia Monitorului Oficial există din 1831, dar clădirea din cărămizi aparente nu s'a ridicat decât în 1882.

Peste drum **Parcul Cismigiu**, amenajat în genul parcurilor englezeşti pe o suprafaţă mai mare de 14 Ha; cişmigiul are mai multe intrări: prin Bulevardul Elisabeta, prin Schitul Măgureanu. prin str. Teatrului şi prin str. Valter Mărăcineanu.

La 1 Octombrie 1779, *Alexandru Ipsilante,* domnul Munteniei pentru a avea o bună apă de băut a dat poruncă să se construiască două cişmele: prima cişmea s'a ridicat pe locul unde este astăzi grădina şi în dosul acestei cişmele îşi ridicase provizoriu o casă, şeful lucrărilor, numit *marele Cişmigiu,* cuvântul venind dela cişmea. Când se vorbea de aceste locuri se obişnuia să se spue dupe numele şefului: la locul lui *Cişmigiu,* de unde numele de *Cişmigiu* care a rămas grădinei.

In 1830 Cişmigiul nu era decât o mare băltoacă. Generalul Kiseleff a pus oameni să-l sece şi împreună cu baronul Borozin s'a gândit să-l aranjeze în formă de grădină. Ceeace n'a putut termina el, a făcut-o mai târziu principii Bibescu şi Ştirbey, cari au amenajat un adevărat parc, lăsând câteva din plantaţiile sălbatice care aduceau o umbră atât de binefăcătoare în zilele călduroase de vară.

Pictorul peisagist *Mayer*, chemat dela Berlin .n 1847 a

fost însărcinat cu această realizare și în câți-va ani, terenul mocirlos devine unul din cele mai frumoase parcuri din Europa. Prințul Știrbei consacră chiar el două ore pe zi pentru supravegherea lucrărilor; parcul a fost inaugurat de public în 1854. Arbori bătrâni. sălcii, tei. castani și dafini, asigură un bun adăpost în zilele de arșiță; lângă lac o lăptărie și câteva pavilioane, ceva mai departe, o stâncă artificială unde se joacă copii. Un chioșc unde cântă muzica militară Joia, Duminica și sărbătorile și tot aci la capătul parcului un teren de tenis. Iarna lacul îngheață și tot Bucureștiul se adună la patinaj, care a fost întotdeauna una din cele mai frumoase atracții ale Capitalei; în mijlocul parcului un monument sculptat de Jalea în amintirea eroilor francezi; un alt bust a lui Gheorghe Panu, ziarist și fondatorul ziarului Lupta, precum și bustul Elenei Ferechide, mare filantroapă. Frumosul palat care se zărește la Nord-Vestul parcului e vechea casă Crețulescu, ridicată după planurile arhitectului Petre Antonescu și azi reședința Consiliului permanent, precum și casele speciale ale Ministerului de Interne.

Revenim la Bulevardul Elisabeta; colț cu str. Schitu Măgureanu, *Liceul Gheorghe Lazăr*, construit în 1889; liceul poartă numele marelui patriot *Gh. Lazăr*, care a fondat în 1818 prima școală, unde cursurile se făceau în limba românească în loc de limba grecească.

In stânga, podul lui Mihaiu Vodă care duce la Arhivele statului. Inalta clădire care se zărește la Sud-Est e „*Tinerimea Română*“ instituție de cultură; la dreapta la No. 32, Casa de ajutor și de Credit a profesorilor (Corpul Didactic); urmând Bulevardul ajungem la Piața Kogălniceanu, tăiată de două străzi: Calea Plevnei și str. Pompiliu Eliade în amintirea marelui profesor Pompiliu Eliade, a cărei casă e aci, colț cu Bulevard.

Nici o construcție mai importantă numai întâlnim pe acest mal al Dâmboviței până la podul Elefterie; după acest pod, tramvaiul 14 numai urmează Bulevardul, ci continuă la dreapta înspre Uzina hidraulică Grozăvești, în timp ce Bulevardul Elisabeta se continuă cu Bulevardul Independenței Această ultimă secțiune a Bulevardului, deschisă numai în 1894, e plantată pe amândouă părțile de castani sălbatici, ceea ce îi dă o înfățișare de alee. Se zărește la capătul bulevardului, intrarea la *Palatul Cotroceni* al Reginei Maria.

Aproape toate construcţiile bulevardului Independenţei sunt recente; chiar şi **Facultatea de Medicină**. ridicată în 1903, după planurile arhitectului *Louis Le Blanc*.

Această instituţie a fost fondată în România de doctorul *Carol Davilla* (C. 7.).

Doctorul Davila (1828—1884) de origină italiană şi supus francez, a fost adus în România în 1852 de Principele Barbu Stirbey care i-a încredinţat organizaţia corpului medical din ţară; numit şef al serviciului medical al armatei române, Davila creează Şcoala de medicină, actuala Universitate, Grădina Botanică dela Cotroceni, Scoala de Farmacie, Şcoala veterinară şi Societatea medicală. In 1860 Carol Davila împreună cu doctorul Lebiez, pune bazele Muzeului de anatomie şi împreună cu doctorul Bernard Lendway creează Institutul de ştiinţe chimice. Poporul recunoscător îi ridică o statue în curtea Universităţei cu faţa spre Bulevard. E reprezentant în uniformă de colonel francez.

La câţi-va paşi de Facultate e **Palatul Cotroceni**, transformat în 1866, dintr'o veche mânăstire de arhitectul *Gottereau*, pentru a servi de reşedinţă de vară *Regelui Carol* şi *Reginei Elisabeta*; locul era bine ales, căci în afară de pitorescul mânăstirei, arborii seculari de jur împrejur formau o imensă pădure. Mânăstirea avea şi un paraclis care a rămas şi azi cum a fost atunci, conceput de Domnitorul Şerban Cantacuzino în 1679. Deasupra bolţei, la intrare sunt gravate cuvintele: *„Veniţi spre mine şi veţi fi luminaţi“*.

Silit să se ascundă în faţa inamicilor, Principele Cantacuzino s'a adăpostit în acest loc, foarte sigur, şi care, era o imensă pădure sălbatecă de nepătruns; ramurile brazilor stejarilor şi fagilor intrau unele într'altele. Acest colţ izolat l'a făcut să se gândească la inălţarea unei mânăstiri, unde a dorit să fie şi înmormantat. Pentru construcţia ei s'a inspirat din monumentele contimporane, cum de ex: de mănăstirea Argeş, de unde a luat grupul pilaştrilor care se văd şi azi în pronaos, după cum şi frumoasa ornamentaţie de flori şi de figuri din jurul uşei dela intrare şi de la ferestre; ca formă el a păstrat forma comună din ţară, adică de cruce, precedată de un privdor deschis cu frumoase coloane sculptate. Această mânăstire e considerată ca tipul care a fixat arhitectura naţională religioasă. Pictura din sec. XVIII-lea a fost refăcută.

Biserica, comparată cu palatul Regal atât de luxos transformat, pare aproape sărăcăcioasă, dar luând în considerare fiecare ornament în parte descoperim o bogăţie excesivă în sculptura pietrelor; acelaşi lux e şi în sculptura à jour a iconostasului; pietrele de mormânt din dreapta. poartă numele lui *Mateiu Cantacuzino*. mort în 1685, lui *Iordache Cantacuzino*, mort în 1692 şi a lui *Răducanu Cantacuzino*. Ctitorul, *Serban Cantacuzino*, mort la 54 de ani în anul

1689 la 29 Octombrie, odihnește sub o lespede împodobită cu o placă de marmoră, purtând emblema Cantacuzinilor și având deasupra o candelă care arde incontinu.

In parcul care înconjoară palatul se găsește *Mauzoleul micei principese Maria*, unicul copil al Regelui Carol și al Reginei Elisabeta, moartă la 4 ani. Statuia care o reprezintă culcată, e opera lui *Carol Stork*, și e executată în 1875; puţin mai departe, Mauzoleul ultimului copil al Regelui Ferdinand și al Reginei Maria, tânărul *principe Mircea*, mort în 1916.

In această Mânăstire și-a adus Tudor Vladimirescu în 1821 pe pandurii săi, venind dela Colentina, unde avusese discuţie cu grecul Ipsilante și căruia îi spusese „In Grecia e locul grecilor, în Romania al Românilor"; tot din cauza pitorescului ce prezenta această parte a orașului, Alexandru Cuza venea adesea să se odihnească în timpul verii; și pentru acelaşi motiv a dorit și regele Carol să facă pentru sine o reședință de vară.

După sfaturile profesorului *Doderer*, vechile construcţii ale Mânăstirei au fost dărâmate și s'a ridicat actualul Palat fără însă să se atingă de paraclis; palatul odată ridicat a fost cedat de Regele Carol, Prinţului moștenitor Ferdinand, care l'a locuit și vara și iarna; el e ocupat astăzi de Regina Maria. Parcul palatului e despărţit de grădina Botanică prin Soseaua Cotroceni. **Grădina Botanică** a fost fondată de Carol Davila și de doctorul Dimitrie Brânză cari au adunat un material foarte pretios. Erbarul trece drept unul din cele mai complecte ale Europei. Această instituţie a fost întâiu instalată în dosul statuei lui Mihaiu Viteazul, pe Bulevardul Academiei; și nu s'a mutat la Cotroceni decât în 1892, când a luat și o mare desvoltare. Grădina are o foarte frumoasă colecţie de floră a ţărei și a Europei, precum și plante din ţările calde; grădina se poate vizita la orice oră din zi, dar pentru vizitarea serei, trebue un permis special dela Direcţie.

Soseaua Cotroceni merge mai departe sub numele de Soseaua Bolintin, unde se găsesc Cazarma de Geniu, Pitotechnia, Şcoala Superioară de Aviaţie, Atelierele militare, Cazarma de infanterie.

Nu departe de Palatul Regal, la inceputul Soselei Panduri, care mărginește partea de apus a Palatului Regal, se găsește **Azilul Elena Doamna** (B. 8.), fondat de Principesa Elena Cuza, soţia prinţului detronat în 1866. Această blândă principesă a ridicat cu propria ei avere azilul destinat orfanilor; Regina Elisaneta îndată ce a venit

în ţară s'a legat mult de opera Principesei Cuza, interesându-se ea însăşi, atât moral cât şi efectiv de mersul insituţiei. In 1870, Regina a dat banii necesari pentru terminarea unor lucrări de construcţie iar în 1871, pune piatra fundamentală a bisericii, clădită în curtea Orfelinatului. Una din cele mai vrednice directoare ale azilului şi care a contribuit cu inteligenţa sa la educaţia micilor orfani a fost *Ana Davila*, soţia doctorului Carol Davila, moartă în 1873 în urma unei greşeli, luând stricnină în loc de chinină. I s'a ridicat o statue în marmoră albă, chiar în Curtea orfelinatului, de sculptorul *Carol Stôrk*.

B. Dela Bulevardul Academiei la Bulev. Pake Protopopescu. — *Bulevardul Academiei* care începe din Calea Victoriei şi se termină la Bulevardul Carol n'a fost deschis decât în 1872.

La No. 3, *librăria Cartea Românească;* la primul etaj al acestei clădiri se află *Sala Ileana* unde pictorii şi sculptorii expun lucrările lor din luna Octombrie până în Iunie; alături de librărie, *Restaurantul Carpaţi;* peste drum Cafeneaua şi Bodega Mircea.

După strada Poincaré şi până la Piaţa I. C. Brătianu, toată partea stângă a Bulevardului Academiei e ocupată de impozantul edificiu al **Universităţii** (II. 7.). Partea centrală este una din cele mai vechi construcţii din Bucureşti ; ea a existat cu mult mai înainte de deschiderea Bulevardului ; părţile laterale precum şi construcţia care complectează partea de Nord a Universităţii, sunt recente. Degajată de jur împrejur, Universitatea este mărginită la Sud cu Bulevardul Academiei, la Răsărit de Bulev. I. C. Brătianu, la Nord de Str. Universităţii şi la Apus de Str. Poincaré ; prima construcţie, adică partea centrală dinspre Bulevardul Academiei a fost ridicată în 1857, după planurile arhitectului Orescu, pe atuncea Rector al Universităţii pe când construcţia modernă ajutată, este opera arhitectului Vasilescu.

In 1857, adică în timpul domniei lui Alexandru Cuza, Universitatea se prezenta ca o clădire singuratică în mijlocul unui câmp pe care ţăranii cultivau porumb. Din locul unde se găseşte azi statuia lui Mihaiu Viteazul, până în Calea Victoriei, primii studenţi ai Universităţii, adică bătrânii de azi, îşi amintesc a fi văzut două case de ţară înconjurate de jur împrejur cu porumb şi din loc în loc un fel de islaz pe care se plimbau vitele ; după acest tablou

putem uşor judeca ce progrese s'au făcut dela 1857 şi până azi.

Un prim raport asupra necesităţii de a institui o şcoală superioară de învăţământ, datează din 27 Septembrie 1850; el a fost prezentat prinţului *Barbu Ştirbey*; s'a creat atunci o şcoală de ingineri, precum şi o şcoală de drept care şi-a deschis porţile în 1851 într'o casă vecină cu vechiul liceu Sft. Sava, în dosul statuei Gh. Lazăr de azi. In 1859, *Vasile Boerescu*, ajutat de *Bozeanu* şi *Costaforu* întemeează Facultatea de Drept; după unirea principatelor, în 1859, se reorganizează facultatea de drept şi se creează o facultate de filozofie inaugurată în 1860. In 1864 şcoala superioară de învăţământ a fost oficial recunoscută ca Universitate cu sediul la Bucureşti. La 14 Decembrie 1867, *Regele Carol* asistă la inaugurarea Unversităţii, complectată printr'o a patra Facultate, a Medicinei, creiată de D-rul Carol Davila, azi pe Bulev. Independenţei (pag. 109). Tot aci la Universitate, funcţiona în 1864 şcoala de bele arte; în 1868 erau 410 studenţi. Azi numărul lor trece de 16.000.

Amfiteatrul Universităţii a fost până acum ocupat de Senat al cărui palat e în construcţie pe malul drept al Dâmboviţei şi până la terminarea construcţiei, va funcţiona la Teatrul Popular, bulev, Elisabeta, 7. La etaj e **Muzeul Sociologic,** fondat în 1928 de profesorul Gusti, fostul Rector al Universităţii.

Sălile de jos ale Uuiversităţii adăpostesc, tot provizoriu, **Muzeul Naţional de Antichităţi**, dechis publicului Joia şi Dumineca dela 11 dimineaţa la orele 3 după masă.

Totuşi străinii şi provincialii pot vizita muzeul in orice zi de lucru dela 9—12, cu autorizaţie specială dela Director. Biurourile sunt la dreapta intrării Director: *Prof. Andrieescu*). Garderoba obligatorie pentru bastoane şi umbrele. Este interzis a se lua fotografii în interior fără autorizaţie prealabilă dela Direcţiunea Muzeului.

Grădina din aripa stângă. — Aci sunt depuse provizoriu piesele sculptate ale monumentului Adam Klissi.

Adam Klissi situat la 15 km. la Sud de Rassova în Dobrogea, azi în ruină, era altădată un superb monument în formă de turn rotund, construit în piatră şi ciment, având un diametrul de 27 de metrii şi o înălţime de 18 metrii. El a fost ridicat de Impăratul Traian intre anii 108 şi 109 din era noastră, în beton, acoperit de un strat de pietre cubice, regulat tăiate; din acest strat nu mai există decât soclul şi câteva pietre izolate.

Mai multe piese care formau partea exterioară a construcției, au fost adùnate printre dărâmături și resturi, altele au fost găsite prin cimitire Turcești părăsite, chiar la o distanță de 30—km. de monument· partea superioară a soclului avea 52 de sculpturi, numite metope. Deasupra o cornișe dințată ; acoperișul format din plăci subțiri, aranjate ca solzii. avea la margine 10 lei sculptați, pe unde se scurgea apa. Pe una din fețele, turnului deasupra acoperișului, era o inscripție, restaurată de epigraful român Grigore Tocilescu, și 'n care se spunea că monumentul a fost ridicat de Impăratul Traian în anul 108. In vârful monumentului se ridica trofeul, adică un trunchiu de arbore îmbrăcat cu o tunică, cască, lancie întreg sculptat în piatra. Adam Kliissi cel mai important monument din câte au construit romanii în această parte a imperiului a fost dărâmat de un cutremur de pământ, câteva secole după ce a fost ridicat. Părăsit și ruinat monumentul a fost devastat de toate pietrele sale de către locuitori cari le întrebuințau la cimitire, la puțuri, la balustrade și la construcția caselor lor; săpăturile făcute în regiunea Tropaeum Traiani, unde se găsește și monumentul lui Adam Klissi, au dat la iveală edificii, o bazilică cu o criptă o alta în marmoră, insscripții, trofee, statui, sarcofagii, stele funerare, coloane, pilaștrii de templu, baso-reliefuri, metope etc.

Muzeul posedă mai mult de 200 de piese; câteva sunt expuse în parcul Carol pe terasa Cuza Vodă, în fața muzeului Militar în acelaș plan cu mormântul Eroului Necunoscut.

Cele mai interesante sunt metopele cu subiecte foarte variate. Lupte în jurul fortărețelor, Barbari striviți sub copita cailor, Turme de oi, Legionar înarmat cu o lancie, Familie de barbari în jurul Impăratului, cerând iertare și oferind daruri, Decebal trecând călare peste un barbar răsturnat, etc. In afară de metope, se află în această aripă a grădinii statuia unui Impărat roman, o coloană de piatră provenit dintr'un templu dela Constanța, Capacul unui sarcofag, un alt capac în marmoră, o Stelă reprezentând un erou trac a cărei inscripție este complect ștearsă, Câteva piese de sculptură modernă și Trofeul Impăratului Constantin cel Mare, descoperit în acelaș timp cu inscripția unde se vorbește de reconstituirea cetății de acelaș împărat, în anul 316 după Isus Christos; inscripția se găsește în vestibul la intrarea Senatului, înregistrată sub No. 467.

II. **Secția epigrafică și sculpturală:** 1) *Vestibulul la intrarea în Senat;* 2) *Sala IV* și 3) *Curtea Universității.* Această ultimă secțiune se compune din monumentele descoperite în 1881, aproape 2000 de inscripții, sculpturi și piese arhitectonice (inscripțiuni grecești, latine, hieroglifice, cuneiforme, palmeriane și inscripții în vechea limbă românească, greacă și slavonă); piese oferite de banul Ol-

teniei, Mihalache Ghica care au fost găsite în curtea casei sale, vechea reședință a prefecturii de Ilfov), alte colecțiuni donate de Mihail Kogălniceanu și Remus Opreanu.

A **Galeria la stânga intrării în muzeu:** Cuprindè diferite piese din monumentul Adam Klissi, descoperite în 1896, printre cari inscripția unde se spune că monumentul a fost ridicat în onoarea și perpetuarea amintirii soldaților morți pentru patrie în lupta contra Dacilor. Cele mai interesante sunt: Monumentul în marmură, care a servit drept altar în câmpul legiunei italice dela Steklen lângă Sistov, anul 244 după Christos; un altar închinat norocului (No. 9); un altul închinat zeului Liber Pater (No. 10); alte altare închinate lui Jupiter, Honor și Hercule; un monument funebru în marmoră a unei femei Dace din Dobreta (No. 32); o piatră funerară imensă de 4 m a lui Aelius Valens, ornată cu doui lei, caracteristica monumentelor funerare din Dacia (No. 55); Soclul unei statui ridicate de Kaius Valerius Firmus (No. 57); un frumos leu stilizat în marmoră (No. 67) un fragment de sarcofag decorat cu un cap de meduză (No. 71; o poartă întreagă provenind dela o cetate (No. 78); o piatră de fundație din zidul cetății Romula, anul 244 d. C. (No. 79); un vas gasit zidit în zidul bisericii Sărindar, dărâmată în 1904, iar dela numărul 99 107 mai multe monumente funerare, fragmente de inscripții și pietre ornamentale.

B) **Vestibulul dela intrarea biurourilor în Muzeu**: Cuprinde pietre provenind din diferite Mânăstiri și biserici din țară, cu inscripții slavone, grecești și românești și câteva piese din epoca română.

O piatră cu inscripție provenind din zidurile care înconjura altă dată Mânăstirea Colțea, din anul 1715 (No. 1); piatră provenind dela Turnul Colței cu emblema familiei Cantacuzino, adică Vulturul imperial (No. 2); statuia unui spătar al țării românești din secolul al XVII-lea, găsită în comuna Manu, județul Vlașca (No. 5); un frumos sarcofagiu în piatră (No. 8 și 8 bis); o piatră cu inscripție slavonă din timpul lui Ștefan cel Mare, care a făcut parte din palatul princiar dela Hârlău (No. 9); piatra depe mormântul lui Radu Șerban Basarab și a ginerelui său Nicolae Pătrașcu, fiul lui Mihai Viteazu, găsită la Mânăstirea Comana (No. 16); inscripțiile frontale dela paraclisul Mânăstirei Comana zidit de Șerban Cantacuzino (No. 27); o altă

inscripţie provenind dela biserica Pinul ridicată de Matei Basarab şi de soţia sa, în 1648 (No. 30) şi numeroase pietre gravate, capiteluri de marmură, cruci şi pietre de mormânt.

C) **Galeria dinspre Bulevardul Academiei** : Aci găsim altare în piatră, în marmoră, fragmente de pietre şi de inscripţii romane, monumente votive şi funerare ; reliefuri cu armele legionare romane; cărţi de anatemă în limbă grecească, socluri de statui, capiteluri, fragmente arhitectonice, pietre de delimitare din timpul guvernatorului Tertullus ; un altar închinat lui Neptun, fragmente ornamentale, inscripţii din vremea lui Antoninus Pius pentru fondarea câmpului întărit din Praetorium ; baso-reliefuri de sarcofagii, inscripţiuni bilinge, fragment dintr'o friză de marmoră, un edicul reprezentând în relief un erou din Tracia ; un tors în marmoră, un decret grec dat în onoarea lui Aristagoras în primul secol după Christos (No. 385); inscripţii relativ la întemeerea cetăţii ridicată de Impăratul Valens, după victoria sa asupra lui Atannaric, regele Vizigoţilor, anul 369 (No. 382) şi mai multe alte pietre foarte importante din punct de vedere al istoriei ţărei.

D) **Vestibulul Senatului**: Cuprinde mai mult de 15 pietre cu inscripţi împărţite în două categorii : 1) Inscripţiile antice greceşti şi latine, provenind din săpăturile lui Grigore Tocilescu, şi 2) Inscripţii moderne în limba latină, greacă şi română, transportate aci din diferitele biserici şi mânăstiri din ţară. Din categoria 2-a face parte şi statuia zisă a lui Negru-Vodă, găsită în privdorul bisericei Domneşti dela Curtea-de-Argeş (No. 416).

E) **Sala IV (depozit) şi Curtea Universităţii.** — Unde se găsesc 350 de pietre cu inscripţii: torsul statuei Impăratului Traian, un decret al Senatului din Tomis în ce priveşte asedierea oraşului de barbari; coloane, sculpturi arhitectonice şi alte piese care n'au fost încă puse în catalog.

Muzeul:

Prima sală zisă a Generalului Mavros. — (In amintirea generalului Mavros, primul donator de antichitaţi şi considerat ca fondator).

In această sală găsim expuse obiecte din epoca preistorică şi din epoca de bronz; obiecte din cultul egipţian, sculpturi antice şi moderne, ceramică grecească şi romană,

câteva obiecte dela Renaştere, altele din săpăturile făcute la Tomis (Constanţa) şi Cucuteni precum şi piesele de aur care formează tezaurul din Pietroasa, cunoscută sub numele de „Cloşca cu Pui“.

Această comoară a fost obiectul cel mai preţios al Muzeului, originalul s'a trimis la începutul răsboiului mondial la Moscova cu alte colecţiuni artistice şi probabil nu se vor mai întoarce. Muzeul posedă totuşi o copie, perfect executată de un bijutier, când Cloşca cu pui a figurat la una din expoziţiile universale din străinătate.

Cloşca cu pui a fost găsită în 1837 de ţărani, care lucrau la cariera din Isrriţa din jud. Buzău; ei au încredinţat acest tezaur, şefului lor Veruzzi, la care nu s'a mai găsit decât 12 piese din 22; ele au fost depuse în anul 1842, la Muzeu. In 1867, cu ocazia expoziţiei dela Paris, un bijutier a început restaurarea tezaurului care n'a fost isprăvită decât în 1868 de un alt artist din Berlin, Telje. In 1868, Cloşca a fost din nou expusă la Muzeul Southkensington din Londra. In 1873, la expoziţia universală din Viena şi în 1900 la Paris la Luvru. Tezaurul pierdut avea o greutate totală de aur, de 18 kg. 797; aurul pur fără alte amestecuri, era natif şi de două feluri: roşu oriental şi galben de Constantinopol.

Cinci obiecte erau masive şi ornate cu sculpturi, altele aveau ca ornamente cristale şi pietre preţioase încrustate.

Cele cinci obiecte lucrate în aur sunt: 1. Un inel de mare dimensiune de care sunt înşirate diferite obiecte de menaj: 2. Un inel mai mare şi mai gros spart în două, purtând o inscripţie runică; 3. O tavă mare de aur servind la ofrande, în greutate de 7 kgr. 144, evaluat în anul 1900 la 26.000 franci aur. Verussi l'a tăiat în 4 bucăţi; 4. Un lighean pentru libaţiuni, în greutate de 1.750 kg.; 5. O strachină ornată cu reliefuri, cântărind 2.051 kg.. figurile sculptate reprezintă divinităţi germane; celelalte 7 obiecte ornate cu cristaluri şi cloazonate sunt: 1. Un colier, având forma unei semilune, ce purtau femeile la gât; 2. O închizătoare (fermoir) în formă de păun cu aripile desfăcute; 3 şi 4. Alte două fermoire în formă de pasăre cu corpul eliptic; 5. Un fermoir mai mic, tot în formă de pasăre; 6. Un mic coşuleţ cu 8 feţe, având două mânere în formă de panteră; 7. Un alt coşuleţ tot cu 8 feţe.

Acest tezaur provine dela un popor de origină germanică. desigur dela Goţi, cari au locuit pe aceste pământuri

sute de ani, după retragerea Romanilor; dar toate piesele nu sunt din aceiași epocă: vasele par a fi fost întrebuințate ca vaze sacerdotale în templele păgâne din timpul lui Athanaric, regele Vizigoților, în secolul IV-lea înainte de Christos.

In vitrinele I și II: Obiecte în piatră și în bronz din epoca preistorică, găsite în Transilvania. Cuțite fără mânere, răzătoare, mici coliere, toporașe, foarfeci, ferăstrae, vârfuri de suliți, buzdugane, bucăți de săbii, ciocane, brățări, seceri, mânere de cuțit, lanțuri, ace groase îndoite servind la pescuit, fragmente de vase în bronz, etc. O mare parte din această colecție provine din donația făcută de Maria Istrate Capșa și inaugurată în 1897.

Vitrina III: Conține obiecte religioase provenind din colecțiunile generalului Mavros, Rosseti, Cezar Boliac, Kogălniceanu și Procopie Cassotti, Sunt idoli egipțieni, scarabeuri numiți Ramzes VI, statueta Izis, statuetele lui Ahmèc-nefer-nekhet, a lui Kda-si-smeth, Oziris, Tomu Bast, precum și amulete, piese de cult grec, preistoric ș primitiv. Deasupra vitrinei, portretul generalului Mavros Jos urne funerare de diferite dimensiuni.

Vitrina V: Vaze romane și barbare din epoca romană.

Vitrina VI: Ceramică greacă, aproape 200 de vaze, cea mai mare parte din ele lucrate pe teritoriul grecesc, reprezentând desvoltarea unei industrii care a avut întotdeauna o mare înflorire, din secolul al XIX-lea înainte de Christos până în secolul al II-lea după Christos: Leucite, alabastre, arybaloi, canthaloi, oinochoi și un dipylon, ceşti, căni, prixis, oale, amfore, pahare, cupe, străchini și capace.

Vitrina VII: Figuri de bronz, reprezentând diferite divinități, animale, măști, agrafe metalice, catarame de centuri, lingurițe, flacoane de parfum, candele, felinare, lămpi țărănești, lampioane.

Vitrina VIII: Obiecte și oseminte găsite în 1890, în 85 de morminte cu ocazia săpăturilor făcute la Constanța, când s'a deccoperit și o imensă nocropolă a vechiului oraș Tomis: Craniuri, membre, oale de pământ, bijuterii, obiecte în argint, lanțuri, perle, flacoane de parfum, mici vase în pământ ars și in sticlă, lacrimatorii, ibrice, candele, amfore pietre și cărămizi reliefate.

Vitrina IX: Conține o colecție de obiecte în fier în cea mai mare parte și ustensile de menaj, găsite în diferite localități ale țări.

Vitrina X: Colecțiune de obiecte preistorice din Cucuteni care au aparținut lui Beldiceanu; obiectele sunt în pământ ars, vaze, idoli și instrumente.

Vitrina XI: Obiecte din timpul Renașterii și reproduceri: statuete reprezentând zei sau satiri, tauri, călimări, candele, obiecte în os, Isus scoborât de pe cruce de îngeri, plăci de bronz cu diferite sudiecte gravate în relief, plăci în marmură, medalioane și vaze chinezești.

Vitrina XII: Mici obiecte de sculptură antică; la stânga înspre fereastră. statuia unui Dac, copie în ghips dupe o statue din Vatican de la Roma.

Două etajere urmează cu busturi, capete de marmură, statuete, călăreți, etc.

Dar partea cea mai interesantă din muzeu, este sala numită *Curtea de Argeș*, unde pe lângă 1100 monede de bronz expuse în vitrine, se mai găsește și modelul în lemn al bisericii episcopale din Mânăstirea Curtea de Argeș, lucrat de bătrânul sculptor Carol Stork: pe pereți, superbele fresce desprinse de pe zidurile bisericii Curtea de Argeș minunate exemple din adevărata pictură bizantină, executate în Muntenia între anii 1600 și 1620, icoane luate dela ușile împărătești ale iconostasului și coppii reprezentând pe cititorii bisericii.

(I). — Găsim aci primele medalii de bronz bătute cu ocazia căsătoriei lui Napoleon al III-lea, armura de fier a unui cavaler din evul mediu copie modernă, o șea cu toate accesoriile în argint din secolul al XVIII-lea numită și șeaua lui Mihaiu Viteazul, sculpturi de animale în piatră, provenind din ruinele vechiului palat al Episcopiei de Argeș, inscripții slavone din timpul lui Petru Vodă Cercel și blazonul Munteniei pe tunul lui Petru Cercel.

Sala eclesiastică. Foarte importantă atât pentru frescele dela Curtea de Argeș. cât pentru bogata colecție de obiecte sfinte, luate dela Mânăstirile țării, după secularizarea averilor mânăstirești. Această secțiune a fost creată de Cuza la 1 Septembrie 1866.

Deasupra vitrinelor, pe pereți: dela No. 1 8 fresce din

mânăstirea Curtea de Argeș; dela No. 9—17, copii în uleiu executate de pictorul Verussi, după diferite portrete ce se găseau în biserici și mânăstiri. Dela No. 18—28, 11 copii după portretele ctitorilor bisericii Sf. Nicolae din Iași și încă alte portrete și broderii de mătase. In vitrinile de lângă ziduri sunt expuse: epitafe, covoare, perdele, etole, haine preoțești, candele, sfeșnice, cădelnițe, tăvi rotunde pentru procesiuni, plăci rotunde de aur, icoane, relicve, medalion cu imaginea Fecioarei, engolpioane, mitre, vaze, cruci, manuscrise și imprimate, diferite ornamente de biserici. tezaurul găsit la Vatersfelde, candelabre în argint în lemn, brățări, inele, lanțuri găsite la Constanța, Turnu Măgurele și Mangalia.

Obiectele care merită o atenție specială sunt: un epitaf (No. (1) reprezentând punerea în mormânt și purtând o inscripție slavonă în margine datată din 1396, Mânăstirea Cozia. (2.) Un epitaf cu acelaș subiect din epoca lui Ștefan Cel Mare, anul 1506, Mânăstirea Dobrovăț. (3.) Un epitaf, acelaşi subiect având în plus 28 de figuri de sfinți în medalioane, din anul 1601, comandat de Țarul Rusiei, Boris Guunnof pentru una din bisericile rusești. 5). Epitaf unde aurelola lui Isus e brodată cu 529 de perle, provenind dela biserica Sft. Gheorghe din București. La No. 6 un epitaf din biserica Doamnei, (Pag. 99), lucrată de doamna Maria, soția lui Șerban Cantacuzino, în fir de aur și de argint. Alte epitafe, covoare, cuverturi, perdele expuse aci au împodobit odinioară Mânăstirile din Vâlcea, Hureji. Dintr'un lemn, Cozia și Bistrița. Din Bistrița avem un minunat covor originar din Genua (No. 13), e albastru țesut cu motive venețiene, cumpărat în 1534 de Neagoe-Vodă-Basarab. Etole în mare parte venind din secolul al XVI-lea, poartă inscripțiuni slavone; astfel un epitrafoi dela No. 38 poartă următoarea inscripție: „Lucrat în întregime de mâna Despinei Doamna în 1696“. Mai sunt rucavițe și bedernițe, adică ornamente de pe hainele preoțești. simbolizând triumful asupra morții și nemurirea sufletului; alte etole, bogat țesute cu aur sunt totdeodată împodobite și cu perle.

Toate aceste obiecte dau o idee despre bogăția care se găsea în bisericile românești în ultimele secole.

Candelele de argint, icoanele și evangheliile din acest muzeu constituesc una din cele mai frumoase colecții de artă bizantină religioasă, nu numai din România dar din întreaga Europă. Francezul Jules Brun, care a studiat de

aproape toate piesele de artă bizantină scrie că Moscova, Petersburg și chiar Kiev, sunt departe de a poseda obiecte de calitatea celor ce există la muzeul de antichități. Elemente asemănătoare poate să mai existe în Rusia și la Muntele Athos, poate chiar superioare în bogăție, dar nu și'n frumusețe artistică.

Candelele în argint ajurate sau nu, sunt bogat împodobite cu reliefuri și medalioane. Mateiu Basarab a oferit o mulțime din acestea la diferite mânăstiri, pe cari le cumpăra cu pumni de aur din Italia. Una din cele mai vechi e din 1592 (No. 102) oferită de arhiepiscopul Teofan, Mitropolitul Moldovei. O cădelniță interesantă No. 115) este aceea a lui Neagoe Basarab și a Despinei Doamna, dăruită de ei Mânăstirei Bistrița; fundul e jumătate sferic, piciorul are 8 fețe și e terminat printr'o tavă. Capacul de formă conică se compune din mai multe mici cornulețe și portalii gotice, suprapuse și taiate à jour.

Din anul 1866 exista o casetă de argint aurit, capacul având forma unui turn înconjurat de alte 8 turnuri mai mici; inscripția românească poartă numele prințului Șerban Cantacuzino, care de altfel e reprezentat în genunchi lângă soția sa (No. 119). Altele sunt dela Elena Băneasa (1652), dela Cernica Știrbey (1695), dela arhiepiscopul Kir Daniil (1679), dela Egumenul Serghie (1665) și altele.
dar mai moderne.

Discuri în argint, tavi rotunde aurite, vase pentru tămâiat, unele cu blazonul Cantacuzinilor, altele cu ale lui Brâncoveanul, tăvi de argint, cârje de episcop în lemn de cedru, catarame în sidef și in argint, sunt aci în mare cantitate. Dela No. 209 începe seria icoanelor, adunate din mănăstirile Hureji, Dintr'un lemn, Hanul Greci. Sft. Gheorghe din București, Cotmeana, Gheorghivaza din Focșani și alte provenind din colecția Kogălniceanu și Cantacuzino. Printre aceste icoane trebue mai ales remarcată icoana de la No. 238, pe care a purtat-o cu el prințul Brâncoveanu chiar în ziua când i s'a tăiat capul; în mijloc e Isus în picioare luminat de două raze mistice, cuprinzând și 15 scene cu viața lui Isus.

G. Filipescu mareșalul Curții Regale, a oferit Muzeului mica icoană a Fecioarei pe email de limoges (No. 240). La No. 253 este o icoană pictată pe velin, cunoscută sub numele de Madona Ghica fiindcă a aparținut lui Grigore Ghica Domnul Moldovei. Alaturi de aceste icoane, la No. 248, se

află un manuscris conținând modele de icoane făcute de pictorul Radu. la finele secolului al XVIII-lea.

In vitrina din mijloc.— Avem casete de aur și argint, relicve, engolpioane, mitre, vaze, cruci și alte obiecte în metal; aproape toate relicvele sunt amintiri lăsate de Domnii țărei românești și copiii lor. Există o relicvă dela Neagoe Basarab, dela copii săi, dela Șerban Cantacuzino (1685) dela Brâncoveanu (1692), dela Marele Spătar Cantacuzino (1699) și dela câți-va arhimandriți.

Un foarte frumos engolpion e la No. 10, oferit de boerul Drăghicl în 1431, Mănăstirei Snagov. Un altul în argint aurit, cu email, comandat de Preda în 1521; altele sunt în lemn încadrate în capace de argint, artistic executate, fie de influență grecească, fie de influență italiană. O serie de calice din secolul XVII-lea sunt în aceiași vitrină, purtând inscripții slavone precum și cupe și pahare. Pe cupa de argint aurit dela No. 79, e gravată o scenă de vânătoare, subiect rar întrebuințat pe obiecte sfinte. Această cupă poartă o inscripție din 1642 dela Mateiu Basarab și tradiția spune ca a aparținut lui Negru Vodă. La No. 80, un mic pahar în nucă de cocos cu capac de argint. La No. 82 altă cupă în argint sculptată ca solzii de pește; aceasta a fost cupa lui Șerban Cantacuzino. Alte cupe au aparținut lui Brâncoveanu, postelnicul Constantin Cantacuzino, etc. Foarte originale deasemenea ligheanul și ibricul dela No. 90 în aramă aurită, pe care sunt gravați cei 4 evangheliști și o inscripție grecească din 1763. In aceeași vitrină mai sunt ligheane, lingurițe, cruci de miruit, candelabre și alte cruci, acestea din urmă foarte bogat împodobite cu pietre prețioase. Cele mai vechi sunt din secolul XVII deoorate cu 12 sau chiar 24 de iconițe. Unele cruci sunt sculptate în rame de filigrame și'n afară de picturi, au diamante, rubine, perle fine, mărgean și safire. La No. 70, o cruce în lemn de chiparos alb cu trei ramuri, pe caris unt sculptate toate scenele din viața Fecioarei și a lui Isus. împărțite în 24 icoane. Această cruce datează din 1501 și a aparținut postelnicului Matei Crăciun. Deosebit de frumoase mai sunt: buzduganul, atribuit lui Mihail Apafi, prinț de Transilvania, îmbrăcat în argint și o călimară în argint în formă de piramidă, oferită de Impăratul Napoleon Bonaparté, când era prim Consul, Sultanului Selim, care la rândul său a cedat-o prințului Alexandru Ghica, domnul Moldovei; mai sunt la

No. 199, ciocanul care a servit la punerea pietrei fundamentale la Universitatea din Bucureşti şi o sculptură spaniolă, reprezentând o frumoasă figură de Christ.

La departamentul C. Tot în această vitrină din mijloc, sunt manuscrise, tipărituri şi superbe evanghelii; o evanghelie slavonă (No. 1) din anul 1405, are 315 foi de pergament subţire şi galbene; mai are şi 4 ornamente în forma de potcoavă în aur şi albastru, compuse din păsări, flori şi cruci, şi e în întregime scris şi pictat de mâna sfântului Nicodin, călugăr la Mănăstirea Tismana. Scoarţele se compun din două plăci de lemn îmbrăcate in argint aurit, pe care sunt sculptate: răstignirea şi cei 4 evanghelişti. Manuscrisul este mai vechi decât legătura.

La No. 2, o evanghelie slavonă din anul 1502, in-folio de 265 de pagini pe pergament alb. Inscripţia slavonă spune că manuscrisul este scris şi compus din porunca lui Ştefan cel Mare pentru Mânăstirea Bistriţa. Legătura este în lemn, îmbrăcat în argint şi datează din secolul al XVIII-lea. La No. 3, o evanghelie slavona din 1519 cu 225 pagini, ornată cu mici motive decorative şi miniaturi din timpul lui Neagoe Basarab. La No. 4, o evanghelie din anul 1573 cu 275 pagini, ornată cu miniaturi în culori. Inscripţia spune că a fost scrisă de călugărul Onorfei; scoarţele poartă o altă inscripţie gravată, care spune că evanghelia a fost lucrată din ordinul lui Mateiu Basarab şi soţia sa Elena în 1636 (scoarţele deci au aparţinut altă dată unei alte evanghéli ; La No. 5 şi 6, evanghelii din sécolul al XVI-lea şi scoarţe cu legături în argint din secolul XVII-lea; urmează o serie de carţi de rugăciune, manuscrise greceşti, evanghelii greceşti, un orologion (No. 9) cu frumoase decoraţiuni de flori frunze şi păuni, care a aparţinut Mânăstirei Radu Vodă. Imprimateie sunt din 1512 din epoca lui Neagoe Basarab, iar altele din secolul al XVIII-lea. Din toate aceste evanghelii păstrate, cea mai preţioasă e acea a lui Constantin Brâncoveanu. Textul este în greceşte şi e datat din Bucureşti anul 1692, executat le tipografia Mitropoliei. Gravurile în lemn au o trăsătură largă, evangheliştii sunt lucraţi dupe stilul italian; e o capo d'operă de arta grafică Pe una din scoarţe sunt 4 motive ale Invierei, pe cealaltă, Prinţul Constantin şi Principesa Elena, întovărăşiţi de Sf-tul Ştefan şi Sf-tul Procopie şi înconjuraţi de 14 mici motive cu personagii, scene lucrate cu multe amănunte (No. 28). O altă evanghe-

lie provine dela biserica Tunari din București, dupe ce a aparținut lui Radu Brâncoveanu, unul din copii lui Constantin; e iscălită de màna lui în anul 1694; pe prima scoarță în email, e Invierea; pe a doua, Fecioara înconjurată de 12 medalioane și în fiecare medalion un apostol. O altă evanghelie a lui Brâncoveanu provine dela Mânăstirea Hureji cu textul din 1693; dar ce e mai înduioșetor este evanghelia care a aparținul lui Constantin Brâncoveanu și 'n care nenorocita victimă își citea în fiecare seară sfintele învățături. Intr'un colț propria semnătură a lui Brâncoveanu; în interior 4 gravuri reprezentând pe cei 4 evangheliști. O evanghelie slavonă din Lemberg din 1637, având o legătură în piele neagră cu garnituri de argint aurit; o altă evanghelie tot slavonă din Vilna din 1648, încadrată în sidef; mai multe alte evanghelii grecești din Veneția, 1640-1671-1692 etc. O alta, foarte interesantă e aceea caligrafiată de călugărul Nicodim în epoca lui Radu Vodă, tatăl lui Mircea cel Bătrân. Titlul și literile sunt ornate cu o naivitate încântătoare; marginile sunt uzate și legătura nu e de nici un interes.

Mai sunt încă 4 evanghelii oferite de Ștefan Cel Mare bisericii Stt. Nicolae din Iași în 1502. La inceputul fiecărei pagini, unde începe evanghelia e un motiv decorativ ogival înscris într'un paralelogram, inspirat din faianțele persane.

Legătura e modernă; foarte prețioasă încă, Evanghelia slavonă dela Mânăstirea Sf. Dumitru din Galați dăruită de Mateiu Basarab. Ea conține două miniaturi de toată perfecțiunea, ceea ce l'a făcut pe Jules Brun să spue că ele par pictate cu o pensulă făcută din gene de șoarece alb; una din miniaturi reprezintă pe Mateiu Basarab în picioare cu mâinile încrucișate, costumul e în brocart de argint și e până în pământ. Desenurile stofei în aur strălucitor sunt așa de fine că Jules Brun le compară cu delicatețea cu care a fost executată minunata și celebra scenă de vânătoare pe un sâmbure de cireș; pe cealaltă pagină Doamna Elena, de o eleganță medievală, cu brațele dealungul corpului având acelaș costum ca Domnul. Legătura e din aceeași epocă, în catifea verde cu agrafe de metal roșu închis. Alte evanghelii sunt tot atât de prețioase, fiecare din ele amintind o epocă, numele unui Voevod, sau vre-o biserică dispărută. Numele artiștilor nu ne sunt cunoscute, dar să știe totuși că argintarul care lucra pentru prințul Brâncoveanu se numea Gheorghe Mai și era din Sibiu. La numărul 27, figurează

o evanghelie în stil greco-român iscălite cu cele două inițiale ale lui George Mai, G. M.

In mica vitrină No. I sunt mitre de icoane, sfărâmături de icoane, odată îmbrăcate în argint; mai sunt 44 de ex-voto cu figuri de bărbat sau de femei, precum și bijuterii, foi de aur și litere grecești, rituane de argint cu figuri de aur lucrate cu ciocanul, o statuetă de bronz reprezentând o femee călare pe un taur și ținând în mână un pește. La No. 103 e tocul cu care Regele Carol a semnat actul de jurământ în fața adunării naționale, la 10 Maiu 1866; un alt toc cu care principele Victor Emanuel, mai târziu Regele Italiei, a semnat în registrul Academiei române, cu ocazia vizitei ce a făcut la București (tot atunci a vizitat și muzeul de antichitați). Dela No 105 109 sunt decorații din ordinul Unirei, creat de principele Cuza în 1864; în vitrina următoare, mai mică decât precedenta, tezaurul găsit la Vetersfelde reproducere galvano-plastică). In vitrina rotundă, tezaurul dela Turnu Măgurele, găsit în 1880 și compus din 419 bucăți. In vitrina No. 2, sunt 17 cartoane cu inele mici și mari, brățări, cercei, colieuri și bijuterii din vechile podoabe românești. In vitrina alăturată, monezi; deasupra vitrinelor câteva obituare în lemn, candelabre de argint, picioarele reprezentând lei culcați (anul (1711); altele în lemn destul de asemănător candelabrelor italiene, trăgându-și origina din antichitatea clasică. Candelabrele din anul 1711 sunt din epoca lui Brâncoveanu; ele se disting imediat prin ornamentația caracteristică, de zambilă învoaltă și floarea soarelui.

Sala trofeului. Expune o mare varietate de obiecte al cărei tiraj nu s'a făcut încă; sunt sculpturi în lemn de nuc, provenind dela biserica Sărindsri din București, azi dărâmată. Pe peretele din dreapta un desen de pictorul german Wilhelm Kaulbach, reprezentând persecuțiile lui Neron contra creștinilor. Desenele alăturate sunt tot de Kaulbach; în mijlocul sălii, în afară de câte-va piese de la Adam Klissi se găsește mumia lui Bes-an, din secolul al XVI-lea înainie de Christos, altă mumie adusă din Egipt și mumiile unui băiat și a unei zeițe; un sarcofagiu; un sicriu unde a fost mumia lui Bes-an cu 4 păsări-idoli mumificați și 4 papapali. In aceiași sală, tronul scluptat a lui Petru Rareș, Domnul Moldovei. Un alt tron, care aparținuse familiei Ghica în 1760; porți masive în lemn de ste-

jar provenind din diferite mănăstiri; cu deosebire frumoase sunt uşile dela mănăstirea Snagov în două canaturi, reprezentând Buna Vestire, Sf. Gheorghe şi Sf, Mercurie. Inscriptia slavonă e din 1453 (No. 49), Uşa ornată cu vulturul Cantacuzinelor, vine dela mănăstirea Cotroceni (pag, 113); a mănăstirei Radu Vodă e uşa de sub No. 168, cu stema Ţărilor Româneşti; mai multe fragmente de içonostase, uşi împărăteşti, fresce din biserica Curtea de Argeş, o rădăcină de pom pe care e scluptat Iov, dus de un inger de mână; un alt relief cu 3 japonezi călare; altarul unei biserici catolice cu sculptură germană; sfinţi în lemn; bastoane servind la torţe, pesté 80 de icoane, sabia pe care ofiţerii au oferit-o Regelui Carol după răsboiul independenţei, diferite busturi în bronz şi marmoră, vase chinezeşti de porţelan, 4 tablouri, de Bartolomeu Zeiblon din şcoala germană; un peisagiu de Corrot, o copie după un tablou de Gendron din Luxemburg, un peisagiu de Constant Troyon, o pictură de Jaques şi o Fecioară cu copilul, atribuită lui Lucas Cranach din şcoala saxonă.

In celelalte vitrine, costume şi obiecte de artă textilă, vechi fâşii de steaguri, çearceaful care a servit la scoborârea corpului lui Alexandru Cuza în mormânt, instrumente de muzică, piane fabricate la începutul secolului al XIX-lea şi diferite piese provenind din săpăturile făcute de Grigore Tocilescu.

In cancelaria muzeului, în afară de câteva obiecte date la iveală cu ocazia săpăturilor făcute la Constanţa, există un album iconografic pentru istoria artistică a României din epoca lui Ştefan cel Mare; acest album compus la Piatra Neamţ, suprinde 20 de mici tablouri din care 16 sunt fotografiate după un vechiu manuscris din 1492. Un alt album din 1502 a fost deasemenea scris la Mănăstirea Neamţ. Originalul primului album se găseşte azi la Biblioteca Regală din München şi al doilea la Biblioteca Imperială din Viena. In ultimii ani, muzeul a primit numeroase obiecte şi manuscrise, dar din lipsă de loc n'au putut fi nici catalogate, nici expuse.

Peste drum de palatul Universităţii este statuia în bronz a lui **Mihaiu Viteazul**, executată de scluptorul francez Carriere-Belleuse în 1876. Este primul monument care s'a ridicat la Bucureşti.

Mihai Viteazul (1593-1601) era fiul lui Pătraşcu cel Bun şi al Teodorei, din familia Imperială bizantină a Cantacuzineştilor. Confirmat

în tron de turci, care i-au dat dela Constantinopol, pentru intrarea în Bucureşti o escortă de 2000 de ienicori şi spahii, noul domn al Munteniei n'a întârziat să se bucure de cea mai mare dragoste a poporului său şi să aibe asupra sa o mare influenţă. Răsboiul care a isbucnit deodată între germani şi turci i-a dat o ocazie excelentă să-şi facă jocul Impăratul Rudolf al II-lea, s'a gândit să organizeze o cruciadă contra turcilor sau cel puţin să protejeze o revoltă a provinciilor subjugate, cum a fost Muntenia şi Oltenia; această revoltă chiar are loc dar nu numai în urma influenţii Impăratului, dar fatal provocată de situaţia internă a provincilor româneşti. Incă de mulţi ani tronul Munteniei se cumpăra cu bani pe care Domnul îi imprumuta: creditorii greci, armeni, ovrei, turci se instalau în ţară, supraveghind veniturile Domnului şi despăgubindu-se în modul care le convenea. Aceşti creditori de naţioalităţi diferite, ajunseră chiar să organizeze un fel de clasă socială privilegiată şi-şi permiteau jafuri, turburări şi furturi. Cand datoriile unui Voevod nu erau plătite, urmaşul la tron le lua în sarcina sa, ca şi cum aceste datorii ar fi privit ţara. In afară de tributul obligator, turcii mai cereau atâtea alte contribuţii că o revoltă era inevitabilă; chiar dacă Mihaiu ar fi vrut s'o împiedice nu àr fi putut. Roscoala preparată de Rudolf a început printr'un măcel general al turcilor care se găseau în principat; după aceea Voevodul organizează repede câte-va expediţii contra cetăţilor turceşti de pe malul Dunării şi se angajează într'o luptă decisivă la Călugăreni, unde triumful rămâne de partea Romanilor. In 1599, Mihaiu trece cu soldaţii săi Braşovul şi cucereşte Transilvania: în 1600, înregistrează altă victorie asupra armatei moldoveneşti şi revine în Transilvania, unde se încoronează la Alba Iulia ca prinţ al Munteniei, Transilvaniei şi Moldovei. Aceasta a fost prima încercare de unire a tuturor românilor: ungurii din Transilvania, care vedeau în persoana Voevodului un uzurpator, un barbar şi un tiran, împing pe transilvăneni la o răscoală, pe care zadarnic incearcă Mihaiu s'o potolească; şeful lor generalul Basta din suita Impăratului Rudolf, care a fost altădată şi în serviciul lui Filip al II-lea Regele Spaniei, considerându-l ca rivalul său. pune pe un soldat să-l omoare pe la spate în momentul cand Mihaiu se găsea în cortul său pe câmpul de batae. Capul Voevodului a fost adus in Muntenia şi înmormântat în 1601 cu mare pompă la Mănăstirea Dealului.

Mihaiu Viteazu a făcut probă de mare curaj răsboinic şi dintr'un punct de vedere, rezultatele acestor răsboaie a fost favorabil. Muntenia a reuşit să-şi câştige independenţa şi un loc strălucit printre ţările din răsăritul Europei; dar situaţia economică şi socială s'a agravat. Prădăciunile şi furturile dușmanilor precum şi asprele impozite ce plăteau ţăranii au adus mizeria şi foametea. Producţia agricolă e nulă; numărul animalelor scade: industria casnică încetează şi comerţul dispare. Răsboaiele lui Mihaiu Viteazu au stors ţara, care nu se va mai ridica decât în timpul lui Mateiu Basarab. Totuşi Mihaiu Viteazul a rămas ca simbolul aspiraţiei românilor: adică unirea tuturor provinciilor, care n'a fost definitiv îndeplinită decât trei vèacuri mai târziu.

Tot în această piaţă a Universităţii deoparte şi de alta a statuei lui Mihaiu Viteazul, sunt două squaruri: în dreapta squarul cu statuia lui **Gheorghe Lazăr**, de primul sculptor român *Ioan Georgescu*. (*Gh. Lazăr*, originar din Transilvania este fondatorul primei şcoale unde cursurile se ţineau în româneşte în timp ce toate celelalte şcoli erau greceşti. Inaugurarea şcoalei a avut loc la 1818 şi a avut ca rezul-

tat să deştepte la Români spiritul național. In urma evenimentelor din 1821, şcoala a fost închisă şi Gh. Lazăr s'a refugiat în Transilvania unde a murit în 1823).

La stânga, **Ioan Heliade Rădulescu,** succesorul lui Lazăr şi elevul său, sculptat de *E. Ferrari (Heliade Rădulescu*, născut la 1802, mort la 1872, mare patriot, om politic şi scriitor, admiratorul lui Lazăr şi continuatorul operei sale, a lăsat mai multe scrieri didactice, publicații politice, piese de teatru, opere filozofice, un studiu asupra istoriei naționale, o gramatică românească şi traduceri din literatura străină. Tot lui se datoreşte Teatrul Național ca teatru românesc şi ca construcție, crearea Academiei Româneşti, care a fost întâiu alcătuită sub numele de „Societate literară" şi tot lui se datoreşte primul ziar român cotidian care a apărut în 1829. Ca om politic, Heliad a fost unul din şefii revoluționari din 1848 împreună cu Golescu, Magheru, Tell, Scurtu şi a făcut şi parte din Locotenența Domnească).

In dosul Statuei Mihaiu Viteazul, începe str. Bursei, unde la stânga, la No. 7, se găseşte frumoasa **Biserică Rusească** (H. 8.) cu cupole aurite şi având în interior, deasupra uşilor împărăteşti, cea mai frumoasă frescă modernă ce s'a executat în țară în ultimii ani. In capătul Bulevardului Academiei, în mijlocul pieței Brătianu **statuia lui Ion C. Brătianu** (H. 7), opera lui Ernest Dubois ; pe soclu, două baso-reliefuri — una reprezentând pe Ion Brătianu în 1848, vorbind de Libertate națiunei româneşti — celălalt reprezentând sosirea tânărului principe Carol în România in 1866. Figura lui Brătianu e înconjurată de două figuri alegorice, tânăra Românie, rupând lanturile—în 1877— şi România recunoscătoare, oferind lauri lui Brătianu. Această statue ridicată prin subscripție națională, a fost inaugurată în 1903.

Ion Brătianu a fost un mare om de Stat (1821—1891). In 1848 cu Roseti, Câmpineanu, Kogălniceanu, Alexandri, Negri începe mişcarea revoluționară pentru suprimarea Regulamentului organic impus de ruşi, In 1859 el luptă pentru Unirea principatelor române şi după ce a susținut candidatura lui Alexandru Cuza ca domn al celor două principate, nemulțumit de unele din actele sale, Brătianu organizează un complot pentru detronarea sa care avu loc în 1866; în acelaş an, sfătuit de Napoleon al III-lea el reuşeşte să decidă pe principéle Carol de Hohenzolern să primească Coroana Românici. Ministru sub domnia Regelui Carol, Preşedintele Consiliului în 1876, Brătianu va conduce țara în acea calitate timp de 10 ani şi va juca un rol important în toate evenimentele istorice relativ la România: războiul contra turcilor în 1878 pentru in-

dependență și proclamarea regatului au fost cele două evenimente mai de seamă.

In 1888, Brătianu se retrage din viața politică și se stabilește în domeniul său dela Florica, unde moare în 1892.

După piața Brătianu, Bulevardul Academiei ia numele de Bulevardul Carol; această parte a Bulevardului a fost deschisă în 1890. La dreapta la No. 2, **Ministerul de Agricultura și Domenii** (I. 7). Masivă construcție în formă de potcoavă în stilul Renașterii, construit în 1895 după planurile arhitectului elvețian *Louis Pierre le Blanc*. La ușa dela intrare două cariatide, statui coloane, având dublu caracter, de suport și de decorație. Sculptura fatadei reprezintă o alegorie a bogăției pământului. La câți-va pași de minister casa societății petrolifere *Astra Română* care ocupă colțul de Vest-Sud din piața C. A. Rosseti. In mijlocul pieței, statuia **lui C. A. Rosseti** de *Heghel*, turnată în bronz de școala de arte și meserii din București (I. 7).

C. A. Rosseti (1816—1885) poet, publicist și om de stat, a intrat în 1834 în armată și apoi în administrație; în 1842 a fost șeful poliției la Pitești, apoi procurorul tribunalului civil din București, funcție din care demisionează în 1845. In 1848 e membru în comitetul revoluționar și contribue la căderea prințului Bibescu; arestat la 7 Iunie pentru acest motiv, e liberat a doua zi de dimineață grație poporului răsculat. Numit șef de poliție la București, secretar al guvernului provizoriu, apoi director în Ministerul de Interne, el întemeează jurnalul „Pruncul Român", pentru a susține cauza democratică. In reacțiunea din 1850 el publică „România viitoare" și „Republica Română", pleacă la Paris, iar la întoarcere este ales deputat la divanul ad-hoc și ia parte importantă la toate evenimentele care atrag după ele unirea principatelor. Toate întrunirile unde s'a complotat detronarea prințui Cuza, au avut loc în casa sa din Str. C. A. Rosseti Nr. 12, azi dărâmată. Sub domnia regelui Carol a fost în repetate rânduri ministru, iar în 1877, președintele Camerei. Rosseti a fost cu Ion C. Brătianu unul din principalii conducători ai partidului liberal.

Din piața Rosseti pleacă mai multe străzi: *Nicolae Filipescu*, *Diana*, *Vasile Lascăr*, *Speranței*, *Plăcerei*, *Melodiei și Bulevardul Domniței*.

La No. 41, pe stânga, e **Biserica Armenească** (K. 7.) de o agreabilă arhitectură, cu totul diferită de bisericile ortodoxe grecești. Interiorul, în felul cum sunt aranjate stranele, altarul și decorațiunile, reamintesc mai mult o biserică catolică decât ortodoxă. Pe peretele din stânga o foarte prețioasă pictură de Bassano. La No. 46, **Ministerul Sănătății Publice** (Pag. 23). După No. 52, la dreapta se face str. Mântuleasa iar în stânga str. Latină

unde se află la No. 10, **Fundaţia Culturală Regele Mihaiu,** creată de tatăl actualului Rege, Prinţul Carol (Director Prof. Gh. Mugur). La No. 94 e sediul **Siguranţei Publice.** In faţă un square cu statuia în bronz a lui **Pake Protopopescu,** opera sculptorului *Ioan Georgescu.*

Pake Protopopescu, primarul Bucureştiului, a fost iniţiatorul construcţiei acestui bulevard, care începe din piaţa Brătianu. Lui i se datoreşte o mare parte din înfrumuseţarea oraşului; tot lui i se datoreşte iluminarea bulevardului cu electricitate, precum şi a şoselei Chiseleff construirea Bulevardului Academiei înspre Obor şi Cotroceni, ornamentarea şi însănătoşirea diferitelor părţi băltoase ale oraşului cum de exemplu chiar locul unde se află azi statuia sa şi unde se puteau vedea in 1872, barăci în scânduri ale ţiganilor lăutari, consideraţi atunci ca locuind afară din oraş. Insă tot lui Pake Protopopescu i se datoreşte greşala de a fi protejat în calitate de primar dărâmarea turnului Colţii în 1887, sub pretext că el nu reprezenta nici o amintire naţională şi nu avea nici o valoare arhitectonică. Cu toate acestea Turnul Colţei era un curios şi frumos monument şi totdeodată o amintire istorică, căci a fost ridicat de Mihail Cantacuzino şi construit cu soldaţii lui Carol XII-lea Regele Suediei (Pag. 142). Pake Protopopescu fiul unui popă dela biserica Negustori din Bucureşti şi-a început cariera prin a fi grefier la tribunalul de comerţ, apoi avocat, profesor, prefect de poliţie, deputat şi în fine primar.

După această piaţă, Bulevardul Carol i-a numele de *Bulevardul Pake Protopoposcu.* In stânga, ocupând colţul cu Bulevardul Ferdinand se găseşte **Legaţia şi Biserica Grecească;** biserica are un elegant portaliu, cu o dispoziţie de coloane, reamintind vechile temple greceşti; forma arhitectonică e copiată după monumentele din Acropolis; nu are cupolă; inconostasele sunt în marmoră albă lucrat la Atena, iar lacra cuprinzând jertfa e lucrată la Petrograd. Pictura se datoreşte zugrafului Chrisostom, un călugăr crec dela muntele Athos; icoanele sunt executate pe lemn de chiparos.

In dosul bisericei şi în aceiaşi curte, e *Legaţia Grecească.* Bulevardul Ferdinand deschis în 1890, merge în şoseaua Pantelimon care duce la Spitalul şi biserica cu acelaş nume fondate de principele Ghica, în 1735.

Bulevardul Pake Protopop'scu se încrucişează mai departe cu şoseaua Mihai Bravul iar dela această încrucişere înainte ia numele de şoseaua Iancului şi ajunge ca şi bulevardul Ferdinand, la *Pantelimon.*

IV. Bulev. Lascăr Catargiu — I. C. Brătianu — Colţea—până la Lupoaica

La Sud-Est de piaţa Victoriei (F. 3.) între Calea Victoriei şi şoseaua Bonaparte, scoboară spre centrul ora-

șului, *Bulevardul Lascăr Catargiu*, care prin Bulev. I. C. Brătianu se leagă de vechiul bulev. Colțea.

Dela Piața Victoriei până la Statuia Lascăr Catargiu, pe bulevardul umbrit de castani și de tei se află cele mai frumoase case din București, unele în stilul somptuos al renașterii, altele într'un stil mai apropiat de mănăstirile românești din timpul lui Constantin Brâncoveanu, ușor de recunoscut prin ornamentația balcoanelor și a pilaștrilor. Stătuia în bronz a lui **Lascăr Catargiu** din mijlocul pieței a fost inaugurată în 1907 (G. 5).

Lascăr Catargiu născut la 1823, om politic, membru activ al propagandei pentru unirea principatelor, a refuzat tronul Moldovei ce i-au oferit boerii și a ajutat la dubla alegere a printului Cuza. Catargiu a luat parte la mișcarea politică din 1866, în urma căreia a fost detronat Alexandru Cuza, a făcut parte din Locotenența Domnească și mai târziu sub domnia Regelui Carol a fost numit ministru și președintele consiliului. In 1871, când Regele Carol amenința să abdice, în urma manifestației tendențioase din partea românilor. contra ofițerilor germani- manifestație ce a considerat-o ca o insultă la adresa sa, lui Lascăr Catargiu i-a căzut greaua sarcină, să-l facă pe Rege să revie asupra planului său, luându-și întreaga răspundere a situației. A format imediat un guvern conservator, al cărui președinte a fost.

Din Lascăr Catargiu pleacă 4 străzi: *Cometa*, care răspunde în parcul Bonaparte, *Romana* care merge până la Calea Moșilor, *Nicolae Bălcescu* care duce în Calea Victoriei și *Musolini* care începe din Calea Victoriei și se termină aci. In colțul Nord-Est al pieței, recenta construcție a **Academiei de Inalte Studii Comerciale**. (H. 5), după planurile arhitectului *Grigore Cerkez*. După piața Lascăr Catargiu, bulevardul ia numele de *Bulevardul I. C. Brătianu;* în stânga la No. 64-66, *garajul Leonida*; mai departe str. *Atenei* și iar mai departe, str. *Alexandru Lahovari*; la o mică distanță str. *Dimitrie Sturza* (om politic, jurnalist, financiar, care s'a ocupat de istorie și de știința numismatică).

La 21 de ani. Sturza a fost secretarul divanului ad-hoc, apoi secretarul Domnitorului Cuza și mai târziu ministru în Moldova. După detronarea lui Cuza el face parte din locotenența domnească și e în repetate rânduri ministru sub domnia Regelui Carol. Lui i se datorește intemeerea societății de credit funciar rural. In 1892, după moartea lui Brătianu, Sturza devine șeful partidului liberal, apoi președinte de consiliu. A fost și membru al Academiei Române, care de altfel posedă un mare număr din lucrările sale, de o reală valoare.

La No. 8 al acestei străzi și fomând colțul cu Bulevardul Brătianu se găsește **Muzeul Simu** (H. 6.) fondat de

marele colecţionar *Anastase Simu*, care l-a inaugurat în 1901 şi l-a oferit Statului la 12 Noembrie 1927. Muzeul este interesant prin arhitectura sa şi prin colecţiile ce cuprinde. Aspectul arhitectural al muzeului este acela al unui templu grec, având linia şi ritmul templului Erechteion, depe colina Acropolis. Liniile severe au putut suporta anexele necesare la construcţii cum de exemplu jumătăţile de coloane de pe părţile laterale şi rampele din faţa faţadei, întocmai ca acelea ale templului Nîmes, numit la Maison Carrée şi pentru acelaş motiv foarte asemănător cu biserica Madeleine din Paris. Coloanele peristilului sunt de ordin Ionic, frontonul e simplu, fără sculpturi nici ornamente.

Muzeul este deschis Dumineca dela ora 9—1 (Director: Pictorul Marius Bunescu).

Pe peristil la dreapta, Lucrătorul (bronz) de *Jules Dalou*; Pescarul din Neapole (bronz) de *Jean Baptiste Carpeaux;* Psiché, din Capua (marmoră), Mercur (bronz) de *Gian Bologna*; la stânga o marmoră: Apollo de Belvedere; Fântână la Nurenberg (bronz) de *Labenwolf;* Bachantă bronz) de *August Sommer*; şi Bachus (bronz) de *Oscar Spaete.*

Prima sală numită **Romană**, atât pentru forma dublă basilică, având un emiciclu la extremităţi, cât pentru decoraţiunea arhitecturală; motivele sunt copiate în parte, după cele care ornează palatul lui *Diocleţian* (Sec. IV-lea) din palatul *Spalato-Dalmaţia*, iar în parte după palatul *Colonna dela Roma.* Pilaştrii uşilor cu frontispiciul sunt replicele acelora care se găsesc la villa Medicis în pur stil roman precum şi decoraţia uşilor în fier şi ştejar.

In această sală se găsesc opere din antichitate, din evul mediu şi din renaştere. — **Caldeea şi Assiria** sunt reprezentate prin 3 opere: *Un cap de Caldeean*, găsit la sfârşitul sec. al XIX-lea la Tello în Chaldeea şi atribuit sec. al XXX-lea înainte de Christos (No. 5); *O Zeitate* cu capul de vultur (No. 6) şi *Capul unui preot asirian* (No. 7), copie după originalele care se găsesc la Muzeul Luvru din Paris.—**Din Egipt** sunt: *Amenophis* (No. 168) statue care reprezintă pe unul din vechii regi ai Egiptului din familia Amenophis (orig. la Luvru); *Un baso-relief egiptian* (No. 9) din timpul celei de a XVIII-a dinastie (orig. la Luvru); *O tabletă egipţiană* (No. 10) cu hieroglife gravate; *Un tors de femee* (No. 11) din granit negru, piesă

originală având pe plintă o inscripţie din epocă. — **Dela Fenicieni şi din Insula Cipru** : *O friză din Biblos* (No. 12) şi *Capul unui om cu barbă* (No. 13). — **Grecia** e reprezentată prin 25 de opere : *Victoria dela Samotrace* (No. 14) descoperit în 1863, al cărui corp se compune din 118 bucăţi ; *o coloană* No. 15) purtând mai multe baso-reliefuri, reprezentând zeităţi greceşti ; *Hermes* (No. 16). bronz), după originalul în marmură sculptată de celebrul Praxitel; *Dyonizius* (No. 17) artă grecă din secolul al IV-lea înainte de era noastră; *Cap de cal* (No. 18) după Phidias, executat în anul 435 înainte de Christos ; acest cal împodobea altă dată frontispiciul Partheonului (originalul la British Museum); *Musca lui Melpomene* (No. 19 ; *stelă funerară* (No. 20) baso-relief; *doui cavaleri* (No. 21) provenind dintr'o friză dela Parthenon ; *Capul lui Homer* (No. 22); *Adorarea floarei* (No. 23), sculptură arhaică grecească găsită în Tesalia; *Masca unui tunăr satir* (No. 24); *Vennus din Arles* (No. 25); *Apollo* No. 26); *Afrodita* peste doui delfini trecând peste valurile mării (No. 27); *Amforă* desen pe fond roşu No. 28); *Statue de femee*, lucrare originală de stil grec, găsită în săpăturile dela Constanţa în 1900 de inginerul Vladimir (No. 29 ; *Vas antic grec*, original (No. 30); *Bustul lui Alexandru cel Mare*, copie după Lissipos pe la finele sec. al IV-lea şi care este cel mai reuşit portret al lui Alexandru (No. 31 ; *Capul lui Mars cu coif* (No. 32 ; bustul conducătorului, statué găsită în 1896 în săpăturile vechiului oraş grec Delphi, sec. V înainte de Christos (No. 33); *Apollo din Piombino* (No. 34); *Venus de Millo.* (No. 35 , bustul celebrei statui făcută la sfârşitul sec. II înainte de Christos şi care s'a găsit în insula Millo în anul 1820; *Bustul unei Caratide* (No. 36) una din cele 6 care formează porticul zis al Cariatidelor, alipit la templul Erechteion depe Akropolis din Atena ; *Victoria* legându-şi sandalele (No. 37) sculputură din sec. al V-lea în. Chr, în formă de baso-relief, reprezentând un corp de zeiţă de neîntrecută frumuseţe, ea făcea parte din friza balustradei micului templu Nike Apteros, orig. se află la Atena: *Panatheneele* (No. 38), baso-relief reprezentând 6 fecioare, mergând câte 7, urmate de 2 preoţi. este un fragment din admirabila friză dela răsărit, care orna templul Parthenonului depe Akropolis din Atena, înfăţişând procesiunea pentru sărbătorirea zeiţei Minerva. originalul e atribuit lui Phydias (anii 498—438 în. Chr.) :

Roma : Capacul unei urne funerare (No. 39) cu inscripţiuni etrusce, urnă funerară în teracotă ; *Silen* (No. 41); *Dyonizius* (No. 42), este o reproducere în bronz ; *Faun jucând* (No. 43) statuetă în bronz din sec. al II-lef în. Chr,, găsită la Pompei, orig. se află la Neapole ; *Diptic consular* roman (No. 44) înfăţişează pe consulul Atanase (anul 517 d. Chr.); originalul în fildeş, lucrare de artă bizantină se află în cabinetul medaliilor dela Paris.

Evul mediu. Franţa : Capul unei figurine dela poarta catedralei din Reims, sec. al XIII-lea (No. 45); Masca statuei funerare a lui Filip al III-lea cel îndrăzneţ (No. 46) de *Pierre de Chelles*, începutul sec. al XIV-lea; Masca statuii funerare a lui Carol al V-lea din anul 1364 (No. 37) de *André Béauneveu*; Jean D'Armagnac (No. 48); Cap de bărbat cu părul lung (No. 49).

Renaşterea. Italia: *Lorenzo Ghiberti*, dansantoarea majolică (No. 60) după originalul în bronz ce se află pe uşa mare dela baptisterul din Florenţa: de *Donatello* (1386-1466) avem următoarele opere : Nicolae da Uzzano (No, 51), bustul vestitului om de stat florentin : Sft. Ioan copil (No. 52) ; bustul unui copil surâzând (No. 53); Iuliu Cezar (No. 54); *De Settignano* (1428—1464) o statuetă în majolică reprezentând pe Isus copil (No. 55) ; *Euccio*, Agricultura (No. 56) baso-relief in majolică ; *Antonio Rossellino*, Fecioara Maria cu Fiul (No. 57) baso-relief în teracotă ; *Mino da Fiesole* (1431 1484) bustul lui Nerone No. 58 ; *Majano*, Filipo Strozi (No. 59); *Pollaiolo* bustul lui Pietro di Lorenzo (No. 60) ; *Robbia* (1399 1482), Cântăreţii (No. 61) ; *Andrea Robbia*, Isus Christos (No. 62) : Sft. Francisc şi Sf. Dominic (No. 63). Fecioara şi copilul No. 64 ; Copil înfăşat (No. 65) ; *Giovanni Robbia*, Bust de copil (No. 66) şi cap de femee (No. 67) ; *Michel Angelo Buonaroti* (1475-1564) Vas în teracoto No. 68) după un original care se află în capela Medicis din Florenţa, Maica Domnului cu Fiul şi Sft. Ioan (No. 69 ; Masca lui Christos din grupul Pietà dela Biserica Sf. Petru din Roma (No. 70) şi Masca sclavului dela Monumentul lui Papa Iuliu al II-lea (No. 71) ; *Benevenuto Cellini*, Perseu (No. 72); *Bernini*, un italian (No. 73 ; *Maestru necunoscut*, vas după un original în bronz dela Luvru (No. 74).

Franţa. *Michel Colombe*, Prudenţa (No. 75) e bustul uneia din virtuţile care împodobesc mormântul lui

Francisc al II-lea, ducele Britaniei; *Jean Goujon*, (No. 76) Capul Dianei şi (77) Mască de satir; *Germaine Pilon* (No. 78) bustul uneia din Cele Trei Graţii dela mausoleul lui Henric al II-lea, lucrat în 1559; *Goyzevox*, (No. 79) Marele Conde, bust executat în 1688; *Pierre Sarrazin*, (80), Justiţia; *Nicolas Coustou* (81) Apollon arătând Franţei bustul lui Ludovic al XIV-lea; *Augustin Pajou* (82) Madame Dubarry; *Jean Houdon*, (83), Voltaire, reproducere după celebra statue care se găseşte în foyerul Comediei Franceze dela Paris; *François Rude* (84) Chipul lui Isus crucificat şi capul Marseillaises (bronz). — **Germania**: *Veit Stoss*, (85) Madonă, bust în lemn; *Peter Viscker*, (86) portretul artistului; *Hans Rinenschneider*, (87) Mască după chipul Madonei, al cărei original în lemn colorat se află la Nuremberg. — **Spania**: *Alonso Cano* (88) Sft. Francisc din Assizi în picioare la rugăciune.

Sala II-a (românească): destinată operilor Artiştilor români, e ornată de elemente decorative, copiate după ornamentaţia arhitecturală a bisericii Domneşti din *Curtea de Arges*. De aci avem pseudo-arcadele, rozarele, poleiala reliefurilor pe fond albastru, frontispiciul, ramele uşilor, întretăierea simetrică a liniilor şi a desenului ornamental, care toate la un loc sunt o capo d'operă de ordonanţare şi de stilizaţie decorativă.

In această sală sunt grupate pictura, aquarela gravura, desenul şi sculputra românească. In special sunt de remarcat operile lui *Ştefan Luchian* (1868-1916), cel mai strălucit pictor român din secolul al XIX-lea Pânzele sale sunt: Nicolae Cobzarul (No. 161), După muncă (158); La împărţitul porumbului. epizod din anul de secetă 1905 (157); Casa lui Moş Gheorghe (162): Lunca dela poduri (193); Anemone (164); Ţigancă (165); Ţărăncută (166); Portretul artistului (167); şi un număr mare de desenuri, pastele, picturi pe lemn etc., apoi:

Gheorghe Pătraşcu. Cap de expresie (184), Toamnă (185); — *Carol Szatmari* (1813-1887), o serie de aquarele printre printre cari: Bâlciul (203). Trei surugii din timpul vechiu (204); Portret (206); Cimitir turc (207); — *Eugen Voinescu*, (1844—1909): Marină (219); — *Nicolae Grigorescu*, (1838-1908): Apus de soare la Barbizon (126). Cap (129), Viţel culcat (130), Studiu de boi, (131), Ciobănaş (136), Ţărancă la lucru (132), Grajd din Normandia 133), Ţărancă (134) şi altele;

— *Ion Alpar* (1855 — 1909), Vas cu flori (91) ; *Teodor Aman* (1821 — 1894), O odaliscă culcată (94), Un colț de grădină (95), Țigancă (96), Domino verde (97), Un botez (98), La o petrecere (99); — *Ion Andreescu* (1851—1882). Găini și un coș (101), Toamnă (102), Flori (103); necatalogate : Un bătrân șezând, și un peisaj ; — *Baltazar* (mort la 29 de ani), pictor și critic de artă. Mânăstirea Bistrița (110), Copil în soare (112), Cerbul de aur (114), Făt frumos din lacrimă (115), Legenda lui frumos (116); *Palladi Teodor*, Studiu ; — *Jean Steriade*, Cap de țigancă (197); *Marius Bunescu*, Autoportret ; — și peisaj la Constanța ;— *Iser*, Soldați iarna și soldat în Dobrogea ; — *Camil Resu*, Studiu;—*Constantin Lecca*, portret de femee (femee (149); — *Teodorescu Sion*, compoziții; — *Obedeanu*, Portret ; — *Gabriel Popescu*, Carol Regele României (187) și bustul lui Falguières, reproducere în gravură după bustul făcut de Rodin la Paris (188); — *G. Assaki*, desen ; — *Mirea*, cap de fetiță (174), Portretul lui Nicolae Crețulescu (175), Un turc (176); *Constantin Stăncescu*, Portretul lui Mihai Viteazul (193), Cap de bătrân, (194), Portretul doamnei Beclar (196); tot în această sală mai sunt pânze de *Nicolae Angelescu*, *Constantin Aricescu*, *Constantin Artachino*, *Basarab* (120), *Costin Petrescu*,)(124-125) *Nicolae Grand*, (dela 124—125), *Sava Hentzea*, (146 , *Regina Maria*, (168), *Mützner* (dela 178—180), *Constantin Pascali* (183) *Stefan Popescu*, (189) *Strâmbulescu* (dela 199-202), *Tătareecu* (208), *Henri Trenk*, (210) și *Nicolae Vermont*, (dela 212—216), — *Artur Verona*, Codrul Herței (217), Șire de paie (218). Printre nouile achiziții necatalogate sunt : Un cap de fetiță de *Gh. Panaiteanu* (1816—1900), Rabinul de *Nicolae Grigorescu*, Trei clăi de fân de *Teodor Palladi*, Case în soare de *Teodorescu Sion*, O țigancă de *Teișeanu*, Turcoaică din Dobrogea de *Hârlescu*, Trei Ciobani de *Camil Resu* și Un Portret de *Gabriel Popescu*.

Tot aci avem sculptura reprezentată prin ; *Constantin Brâncuși*, Un bust, în bronz și Somnul, în marmoră; — *Paciurea*, Cap de copil (234) și bustul Paciurea (233) ; — *Fritz Stork*, Un Clown (237 ; bustul lui Anastase Simu (238); Moș Costache (239); Căința (240); — *Ioan Georgescu* (1857—1898), bustul lui Vasile Alexandri, (227), bustul lui Dimitrie Bolintineanu, (228); — *Oscar Han*, (compoziție);—*Marin Filip*. (1865 1928), Satir (229), Cap de copil

(230); — *Dimitrie Mirea*, Gânduri triste (231), Țărancă din Câmpu-Lung; — *Oscar Spaethe*, Ciobanul (236).

Sala III-a a Renașterei. Ornamentație după sala Rubens din muzeul Luvru dela Paris și după sala Apollon; Ramele ușilor sunt reproduse după poarta îm marmoră care ornează sala Orologiului din Palazzo Vechio dela Florența și care este opera scluptorului florentin Benedetto da Majano. In această sală sunt grupate picturile școlilor franceză, germană și italiană.

A. — **Grupul operilor franceze** este cel mai interesant căci cuprinde picturile și sculpturile celor mai mari artiști din secolul al XIX-lea. șefi sau întemeetori de scoli si de noui directive în artă. Aceștia sunt: *Auguste Renoir*, *Millet*, *Camille Pissaro*, *Monet*, *Géricault*, *Honoré Daumier*, *Gustave Courbet*, *Eugène Carrière*, *Th. Rousseau*, *Paul Signac*, *Sisley*, (265); *Eugène Delacroix*, *Forain*, *Bourdelle*, *Fantin Latour*, *Dabigny*, *Jean Paul Laurens*, *Diaz*, *Dupré*, și alții.

Dela *Claude Monet*, reprezentantul cel mai desăvârșit al picturii impresioniste avem portretul Doamnei Camille și un peisagiu. Dela *Auguste Renoir* avem un peisagiu. *Eugène Delacroix* (1793—1863), Trei desene, dintre care o suprebă schiță de leoaică (165), luată la Maroc în anul 1823. *Gustave Courbet* (1819—1877) Drumul (261); Compoziție de *Thèodore Gericault* și *Eugéne Carrière*; *Alfred Sisley* (1840—1899), Biserica din Moret (307); *Honoré Daumier* (1808—1879) Compartimentul de clasa III-a (263); *Alexandre-Gabriel Decamps* (1803—1860), Lângă Moschee (264); — *Albert Besnard*. Dansatoare spaniolă; — *Théodore Rosseau* (1812—1867), Barbizon; *Jean François Millet* (1814—1875), a fost ultimul reprezentant al școalei din 1830, Un portret; — *Jean-François Raffaelli*, „Pied-à-terre" (296); — *Jean-Paul Laurens*, O mică schiță a Jeanei d'Arc (279), și Călugărul de *Camille Pissaro*, — *H. Gervese*, Nunțile din Cana, (266); — *Jean Forain*, Desen; - *Fantin Latour*, (1836—1904), o litografie. Aquarele de *Léon Bonnat*, *Antoine Bourdelle*, *A. Guillaume*, *Harpignies*, *Vernet*; Unpastel de *Delacroix*; o litografie, de *Eugéne Carriere*; Un desen de *Gustave Doré*; 115 gravuri de *Bonnat*, *Raffaeli*, *Callot*, *Piquet*, *Chardin*, *Daubigny*, *Lhermite Lèpere*, *Huot*. *Lalauze*, etc. Alte picturi de *Jules Adler* Veghea de noapte (243); — *Aman-Jean*, Confidență (244); *Adolphe Yvon*, (1817 1893),

Portret (310); — *Pierre Tranchant*, Interior de biserică (309); — *Gabriel Amoretti*, Vedere din portul Toulon, (245); *Joseph Bail*, Natură Moartă (246); — *Simone-Alexandre Ioudouze*, Valea Suse, din Italia, (308); — *François-Charles Baude*, Bărci şi pescari (247); — *Louis Béroud*, Lei, (248; *Selmy Benjamin*, Interior de biserică, (306; —*Fernand Sabatté*, Saint-Germain l'Auxerrois, (305); — *Louis-François Biloul*, Portretul doamnei Elena Simu, (250); Vederi din Asnieres, (251); *Dominique Rosier*, Epuri (304); —*Ferdinand Roybet*. Portretul unui Senegalian, (303); — *Willam Bouguereau*, Zénobie găsită în apele din Arax, (254) Un Nud, (255); — *Gustave Brion*, 1824—1877) Consiliu, (256): — *Louis Roger*, Munca (301) şi Femee făcându-şi toaleta (302);—*Robert Fleury*. (1797-1890, Un membru din Consiliul celor 10, (300): — *Jules Chéret*, Cântăreaţa (257); *François Rivière*, (1675 1746), Abdalla, (299), şi un desen după o femee turcă: — *Ribot*, (1823—1891, Anacoretul, (297), şi o natură moartă (298);— *Olivier de Penne*, (1831—1897). Doui vânători, (294; — *Pierrat*, Natură moartă (295); — *François Nardi*, Veneţia (293); *Eugene Claude*, Natură moartă (258); — *A. Cortès*, La adăpatul vitelor (259);—*Charles Cottet*, Ooameni veghind la un copil mort (260); — *Pierre Gourdault*, Curse de Tauri, (267); Piaţă în Toledo, (268), La ora ceaiului (269); Cap din profil, (270) Portretul domnului Simu, (272). Anul 1000, compoziţie inspirată din descrierea făcută de Jules Michelet în lucrarea sa „Istoria Franţei." (271); — *Morel Fatio*, (1810—1878, Marină (292);—*Adophe Monticelli*, 1824-1886), Scenă galantă, (291); — *Monchablon*, Nud (290); — *Matignon*, Piesaj, (289); *Guillaumet*, (1840—1887), Natură moartă, (273); — *Guillon*, (1829 1896, Vedere într'un sat (274); — *Charles Hoffbauer*. Negustori arabi la Cairo (276); — *Luminais*, (1818—1896), Cal speriat de furtună (288); — *Henry Léri*, (1840—1904), Cap (286), Om culcat (287); — *Charles Jacques*, (1813 1894) Găină (277); — *Lambert*, Seniorul (278); *Henry Lerolle*, Flora (285); *Marcel Lenoir*, Cap de expresie (284); *Le Gout Gerard*, Târg breton (283; *Paul Albert Laurens*, Intr'un parc (280): — *Albert Lebourg*, O stradă (281). *Pierre-Jean Laurence*, Sfârşitul unei zilei (281). Printre nouile ach ziţii sunt: O interesantă schiţă a tabloului „Le radeau de la Meduse" de *Gericault* (1791—1824) reprezentantul şcoalei romantice; — *Prosper Marilhat* (1811 1847), Un albanez cu flinta în mână; *Adrien Guignet* (1816—1584, Aruncarea evreilor prizonieri într'o

prăpastie de către legiunile Romane; — *Achille Dévéria* (1800 1857), Plecarea la pescuit; *Léon Belly* (1827—1877) Un arab la drum; *Michel Droseng* (1786—1851), Desen după natură; *Ernest Michel* (1832 — 1902) Furiile și Oreste; — *Adolphe Yvone* (1817—1893), O înmormântare pe câmpul de luptă; — *Stanislas Lepine* (1836—1892) Pe malul Senei; — *Adolphe Cals* (1810—1880) Case la țară; — *Jean-Paul Laurens*, Un călugăr benedictin;— *Bonnat*, O aquarelă reprezentând un italian și o italiancă în costume din 1871;—*Ferdinand Humbert*. Un rege israelit și familia lui în exil, — *Eugène Carrière* (1849—1906), Ceramistul Marchal pe patul de Moarte; — Animalierul *Julien Dupré* (1851—1910) are 5 studii — *Jaques Blanche*, Bérénice la Oglindă; — *Henry Lërolle*, Piersici: — *D-na Galthier-Boissière*, o natură moartă; — *René Menard*, O perspectivă marină; — *Henry Dumont*, Ortensii albastre; *Paul Signac*, Peisaj. De un maestru necunoscut sunt două pere; — de *Henry Martin*, Un băiat de țăran în soare și *Jean François Raffaelli*, are un târg din Antibes. Mai sunt și alte picturi de: *L. Anquetin*, *Barbey*, *Fr. Baude*. *Flers*, *Leenhardt*, *Dauzats*, *Vignon*. *Valensy*, *F. Sablet*, *Caro-Delvaile*. *Milcendeau*, *Devéria*, *Humbert*, *Chapuis*, *René Ménard*, etc.

Sculptura franceză are în Muzeul Simu pe cei mai demni reprezentanți ai generației trecute și ai secolului XX-lea: *Auguste Rodin*, *Antonie Barye*, *Antoine Bourdelle*, *Dr. Paul Richer*, *A. Bartholomé*, *Em. Fremeit*, *Al. Flaguiére*, *Jean Bapt*, *Carpeaux*, *M. Clodinn*, *J. Dalou*.

B. **Pictura Italiană.** *Georges Belloni* Marină (359); *Nicola de Corsi*, bărci (360); *Pio Joris*. Târgul dela Campo de flori (361); *Sanquirico*, Portret de femee (370); *Salvatore Rosa*, Portretul unui tânăr (369); *Altilo Pratella*. Un colț din Possilipe (368); *Paulo Michelti*, Copil (362); *Salvatore Petruolo*, La marginea mării (367); *Andrea Petroni*, O înmormântare la Stigliano (366); *Domenico Morelli*, Trei desene (363); *Giuseppe Palizzi*, Bivoli (365); *Alessandro Varotari Padovanino*, un copil (364); Alte picturi care nu figurează încă în catalog, fiind noui cumpărături sunt iscălite de *Bezzuoli*, *Cantagalli*. *Corsi*, *Gianinno*. *Maralta*, *Luin*, *Morelli*, *Fricero*, *Zampiga*, *Da Rios*, *Paini Elveția* și gravuri de *Piranezi*, *Kerubino*, *Piola* și *Fattori*. Tot în această sală e Napoleon de *Vicenzzo Vella* (401) și Il condottiere

Colleoni, una din cele mai celebre statui din epoca renașterii italiene de *Andrea del Verrochio*; *Henry Plé*, Un roman (393); *Rivalta*, Faunul (394); sculpturi de francezi-*Rodin*, Primăvara (396); *Saint Marceaux*, Piața (399); Bron-i zuri de *Grandi*, *Iollo Spalmach*. O marmoră de *Albano*.

O ladă în stilul renașterii elvețiene (405); *Jean-Paul Aube*, Dante (374); *Albert Bartholome*, Femee făcându-și toaleta (375); *Beraton*. Tainele viitorului (376); *Bouchet*, Cursa (377; *Emille Bourdelle*, Bethowen (378); *Georg Busch*, Cavaler medieval (379): *Clodion*, Mefistofeles (373); *Jules Dalou*. baia (382); *Falguière*, Diana la vânătoare (383); Un bronz de *Marcus Antokolski* artist rus; *Emille Frémiet*, Sfântul Gheorghe (384); Cântăreț spaniol (385); *Hambresin*, Veghea de noapte (337): *Hirth*, Andromeda (388); și o marmoră de *Kompatcher*, etc.

Sala IV-a. Această sală e în stil bizantin. Edificiul dela care s'au luat cele mai multe elemente decorative este Catedrala Sfta Sofia din Constantinopole, cum de exemplu: Friza compusă din cruci cu brațe egale și înconjurate cu tulpine vegetale, cornișa superioară, bolta dublată cu mozaic aurit și rama din jurul ușii, reproducere fidelă după poarta catedralei care datează din secolul al VI-lea.

In această sală sunt grupate operile artiștilor germani, elvețieni, austriaci, unguri, precum și bronzuri, mozaicuri, pictură religioasă bizantină, românească, rusească, greacă și italienească.

C. **Arta Germană.** *Fritz von Uhde*, Copil citind (352); *Frantz Lenbach*, Portret; *William Trubner*. Polițistul (351); *Max Liebermann*, un desen (337); *Adolphe Menzel*, Bătrânul Fritz (338); *Leo Putz*, Cap de fetiță (344); *Hans Thoma*. Gravură; *Albert Dürer*, Gravură; *Max Klinger*, Gravură: *Frantz Defregger*, Cap de copil (316); *Georg Dehn*, o stradă (317) *Richard Vinternizt*, Călcătoreasa (357); *Victor Wetshaupt*, Un taur (356); *Julius Exter*, fetița culcată (318); *Voltz*, trei vaci (355); *Emile Volkens*, Curierul satului (354; *Amandus Faure*, Circul (319); *Albert Franke*, Albanez într'o cafenea (320); *Hanz Unger*, Marea (353); *Walter Thor*. Bucătărie țărănească (350): *Carl Stuhlmuller*, târg de vite (349; *Max Geisser*, Cuvinte dulci (321); *Eduard von Ghebhardt* Cap de țăran (322); *Hugo von Habermann*, Studiu de cap (325); *Teodor Hagen*, Grădina artistului (326); *Leopold Schmutzler*, Salomeea (347); *Iuliu Scheurer*, Curte

cu păsări (346); *Ioseph Hahn*, peisaj (327); *Carl Herman* Natură moartă (328): *Josef Rolltschek*, Peisaj (345); *Herman Pleuer*, Drumul de fier (342) şi un Tren în noapte (343); *Johan Holz*, Intoarcerea boilor (329); *Frederich Keller*, fierărie (330; *Papperitz*, portret de femee 341): *Bernard Ponkok*, Studiu de nud (340); *Ferdinand Kobell*, Boi (331); *Koch*, Ţărancă lucrând (332): *Koesteer*, Sbor de raţe (333; *Kuehl*, Vedere din Drezda (334); *Interior de biserică* (335); *Nyl*, Trandafiri (339); *Kuntz*, Simfonie (336) şi alte picturi de *E. Adam*, *Blankenburg*, *Zugel*, *Winternitz*, *Weishaupt*, *Ievers*, *Schobel*, *Volz*, *Strack*, *Pielgelhein*, *Proch*, *Jungnikel*, Printre achiziţiile noui e o vacă de *Wilhelm von Zughel*, Lacul dela Nemi de *Hermann Urban*, Natură moartă de *Henseler* şi o aridă şi sălbatecă privelişte din Scoţia de *Brown*. Scluptura: Un bronz de *Max Klinger* şi altele de *Hirt*, *Busch*, *Resner*, *Zommer* şi *Zadov*.

Pictura elveţiană: *Jaques Agasse*, Cap de cal (438, Cal în libertate (440) Cap de berbec (439); *Ernest Bieler*, Portret de ţăran (441); *Iulia Bonnard*, Muntele Roza (442); *Alexandre Calame*, Peisaj (443), Pomi (444), Casă ţărănescă (445), etc.

Pictura din Austria şi Ungaria; *Tadeusz Ajdukiewicz*, Cavaleri arabi (457); *Ritter von Amerling*, Cap de călugăr, (458); *Angeli*, Portret de femee (459); *Franz Eisenhut*, Imblânzitori de şerpi (460); *Ludvig Kuba*, Cap de copil (461); *Hans Makart*, Artist din Walkyria (462); *Ianoş Penleli*, Sat la marginea Dunării (464); *Szenes*, Judecătorul (465); sunt încă fără număr operile artiştilor: *Frankenberger*, *Gauerman*, *Kerpel*, *Mehle*, *Hedwig*, *Seibold*, *Szuhanek*, un desen de *Klimt*, o gravură de *Schmutzer*, o litografie de *Krienhuber* şi o pictură de *Mella Mutter*.

Pictura religioasă formează secţiunea cea mai interesantă din Muzeu. La No. 482 o icoană din secolul al XIV-lea în stil bizantin-arhaic la No. 483 o icoană din secolul al XVI-lea, triptic mobil; în jurul acestor 2 icoane sunt grupate 12 icoane ruseşti şi româneşti. Tot în această sală: Carlo Maratta, Moartea Sf. Iosef (494), Inchinaciunea Magilor 495); Francesco Parimigianino, S-ta Caterina 496; Giovani Battista Piazzetta, Cap de călugăr (497. reproducere după faimosul mozaic din secolul al VI-lea: Justinian, executat în atelierele Murano-Veneţia (500), Madona (501,

Un sfânt (502); dela 503—505, sunt 3 baso-reliefuri; *Marcus Antokolski*, Cronicarul Nestor (506): *Josef Bernard*, Bust de fetiță (507); *David Calandra*, Călugăriță (508. In mijlocul sălii compoziția reprezentând Pământul de sculptorul *Bourdelle*; *Canova*. Bust de femee (509); *Carpeaux* Napoleon al III-lea mort (519; *Dalpayrat*, bust de lucrător (511); *Paul Dubois*, Caritatea (512; *Frémiet*, Sf. Mihail, bronz (513); *Emile Gespers*, bust de lucrător (514); *Hugo Lederer*, Bunul Samaritean (515; *Michel Angelo*, Moise în porțelan nesmălțuit (516); *Andrea del Verocchio*, copilul cu delfini (518); și alte opere de maeștrii necunoscuți: Madona, Templul lui Neptun. Un tron bizantin, Un birou din sec. al XVI-lea, Sarcofag bizantin, etc.

Sala greacă, numită astfel din cauza decorației interioare în stil grec, are ca motiv principal acanta stilizată. Mozaicul pavajului este copia unui mozaic grecesc descoperit la Pompei. In această sală se găsesc opere din diferite țări: Cel mai celebru dintre toți artiștii grupați aci e *Laermans* pictor de mici tragedii, care evoacă întotdeauna scenele aspre din clasa oamenilor uitați. In această sală el are pictura intitulată „Intoarcerea acasă" (415) tot atât de superioară ca cele 2 cunoscute compoziții ale sale „Mortul" și „Plimbarea pe înserat".

Victor Gilsoul, Canalul din Dortrecht (410), Vedere din Westende (411); *Jean de Hass*, Taur (412); *Charles Boom*, Cronicarul 407); Louis Artan, Marină (408); *Van Sever*, *donck*, Peisaj (420); *Maekelbach*, Anticarul (421); **Arta Olandeză** este mai ales reprezentată prin naturi moarte și peisage semnate de artiștii: *Apol* (425); *Bakruysen*, (426; *Bastert*, 427); *Peter Claesz*, (429); *Lokhorst*, (432); *Mesdag*, (433); *Stutterheim*, (434); *Weissenbruch*, (437); *Koppenol*, Fetiță cu gâștele (431); *Veschuur*, Un cal alezan (435); Un excelent desen de *Israel* și o gravură de *Rembrandt*.

Din alte țări: *Joseph Brandt* (polonez), Tătari puși pe fugă de polonezi (468); *Wilhelm Behm*, (suedez). Ultimele raze de soare, (466); *Zorn*, gravură; *George Claussen* (englez), Tânărul plugar (469) și câteva picturi de artiștii: *Brown*, *Herdmann*, *Lloid*, *Louise*, *Perman*; o gravură de *Afflek*, *Bernardo Fortuny* (spaniol) Isvor din Darro (470); Menționam încă lucrările artiștilor: *A. Cortez*, *Henri Zo*; *Ig. Zuloaga*, *Heinrich Jerpersen* (danez), *Gerhardt Munthe* (norvegian) și o pictură atribuită lui *Zurbaran*; *Ed. Di-*

riks. F. Thaulov, Ananief Stolitza (rus), Dimineaţă de iarnă (474) ; *Vereschagin*, Cazac ţinând frâul un cal (475); *Hansen*, desen ; *Writsch* (elveţian), Peysage (476 ; *Chachin* şi *Osgan* (armeni), şease aquarele persane, Icoane de provenienţă rusă. Bronz de un sculptor japonez, gravuri de japonezii *Kikugava*, *Yeizan*, bronz de *O'Connor* şi *Putmnn* (americani). *Caro Delvaille* (528); *Laroche*, (529 ; *Marin Stăncescu* (530); *Eustache Stoinescu* (521); *Oeser* (537) ; *Elvezia Paini* (538); *Emile Proch* (540); *Giovanni Zampiga* (543—546). Mai multe desene şi gravuri, precum şi porţelanuri şi faianţe, bronzuri, etc. Se mai remarcă încă în Muzeu o frumoasă mobilă având 13 sertare, unde se găsesc 189 de piese artistice : medalii, plachete, bronzuri, sidefuri, lemn, email şi miniaturi; o mobilă mai mică oferită d-lui Simu de Regele Carol, cu 14 medalioane plachete. Cităm încă 120 de coloane în marmoră, piatră, onix, porfir, ghips şi piedestale în şetjar precum şi 4 biblioteci având 560 cărţi de artă.

Pe peristilul dela Sud, începând cu dreapta avem: *Vay*, O familie de vulpi (bronz ; *Ungerer Jacob*, Copil cu lebădă; *Splmach*, Tânărul vâslaş; *Forting*, Bust de femee. (marmoră). In stânga, *Labenwolf*, Omul cu gâsca; *Pöcsner*, Copii, şi de autor necunoscut, Mama şi copilul.

Frumoasa casă care se găseşte pe bulevard, vis-a-vis de partea vestică a Muzeului Simu şi făcând colţul cu strada Dimitrie Sturdza a fost locuinţa şi proprietatea lui *Alexandru Marghiloman*, fost minisru conservator, mare amator de cai, posedând cel mai mare grajd din Bucureşti, azi dispărut. Casa a fost ridicată după planurile arhitectului Gottereau ; după moartea lui Marghiloman, în 1925, casa a fost vandută de moştenitori, Societăţii române de asigurare care a închiriat-o reprezentanţilor automobilelor Renault şi Doddge. La No. 42 Garajul Ciclop ; Vis-a-vis, strada Franclin care duce la Ateneul Român; puţin mai departe str. C. A. Rosetti care răspunde în Piaţa regală. La No. 30 în stânga, biserica Italiană. ale căror noui motive decorative depe faţadă, alb şi negru, reprezintă decoraţia adoptată de partizanii lui Mussolini. La câţiva paşi str. Wilson, care merge până la partea de Sud a Fundaţiei Universitare Carol I (pag. 78), la No. 19 tot pe Bulevard) **Şcoala de Răsboi**. Foarte aproape şi văzută din spate e **Biserica Enei**, a cărei intrare e în str. Enei No. 6. Această biserică a fost construită în 1724 de Panu Negoescu, fratele soţiei lui Constantin Brâncoveanu; mai târziu o femee bogată şi nobilă Enea Bărcăneasca, repară biserica care s'a numit de atunci biserica Enea. Rozacea foarte vizibilă chiar din stradă şi prin care se luminează interiorul bisericii, este un ornament foarte caracteristic al arhitecturii munteneşti.

La extremitatea bulev. Lascăr Catargiu se zăreşte statuia **I. C. Brătianu** (H. 7), în mijlocul pieţei cu acelaşi nume (pag. 128). Cu începere de aci, Bulevardul ia nu-

mele în continuare, de Bulev. Colţei. Avem în dreapta **Municipalitatea**, instalată în casa care aparţinuse familiei Suţu, moştenitorii Voevodului Mihail Suţu (1730—1803); în faţă, spitalul şi **Biserica Colţei**, una din cele mai frumoase biserici din Bucureşti şi din cele mai interesante atât din punct de vedere artistic cât şi istoric (H. I. 7).

Din vechea construcţie din 1706 numai rămâne decât biserica: spitalul construit tot în 1706 a fost în întregime transformat şi prezintă azi în afară de saloanele bolnavilor, 3 amfiteatre, muzee, biblioteci şi laboratoare.

Biserica Colţea se găseşte în curte, la stânga spitalului şi poate fi vizitată Duminicile, sărbătorile sau chiar şi în alte zile adresându-ne administraţiei, în fundul curţei. Această biserică a fost întâiu construită în lemn în secolul al XVII-lea de *boerii Colţescu*, de unde şi numele. Puţin înainte de 1715, un descedent al familiei, anume *Radu Colţea*, împreună cu spătatul Munteniei, *Mihail Cantacuzino* a construit-o în piatră. Din punct de vedere arhitectural, e tipul comun bisericilor ortodoxe, având o singură cupolă, iar nartexul e separat de cele 3 abside de la răsărit prin coloane. Intrăm în biserică printr'un pridvor susţinut de 10 coloane de caracter medieval, fiecare capitol având o sculptură diferită. Figurile simbolice omeneşti sau animaliere, riguros interzise de dogmele bisericii ortodoxe, au fost introduse aci de Mihail Cantacuzino, care le-a împrumutat dela renaşterea italiană.

Coloanele se reazămă pe o balustradă ornată în fleroane care n'au fost astfel puse decât la ultima restaurare a bisericii, totuşi provin din ornamente care formau altă dată zidul înconjurător al bisericii: aceste pietre decorative au fost găsite în pământ, aproape de soclul bisericii; parte din ele au fost întrebuinţate pentru balustradă, iar celelalte expuse la Muzeul de antichităţi (pag. 113).

Incadrarea uşii care separă pridvorul de biserica propriu zisă, diferă de încadrarea celorlalte biserici; aci ne găsim în faţa unui portaliu baroc în genul celora care se clădeau în Europa în timpul evului mediu; sculptura foarte în relief prezintă şi „cartuşe" ornate de grifoni şi mici statuete; nici o inscripţie. Sculptura uşii de lemn, foarte asemănătoare cu motivul creat de Antim Ivireanu, este fără îndoială executat după desenele asestui mare artist şi călugăr, inspirate din vechea artă giorgiană şi armeană. Stilul

arab-persan se potriveşte foarte armonios cu tema bizantină. Sub tencuiala pereţilor sunt fresce ca în toate bisericile ridicate de Mihail Cantacuzino, dar din nenorocire stricate. In locurile unde au fost restaurate à tempera, ele păstrează încă privilegiu. unei picturi al fresco. In interior coloanele corinthiene, având capiteluri bogat sculptate, se reazemă pe socluri masive. Adânciturile coloanelor merg în spirală. Pictura pe ziduri aci. este încă mai stricată decât aceea din pridvor din cauza fumului şi a lumânărilor ; dar ceeace e mai ales demn de admirat, sunt sculpturile de pe tribuna sfântă. tetrapoade şi strane. Candelele de argint sunt foarte simple şi poartă emblema familiei Cantacuzino Icoanele îmbrăcate în argint nu sunt din aceiaşi vreme cu construcţia: una este din 1776 şi reprezintă pe cei trei erarhi alta din 1788 şi reprezintă Fecioara.

Zidul înconjurător al *Bisericii Colţea* a fost terminat în 1715 în acelaş an când a fost terminat turnul Colţei, azi dăramat, Dacă *Turnul Colţei* ar exista încă, s'ar prezenta ca un monument interesant, construit de Mihail Cantacuzino cu soldaţii suedezi care rătăceau la Bucureşti după bătălia dela Putlava, în timp ce regele lor Carol al XII-lea, era la Bender. Turnul a fost dăramat in 1802 in urma unui cutremur de pământ şi a rămas astfel până în 1888 când academicianul Gheorghe Sion şi primarul Pake Protopopescu au hotărât dăramarea definitivă pe motiv că era urât, absurd, fără amintire naţională şi fără valoare arhitectonică. Pe inscripţia care se găsea pe poarta de la intrare, sub turn, se puteau citi următoarele: „Acest zid, care înconjoară construcţia şi toate celelalte care se găsesc în interior au fost ridicate din temelie de principele Mihail Cantacuzino, spătarul ţării romaneşti cu ajutorul Celui a Tot Puternic, plin de râvnă pentru toate cele sfinte. Toate aceste zidiri ornate aşa cum se văd sunt pentru gloria şi lauda Domnului şi pentru pomenirea întemeetorului şi a lor săi, şi au fost isprăvite în zilele de domnie ale înălţatului Voevod al ţărilor romaneşti Ştefan Cantacuzino, Mitropolit fiind sfantul părinte Antim, anul şapte mii două sute douăzeci şi trei de la zidirea lumii (1715)".

Turnul Colţei era ornat cu lei stilizaţi cu figuri de îngeri duşi de păsări şi încă alte decoraţii, azi la muzeul de antichităţi. Intr'una din cronicele sale, Sulzer spune că pe faţa principală erau pictaţi doui soldaţi în mărimă naturală: Pe sala muzeului universităţii se văd încă cele două lespezi de piatră, care se găseau altă dată deasupra bolţii turnului: cea din dreapta cuprinde, într'un cadru foarte frumos scluptat un rotogol cu vulturul imperial al Cantacuzinilor.

Pentru a ne da seama de ceeace era Turnul Colţei e deajuns să menţionăm ceeace scriau grecii în aceea epocă; „Sunt demne de văzut în această lume, Turnul Colţei din Bucureşti, Sfântul Marco din Veneţia, Pecerska din Kiev şi clopotniţa din Petersburg".

In mijlocul curţii spitalului, cu faţa spre stradă, statuia fondatorului *Mihail Cantacuzino,* executat în marmoră albă. de *Carol Stork.*

In dreapta, pe strada Doamnei, *biserica Kalinderu.* De aci şi până la piaţa Romei, Bulevardul Colţea a rămas partea

cea mai urâtă şi mai veche, având imobile dărăpănate în care se adăpostesc mici magazine. In mijlocul pieţei Romei se ridică **Monumentul în bronz al Lupoaicei**, reproducere în mic a monumentului plasat în anul 296 pe *Capitoliul la Roma.*

Dala *Piaţa Romei* pleacă 4 artere: *Bulevardul Colţea, str. Lipscani, str. Bărăţiei* şi *str. Decebal.*

V. Strada Lipscani

Str. Lipscani, (G. 8), începe din Piaţa Mihai-Vodă şi se termină în Calea Moşilor. E una din cele mai vechi şi importante artere ale Bucureştiului. Aci e centrul vieţei comerciale. O plimbare pe această stradă începând din Calea Victoriei şi până în Piaţa Roma, între orele 11 dimineaţa şi 4 după masă, va da o idee exactă asupra acestei străzi, încadrată de magazine şi Bănci. Afluenţa în aceste ore e extraordinară; multiplele automobile, taxiuri şi trăsuri, abia pot înainta; aci se găsesc toate lucrurile necesare casei şi omului: magazine de noutăţi, de îmbrăcăminte, de mode, încălţăminte, confecţiuni, dantele, broderii, mănuşi, cravate, umbrele, jucării, trusouri, porcelanuri, cristale, librării, tutungerii, băcănii, bănci, etc.

La sfârşitul secolului al XVII-lea, târgul care se ţinea la Lipsca, începu să fie vizitat de negustorii români, cari aduceau acolo o animaţie extraordinară,

Românii plecau cu două luni înainte de deschidere, trebuind să facă cate şase săptămâni cu trăsura. Romanii şi grecii cumpărau în cantitate atat de mare, încat erau numiţi „Orientul consumator". Ne-având nimic in ţara lor, achiziţionau de toate, plătind sume colosale: animaţia adusă de ei la Lipsca era atât de mare, încat în anii in cari la Bucureşti era ciumă, organizatorii faimosului târg se 'ntrebau dacă să-l mai deschidă, sau nu.

Când căruţele încărcate de marfă soseau din *Lipsca*, angrosiştii se intruneau în Sf. Gheorghe, (cam pe locul unde actualmente se află Piaţa Romei luau marfa, o transportau în apropiere, in barăci şi magazii intunecoase şi strâmte şi aci o desfăceau in detaliu. Negustori, se grupau, după felul mărfei, în aceleaş loc; astfel s'au format străzile *Margelari, Abagiilor* (dimie). *Lăcătuşi, Zarafi* (schimb), *Şelari, Blănari Gabroveni,* (cu obiecte din Gabrovo), etc.

Toate aceste stradele improvizate erau în imediată apropiere a principalei artere, pe unde soseau carele încărcate din *Lipsca*, de unde şi numele de Strada *Lipsani* care de 250 ani a rămas aceeaşi şi ca botez şi ca gen comercial.

Inceputul străzei Lipscani, adică dela Podul Mihai până în Calea Victoriej, nu prezintă nimic interesant; e ocupat aproape în întregime de ceaprăzari. După Calea Victoriei,

în fața stradei Eugen Carada, se ridică recenta construcție a **Băncei Chrissoveloni** (H. 8), după planurile arhitecților *G. M. Cantacuzino* și *August Schmidigen*, cari au realizat acest edificiu cu elemente culese din architectura tuturor timpurilor.

Nu este o copie archeologică. Constructia se compune din mai multe reminiscențe liber interpretate. Rotonda dela intrare reamintește severa arhitectură a erei bizantine din Italia; hall-ul cu ghișee e compus în ritmul unei Loggia din Verona, din prima epocă a Renașterei, p e când fațadele sunt desenate după unele principii ale lui Palladio, dela sfârșitul Renașterei ; scările sunt romane; etajul amenajat pentru Direcție, aproade modern: bolțile în stilul românesc din timpul lui Brâncoveanu alternează cu plafoanele florentine, iar etajele superioare prezintă o sobrietate și un modernism aproape american. Toate aceste elemente, liber interpretate, au fost în așa fel împărțite. încât, în loc să formeze o justăpunere eteroclită, ele constituesc un întreg armonios și unit.

In stânga, la No. 7, **Banca Natională**, (H. 8) ocupă tot locul între străzile Lipsani. Eugen Carada, Banca Națională și Smârdan. Construcția severă în linii simple, e opera sculptorilor francezi *Bernard Cassien* și *Galleron*. Fațada este ornată de câte-va statui cari reprezintă comerțul, industria, agricultura, justiția, economia, etc.

Primul proect de Lege pentru crearea unei Bănci de scont și de circulație, datează din 1859 și a fost propus de Ministerul de Finanțe de-atunci, Constantin Steriade. In 1860 I. C. Brătianu, in aceiași calitate, face din nou aceiași propunere, cerând ca administrația centrală a viitoarei Bănci, să aibe sediul în București și o sucursală la Iași Acest proiect nu s'a realizat. In luna Octombrie 1868, Guvernul acordă unui consorțiu străin, reprezentat prin Adolf de Herz, care locuește la Viena. si Jackes Loebel. bancher în București, concesia unei Banci de scont, numită Banca României. Această concesie a fost realizată prin Legea din 14 Iunie 1869, pentru suma de 750.000 lei. In 1874, Petre Mavrogheni, Ministru de Finanțe pe-atunci, revine la planul predecesorilor săi, și depune un proiect de Lege pentru acea Bancă de Scont; în 1580 in fine, sub Ministerul I. C. Brătianu, Ministrul Campineanu reușește să obțină sancționarea Legei constitutive a actualei Bănci Naționale din România. Legea și Statutele au fost elaborate după modelul Băncei Naționale din Belgia; Statul e cel mai mare acționar; moneda națională a fost creată după Legea din 22 Aprilie 1867.

Interiorul e foarte luxos; hall mare și scări de marmoră. Banca posedă și o colecție artistică românească: *Verona*, Pădurea. *Strâmbulescu*, La lampă. *Mirea*, Com-

poziție. *Nicolae Vermont*, Țărancă. *Nina Arbore*, Flori. *Olga Greceanu*, Casă de țară. *Fr. Storck*, Cap de expresie (sculptură). *Eduard Săulescu*, Iarnă. *Kimon Loghi*, Legende. *Stoinescu*, Portret. *Cecilia Storck*, Compoziție. *Teodorescu Sion*, Natură moartă. *J. Steriade*. Peisaj. *Ioanid*, Dans național. *Ștefan Popescu*, Flori. *Nicolae Grant*, Interior. Și sculpturi de: *Medrea*, *Jalea*, *Spaethe*, *Severin*, etc. In grădinița Băncei Naționale, în colțul O-S, **statuia lui Eugen Carada**, (1836-1910), financiar și unul din foștii Directori ai Băncei.

In 1880, *Carada* a fost numit comisar princiar, însărcinat cu supravegherea administrației care trata răscumpărarea drumurilor de fier, cedate străinilor. Din comisie făceau parte Sturdza, E. Stătescu, I. Kalinderu. In 1883 a fost numit membru în consiliul de administrație a Căilor Ferate Române, păstrând acest post până'n 1886, când își prezentă dimisia. In 1881 Carada e Directorul și Vice-Guvernatorul Băncei Naționale; pleacă din această slujbă, după trei luni, dar revine în aceiași calitate în 1883. Moare in 1910.

In fața Băncei Naționale, la No. 20, e **Banca Generală a Țărei Româneşti**, fondată în 1897 de *Emil Costinescu*, fost Ministru de Finanțe, cu un capital de 10.000.000 lei.

După str. Smârdan, la stânga. str. Nicolae Șelari, care duce la **Biserica Sf. Nicolae**, (H. 8), construită de *Prințul Cantacuzino*, marele logofăt pe timpul lui Brâncoveanu, cu banii negustorilor Iorgu Staroștele și Apostol Lazăr.

E probabil că aceste persoane n'au fost decât restauratorii acestei biserici, care trebue să fie mult mai veche, deoarece un document, înainte de 1677, amintește deja de cartierul Biserica Sf. Nicolae Șelari. Alt document din 1750 spune că biserica a fost clădită de Pană Apostol tatăl boerului Radu Golescu, Spătarul Munteniei.

Paralel cu str. N. Șelari, avem pasagiul denumit *Hanul cu Tei*, fiindcă înainte de construcții au existat acolo tei.

E o rămășiță a faimosului *Han* construit de *Brâncoveanu* la începutul secolului XVIII-lea. Sub bolțile reconstruite și transformate în prăvălioare, evreii își vând marfa mai eftin decât în alte părți (mătase, dantele, stofe, pânză, etc.)

Traversând *Piața Roma* și urmând tot prin *str. Lipscani* ajungem la grădina ce se zărește la răsăritul Pieței. In mijlocul grădinei, **Biserica Sf. Gheorghe** (K. 8), care merită o atenție specială atât din punct de vedere artistic, cât și istoric, A fost clădită în 1670 de *Voevodul Antonie de Popești*, cu banii lui Panait Nicusios. mare Dra-

goman. *Prinţul Brâncoveanu* dărâmă vechea biserică rămasă neisprăvită, construind cea de azi după îndemnul Patriarhului de Ierusalim, *Dosoftei*.

Incepută la 1695, a fost terminată la 1704 şi sfinţită la 1707.

La banchetul care a urmat după slujbă, fiecar ePatriarh a primit pe lângă tacâm, câte un şal de mătase conţinând un mare număr de galbeni cu efigia Domnului. Cu toate că biserica în ansamblul ei e legată de tradiţiile bizantine, caracterul e în întregime al Renaşterei. Ca arhitectură şi bogăţie de ornamente, biserica Sf. Gheorghe, se deosebeşte într'atât de tot ce se făcuse până atunci, încât italianul Del Chiaro, secretarul lui Brâncoveanu, o numi : Una bellissima chiesa in onor di quel Santo Martire". Incendiată în 1847, a fost reconstruită pe aceleaşi fundaţii; din ornamentaţia brancoveniană n'a rămas decât o bandă decorativă, de profil măreţ, ornată de foi de pălămidă. Vechea piaţă înconjurată de o balustradă în piatră cu coloane sculptate, nu a fost refăcută. Cupolele vechi, au fost înlocuite de altele în stil rusesc. Cu toate că a fost desfigurată prin restaurarea din secolul al XIX-lea, rămâne de admirat: frontonul grandios, de-o fineţe de sculptură cum nu găseşti în altă parte, pavajul de marmoră. icoanele şi argintăria, cât şi tronul episcopului. Motivul decorativ al frontonului a servit mai târziu ca model paraclisului dela Mitropolie şi Mănăstirei Mihai Bravu. E compus din două tulpine de porumb, cu fructul lor, înşirate ca o ghirlandă şi împletite între ele. In ţara românească, unde porumbul este alimentul principal al ţăranului. nu e de mirare ca fructul lui să fi inspirat o stilizare, care poate fi întrebuinţată în sculptura religioasă. Frumoasele icoane cu fondul de aur, reamintesc prima epoca a Renaşterei italiene şi sunt foarte bine conservate.

In pronaos, la dreapta, mormintele *Voevodului Ion Mavrocordat* şi *Prinţului Constantin Brâncoveanu*, victimă a Turcilor, executat la Constantinopol, în 1714.

Constantin Brâncoveanu, descendentul unei vechi familii din Oltenia, având ca prim titlu de nobleţe, domnitatea de Ban, Guvernatorul acestei părţi a ţărei româneşti, este legat de-aproape de familia lui Basarab p. 41) Tatăl, şi bunicul său, au fost asasinaţi. Aceiaşi soartă îl pândea şi pe el. La 34 de ani, la moartea lui Şerban Cantacuzino, a fost ales domn al Munteniei. Stăpânul unei imense averi, având palate şi o suită bogată, unul din cei mai mari boeri ai ţărei româneşti, tânărul Principe, primi fără entuziasm demnitatea de Voe-

vod. Cu lacrimi în ochi, luă coroana, şi adresându-se boerilor adunaţi în jurul lui, la Biserica Curtea Veche le zise: „Jugul domniei... nu mi l'am dorit... căci ca un domn am trăit în casa mea“. Era tânăr, înfăţişarea falnică, afabil, bun şi simplu. Foarte instruit, iubind arta cu pasiune, el transmise epocei lui de domnie, o mare strălucire artistică.

Arhitectura, sculptura, pictura, artele decorative, totul se redeşteaptă. Fără a fi complect eliberată de piedicile imitaţiei şi a regulelor, arta prezintă în caracterul său exterior, scopul către care tindea; în edificiile acestui timp se oglindeşte expresia societăţei, o tendinţă către viaţa modernă, mai largă şi mai liberă.

Pe de o parte, palate cu saloane imense, bogat decorate, pentru primirea celor mai strălucite cortegii, iar pe de altă parte, biserici, azile, mânăstiri cu ajutoare pentru pelerini, pentru cei suferinzi, pentru sufletele cari aveau nevoe de rugăciuni şi cari puteau să fie folositori.

Alăturî de spiritul pietăţei şi a bunăvoinţei, se dezvolta în mânăstiri şi simţul frumosului, atât de bine se pricepea Voevodul în alegerea poziţiilor, şi înfrumuseţarea edificiilor religioase. Prinţul Brâncoveanu a fost Mecena civilizaţiei timpului său, ajutat însă şi de Cantaçuzineşti, cari şi-au urmat studiile în Occident. In timpul acela, studenţii români, cum, de exemplu, fiul marelui logofăt Pascal, studia la Veneţia; un altul, fiu de negustor, învăţa pictura; Gheorghe Trapezuntul, trimis pe cheltuiala domnului, studia medicina în Padua, sub direcţia lui Antonin Vallisnieri; sute de cărţi literare şi religioase, au fost imprimate de el precum şi un renumit dicţionar greco-latin de Varinus, maxime orientale, o bibliotecă latină, greacă, slavonă, română, imprimate la Mănăstirea Horez şi foarte admirate de Ion Comnen.

Alte donaţii făcute de Brâncoveanu şi Cantacuzino Mănăstirilor, cărţi cumpărate direct în Veneţia, se găsesc astăzi la Muzeul Comisiunei Monumentelor Istorice. In timp ce ţara se desvolta mulţumită lui, trei calamităţi se abătură asupra ei: ciuma, foametea şi războiul. Pe de altă parte, Musulmanii cari încep să decadă, nu vedeau cu ochi buni prietenia arătată de Brâncoveanu Ruşilor.

De fapt, Creştinii ar fi vrut să profite de împrejurări şi să scape de jugul Turcilor; cu toată fineţea diplomatică a Domnului Muntean însă, jocul nu reuşi. Ameninţaţi şi neliniştiţi, Turcii se hotărâră să scape de un Voevod pe care ei nu se puteau bizui, şi folosindu-se de intrigile lui Toma Cantacuzino, care dorea coroana, se arestează pe principe şi familia sa, trimiţându-i sub escortă puternică la Constantinopol. In timp ce prinţul şi Princesa cu cei şapte copii ai lor erau astfel duşi, Turcii pătrund în Muntenia şi pun stăpânire pe imensele bogăţii ale lui Brâncoveanu, transportându-le la palatul Sultanului. Averea Domnului era fantastică; se urca la mai multe zeci de milioane în ducaţi de aur, depuşi în diferite ţări; scopul Sultanului, nu era atât pedepsirea Prinţului pentru necredinţa sa, cât pofta de-a deveni posesorul comorilor proverbiale. La 15 August 1714, în ziua de Sf. Maria, aniversarea soţiei sale, Brâncoveanu a fost asasinat după ce Turcii 'l siliră să asiste la schingiuirea propriilor lui copii; corpul său, aruncat în mare, a fost scos în mare de taină câţi-va credincioşi,

şi transportat în timpul nopţei la Mănăstirea Halki, aproape de Constantinopol, unde a fost şi îngropat. Soţia lui Brâncoveanu, aruncată în închisoare şi eliberată la 27 Martie 1915, graţie insistenţe Voevodului Ion Mavrocordat, se reîntoarce în ţară; după pacea încheiată între Turci şi Ruşi la Passarovitz, graniţele devenind libere, Doamna se gândi la rămăşiţele iubitului ei soţ, care se odihnea în ţară străină. Din nefericire însă, protectorul ei, Voevodul Ion Mavrocordat, moare în 1718, şi e îngropat la Biserica Sf. Gheorghe; piatra de pe mormânt e sculptată în relief, cu pecetia ţărei şi la picioare simbolul morţei. Fratele lui, Nicolae Mavrocordat, urmează la tron, şi cu voia acestui bun Voevod, care îngrijea de Mănăstirea Halki, Principesa Maria reuşeşte să transporte rămăşiţele soţului său în Muntenia, înpropându-l în cea mai desăvârşită taină, în această biserică, chiar lângă mormântul lui Mavrocordat. De-asupra a fost aşezată o piatră întocmai ca a Voevodului, fără nici o inscripţie însă, pentru a înşela pe Turci, cari nu ar fi îngăduit ca victimile crezute de ei în fundul mărci, sa aibe vre-un mormânt. Taina a fost atât de bine păstrată, încât timp de 200 de ani, nici un Român n'a ştiut că sub această piatră fără inscripţie, călcată în picioare, zace corpul marelui lor Principe, decapitat în 1714. Domnul Virgil Drăghiceanu, membru în Comisiunea monumentelor istorice, deslegând o inscripţie gravată pe o candelă de argint găsită în această biserică, descoperi şi taina şi locul mormântului lui Brâncoveanu, Candela, păstrată astăzi în muzeul Toma Stelian, poartă aceste cuvinte: „Această candelă dăruită bisericei Sf. Gheorghe, luminează de-asupra locului unde odihnesc osemintele fericitului într'u Domnu, Vodă Coustantin Brâncoveanu Bassarab şi a fost făcută de Doamna sa Maria, care nădăjdueşte să odihnească aci la rândul ei; 12 Iulie: anul 7228 de la zidirea lumii (1720). Suportul de fier e încă la locul lui dar candela ridicată pentru muzeu de Comisia Monumentelor Istorice n'a fost însă înlocuită, (1914).

Tot în această biserică mai sunt îngropaţi, Manolache Lambrino, ginerele lui Brâncoveanu, şi probabil, soţia lui Maria şi fica sa Bălaşa. Cu gândul de a face din biserica Sf. Gheorghe Mitropolie, Brâncoveanu clădi chiar în grădină un mare han cu 200 camere, numit hanul Sf. Gheorghe, al cărui venit era destinat bisericei. Graţie hanului, acest loc deveni centrul vieţei comerciale. Angrosiştii aci îşi depozitau marfa, şi aci se opreau carele sosite din Lipsca, Galaţi şi Constantinopol. Incendiul din 1847, 23 Martie, l'a distrus însă complect; piaţa hanului ars e ocupată acum de grădină şi de străzile formate în 1859. Multiplele obiecte admirate altădată de străini, în biserică, sunt la Muzeul de Antichităţi.

Grădina Sf. Gheorghe e înconjurată de străzile: *Lipscani Sf. Gheorghe şi Cavafii*. Strada Lipscani se sfârşeşte aci, la răspântia dintre str. Cavafi şi Calea Moşilor.

VI. A. Cartierele de pe malul drept al Dâmboviţei la S-V. de oraş.

Coborînd pe Calea Victoriei, spre podul Senatului, se zăreşte în stânga, pe cel'alt mal al Dâmbovitei, construcţia masivă a **Palatului de Justiţie**, (H. 9); clădită în 1895, după planurile arhitectului *Bellu*, a costat 7.500.000 lei. Palatul ocupă pătratul dintre străzile Justiţiei, Danielopol, Palatul de Justiţie şi Rahovei. Construcţia simplă,

rece și aspră ca înfățișare, prezintă patru fațade. Fațada principală, spre cheiu, are un peron cu scări lungi de 50 metri. Sub bolți șase statui alegorice; două reprezintă *Puterea* și *Prudența*, de Carol Storck, iar celelalte simbolizează *Legea*, *Dreptul*, *Justiția* și *Adevărul*. Trei uși largi duc în interiorul Palatui.

Fațadele laterale răspund în ganguri late din cari treci în sala Pașilor-Pierduți și în birou; de aci pornesc alte numeroase scări, legând cele trei etaje cu sub-solul.

In interior, sala Orologiului sau a *Pașilor Pierduți* care servește de vestibul și recreație avocaților și clienților în intervalul audiențelor. In mijloc, bustul de marmoră al lui *Mihail Cornea*, pe un soclu de granit, decorat cu o coroană de lauri în bronz.

Mihail Cornea, celebrul avocat, care în 1871 a fondat Revista Practică a Dreptului Român. Puțin mai departe, bustul lui *Eugen Stătescu* (om politic, avocat, fost Ministru și fost Președinte al Senatului, în Guvernul lui Dimitrie Sturza).

Din sala Pașilor-Pierduți, două largi scări in marmoră duc la *Curtea de Apel* și *Curtea de Casație*. Decorațiunea interioară a sălilor de ședințe e luxoasă, distribuția luminei și aranjarea sălilor foarte reușite.

Fațada principală a Palatului de Justiție e'în fața splaiului Dâmboviței. Acest râu izvorăște la poalele Carpaților și se revarsă în Dunăre, traversând orașul în direcția V-S-E. Adeseori și-a schimbat albia, fiind complect canalizată abia în anul 1883, de inginerul francez Alexandre Boisguérin. In secolul al XVI-lea erau pe malul drept al Dâmboviței, numeroase lacuri și râulețe, cari au dispărut apoi. Pitorescul Dâmboviței îl formau mai de mult, morile de vânt de cari vorbesc cele mai vechi documente ale Voevozilor și cari produceau venituri importante, atât Casei Principilor Domnitori, cât și bisericilor și mănăstirilor. Către anul 1600, râul curgea sub zidurile de apărare ale Palatului Princiar (unde se află arhivele Statului). Pentru locuitorii Bucureștiului, această apă era un pericol continuu, căci în zilele de ploaie, ea se revărsa furioasă peste întreaga vale Cotroceni, traversând mahalaua Gorgani, Izvor, Mihai Vodă, Zlătari, umpland lacurile Dudescu și Antim și ajungând câte odată până la dealul mănăstirei Radu Vodă, inundând cartierele joase și târând mobilă, rufe și vite. In 1865, numai grație bărcilor și podurilor mobile au scăpat bieții bucureșteni. Cea mai groaznică inundație a fost la 1774. In alți ani, albia era seacă și se putea trece cu piciorul. Cum în secolul al XVIII-lea nu existau fântâni, singura apă potabilă era aceia a Dâmboviței limpezită cu alaun.

Palatul de Justiție e separat de Palatul Senatului (în construcție acum) prin str. Danielopol. Pe terenul rezervat parcului Senatului, se află încă o bisericuță, fără cupolă care va fi dărâmată în curând, (str. Apolodor No. 2). E Biserica Sfântului Spiridon (G. 9).

Pe jumătate aproape îngropată în pământ, biserica e ruinată. Construită întâi în lemn, ea a aparținut boerului Florescu, care își avea

casa la câţiva paşi. In 1732, Voevodul Constantin Mavrocordat, reconstrueşte biserica in cărămidă. Inscripţia de de-asupra uşei de intrare, prezintă un document istoric interesant, cu privire la linguşirea pretinsă de Inaltă Poarte. In adevăr ultimele două rânduri ale inscripţiei, sunt scrise în turceşte.

Strada Apolodor duce în Str. *Sf. Apostoli*; făcând câţi-va paşi la stânga ne găsim în Strada Antim, unde la No. 19, se ridică celebra **Biserică Antim** (G. 9), care, din punct de vedere artistic, a făcut epocă în secolul al XVIII-lea, atât în România, cât şi în străinătate. Mitropolitul Antim, ctitorul, e una din cele mai interesante figuri ale artei religioase românesti. Biserica, numită în vechime *Biserica Sfinţilor*, a fost construită în lemn, de Staicu Merişanul, mare Paharnic. Mitropolitul Antim a refăcut-o în piatră, la 1715, dându-i un caracter atât de original ca stil arhitectonic şi ca inovaţii mânăstireşti, încât în tot secolul al XVIII-lea, a servit ca îndrumător artistic edificiilor religioase. Mitropolitul care era muzicant. scriitor, orator, pictor, tipograf, sculptor, gravor şi pe lângă acestea inteligent şi instruit, se opreşte în Muntenia venind din Persia şi aduce de-acolo influenţa artistică arabă şi persană. Inspirându-se din vechea artă georgiană, şi studiind arta bizantină română, el ajunge să le contopească pe amândouă creând o notă carccteristică în ornamente, notă care urma să rămână ca tip. El a înlocuit florile de nufăr şi triumfătoarele zambile, cu decoraţiuni geometrice, şi câte-odată cu frunze de acantă. Indepărtând regularitatea liniilor continue, monotonia suprafeţelor plane, Antim introduce încrucişarea liniilor, combinaţiile nesfâşite de figuri geometrice, totul într'un perfect echilibru. Atât uşile bisericilor Antim şi Colţea, cât şi stranele, tronurile domneşti şi tetrapoadele sunt sculptate după modelele date de Antim, frumoase mărturii ale ştiinţei sale artistică. Mai mult încă, se spune că cele două aripi ale uşei bisericei Antim, ar fi sculptate în întregime chiar de mâna sa. Pe faţada şi pereţii laterali ai bisericei sunt de remarcat discurile decorative care nu se întrebuinţează nici-odată în bisericile ortodoxe, şi cari reamintesc faianţele. maure-spaniole. Biserica, largă şi majestuoasă. ca plan şi execuţie arhitectonică, e încă mai originală în interior. Tâmpla obişnuită, e înlocuită cu o adevărată construcţie în lemn, opera unei vii imaginaţii, unde se întâlneşte fastul şi graţia.

Tâmpla reprezintă în miniatură unele elemente din cari se compune biserica: strane, coloane, cupole, frontoane re-

petate, etc. Inaintea peronului din faţa altarului, Mitropolitul a imaginat un baldachin cu două galerii suprapuse, în întregime sculptate în lemn, şi care schimbă complect caracterul de biserică ortodoxă. Voevodul Ştefan Cantacuzino, al cărui portret se vede în dreapta, pe peretele de Est, dărui bisericei, câte-va imobile şi case de comerţ, ajutând astfel pe Mitropolitul Antim care-şi închinase şi el întreaga avere pentru biserică şi pentru întemeierea unei biblioteci şi a unui Azil de săraci, chiar în curtea bisericei. Toţi pelerinii, rătăciţii, cerşetorii, vagabonzii şi călugării, ştiau că pot găsi aci un adăpost şi o bucată de pâine.

In 1867, biserica se repară cu 800 ducaţi de aur, dăruiţi de Regele Carol. Poporul recunoscător, boteză biserica Tutulor Sfinţilor, *biserica Antim*. Palatul care se află în curte, e palatul *Sfântului Sinod*. (G. 9).

Revenind în strada Sf. Apostoli, găsim la No. 14, **Biserica Sfinţii Apostoli**, (G. 8), ridicată de Domnul Munteniei *Matei Bassarab*, în locul alteia de lemn, înălţată încă de la începutul secolului XVII-lea. După Matei Bassarab, Principii Grigorie Ghica, Brâncoveanu, Cantacuzino, se'ngrijiră de biserică, reparând-o ori de câte ori era nevoe. Dela Brâncoveanu ne-a rămas tâmpla sculptată în lemn şi aurită şi al cărui motiv decorativ e la fel cu al bisericei Sf. Gheorghe, asemănător unei dantele de aur aruncate peste altar. Din epoca Cantacuzeniştilor, avem rama şi inscripţia uşei de intrare, cât şi stranele şi tronul purtând vulturul, emblema casei Cantacuzino.

Pe peretele de apus sunt portretele ctitorilor: Ştefan Cantacuzino, soţia sa Păuna, Constantin Cantacuzino şi Safta. La stânga, Matei Bassarab, soţia sa Elena, Matei Iorga, Drăghici şi Mihail Cantacuzino.

In pronaos, la dreapta, piatra de mormânt cu inscripţie, a lui Grigorie Ghica, (1661) şi mormântul copilului său, mort în 1664 de o boală năpraznică. In curtea bisericei, mormântul lui Petru Mavromihale, din familia marilor eroi, cari au luptat pentru independenţa Grecilor, în 1821. Este marcat de o coloană de piatră. Argintăriile cari le stăpânea biserica în 1640 şi 1667, sunt azi la *Muzeul de Antichităţi*.

Aproape de capătul străzei Sf. Apostoli, în stânga, e *Strada Arhivelor* care duce la **Muzeul Arhivelor Statului** şi la **Biserica Mihai Vodă** din mijlocul curţei Arhivelor.

Aceste două monumente se ridică pe dealul istoric unde Mihai Viteazul a început înălţarea zidirilor sale.

Arhivele (F. G. 8) sunt construite pe locul ocupat în 1774 de Palatul Voevodului Alexandru Ypsillante.

Sosind la Bucureşti, fanariotul găsi vechiul palat în ruine şi se instală provizoriu într'una din casele particulare ale lui Brâncoveanu, până'n 1775, când se clădi pe colina lui Mihai Viteazul un palat. Această nouă Curte domnească, numită Curtea din Mihai Vodă, a costat trei sute pungi de aur, dar n'a ţinut decât zece ani, fiind mistuită de foc. Urmaşul la tron, Grecul Caragea, ne mai găsind palat ocupă mânăstirea Cotroceni, iar palatul ars nu mai serveşte decât cerşetorilor, haimanalelor şi vagabonzilor, ca loc de adăpost.

Prinţul Moruzi, care a domnit dela 1799 până la 1801, repară din nou palatul, dar abia terminat, arde pentru a doua oară, fără să mai fi fost cu putinţă vre-o restaurare.

Intinderea palatului cu construcţiile cale, pare să fi ocupat tot locul de azi dintre Arhivele Statului şi strada Cazărmei, unde se află actualmente Arsenalul Armatei, Cazarma Alexandria şi Biserica Spirea Veche, fost paraklis al palatului. Unul din zidurile vechei construcţii, singurul rămas, este zidul de miază-noapte al Arhivelor, spre chei şi care se geosebeşte vădit de celelalte.

Arhivele, (intrarea str. Arhivelor No. 4), pot fi vizitate Duminecile şi zilele de sărbătoare, dela 10—1 dimineaţa. Pentru cercetarea manuscriselor, toate zilele de lucru dela 2—6 după masă (Director: *Constantin Moisil*). Muzeul Arhivelor datează din 1831, şi cuprinde trei secţii: Prima, *Drepturile Statului*, *planuri şi contracte* a doua, *Secţia de registre*, *acte*, *peceţile autorităţilor*, *blazoane*, *documente*; a treia, *Secţia istorică*.

Arhivele au fost fondate prin regulamentul organic în anul 1831 în Muntenia, iar în 1832, în Moldova; au fost reorganizate în 1872 şi 1925. De această instituţiune ţine o Şcoală practică de Arhivari, Şcoală de paleografi, şi un Muzeu (manuscrise, cărţi, estampe, tablouri, icoane, gravuri, documente, pecetii).

In curtea Arhivelor, Biserica în piatră, zidită de **Mihai Viteazul**, (F. G. 8), în locul alteia de lemn, numită Sf. Nicolae şi înălţată de Vlad Dracul în secolul al XV-lea (documente din 1696); un document al bisericei spune că Mihai Viteazul, descendent direct al lui Vlad Dracul, a refăcut biserica din temelie în 1594, însuşinduş-o şi zicându-i **Biserica Mihai Viteazul**. Acest Domn o înzestră cu proprietăţi şi magazine iar în secolul al XVII-lea devine şi mai bogată prin darurile Voevozilor Alexandru Iliaşi, Alexandru II Bassarab şi Antonie. In 1654, Paul din Alepo o

numeşte „splendidă, măreaţă, cu cele trei cupole ale sale“, Biserica e concepută după tipul bizantin, în formă de cruce, construită în cărămidă goală, fără tencuială şi fără pietre cioplite. Ornamentele sculptate ale cadrelor de ferestre, cât şi tâmpla, au fost adăugate după epoca lui Matei Bassarab. La 'nceputul secolului al XVIII-lea, un egumen grec reparând-o, pune şi sculpturi la uşa de intrare, (1711); o ultimă restaurare s'a făcut în anul 1834 de către arhimandritul Teodosie Contopulo.. Pe pereţi, portretele ctitorilor: Mihai Viteazul, soţia sa Stanca, Boerul Stoica şi Voevodul Constantin cu soţia sa Ioana.

Această biserică astăzi ruinată, şi fără interes artistic, prezintă un mare interes istoric, reamintind românilor o epocă de glorie şi mărire, când Mihai Viteazul a pus pentru întâia dată, sub acelaşi sceptru, Muntenia, Moldova si Transilvania (p. 126).

In curtea acestei biserici a fost decapitat de Turci, sub un păr, micul Prinţ Vlăduţ, fiul lui Vlad Călugărul. Domnise numai doi ani, şi n'avea decàt 16 ani.

Eşind din Curtea Arhivelor, avem la dreapta *bulevardul Principele Mircea*, care se prelungeşte la sud cu strada *Funtăriei*. Clădirile cari se zăresc în dreapta sunt: *Arsenalul*, *Inchisoarea Militară*, *Cazarma Alexandria*, şi în stânga, pe locul unde altă dată se ridica Palatul Ypsilante, *Cazarma Cuza Vodă*.

Nu departe de strada Militarilor, dincolo de edificiile sus-numite, se afla *Biserica Spirea Veche*, fostul paraclis al palatului incendiat. In ultimul secol a servit de capelă cazărmilor din apropiere. In această biserică a fost descoperit steagul armatelor lui Constantin Ypsillante, precum şi piatra de mormânt a unui militar rus. Regele Carol, în cei 48 ani de Domnie, a sărbătorit aci cea mai mare parte din aniversările militare. Forma primitivă a fost complect modificată prin restaurările posterioare, dar şi-a păstrat planul dreptunghiular, cu exonarthex-ul deschis, pronaosul, naosul şi altarul. Este interesant de remarcat caracteristicile bolţilor pe pandentive e sprijinite de arcurile cilindrice laterale, cari acopăr narthex-ul, pronaosul şi naosul şi ale căror proporţiuni merg crescând dela Intrare spre altar. Bolţile sunt de tipul intrebuinţat către sfârşitul Imperiului Bizantin. Pe pereţi, portretele ctitorilor: Mircea Vodă şi soţia sa Smara. Inscripţia dela intrare, frumos pistată cu Icoana Inălţărei şi Christos.

In faţa cazărmei, la întretăerea străzilor Funtăriei şi Calea 13 Septembrie, se găseşte **Monumentul Izbândei**, ridicat în memoria pompierilor, cari în 1848, au câştigat, chiar pe acest loc o victorie, contra Turrcilor. Coborînd dealul lui Mihai Viteazul către malul drept al Dâmboviţei, avem

în stânga *Splaiul General Magheru* unde se găseşte **Laboratorul de Chimie al Doctorului Istrati,** iar alături, la No. 7, **Institutul Antirabic**, fondat în 1887 de **Doctorul Victor Babeş.**

Doctorul Victor Babeş şi-a făcut studiile de medicină, la Viena. Trimis de guvernul ungur ca reprezentant la diferite congrese şi comisii speciale, pentru a studia anatomia patologică şi organizarea in universităţi. el se 'mprieteni în cursul activităţei sale cu Pasteur, Koch şi Cornil. In 1887 e numit Profesor de patologie experimentală la Facultatea de Medicină din Bucureşti, şi Şef al Institutului de Bactereologie. In această ultimă calitate, a adus imense servicii sănătăţei publice, prin crearea serviciului de inoculare contra turburărei, boală care nu se vindeca pe atunci, decât la Paris, bolnavii fără mijloace băneşti, fiind astfel condamnaţi dinainte.

La câţi-va paşi de aci, la No. 3, al Splaiului Davila, **Institutul Bacteriologic**, cunoscut şi sub numele de Institutul Doctorului Babeş, şeful şi reorganizatorul său, institut unic în felul lui, în Europa.

Alături, **Şcoala Veterinară**, a cărei faţadă e la fel cu a Imprimeriei Statului. La extremitatea Splaiului Doctor Davila se află piaţa unde porneşte, în dreapta, podul *Sf. Elefterie* şi'n stânga, *Splaiul Davila, Str. Costache-Negrii. Str. Elefterie Vechi* (în faţa B-dului Independeţei), care duce la *Palatul Cotroceni* şi *Splaiul Domniţa*).

In strada *Sf. Elefterie*, la No. 42, Biserica cu acelaş nume, clădită în 1784 de Mitropolitul Neofit I-ul, cu banii lăsaţi în acest scop de Maxim Cupeţul. Era pe atunci în mijlocul unei păduri sălbatice, loc ideal de odihnă şi reculegere. Preotul care o administra, se hrănea din mierea albinelor îngrijite de el. Lângă biserică se afla un lac, tot atât de poetic ca şi pădurea, şi căsuţa popii. Caterina, nevasta Voevodului Alexandru Ypsillante, născută princesa Moruzi, venea adeseori aci, cu calcaşca, ziua, câteodată noaptea, pentru a da liber curs gândurilor ei romanţice. In 1769, marele vornic Filipescu, dădu în parcul acestei păduri un mare supeu, urmat de un strălucit bal şi focuri de artificii, lucru necunoscut încă la Bucureşti şi de care s'a vorbit încă mulţi ani în urmă. Icoanele Sfântului Elefterie ereu considerate făcătoare de minuni, atragând în biserică mulţi credincioşi. In mai puţin de 30 ani, pădurea a fost tăiată, şi'n locul ei Bucureştiul a creat un cartier, care se dezvoltă în fiecare an.

B. Cartierele de pe malul drept al Dâmboviţei spre sud-estul oraşului.

Partea de est a Palatului de Justiţie este mărginită de *Calea Rahovei.* o lungă cale, care începe din Splaiul Domniţa Bălaşa şi iese din oraş sub numele de şoseaua Alexandriace duce la oraşul Alexandria de pe malul Dunării.

Calea Rahovei e una din primele 5 drumuri vechi din Bucureşti. Până la răsboiul Independenţei în 1877 ea a fost cunoscută sub numele de Calea Craiovei, fiind drumul prin care călătorii ajungeau la Craiova în diligenţe sau căruţe. In 1877, în amintirea redutei Rahova, unde românii au învins pe turci, a fost numită Calea Rahovei. Dar încă mai înainte, la origina sa, această şosea a fost numită Podul Calicilor; după cum la Paris calicii aveau drept adăpost aşa numita „La cour des Miracles", în spatele spitalului Hôtel Dieu, după cum şi la Nürenberg în 1478, calicii îşi aveau cartierul la Bettlervolk, tot astfel la Bucureşti, aceşti oropsiţi au căpătat dreptul de a-şi întinde locuinţele, dealungul acestui drum. In sec. al XVI-lea adăpostul calicilor se găsea în locul unde e azi bi erica Bălaşa. Constantin Brâncoveanu îi goneşte depe aceste locuri, dar în loc să-i adăpostească în spitale cum s'a făcut în Franţa în 1668, calicii din Bucureşti sunt pur şi simplu daţi afară, împinşi spre cartierul ţiganilor, cam unde ar fi azi la poalele Mitropoliei şi împinşi mai târziu, înspre lacul lui Şerban Vodă, în direcţia Giurgiului. In locurile părăsite de ei, boierii Rudeanu, Oteteleşanu, Dudescu şi Brăiloi îşi vor construi case boiereşti, ceeace va face ca în 1741, podul calicilor să fie şoseaua cea mai frumoasă din Bucureşti. In 1847 un foc mare o să distrugă 600 din aceste case, dar sunt refăcute pe loc. De ceeace a fost altădată mahalaua calicilor, ne mai puteam face o ideie în 1900, când au mai supravieţuit câte-va barace -n strada Emancipată. Toate au fost distruse când s'a construit bulevardul Domniţa Maria.

La No. 3, în Calea Rahovei, avem **Biserica Domniţa Bălaşa**, (H. 9.) renumită prin concertele sale religioase ce se ţin în fiecare Duminică dimineaţa. Ea a fost zidită în 1751 de Bălaşa, fiica lui Constantin Brâncoveanu, pe proprietatea sa şi a ţinut până în 1831, când a fost restaurată de Grigore Brâncoveanu, ultimul descendent al acestei familii. Distrusă de un cutremur de pământ în 1838 biserica a fost reconstruită în 1848 de Safta Băneasa Brâncoveanu, născută Balş. Această biserică se găseşte în mijlocul unui mare parc. Intrând în grădină, avem în stânga monumentul funerar al principesei Zoe Bibescu, mama lui George Bibescu. Acest monument trebuia să fie pus în interiorul bisericii, dar fiindcă Mitropolitul Ghenadie s'a împotrivit sub motive de ordin canonic, a fost lăsat în grădină. Se ştie că biserica ortodoxă nu permite sculpturi în interior. La câţiva paşi de statue. tot în stânga, e un piedestal de piatră, care poartă reproducerea în miniatură a bisericii, aşa cum a fost la început, în 1751. Biserica este mare şi modernizată. Ctitorii pictaţi pe ziduri sunt: Constantin Brâncoveanu, soţia sa Doamna Marica, fiica sa, ginerile Manolache Lambrino, Grigore Brâncoveanu şi încă alţi membrii mai depărtaţi din familie. La dreapta sub o boltă, Domniţa Bălaşa moartă în 1741; lângă coşciug o sculptură de mărime naturală în marmoră albă, înfăţişând figura tristă a principesii. Deasupra coşciugului, un înger.

Construcţiile ce zărim în jurul bisericei sunt: **Azilul de bătrâne şi Spitalul Brâncovenesc** (H. 9).

Alături de Domniţa Bălaşa e **Biserica Sf. Nicolae,** zidită pictată şi înzestrată de Teofon Simonachul, în timpul Mitropolitului Teodosie secolul al XVIII-lea. Mai târziu a fost complect restaurată şi pictată de pictorii Constantin Lecca şi Mihail Pop în 1852.

După strada Bibescu Vodă la No. 21, **Biserica Sft. Ilie**; mai departe în stânga, *str. Sf. Apostoli* şi imediat *str. 11 Iunie* unde se găseşte în colţ *seminarul Nifon*, şcoală de preoţi. *Strada 11 Iunie* — numită astfel în amintirea zilei când a fost proclamată revoluţia dela 1848 contra grecilor — duce la *Piaţa Mareşalului Joffre* la Nord de **Parcul Carol** (G. 11).

Parcul şi construcţiile sale s'au ridicat în anul 1906, pentru sărbătorirea celor 40 de ani de domnie pacifică şi glorioasă a Regelui Carol, primul rege al României. El ocupă o suprafaţă de 360.000 m. p. Această regiune numită înainte de 1906 „Câmpul Libertăţii", nu era decât o baltă mocirloasă unde se scăldau bivolii şi păşteau boii; în mijlocul câmpului, o fântână în jurul căreia se adunau sacagii, care porneau apoi în oraş să vândă apă în mahalalele unde nu se găsea. In mai puţin de un an această regiune a fost secată, nivelată şi pregătită pentru ca zeci de palate, case, alee şi monumente să se ridice. Pentru a modela terenul, a trebuit să se deplaseze 575.056 m. c. de pământ şi pentru a avea o umbră în ziua inaugurării parcului s'a adus aci 4.000 de pomi şi 90.000 de brazi. Planul a fost conceput de francezul Redont, arhitect peisagist, care a împărţit cu foarte multă inteligenţă construcţiile şi aleele. Pătrunzând prin uşa dela intrare în formă de arc, ajungem în piaţa expoziţiei numită Piaţa Dorobanţilor de unde pleacă Aleea Independenţii. Marea clădire care se zăreşte în fund este **Palatul artelor**. Aleea Independenţei, înconjoară parcul în linie dublă până la piaţa Traian, care se termină la lac. In dreapta şi în stânga aleei se văd şi azi pavilioanele cari au servit la expoziţia din 1906, la reprezentarea *Primăriei*, *a Camerei de Comerţ*, *Palatului de Industrie*, *Lucrărilor publice*, *Pavilionul regal*, *Ministerul de răsboiu*, *Regia tutunului*, *Pavilionul de agricultură*, *Industria casnică*, *Minele*, *Carierele* şi *Domeniile coroanei*, aproape toate concepute şi executate, după modelul vechilor case boe-

reşti din România sau după mănăstiri. *Pavilionul regal*, în faţa bazinului esplanadei a Regelui Carol şi în stânga acesteia, este reconstituirea vechei Mânăstiri Horez din judeţul Vâlcea, cu frumoase prıvdoare în arcade trilobade frumos exemplu de arhitectură românească din timpul lui, Brâncoveanu. Mai departe *Pavilionul Industriei casnice*, al *minelor şi carierelor*, formând două corpuri de construcţii simetrice, amintesc Mânăstirea Neamţ. Lângă palatul Artelor e o „*culă*", adică o casă fortăreaţă cum se construia pe vremuri de boeri pentru a se adăposti de atacurile turcilor şi tătarilor, copiată după Cula familiei Greceanu din judeţul Vâlcea şi executată de arhitecţii Mihăescu şi Ştefănescu. Scoborând panta care conduce la culă şi luând la dreapta Calea Olteniei, apoi aleea Vlad Ţepeş, ne vom găsi în faţa originalei construcţii **„Turnul de apă"** (H. 12), după modelul lui Ţepeş-Vodă, ridicat în secolul al XV-lea în localitatea numită Cheia Argeşului. Această zidire se datoreşte aci arhitecţilor Petculescu şi Schidl. Turnul de apă unde se găseşte un rezervor de 200 m. c. se compune din tr'un turn înalt de 32 metri, având un diametru de 9 m. In vârf o platformă accesibilă publicului de unde se vede ansamblul parcului. Turnul se termină printr'o galerie de lemn. In dreapta un zid în piatră în zimţuri; în colţ un turnuleţ; în interior o galerie cu 3 arcade, servind corpului de gardă.

In stânga Turnului de apă, găsim tipuri de case din Macedonia, Bucovina şi alte case ţărăneşti de munte acoperite cu trestie. *Pavilionul Inchisoarei*, în dosul Palatului artelor, este în stânga, aproape la marginea parcului, înspre Calea Şerban Vodă. Aceasta e reproducerea penitenciarului model din Doftana, unde a fost introdus sistemul celulelor. Inginerul Bolintineanu, executând acest pavilion, a ţinut seama de toate liniile şi proporţiile penitenciarului şi chiar de cele 4 turnuleţe destinate soldaţilor de gardă. Poarta este masivă, în lemn de stejar. In interior, halul şi cele 4 odăi, formează o cruce.

Alături de închisoare este *Pavilionul Etnografiic al Transilvaniei*, construit în stilul caselor particulare din Transilvania.

Foarte interesant deasemenea *Pavilionul Poştei*, care poate da o ideie de progresele făcute în ţară timp de 30 de ani. In adevăr, Regele Carol a găsit în 1866, în loc de poştă, o maghernită având o boltă sub care se adăposteau

diligenţele şi caii de curse, întocmai cum e acest pavilion. După câţi-va ani dela venirea lui Carol ca Domn, fosta maghernită a fost înlocuită cu Palatul poştei de azi depe Calea Victoriei. In dreapta, în faţa lacului, trecând pe calea Dobrogei şi lângă terasa lui Ştefan cel Mare, e *Fântâna Ministerului de Domenii* artistic executată cu tot felul de pietre aduse din munţii Carpaţi şi din carierele din România.

Scara care pleacă de aci e în marmoră albă, extrasă din munţii Argeş, prezentând două margini: una roşie şi alta violetă; pilaştri sunt în granit şi capitelurile în gresie. Două blocuri de piatră sunt îndemânatec tăiate ca forme omeneşti. Dela această terasă pleacă două alee: Constantin Brâncoveanu şi Tudor Vladimirescu, prin care ajungem la *Arenele Romane*, executate de arhitectul Negrescu şi'n care se află 5000 de locuri. Aproape de Calea Romană, e Biserica Cuţitul de argint, care merită o atenţie cu totul specială fiind o credincioasă reproducere după unul din cele mai frumoase momente ale trecutului: biserica Sf. Nicolae din Iaşi. Dar cel mai frumos palat e acel al *Artelor*, construit din capului locului pentru a servi în timpul expoziţiei drept Muzeu; e opera inginerilor Grant şi Perlasca. Palatul ocupă o suprafaţă de 2313 m. c.: are un etaj şi două aripi. In faţa palatului pe terasa numită Cuza Vodă, mormântul **Soldatului Necunoscut**. Piatra depe mormânt, bogat sculptată, cum se făcea altădată pe mormintele Voevozilor, poartă o inscripţie reamintind eroismul şi sacrificiul soldatului român. Obiceiul este de a ne descoperi în faţa mormântului, unde arde fără întrerupere, flacăra numită a amintirii, reaprinsă în fiecare seară (G. 13). Pe peristilul Palatului Artelor, transformat azi în Muzeu militar, sunt expuse câteva tunuri din sec. al XVIII-lea, un tun al monitorului turc „Lufti Djelil", scufundat de ruşi în 1877, şi tunul 105 pe afetul căruia a fost pus cosciugul Regelui Carol în ziua înmormântării sale în anul 1914, luna Septembrie.

Muzeul Militar ocupă azi Palatul Artelor şi este deschis Dumineca, Marţea şi zilele de sărbătoare dela 9 12 şi dela 4 6; Joia numai după amiază, dela 4 5. Soldaţii au intrare gratuită în fiecare Luni şi Joi, dela începutul lunei. Intrând în Muzeu o luăm la stânga unde se găsesc expuse câteva piese amintind istoria antică şi preistorică a ţării, câteva reproduceri din viaţa preistorică din epoca romană, cum de ex.: *planurile de fortăreţe, monumentul Adam*

Klissi, fotografiile sculpturilor ce se găsesc pe Columna lui Traian şi diferite desene şi hărţi geografice. Pe piedestale busturile lui *Traian* şi *Decebal.*

Pe un mare soclu, e reproducerea *Podului lui Traian*, ale căror ruine se mai văd la Turnu Severin. De aci trecem în sala numită **„Evul mediu la vecini“**, unde se găsesc armure feodale, purtate de duşmanii românilor din secolul al XIII-lea, până în secolul al XVII-lea. Galeria următoare. la răsărit, prezintă câteva piese evocatoare din viaţa şi activitatea militară dela fondarea principatelor adică din sec, XIV-lea până la sfârşitul sec. al XVII-lea In dreapta, reproducerea mormântului lui Ştefan cel Mare, Domnul Moldovei ; pe pereţi arme ca: vârfuri de săgeţi gloanţe, bombe, cartuşe găsite la Suceava şi vitrine conţinând buzdugane şi topoare, fragmente de tunuri şi de puşti şi mai departe portrete şi busturi ale unor Voevozi, copiate după vechi imagini. In special interesante sunt copiile executate după cronicile vieneze şi reprezentând luptele între armatele munteneşti contra armatei lui Carol-Robert în anul 1330; schiţe, planuri de fortăreţe şi de lupte, reproduceri în ghips de cetăţui şi forturi se găsesc în mare număr. In sala numită **„Sala pătrată“** în colţul Sud-Est sunt arme, colecţii de săbii. puşti, arme orientale, gravuri, reprezentând luptele cari le-au avut românii din secolul al XVIII-lea până în al XIX-lea, precum şi estampe din revoluţia dela 1784, câteva uniforme de soldaţi grăniceri. In galeria dela Sud, numită **„Sala 1831—1876“**. sunt expuse copii după uniforme, gravuri, arme, fotografii, portrete, busturi, colecţiuni de regulamente şi cărţi militare care au servit armatei şi care reprezintă armata română în acea epocă. In sala Sud-Vest şi mica sală care o precede e reprezentat răsboiul dela 1877—1879 şi cuprinde armamente şi muniţii care au servit luptătorilor, uniformele *Regelui Carol*, reproduceri după uniformele soldaţilor din Infanterie şi Cavalerie, fotografiile ofiţerilor morţi. schiţele luptelor cari au avut loc la *Plevna, Rahova* şi *Vidin*, regulamente din acea epocă, decoraţii, tablouri. fotografii luate pe câmpul de bătae, schiţe de pictorul *Nicolae Grigorescu*, o colecţie de gravuri populare şi o grafică arătând efectivele şi pierderile din acest rOzboiu. Sala de Vest care urmează este rezervată **epocei 1879—1913**, unde se văd progresele realizate de armata română : arme cu cooos (1871—1880) puşti de vânătoare, puşti cu cremene, revol-

vere cu botoiaşi, puşti cu foc central, arme cu încărcătură simplă, arme cu repetiţie, uniforme din epocă, între cari uniforma de general de corp de armată de artilerie a *Regelui Carol*, uniforma de Colonel de Cavalerie a *Principesei Elisabeta*, azi Regina Greciei, o colecţie de tablouri de *Ajdukiewicz*, diferite fotografii ale miniştrilor de răsboiu din acea epocă, reproducerea în miniatură a podului Regele Carol dela Cernavodă, etc. Urmează **Sala 1913**, reprezentând campania din Bulgaria, care a pus sfârşit răsboiului balcanic; sunt: arme româneşti şi bulgăreşti, uniforme. fotografii, printre care şi aceea a Conferinţei Păcii dela Bucureşti, miniatura aeroplanelor care au servit în acest răsboiu, fragmente din avionul lui *Aurel Vlaciu*, primul aviator şi constructor de avioane româneşti, un autograf cu semnăturile ofiţerilor din brigada infanteriei bulgare, capturate de cavaleria românească la Ferdinandovo, la 5 Iulie 1913 şi o schiţă cu explicaţia operaţiilor armate.or româneşti. Trecem de aci în mica sală rotundă care prezintă desvoltarea marinei. Deoparte şi de alta a faţadei principale se găseşte o galerie exterioară deschisă; în partea de răsărit sunt expuse piesele grele ale aviaţiei şi în cea de Apus, piesele grele ale Marinei.

După ce am străbătut astfel toate sălile, ajungem iar în faţa intrării principale şi luând la dreapta intrăm în „**Sala de onoare**" unde sunt steagurile româneşti, începând dela steagul lui Ştefan cel Mare din secolul al XV-lea până la ultimele steaguri cari au participat la răsboiul mondial. In mijlocul sălii. statuia *Regelui Ferdinand* I-iu, înconjurata de steagurile capturate din răsboaiele dela 1877 şi 1916. De jur împrejur tunuri cari au servit în răsboi. Ne urcăm la etaj (Anexa No. 3). Pe zidul din faţă, un mare portret al Regelui Carol şi tablouri cu numele ofiţerilor morţi în 1916-1920 precum şi fotografiile lor. In stânga arme. material de răsboiu, schiţe, tablouri, grafice şi fotografii. In prima sală la stânga, fotografiile membrilor din Consiliu de Coroană şi ai comandamentului corpului Românesc, grafice arătând variaţia batalioanelor, bateriilor şi efectivele armatei româneşti în timpul răsboiului 1916-1918 ; unităţiinamice dirijate contra frontului român. In sala care urmează spre Sud-Vest intitulată **Ofensiva în Transilvania**, 3 schiţe reprezentând operaţiile din cursul anului 1916. 6 schiţe după lupta dela Bucureşti; o vitrină cu costumele de infirmieră ale Reginei Maria şi tunicile pătate de sânge

ale Generalilor Praporgescu şi Lambru. O altă vitrină cu mantaua, sabia şi chipiul generalului Dragalina; pe pereţi fotografii şi tablouri. Galeria dela răsărit numită **„Iarna 1916-1917“** conţine material de răsboiu şi proectile ale artileriei romăneşti, ale armatelor aliate şi duşmane întrebuinţate în timpul răsboiului, un tablou al comandamentului frontului românesc în 1917, etc. Urmează o mică sală rotundă numită **„Secţiunea Sanitara“**, unde sunt expuse materialul sanitar şi colecţiunile de proectile şi schije extrase din corpul răniţilor. Sala Nord-Vest zisă **„Mărăşti şi Mărăşeşti“**, sunt astfel numite după numele celor două localităţi unde românii au câştigat cele două mari lupte decisive contra duşmanilor. **„Sala dela Nord“** e rezervată aviaţiei şi tablourilor istorice care reprezintă scene din viaţa lui Mihaiu Viteazul, lupta dela Rahova, intrarea triumfală a lui Mihaiu Viteazul la Alba Iulia şi schiţe reprezentând activitatea aviaţiei şi unele avioane cari au servit armatei româneşti sau au fost captivate de ea. Mica sală alăturată e **„Salonul Aerostaticei“** cu tot materialul aerostatic. **„Sala Nord-Est“** este sala 1917-1918 cu unele piese din activitatea maritimă, dezarmarea ruşilor, mai multe icoane oferite de ţarul Nicolae al II-lea regimentelor ruseşti care plecau pe frontul japonez, uniforme, armamente de tranşee, etc. In galeria care urmează la Est, „1918-1920“ e reprezentată ocupaţia Basarabiei şi a Bucovinei de trupele româneşti precum şi campania în Transilvania şi în Ungaria şi ocupaţiunea Budapestei. In 2 vitrine sunt steagurile capturate dela unguri. un afiş unguresc dela Bella Kun, un drapel roşu capturat dela bolşevici. Câte-va steaguri care au fost arborate la Budapesta în timpul ocupaţiei armatelor româneşti şi efectivele şi pierderile armatelor dela 1918-1920. La Sud-Est este **„Sala armatelor aliate“**. La capătul Est al galeriei din Sud o serie de fotografii luate cu ocazia încoronării Regelui Ferdinand şi Reginei Maria la Alba Iulia în 1921; decoraţii şi medalii acordate armatei în timpul răsboiului şi o vitrină cu decoraţiile Soldatului necunoscut şi diplomele care i-au fost date de statele aliate. De remarcat coroana de lauri în aur, oferită de Regele Alexandru al Serbiei.

Sălile şi toţi pereţii sunt decoraţi cu picturi al căror subiect e luat după răsboiul mondial semnate de: *Ştefan Dimitrescu*, *Traian Cornescu*, *Eduard Săulescu*, *Camil Ressu*,

Stoica şi sculpturi de *Iordănescu, Boambă, Paciurea, Han, Medrea, Jalea* şi *Măţăuanu*,

Afară, în dreapta si stânga terasei Cuza Vodă sunt câteva fragmente sculptate din nonumentul dela Adam-Klissi.

Strada 11 Iunie nu se opreşte la Parcul Carol dar continuă în dreapta spre **Gara Filaret** care se găseşte la No. **116** (G. 12). Numele îi vine de la mitropolitul Filaret — omul cel mai învăţat din România în sec. alXVIII-lea, Această gară a fost cea dintâiu din Bucureşti: construită în 1868 ea nu serveşte decât o singură linie; Bucureşti-Giurgiu, care a. fost totdeodată şi prima linie de cale ferată din România (68.822 km.) Locul pe care se găseşte astăzi gara, se numea in 1848, *câmpul Libertăţii*. Era un teren mocirlos plin de noroiu şi de apă toamna şi în zilele de ploaie, ceeace făcea foarte anevoios drumul până la Gara Filaret; numai în 1895 şi 1900 aceste bălţi au fost secate şi pregătite pentru construcţii şi străzi. In această simplă gară au descins la 22 Octombrie 1868 Printul Carol şi Prinţesa Elisabeta — (mai târziu Regele şi Regina României) — întorcându-se dela Wied unde a avut loc căsatoria lor.

După Gara Filaret, strada 11 Iunie ia numele de str. *Cuţitul de Argint*, unde la No. 5. se găseşte **Institutul Meteorologic** (G. 12) şi care datează din 1884.

Studiile meteorologice au fost cunoscute în România din secolul al XVII-lea, cum se poate constata dintr'o lucrare lăsată de Dimitrie Cantemir în 1716. In 1849 observaţiile erau făcute din Insula Şerpilor din Marea Neagră. In 1852, se făceau dela şcoala militara, intre 1871 şi 1884 la şcoala superioară de agricultură dela Herăstrău, in fine după 1884 in această clădire. In afară de aparatele şi instrumentele necesare, Institutul Meteorologic are o foarte bogată colecţie şi o bibliotecă.

Strada Cuţitul de Argint dă în Calea Şerban Vodă şi la capătul acesteia se găseşte *Cimitirul Bellu* de unde pleacă şoseaua care duce la Giurgiu.

Revenim la Piaţa Mareşal Joffre, la nordul Parcului Carol. Mergând drept pe Bulev. Mărăşesti, la Răsăritul Pieţei, ajungem în str. Radu Vodă unde se găsesc bisericile **Bucur** şi **Radu Vodă**.

Biserica Bucur. nu poate fi vizitată decât cu o învoire specială dela Direcţia Comisiei Monumentelor Istorice (pag. 190).

Această biserică e legată de însăşi legenda originei Bu-

cureştiului. Dacă ne luăm după legendă, întemmeerea capitalei României s'ar urca la secolul al XIII-lea. când un cioban cu numele de Bucur, scoborâ din Carpaţi în această regiune pentru a se instala cu oile sale. Dând de pădurea deasă ce exista atunci pe aceste locuri. precum şi de apa frumoasă a Dânboviţei, Bucur voi să mulţumească lui Dumnezeu şi atunci ridică o bisericuţă în lemn, dând cupolei forma unei căciuli de cioban. Se numea — dupe numele ciobanului — Biserica lui Bucur. Regiunea s'a numit apoi regiunea lui Bucur, şi când au început să se ridice case, s'a zis *„Ora ul lui Bucur"* de unde s'a făcut *Bucureşti*. Refăcută şi schimbată, biserica prezintă astăzi acelaşi caracter de bisericuţă de ţară, simplă şi umilă. Refăcută în piatră în 1416 de Mircea cel Bătrân, a rămas astfel până azi; pe inscripţa care nu mai există de trei sferturi de veacuri, era scris „Eu, Domnul Mircea Basarab, Voevodul Ţărilor Româneşti, Ducele de Făgăraş şi cuceritor al pământului din Dobrogea pe celălalt mal al Dunării, am ridicat din temelie în anul 6924, dela zidirea lumii. (1416) această biserică în piatră în locul celei a lui Bucur. închinând-o sfinţilor Atanase şi Chiril şi odihnind în ea oasele celor cari au căzut în luptele ce-am avut cu turcii la Giurgiu, la 11 Iunie".

Biserica reparată în 1869, a mai fost ajutată această inscripţie „Şi după 4 Secole şi jumătate, biserica a fost refăcută pe cheltuiala Statului Român, fără să-i fie adusă vre-o prefacere la forma sa dintâiu, în al treilea an al d mniei Alteţei Sale, Principele Carol I-iu, fiind Ministru al Cultelor Alex. Creţescu; terminată la 11 Iunie 1868".

Biserica e mică, dată cu var, atât înăuntru cât şi pe dinafară. Se termină printr'o curioasă cupolă, a cărei formă poate fi luată sau drept o căciulă de cioban, sau drept o ciupercă; faţada este precedată de un balcon deschis. susţinut de 4 pilaştrii în lemn şi la care ajungi pe o scară lungă şi foarte îngustă, cum se întâlneşte adesea la bisericile dela ţară. Ca importanţă istorică, ea prezintă un mare interes, întâiu, fiindcă trece de a fi prima biserică ridicată la Bucureşti, al douilea prin amintirea unor vremuri de glorie, de organizaţie şi de desvoltare naţională, cum a fost în timpul domniei lui Mircea cel Bătrân.

Acest Voevod, de o inteligenţă cu totul superioară, a reuşit să închee un pact cu Turcii prin care ţările româneşti păstrându-şi independenţa şi libertatea de acţiune, a cumpărat protecţiunea imperiului turcesc sub denumirea de tribut.

Peste drum la No. 12, biserica **Radu Vodă** înconjurată de un mare parc şi de câteva nooi clădiri, printre care **Institutul teologic Radu Vodă.**

Biserica Radu Vodă este vechea *Mănăstirea Sf. Troiţă*, clădită pe dealul Dâmboviţei de Alexandru, fiul lui Mircea cel Bătrân în 1568, în amintirea unei lupte ce-a câştigat pe acest deal contra marelui Vornic Vintilă. O inscripţie amănunţită gravată pe zidul din faţă, spunea că Voevodul Alexandru, a ridicat această Mânăstire şi că după 27 de ani, adică în 1595, în timpul războiului lui Mihai Viteazul cu turcii aceştia din urmă au pus stăpânire pe Mânăstire, au umplut-o cu praf de puşcă şi în momentul când urmăriţi de trupele soldaţilor români, au trebuit să părăsească Bucureştiul, i-au dat foc şi Mânăstirea a sărit în aer. Complect distrusă, Mânăstirea a rămas astfel până în 1614, când a fost rezidită de Radu şi terminată de Alexandru al II-lea Basarab în 1615 şi care o numi Radu Vodă în amintirea tatălui său. Biserica Radu Vodă 'în repetate rânduri transformată şi desfigurată, numai aminteşte întru nimic Mânăstirea de altă dată. care înconjurată de un zid gros, a servit mai mult drept fortăreaţă decât drept edificiu religios.

Ruina bolţii ce se vede şi astăzi, ar putea da o idee de caracterul impozant ce-a avut. O inscripţie pe zidul vechei clopotniţe zice : „Domnu nostru Radu Vodă Basarab, a prefăcut biserica cu măreţie, din temelie şi a închinat-o Mânăstirei Ivir în anul 1615. Tot pe această clopotniţă o altă inscripţie grecească arată că biserica a fost din nou reparată în urma unei dărâmări provocată de cutremure de pământ în timpul Voevodului Constantin Ipsilante şi al Mitropolitului Dosoftei Filitis. Biserica este impozantă, solidă, masivă, foarte încăpătoare şi de o frumoasă arhitectură. In pridvor e mormântul pârcălabului Mihaiu, fiul lui Dobromir (1587); pe pereţi în afară de resturile unei fresce interesante, sunt Adam şi Eva alungaţi din Paradis, iar celelalte sunt de o execuţiune mai inferioară. N'a mai rămas nimic din vechea pictură comandată de Voevodul Alexandru în 1615 şi pe care a plătit-o un milion de ducaţi de aur. In interior o proastă restaurare a picturii a şters ultimile urme de originalitate ale bisericii. Singur-portretul lui Radu Vodă, în dreapta, sub bolta naosului şi Răstignirea deasupra porţii de intrare, sunt interesante: restul picturilor, datorite lui Mihail Pop şi Constantin Leca, fiind de un prost gust modern. Pe zidul dela Apus, portretele ctitorilor după

cum urmează: la dreapta Alexandru Voevod, primul întemeetor, ţinând în mână Mânăstirea aşa cum a fost în sec. al XVI-lea, Jupân Barbu, Marele Vornic Preda şi soţia sa (aceşti doui din urmă sunt desigur întemeetorii primei biserici în lemn din 1568), în stânga Ruxandra, Voevodul Ştefan Cantacuzino, Arghira (desigur soţia lui Radu Vodă şi mama lui Alexandru al II-lea) şi Alexandru Voevod, fiul lui Radu. Singur Radu Vodă în calitate de întemeetor, îşi are portretul său deoparte deasupra mormântului; acesta se ridică la un metru deasupra lespezilor de piatră, foarte frumos sculptat şi având o inscripţie în vechea limbă românească, adică slavonă, şi se citeşte: „Această piatră de mormânt a fost făcută şi decorată de înălţatul şi prea iubitul întru Domnul Voevodul creştin Alexandru, fiul fericitului Domn care a murit ca un adevărat creştin, înălţat şi iubit de domnul nostru, Voevodu Radu, Domn al ţărilor româneşti şi al Moldovei, învingător în multe răsboaie; reîntors dela sublima poartă a fost ales pentru a doua oară Domn al ţărilor româneşti, lăsând sceptrul ţării în mâinile fiului său citat mai sus şi piecă în Moldova, unde a murit în cetăţuia Hârlău în luna Ianuarie, a treisprezecea zi într'o Sâmbătă; cu mari onoruri corpul său a fost adus şi înmormântat în luna Februarie a cincea zi, într'o Duminecă. Aci odihnesc oasele sale; Dumnezeu să-i ierte greşalele sale în adevărata Impărăţie a cerurilor. Anul (7134) dela zidirea lumii (1626)". Pe această piatră se mai găsesc sculptate, un vultur cu crucea în cioc şi ţinând în ghiare fulgerul (marca Munteniei), capul de zimbru cu steaua între coarne, şi deasupra coroana Domnească (marca Domnilor Moldovei). La capătul mormântului, piatra se ridică ca o treaptă. având n mijloc o scobitură care serveşte drept candelă. Tot în colţul acestei trepte se află un sfeşnic înalt şi de formă conică, pictat în culori vii având în mijloc un medalion cu portretul a doui Voevozi care ţin o biserică, desigur dela o biserică străină, căci nici porturile, nici Mânăstirea nu se aseamănă cu Radu Vodă şi nici cu ctitorii ei. Candelabrul în argint, enorm şi masiv, e de toată frumuseţea. Tâmpla artistic sculptată şi având ca motive de ornamentaţie frunza de viţă şi strugurele e ornată de trei rânduri de icoane. Pe uşile Impărăteşti, Buna Vestire. Două frumoase tronuri, unul purtând emblema familiei Cantacuzino, altul fiind decorat în stilul lui Antim Ivireanul.

Pronaosul e bogat în pietre de mormânt; printre cele ce au mai

putut fi recunoscute citâm: Mormântul lui Vlad, fiul lui Mihnea, la dreapta marele intendent general, al armatei, Iordache Canebs şi Maria-Ana: în aceiaşi linie, Iordache Cojocoiu din Târgovişte şi Dragomir Bălăcescu mort în 1723; Alexandru Ceauşul, Preda Căpitanul, Manolalache fiul lui Constantin Hagi Manrinus, Ioachim din Silioria, mort în 1765 (inscripţiune greacă); Ana Câmpineanu soţia lui Pană Filipescu marele Ban al Manteniei; Fărcăşanu, marele paharnic, Elisabeta, soţia marelui Sfetnic Filipescu. Pe o piatră, la stânga intrărei, se citeşte numele Chiajnei, moartă la 24 de ani, fica lui Radu Dudescu, apoi Gheorghe Castriotul, Petre Castriotul, Preda Merişanul cancelar, mort în 1790, soţia lui Căpitanul, fiica prefectului Japa; Matei Comăneanul mort în 1698 iar în faţă Mihail, Magdalena şi fica lor Ecaterina, Ion Voinescu şeful vânătoarei şi socrul său Constantin Bănescu; Arghira, mama Voevodului Alexandru şi pe un alt mormânt Sofia şi bărbatul său Emamanuel. Voevodul Alexandru, ultimul fondator care s'a îngrijit de biserică, fiind mort la Constantinopole în 1632, n'a putut avea mormântul său aci, după cum cere tradiţia românească.

Biserica Radu Vodă reaminteşte domnia uşoară şi slabă a unui Domn nestatornic, Alexandru, fiul lui Mircea Ciobanul, precum şi domnia lui Radu, care se deosibeşte de celelalte fiind o domnie de organizaţie, de cuceriri strălucite şi frumoase fapte.

Urmând piaţa Radu Vodă până în piaţa Bibescu şi luând la stânga aleea Mitropoliei, ajungem pe dealul unde locueşte **Dumnezeu, Naţiunea şi Patriarhul,** căci aci este **Patriarhia, Camera Deputaţilor şi Palatul Patriarhului** (H. 10).

Toată această regiune în pantă era ocupată în 1650 de viile plantate pentru voevozii ţărei. Pentru a pătrunde azi în curtea Mitropoliei trecem pe sub vechea clopotniţă. In curte sunt trei cruci comemorative, una în amintirea Mitropolitului Teodosie, mort în 1808, alta în amintirea generalului Miloradovici mort în 1809, comandantul trupelor ruseşti în timpul ocupaţiei şi a treia interesantă din punct de vedere istoric, aminteşte răscoala semenilor în 1652 în timpul lui Şerban Cantacuzino, contra boerilor: Semeinii erau un regiment de aproape 2000 de soldaţi, întemeiat de Mateiu Basarab, angajaţi numai pentru răsboaie şi format din străini. Cu ocazia acestei răscoale a fost omorât Papa Brâncoveanu, tatăl lui Constantin; bunicul acestui din urmă, Preda, asasinat şi el mai târziu de Voevodul Mihnea, a ridicat în locul unde a murit fiul său o cruce de lemn, pe care unii din copii lui Constantin Brâncoveanu a înlocuit-o cu cea de azi, purtând data de 20 Iulie 1713. In mijlocul curţii e biserica cu cele 4 turnuri caracteristice; la Apus chiliile vechi ale călugărilor, trans-

formate în birouri pentru direcția și personalul Patriarhiei; la Sud-Est palatul Patriarhului, la Răsărit Paraclisul, Clopotnița și Camera Deputaților.

Mitropolia, numită azi Patriarhie, a fost zidită de Constantin Șerban Basarab și soția sa Bălașa în 1654. Terminată în timpul lui Mihnea al III-lea în 1658 și declarată mediat după sfințire ca Mitropolia țării.

Mitropolia prezintă la intrare un privdor, susținut de 4 pilaștrii de piatră; micile pridvoare laterale au fost ajutate în urmă. In interior pictura veche datează din timpul domniei lui Radu-Leon (1664—1669). In 1799 Mitropolia e pe deaîntregul refăcută, fără însă să-i fie atinse formele dintâi; alte reparații vor fi făcute în 1834, când va dispărea și vechea pictură. Lucrările se termină în 1839; între anii 1850-1875 i se ajută cafasul, adică locul rezervat pentru cor, care pus întâi în mijlocul pronaosului, e împins înspre zid în 1887; această operație nu s'a putut face decât schimbând din loc două coloane din cele 12 și împingându-le spre ușe, pentru a susține cafasul. Din anul 1904, în afară de introducerea vitrourilor, nici o îmbunătățire n'a mai fost adusă în interiorul bisericii. Pictura e complect stricată și cu mare greutate se mai deosebește pe peretele din Apus, portretele ctitorilor Constantin Basarab și soția sa Bălașa, acoperiti în parte de scara ce duce la cor.

In pranaos, în stânga, un soclu de stejar cu coșciugul în argint al Sf. Dumitru, patronul Orașului, ale cărui moaște au fost aduse de generalul Soltikoff în timpul răsboiului 1769—1774 din satul Basaraboff. Piosul general a vrut să le trimită în Rusia, dar în urma rugămintelor unui negustor din București, Hagi Dimitrie, el le oferi Mitropoliei din București, care numai avea alte moaște. Sicriul de argint a fost pe deaîntregul sculptat de Teodor Filipoff între anii 1874—1879; pe capac e figura sfântului, de jur împrejur alte sculpturi cu diferite scene din viața sfântului. Deasupra coșciugului 24 de candele în formă de cruce.

In stânga icoana Sft. Dumitru în argint, din 1868. In naos vitraliul reprezentând pe cei 4 evangheliști; tâmpla frumos sculptată în minunate ramuri de viță împletite e ornată cu trei rânduri de icoane. Mitropolia ar fi fost unul din cele mai bogate Muzee religioase din Europa dacă ar fi putut păstra toate evangheliile, mitrele, cârjile episcopale, vestmintele de mătase brodată ale episcopilor, patrafirele, etolele, engolpioanele și broderiile cari simbolizau triumful

morţii asupra nemuririi sufletului, mantiile, şerveţelele pentru masa sfântă, perdelele, covoarele, basmalele de cârje, crucile şi toate argintăriile. O mitră în afară de pietrele preţioase ca rubinele, smaraldele şi diamantele avea mai mult de un Kgr. de aur; pe alta erau încrustate 310 perle fine, o basma de cârje avea 34 de rubine şi altele numărau până la 193 de perle. dar grecii la începutul sec. al XIX-lea au încărcat în lăzi. lădiţe şi saci, tot conţinutul Mitropoliei; ceeace a putut scăpa de jaful lor şi care se mai vedea în 1916 în vitrina Mitropoliei, au fost duse la Moscova, la începutul răsboiului mondial, unde se găsesc şi azi.

Era o candelă cu inscripţia : Alexe 1784. O mitră din epoca lui Constantin Brâncoveanu cu 170 de smaralde, 82 de rubine şi 1522 de perle diferite mărimi. o cruce în aur cu smaraldele şi rubinele Mitropolitului Calinic. un engolpion având înăuntru două bucăţi de lemn sfânt, 4 rubine, o mică cruce cu 9 rubine din 1712, o alta mai mică cu 11 diamante, 3 smaralde, 4 rubine şi având în vârf un enorm smarald din 1706. O altă cruce în aur 1664 şi alta din 1823.

In pronaos sunt mai multe morminte în mare parte ale Voevozilor şi membrilor familiei lor : Voevodul Constantin Şerban Basarab şi soţia sa Bălaşa, ctitorii mitropoliei; Şerban Basarab şi soţia sa Ilinca, Voevodul Radu şi Luciana; Voevodul Constantin; Voevodul Scarlat cu cele 4 fiice: Neagu, fiul Voevodului Antonie; Maria. fica Voevodului Dabija; Voevodul Iliaşi şi Stanca Brâncoveanu, precum şi mormintele a 3 arhiepiscopi şi membrii familiilor boereşti, Creţulescu, Văcăreşti, Bălăceanu, Greceanu, Racoviţă, Bujoreanu, etc., etc.

Fără să fie cea mai frumoasă biserică din Bucureşti. dar pentru însuşirea sa de Mitropolie, aci sunt sărbătorite şi sfinţiile cele mai mari evenimente ce privesc ţara, acî depun jurământ Regii la suirea lor pe tron, aci se fac căsătoriile membrilor familiei regale şi au loc tedeumurile oficiale şi asistă familia regală şi guvernul la slujbele ce se fac de Paşte şi de Crăciun ; aci s'a împărtăşit pentru prima oară Regele Mihai în 1929.

In 1868 au fost întinse în curte corturile sub care au luat loc Prinţul Carol şi Principesa Elisabeta în ziua când s'au întors în România, venind dela Wied, unde s'a celebrat căsătoria lor. Sub acest cort au semnat suveranii actul lor de căsătorie în timp de în curtea Mitropoliei şi'n faţa lor, defilau 50

de perechi de logodnici, care trebuiau să fie căsătoriţi în aceiaşi zi pe spezele Statului.

Dar colţul cel mai artistic de pe această colină, e Paraklisul care poate fi vizitat Dumineca, după plecarea Familiei Regale. O inscripţie pictată deasupra uşei dela intrare şi scrisă în versuri greceşti, spune că Voevodul Nicolae Mavrocordat a fost întemeetorul paraclisului în anul 1723. Tot din acest an e şi frumoasa poartă dela intrare cu minunata ramă sculptată în piatră, deasemenea şi poarta de lemn cu o bogată compoziţie artistică şi îndemânatecă execuţie. Arhitectura e bizantină; decoraţia exterioară e de provenienţă armenească; capela avea înainte de 1867, o cupolă deasupra naosului; ea a fost refăcută între anii 1720 şi 1732. Vechea clopotniţă se găsea deasupra uşii dela intrare, în partea dinspre Apus, unde se ajungea pe o scară lipită pe peretele dela Apus al Paraclisulului înlocuit mai târziu prin scara de lemn care se vede şi azi. In timpul lui Brâncoveanu s'a mai adăogat clopotniţa (care se găseşte la intrarea principală în curte) câteva construcţii şi chiliile de lângă ele. Pe dinafară clopotniţa prezintă o proporţie joasă dar solidă; e o construcţie mică care a fost poruncită de Constantin Basarab în 1698 în al 9-lea an al domniei sale. In timpul lui Mavrocordat s'au început reparaţiile, s'au refăcut decoraţiile exterioare şi ramele de piatră la uşi şi la ferestre; în interior poarta dela intrare are o ramă sculptată în frunze de rinceauri, nu însă tot atât de bogate ca cele dela biserica Sf. Gheorghe.

Tâmpla este un model de artă veneţiană amestecată cu artă orientală; în motivul sculpturii sunt reprezentate cu vintele Mântuitorului: „Eu sunt viţa şi voi oiţele". Acest simbol este exprimat prin Abraham culcat, din pieptul căruia înfloresc ramuri cari simbolizează toate celelalte naţiuni. Detaliile sunt demne de înregistrat. Mitropolitul Daniel a supravegheat de aproape restaurarea artistică. atât pentru tâmplă şi uşi, cât şi pentru icoane şi mobile.

Iconostasul prezintă arta italiană din secolele XVIII şi XIX, cu o decoraţie zoomorfă şi vegetală, atât de răspândită la iconoclaşti şi la decoratorii bizantini din secolul al XII-lea: decoraţia picturală e executată, după cele mai bune tradiţii ale artei bizantine. Este o frescă retuşată în tempera între anii 1823—1810. In afară de Christos pictat în interiorul cupolei şi stricat de ploaie, restul picturii e foarte bine conservat. Peretele dela Miază-noapte e împărţit

în 5 compartimente unul sus, semi circular, reprezentând Buna vestire, iar în compartimentele laterale este Intrarea în Ierusalim şi Isus binecuvântând două femei; în jumătatatea de jos, sunt: la dreapta Sf. Dumitru şi Sf. Mercur, admirabile modele de artă bizantină şi portretul Mitropolitului Daniel. In stânga uşii, doui îngeri poartă o inscripţie; mai jos în colţul dela Miază noapte şi Apus, Sf. Artenie şi Sf. Mina. Pe peretele dela Apus portretul cititorilor prost restauraţi; pe arcul care leagă plafonul naosului cu zidul dela Apus, sunt pictaţi Christos în faţa lui Pilat şi s c e n a de pe muntele măslinilor. Toate aceste picturi murale sunt încadrate de o bandă decorativă formată de flori, frunze. tulipe şi garoafe dispuse în rincea-uri; în altar mai mulţi sfinţi de curând restauraţi. Singuri Sf. Dimitrie şi Mercur. apar în splendoarea şi măretia unei decoraţii de cel mai curat şi înaintat bizantinism. — Se comunică dela paraclis cu Palatul Patriarhiei, printr'un şir de saloanc spaţioase servând drept săli de odihnă şi de vestiar membrilor familiei regale, înainte sau după ceremoniile religioase. Palatul Patriarhului e zidit în acelaş stil cu capela, fiind construit în acelaşi timp.

La stânga avem **Camera Deputaţilor**, constructie concepută în liniile clasile ale edificiilor publice; faţada are un peristil carintian de 8 coloane, precedată de un peron larg,

Parlamentul propriu zis al României nu există decât diu 1858 când a fost aplicată convenţia dela Paris. Primele alegeri au avut loc în Moldova în 1858 şi după o lună, în Ianuarie, în Muntenia, 1859. Ambele adunări legislative, numite Divanuri ad-hoc, au ales ca domn pe acelaşi principe şi astfel graţie îndoitei alegeri a lui Alexandru Cuza. a fost înfăptuită unirea Principatelor române.

Pe aceste locuri erau în 1650 viile Domnului şi mai târziu şi viile călugărilor dela Mitropolie: cum. prin legea dela 1831 Mitropolitul era de drept preşedintele adunării députaţilor, boerii. — singurii cetăţeni cu drept de vot, — ţineau adunări la Mitropolie, căci tot după tradiţie, Mitropolitul nu putea să-şi părăsească locuinţa sa. Acest obiceiu a rămas şi de aci se trage origina de a ţine adunările la Mitropolie. Chiliile călugărilor au fost transformate într'o construcţie confortabilă pentru a primi pe Deputaţi şi în 1881, după ce a fost reparată şi înfrumuseţată i s,a ajutat actualul amfiteatru, foarte asemănător Reichstagului (Palatul Deputaţilor Germani) şi care e mare, cochet, spaţios cu

două rânduri de loji și o galerie. In sala de ședință sunt scaunele deputaților dispuse în emiciclu -n fața tribunei, Banca miniștrilor e la dreapta. Deputații vorbesc dela tribună, iar miniștrii de la locul lor.

Publicul nu vizitează interiorul edificiului decât în afara orelor de ședințe cu învoirea unuia din funcționari. Pentru a asista la o ședință a camerei trebue o carte de intrare, iscălită de unul din deputați. (sau de la Ambasada respectivă pentru străin) Intrarea înainte de ora $2^1/_2$ se face prin pavilionul de la strânga.

Tot în sala de ședințe, dealungul peretelui circular, sunt piedestale și bustul marilor oameni cari au servit țara. Astfel ;

Mihail Cogălniceanu, sculptat de Carol Stork; orator istoric, om de Stat Român (1817—1893); prima sa manifestație politică a fost participarea la mișcarea revoluționară din 1848. Marele său talent de orator s'a făcut remarcat cu ocazia ședințelor divanului Ad-hoc. Două evenimente principale sunt legate de numele său: Secularizarea averilor mănăstirești și împroprietărirea țăranilor, cari nu lucrau până atunci de cât ca robii boerilor. Ales deputat în 1857 a fost unul din propagatorii céi mai zeloși ai Unirii principatelor a cărui inițiativă a avut-o. Ministru a tot puternic în timpul domniei lui Cuza, el a desrobit țăranii, țiganii, armenii, a promulgat legile comunale, civile și criminale și a modificat învățământul pe de-a întregul. In 1860 el crează Universitatea de la Iași. La congresul dela Berlin, apără cu patriotism, dar zadarnic, interesele țării în chestia retrocedării Basarabiei rușilor.—*Gheorghe Costaforu* (1821—1876). A fost deputat aproape în toate legislaturile și ministru în guvernul lui Lascăr Catargiu; om de stat român, profesor, el a fost dela 1871 la 1873 decanul Universității de drept din București pe care a fondat-o împreună cu Bozeanu și Boerescu;—*Generalul Cristian Tell*, de sculptorul Ioan Georgescu, om de stat român (1808-1884). Fruntaș al revoluției dela 1848 a fost membru al guvernului provizoriu, iar apoi membru în locotenența domnească instituită după plecarea domnitorului Gheorghe Bibescu, ministru de justiție, răzhoiu, culte și finanțe în nenumărate rânduri, primar al Capitalei, reprezentant în divanul ad-hoc, ales în permanență în parlament, a luptat toată viața ca un bun român la independența și unirea principatelor, precum și la întărirda dinastiei fiind poreclit

pentru frumosul său caracter „Omul de bronz“.—*C.A. Rosseti*, operă de Carol Stork (vezi pag. 128). *Ştefan şi Nicolae Golescu*, tot de Carol Stork, sunt fii marelui cancelar Dinu Golescu. Cu Cogălniceanu ei au participat cu multă ardoare la mişcarea revoluţionară dela 1848 şi numele lor sunt legate de toate evenimentele politice : Unirea principatolor, alegerea lui Alex. Cuza şi detronarea acestuia, a cărui rezultat a fost întemeerea dinastiei Regelui Carol în România. Nicolae Golescu a fost Ministru şi preşedinte de Consiliu iar Ştefan Golescu preşedinte în guvernarea dela 1867-1868, în guvernul lui Ghica a fost ministru de interne.—*Generalul Magheru*, operă de Stork, ia parte cu Heliade Rădulescu şi ceilalţi şefi ai partidului naţional la evenimentele din 1848; el devine membru în guvernul provizoriu şi mai târziu comisar general al celor 5 judeţe din Oltenia. Face parte din divanul ad-hoc şi luptă cu căldură pentru Unirea principatelor şi alegerea principelui Cuza.— *I. C. Brătianu* de Ion Georgescu (vezi pag. 129).—*Vasile Boerescu* (1830-1833) jurisconsult şi om politic. numit în 1858 profesor de drept comercial; împreună cu Bozeanu şi Costaforu el a creat Universitatea de drept la Bucureşti. Ales deputat, pledează în 1859 unirea principatelor române. într'un discurs memorabil. Incepând din 1860 face parte aproape din toate combinaţiile ministeriale. Fiind ministru de justiţie propune in acelaşi an 1860. desfiinţarea pedepsei cu moartea.

In 1875 în calitate de ministru de externe, Boerescu semnează prima convenţie comercială cu Austro-Ungaria cu toată opoziţia imperiului turc. afirmând astfel drepturile de egalitate ale românilor faţă de celelalte puteri. Procedura civilă română, proiectul de reviziune al constituţiei din 1844, se datoresc tot lui.—*Vasile Alexandri*, sculptat de Ion Georgescu, poet, om politic a contribuit cu zelul său, la regenerarea, desvoltarea şi ridicarea spiritului public, prin introducerea şi progresul reformelor de civilizaţiei în România, luptând cu energie pentru unirea principatelor şi pentru ridicarea prestigiului şi demnităţii poporului român. A studiat întâiu medicina la Paris, apoi dreptul, matematicile şi în fine literatura. In 1838, a scris pentru prima oară în versuri şi într'o limbă românească pură, o epopee în care a slăvit virtuţile poporului român, iubirea de ţară, curajul strămoşilor şi asipraţia la libertate. Viaţa şi activitatea lui Alexandri sunt legate de însuşi viaţa poporului român şi de istoria României la care a contribuit timp de 50 ani ca

om politic, patriot şi poet. El a fost în acelaşi timp creatorul poeziei româneşti. Născut la 1821 a murit la 1889. *Barbu Catargiu*, om de stat român, orator (1807—1862) ia parte la formaţia societăţii filarmonice; el este cel mai important factor de opoziţie contra guvernului lui Alexandru Ghica. Director la Ministerul de Justiţie în 1842 sub Voevodatul lui Bibescu, el a trebui să părăsească ţara după căderea acestuia dela tron, în 1848. In 1849, Catargiu e mare dregător la poliţie; sub Ştirbey, e judecător la Curtea de Casaţie; sub domuia lui Cuza, reprezintă la Divan privilegiul boerilor contra reformelor agrare ale liberarilor (1866). In acelaşi an, la 8 Iunie a fost asasinat de o mână necunoscută până azi, în timp ce ieşea dela Camera Deputaţilor, întovărăşit de prefectul de poliţie Bibescu; în momentul când trăsura sa trecea sub gang, un glonte l'a lovit la baza craniului. Statuia sa e ridicată la poalele dealului Mitropoliei, la întretăerea străzilor Bibescu Vodă cu Bulevardul Maria.

Inainte de a părăsi colina Mitropoliei să aruncăm din curtea ei o privire asupra oraşului care apare vesel, colorat şi scăldat în lumină. De pe acest deal clopotele Mitropoliei anunţă Bucureştenilor ceasurile lor de bucurie şi de tristeţe, răşboiul saupacea, moartea regilor sau suirea lor pe tron, ziua eroilor şi toate tedeumu-rile, precum şi aniversările tuturor marilor evenimente cari au dat ţării libertatea şi independenţa.

Scoborând, luăm la stânga str. Bibescu şi imediat la dreapta Bulevardul Maria unde la No. 18 se găseşte **Spitalul Brâncovenesc** (H. 9). ridicat după planurile arhitectului Carol Benişu (1822—1896), pe locul care a fost proprietatea lui Constantin Brâncoveanu, moştenire dela familia lui. Spitalul face parte din dreptunghiul limitat de Bulevardul Maria Splaiul Domniţa Bălaşa, Calea Rahovei, (unde e şi intrarea principală) şi strada Bibescu Vodă. In mijlocul acestei proprietăţi se găseşte şi biserica Bălaşa înălţată de fica lui Brâncoveanu (pag. 158). Intrarea în biserică e prin calea Rahovei No. 3 iar la azilul de bătrân. la No. 1 bis.

VII. Strada Carol-Calea Şerban Vodă (Bellu)

Strada Carol (H. 8) pleacă din Calea Victoriei şi ajunge la cheiul Dâmboviţei în faţa podului I. C. Brătianu,

Prima stradă la stânga, e strada Sf. Dimitrie unde la No. 2, se găseşte biserica **Sf. Dumitru** (H. 8). Construită întâiu în lemn de familia Bălăceanu, şi reparată pela mijlocul secolului al XVII-lea de unul din membrii familiei Badea Bălăceanu; succesorii săi Matei Bălăceanu, Constantin Bălăceanu, ginerele voevodului Şerban Cantacuzin şi verii lor boerii Proroceni sunt consideraţi ca restauratorii bisericii după 1689. In 1753 cancelarul Radu, care s'a făcut călugăr, sub numele de Isaia Râmniceanu a clădit biserica în piatră şi a înzestrat-o cu câte-va candele de argint cu un evangheliar şi alte frumoase cărţi bogat legate. In 1755 Voevodul Constantin Racoviţă dărueşte bisericii o frumoasă cruce de perle fine şi preţioase, azi la Muzeul Naţional de Antichităţi. Biserica se mai numea altă dată şi Biserica de Jurământ pentru că aci se depunea jurământul în toate împrejurările solemne. Ea a fost reparată în 1819 sub domuia lui Caragea şi pictată de zugravi români; mai departe la stânga e strada Şelari, care mărginea pe vremuri partea de Nord a **Palatului Domnesc** al primilor Voevozi.

Acest Palat domnesc care azi numai există se întindea în 1416 din strada Şelari şi str. Carol până în Lipscani şi Bărăţiei, o parte din Calea Moşilor şi Calea Şerban Vodă până în piaţa Sf. Anton. Din tot ce a fost altădată palatul şi construcţiile sale, n'a mai rămas decât grădina şi paraclisul numit azi Biserica Curtea Veche şi care se află la No. 49 din str. Carol aproape de intersecţia străzilor Şepcari şi Piaţa Sft. Anton.

Vechiul palat ridicat de Mircea cel Bătrân totdeodată şi primul palat ce-a cunoscut Bucureştiul, era mărginit la Sud-Vest de Dâmboviţa şi la Nord-Vest de o colină dreaptă, azi dealul Mitropoliei. Parcul era imens, plantat cu sălcii dealungul malului stâng al Dâmboviţei, care trecea acolo unde e azi strada Carol. Palatul era dealtfel foarte simplu, acoperit cu trestie, dat numai cu var, dar odăile erau numeroase şi printre ele una foarte mare unde se ţineau adunările boerilor, episcopilor ortodoxi şi egumenilor sub preşedinţia Voevodului. Multe sunt amintirile care se leagă de numele vechiului palat. Mai întaiu vizitele dese ale paşalelor dela Constantinopol, ale diplomaţilor şi miniştrilor din Occident, care veneau la Bucureşti să pue la cale marile chestiuni politice. In acest palat s'a desfăşurat viaţa crudului Domn Mircea Ciobanul, care vedea în fiecare boer un pretendent la tron: pentru a petrece pe contul lor îi invita la mese mari, apoi le împlânta pumnalul cum l'ar fi împlântat în vite.

In anul 1563 Doamna Chiajna care conducea ţara în numele fiului

său minor, Petre Schiopul, aruncă pe masa unde prânzeau boerii, capul unui anume Dumitrașcu, rivalul Voevodului.

In pimnițele boltite ale acestui palat își ascundeau domnii averea — sute de mii de ducate de aur — și tot în curtea acestui palat în 1569 Domnul Munteniei a numărat pentru Sultan tributul său de 210.000 ducate de aur.

Din curtea acestui palat ieșea u trăsurile domnești cu roțile de argint aurit — argenteis laminis auratis — și tot aci primeau ospitalitate regească toți străinii care treceau prin București, cum de exemplu în 1573 Iacob Paleologul, căruia Voevodul i-a alocat și o bogată subvenție zilnică.

In 1574, Alexandru Basarab primește aci pe călătorul polonez Martin Strikovschi, care vorbește mai târziu de frumoasele tablouri ce se găseau în Palat. După 11 ani, în 1585, sub domnia lui Mihnea sosește Jaques Bongars, unul din cei mai deștepți diplomdți ai lui Henric al IV-lea și odată cu el mai mulți trimeși din țările străine, veniți pentru a discuta marea chestiune care preocupa atunci toate popoarele din Europa, adică, alegerea lui Mihnea Vodă ca Rege al Poloniei. Intre timp palatul a fost restaurat, înfrumusețat și decorat dar mai târziu turcii și ungurii, în timpul răsboaielor contra românilor, ruinează Palatul princiar, ceeace face ca în 1819 Harlay Conte, de Cesy, trimisul francez la Constantinopole, trecând prin București să-l găsească foarte mizerabil. Paulus Strasburg, ambasadorul lui Gustav Adolf, Regele Suediei, va avea în 1632 aceeași impresiune. In 1640 Bogdan Bacsici, episcop catolic va scri că palatul este lăsat în ruină și că zidurile sunt crăpate. Reparat de Matei Basarab, care amenajază și camere pentru invitați, palatul va fi de nerecunoscut sub Constantin Șerban și Mihnea al II-lea și mai ales după revolta soldaților de infanterie, contra boerilor. Dela 1659 până la domnia lui Ghica în 1679, palatul este teatrul certurilor între familia Ghica și Cantacuzino ; în fața porții palatului, Grigore Ghica omoară doui boeri. La suirea sa pe tron Ghica începe construcția unui nou palat în aceeași curte, care va fi terminat de Duca în 1679. Era impozant și un ungur care l'a văzut în 1678 îl descrie ca pe un adevărat palat regal. Sub domnia lui Duca Vodă, Curtea princiară cunoaște cu adevărat o epocă de splendoare; urmașul său Șerban Cantacuzino având propriul său palat nu va locui în palatul domnesc la care nu va fi văzut decât în zilele adunării divanului și pentru a prezida procesele boerilor închiși în închisoarea palatului. In noua construcție, Cantacuzino a făcut un imens salon pentru adunări ; în acest salon s'au unit boerii după moartea lui Șerban Cantacuzino, ca să hotărască alegerea lui Constantin Brâncoveanu. De aci ei au trecut în paraclis pentru a săruta icoanele și a jura cu mâinile pe evanghelie, credință noului ales. Brâncoveanu care suferea de furia construcțiilor, restaurează, preface și înfrumusețează palatul și-i dă o strălucire cum n'a avut-o nici o altă clădire în tot cuprinsul țării. El îi adaogă și o grădină italică-venețiană, un chioșc, un bazin, o minunată scară în marmoră, o imensă sală rezervată divanului, mai multe săli de consiliu, un apartament pentru principesă și lucru extraordinar pentru atunci, o bae de marmoră, adusă chiar din Constantinopol.

Prințul a primit în acest palat oaspeți iluștrii cum Alexandru Mavrocordat, marele Dragoman al Porții, Lordul Paget, representantul Angliei pentru pacea dela Carlovitz și mai multe Pașale din Constantinopol. Aci aveau loc serbările cu ocazia căsătoriilor copiilor de Domni, serbări pe cari cronicarii străini le numeau demne de Impărat.

Urmașul lui Brâncoveanu Ștefan Cantacuzino, urmează cu construcțiile, dar după 1715 toate nouile și vechile ziduri încep să se dărâme. In 1718 un foc neuitat, după ce a mistuit întregul oraș, cuprinde

şi palatul. Singure construcţiile boltite au putut să supravicţuiască: în noua reparaţie abia se poate ridica necesarul şi bine înţeles şi Curtea princiară şi-a pierdut strălucirea din timpul lui Brâncoveanu. Cu toate acestea tot aci vor avea loc serbările nunţii între Voevodul Constantin Mavrocordat şi Ecaterina, fiica marelui Vornic din Moldova, Constantin Ruset.

In 1738 un cutremur de pământ prăbuşeşte ceeace scăpase de flăcări, într'un mod atât de radical că nici un fel de reparaţie n'a mai fost posibil. Părăsit şi ruinat. palatul n'a mai servit decat drept gheţărie şi depozit de lemne. După războiul contra turcilor 1769-1773 totuşi aci au trebuit să fie primiţi trimişii străini, care veneau să închee pacea dela 1773. In 1790 nemţii prinţului de Coburg precum şi ruşii lui Souvaroff au cunoscut ultima găzduire. Un nou foc a pus sfârşit palatului. Sub zidurile fostului palat se adunau acum vagabonzii, cerşetorii şi toţi cei fără adăpost, în timp ce vecinii scoteau cărămizile şi pietrile pentru propriile lor construcţii: dar chiar şi aceste cărămizi şi pietre au fost mutate din loc prin ultimul şi groaznicul cutremur din 1802. Alexandru Ipsilante, noul Domn, venind la Bucureşti n'a mai găsit palat şi a locuit într'unul din palatele lui Brâncoveanu. Pentru a indica locul unde a fost palatul, Bucureştenii spuneau „la Curtea veche" de unde şi numele care a rămas paraclisului, singura construcţie care a supravieţuit, şi care se numeşte şi azi biserica *Curtea Veche.*

Biserica Curtea Veche (H. 3) a fost înălţată odată cu Palatul, de Mircea cel Bătrân între anii 1400 şi 1418. După un secol, în 1545 Mircea Ciobanul repară palatul şi biserica — singura biserică a Voevozilor in sec. XVI-lea — şi o acoperă cu picturi; în 1553 trei Mircea erau pictaţi pe zidul dela Apus rezervat pentru portretele ctitorilor. Erau Mircea cel Bătrân, Mircea Ciobanul şi un alt Mircea, un frate al Domnului desigur, cum s'ar putea deduce dintr'o inscripţie încurcată care există şi azi. In această biserică oratorii români şi greci ţineau discursul lor în faţa domnului şi aci se celebrau căsătoriile domnilor şi ale copiilor lor. ot în această biserică boerii au jurat credinţă lui Brâncoveanu, la moartea lui Cantacuzino şi aci se încoronau ca Domni, Voevozii ţării româneşti. La aceste ceremonii era obiceiul, până în sec. al XVII-lea, de a înjunghia doi berbeci şi a răspândi sângele lor pe treptele scării, iar domnii eşind din biserică, să-şi moaie pantofii în acest sânge, pentru a deveni curagioşi şi răsboinici. Dintre toate bisericile Bucureştiului, Curtea Veche a fost singura martoră a acestor moravuri. Acela care s'a ocupat mai cu deosebire de biserică a fost tot Brâncoveanu: tot ce se găsea în ea în aur şi'n argint (azi la Muzeul naţional de antichităţi) purta numele lui. După Brâncoveanu, Ştefan Cantacuzino ajută pridvorul, măreşte uşa dela intrare şi-i face diferite ornamente. Frumoasele flori ştilizate, care decorau altădată

poarta, au fost înlocuite prin adevărate sculpturi influențate de arta orientală. Restaurațiile exterioare au dat aproape o altă înfățișare bisericii lui Mircea cel Bătrân. In biserica astfel reparată și transformată a fost celebrată căătoria lui Constantin Mavrocordat cu nepoata Domnului Ștefan Cantacuzino. Focul care a mistuit aproape tot orașul la 20 Martie 1847 a atins și biserica care a trebuit să fie apoi mult refăcută. Reparațiile s'au început sub prințul Bibescu, căruia i-a venit și strania idee de a acoperi cu un strat gros de tencuială tot exteriorul bisericii, operație care a făcut să dispară sub var și moloz adăogat, toată decorația în cărămizi aparente care era o caracteristică a bisericilor lui Mircea cel Bătrân. Bibescu a făcut mai mult: a cerut un nou pavaj în mozaic modern, sub care au dispărut mormintele cu pietrele lor sculptate, ale lui Mircea Ciobanul și Pătrașcu Vodă. O altă prefacere a fost realizată de Știrbey Vodă care făcu biserica încă mai de nerecunoscut. Astăzi, noui reparații sunt pe cale să se sfârșească începute cu scopul de a reda bisericii prima ei formă și decorația în cărămizi aparente, așa cum a avut-o în sec. al XV-lea. Vom avea astfel în curând, mărturia credincioasă a gustului artistic al primilor Basarabi, vechile picturi care reprezentau pe cei 3 Mircea au fost acoperite de alte straturi de pictură, iar cel din urmă se datorește lui Mihail Pop și Constantin Leca.

In curte în partea de răsărit a bisericii e mormântul rusului Dirighin din timpul ocupației rusești 1848 și mormântul negustorului Dimitrie Simo Gherasi, mort in 1837.
Clopotul în bronz al bisericii e din timpul lui Barbu Știrbei.

La câțiva pași de biserica Curtea Veche este **Piața Anton** construită la 1885, de unde pleaca cinci străzi: *Strada Carol*, *Strada Bazaca* (unde era intrarea vechiului Palat) *Str. Patria, Calea Moșilor* și *Str. Sf. Anton*, care se prelungește sub numele de Str. Oituz. Aproape de piață, la No. 57 e **Biserica Sf. Ion**, zidită de Ioniță Croitorul în 1566, pe locul unde erau altă dată locurile domnești; a fost restaurată de familia Pârșcoveanu. Biserica e mare, bolta susținută de 4 coloane de marmoră iar pictura se datorește fraților Serafin care au lucrat-o în 1878. Foarte aproape, Strada Carol, (tăiată de Bulevardul Maria) prin care ajungem la Chei, în fața podului *I. C. Brătianu*. Dacă înainte de a continua pe *Calea Șerban Vodă*. o luăm la stânga

pe splaiul *C. A. Rosetti*, vom vedea la intersecţia sa cu str. Căuzaşi, la No. 8, una din cele mai frumoase Instituţii, nu numai din România dar şi din Europa, **Institutul Medico-Legal** al doctorului Minovici (Morga).

Dr. Mina Minovici, născut la 1858 s'a ocupat în special la Paris cu medicina legală; elev al profesorului Bouardel, Minovici este organizatorul Institutului Medico-legal şi al institutului Antropometric din Bucureşti.

Trecând podul I. C. Brătianu avem **Calea Şerban Vodă** o şosea lungă şi largă şi care face parte din primele 5 şosele ale Bucureştiului. Fiind drumul care duce la Giurgiu şi Constantinopol, toţi boerii îşi instalaseră aci palatele. pentru a asista din pridvorul lor când se întorcea Domnul învestit la tron de Sultanul din Constantinopol, întreg cortegiul său. Aceasta s'a întâmplat până în 1797; dela această dată Domnul Hangerliu a schimbat tradiţia trecând cu cortegiul său pe Podul Mogoşoaei — azi Calea Victoriei — în loc de Calea Şerban Vodă. Deatunci şi boerii s'au mutat pe podul Mogoşoaei şi Calea Şerban Vodă şi-a pierdut însemnătatea şi apanajul de Cale domnească.

La No. 29, e **Biserica Spiridon**, în lungime de 35 metri; zidită de Voevodul Ghica în 1765, reparată de Dimitrie Ghica, ea a fost din nou zugrăvită în zilele noastre de *Tătărăscu*. Aci este înmormântat *Voevodul Hangerliu*, Domn lacom care a ruinat poporul prin impozite; când a fost asasinat, corpul său fără cap a rămas multă vreme aruncat afară în curtea palatului, în zăpadă, ceeace făcu pe un biet om sărac şi istovit de impozite să-i arunce un ban şi să zică „Na, ţine, acum satură-te de bani". Tot aci e mormântul lui *Alex. Suţu*, mort în 1821 şi al lui *Scarlat Ghica* în mormântul căruia a fost aruncat şi cadavrul lui *Nicolae Mavrogheni*, înjunghiat de turci. Mai e şi mormântul *Voevodul Grigore Ghica*, a cărui inscripţie spune: Că a murit de „Moarte subită în Dacia", adică Muntenia, la 2 Decembrie 1766.

Aproape vis-a-vis de *strada Enăchiţă Văcărescu*, avem în stânga *Str. Leon Vodă* cu Biserica Slobozia (K. 10) în mijlocul curţii o cruce în piatră încercuită de un gard de fier, a fost ridicată de Vodă Leon, în 1659 în amintirea răsboaielor din 1631, care au avut loc între răsculaţi şi soldaţii domnului. Pentru perpetuarea acestei amintiri. Leon Vodă a înălţat biserica aceasta la începutul sec. al XVII-lea dar atât de restaurată, transformată şi modernizată în urmă încât nu mai prezintă nici un interes istoric sau artistic.

La mică depărtare, Bulevardul Mărășești, care duce la *Parcul Carol;* prin Calea Șerban Vodă, dealtfel o cale urâtă și fără nici un interes ajungemla **Azilul Zerlendi** (No. 199), fondat de Christof Zerlendi în 1895, pentru infirmi. Aproape de azil e **Crematoriul** și la capătul șoselei, **Cimitirul Bellu;** acest cimitir este cel mai mare din București; numele-i vine dela Baronul Bellu, care avea aci o proprietate, transformată în grădină publică. Oamenii din mahala veneau aci să se odihnească, să petreacă, uneori să cânte și să danseze până dimineața; a fost numită grădina Bellu. La moartea sa, baronul a dăruit această grădină comunei, care a transformat-o în cimitir. Locul a fost deatunci mereu mărit. Situat pe o înălțime, din partea de Răsărit a cimitirului numită Valea Plângerii se poate avea o frumoasă vedere asupra capitalei. Cimitirul se poate vizita de dimineață până seara, la orice oră. Pentru a vedea toate monumentele remarcabile ca arhitectură și ca sculptură trebuesc câteva ore.

In fața intrării principale avem Capela, pictată de *Mihai Pop*.

In dosul cimitirului curge Dâmbovița. Un proect grandios al comunii a hotărît să lege această parte a Dâmboviței printr'un canal cu *Oltenița,* pentru a obține astfel o comunicație pe apă, atât pentru pasageri cât și pentru mărfuri, dela *București* la Dunăre și la Mare.

VIII. Strada Câmpineanu și Știrbei Vodă

Strada Câmpineanu începe din Calea Victoriei, din partea de Miază Noapte a Teatrului Național și ajunge la Str. Știrbei Vodă. Coborînd Str. Câmpineanu, avem în dreapta Pasajul Român care răspunde în Calea Victoriei, aproape de Palat ; strada următoare e str. Sf. Ionică care mărginește partea de Sud-Est a palatului Regal. La No. 16, e **Biserica Sft. Ion** (Il. 7.) La stânga, *Str. Valter Mărăcineanu,* care ajunge în Piața cu același nume și unde se găsesc față în față **Ministerul de Răsboi** și **Opera Română** (Teatrul Liric). Partea din Apus a pieței e mărginită de Parcul Cișmigiu.

(Numele i s'a dat în amintirea căpitanului Valter Mărăcineanu mort la 30 August 1878 în răsboiul pentru Independență. Corpul său și al căpitanului Șuțu au fost luate de turci și înțepate ca trofee pe balustrada redutei.)

Opera Română nu există de mult ; dela 1852 până la 1884 drept operă nu aveam decât trupe italienești în trecere, a căror reprezentații aveau loc la Teatrul Național. Printre primii directori ai trupelor italienești din București trebue să cităm pe *Papanicolos* (1853—1854) în timpul căruia s'a reprezentat Roberto il Diavolo, Lucia, Norma și Luiza Miller. După 1855 direcția trece la *Wiest* ; se reprezintă atunci Ernani, Ottelo, Lucia, Rigoleto, Norma, Puritanii și pentru prima dată Trovatore ; în 1861 se dă opera românească Magdalena de Alexandru Zissu care obține un adevărat succes.

In acelaș an opera trece pentru câteva luni sub direcția Francezului *Drillat*, care reprezintă: Un Balo in Maschera și I vespri Siciliani. Dela 1862—1864 direcția trece lui *Dantermy*, și se reprezintă Ana Bolcyn, Marta Macbeth și Favorita. Dela 1864—1865, *Spiro* dă Lucreția Borgia, I due Foscari, Don Sebastiano, Don Juan și Ernani, Mai târziu *Ghebauer* și *Serdhiadi* angajează artiști mari ca Mantilla (Aida), Maria Vildt (Norm), pe tenorii Patierno și Petrovici, pè baritonii Pogliani, Sparapani, pe bașii Pinto și Marcassa și sopranii lejeri Prevost, Foxtrom, primadona Adalgiza Gabbi, contralta Preziosi, creatoarca rolului Carmen în 1882.

In 1881 o trupă italienească cântă pentru prima dată în românește opera Haiducul de Oreste Binboni. Numai între anii 1885, 1886 a fost creată prima stagiune de operă Românească : S'a reprezentat Lucia, Faus și Ernani ; în aceiași stagiune au avut loc neuitatele spectacole cu Adelina Patti. După 18 reprezentații activitatea operii române a încetat. Ele reîncep in 1890 cu prețul unor sacrificii de nedescris ; din nou întreruptă în 1892, Opera e reluată în 1892, și în 1897, de *Eduard Wachman* cu mari succese. Stagiunca deși strălucită n'a putut continua. Dela 1901 la 1910, operile italiene se joacă la Teatrul Național ; atunci a fost aplaudată Marie Durant, Adela Borghi, Darclee, Teodorini, Regina Pacini, tenorul Mierzwinsky și baritonul Titta Ruffo. In 1919 se pun bazele societății lirice *„Opera"* sub patronajul Reginei Maria și în 1921, Opera trece definitiv sub administrația Statului ; prima staginne a fost inaugurată la 8 Decembrie 1921 cu Lohengrin, dirijată de George Enescu. S'a jucat în acelaș an Boema, Mefistofeles, Carmen, Tosca, Samson și Dalilla, Aida etc. După George Enescu, direcția a trecut rând pe rând la *Scarlat Cocărăscu, George Georgescu,* iar *Cocărăscu* și acuma *Perlea*.

Revenim în *Str. Câmpineanu.* Mica stradă în dreapta, e Str. Palatului, care în continuare cu Str. Imperială, mărginește partea de Nord a Palatului. La No. 2, în Str. Palatului e mica **Biserică Ștejar** (H. 6.) construită în lemn în 1717 de episcopul Maxim, lângă un ștejar bătrân de unde i se trage și numele. In 1764 biserica a fost refăcută în piatră cu cheltuiala câtor-va brutari și reparată în 1864 de Regele Carol.

După str. Luterană, urmează str. Dr. Sion (fostă Renașterii), unde se află la No. 2, **Muzeul Kalinderu** (H. 6.), întemeeiat de frații Ion și Nicolae Kalinderu.

Ion Kalinderu, Juristconsult, administratorul domeniilor Statului, membru corespondent al Academiei Române în secția istorică, a fost

numit după 1884 Ad-torul Domeniilor Coroanei, al căror scop era de-a constitui o operă de utilitate socială şi naţională.

Kalinderu a construit şcoli, biserici, a fondat biblioteci, ateliere de lucru manual şi a răspândit mici cărticele instructive, tratând chestiuni folositoare sub numele de Biblioteca Populară ; ele erau tipărite pe cheltuiala Ad-ţiei Domeniilor, In 1893 el moşteneşte dela familia Oteteleşeanu 300.000 lei, pe care-i oferă Academiei Romane pentru intemeerea unei şcoli de fete la Măgurele.

Fratele, său dr. *Nicolae Kalinderu*, medic şef la spitalul Colentina şi mai tarziu la Spitalul Brâncovenesc a fost in timpul rgsboiului Independenţii în capul ambulanţelor ; in 1887 a fost numit profesor de clinică medicală la Universitatea de medicină din Bucureşti şi in 1889 membru corespondent al Academiei. Mare amator de artă, el fondează împreună cu fratele său o interesentă colecţie de artă la care se adaogă şi cate-va amintiri din partea Regelui Carol.

Această colecţie a fost cumpărată de Stat în 1912 şi transformată in Muzeu in chiar locuinţa lui Kalinderu. Muzeul cuprinde 23 săli şi fost inaugurat în mod solemn in 1913.

Muzeul este deschis Dumineca, Marţea şi Joia dela 10 12 şi 2—4;

In vestibul, la dreapta şi la stânga porţii de intrare, sunt două portrete de *Giovani Bernardo Carbone* (1614 1683); un portret de *Bronzino*, altul de *Martinus de Eccaro ;* autoportretul în marmoră de *Ion Georgescu ;* un bronz de *Han*. Gobelinurile sunt lucrate de călugăriţe franceze în secolul al XVII lea. — Trecem în Hall. — In mijloc este Credinţa, statue de *Romanelli* din Florenţa, în dreapta mai multe copii dupe picturi vechi italieneşti şi franceze. O vitrină conţinând mai multe vaze de Saxa şi cupe de Stil Empire ; lângă fereastră o zeiţă de *J. Clesingher* (1869); pe măsuţă miniatura unui vapor cu următoarea inscripţie „Ursula Maximiliană“ Graefin Reder (1697). Portretul unei doamne de *I. Kupetzki* (1660—1740). Paulina Bonaparte, marmoră de *P. Romaneli* (1867); O masă în eben încrustată cu sidef; portretul unui cavaler de *Krupetzki* ; în colţ Vânătoare de tauri de *Scara Belloto*. Portretul Margaretei de *Alfonso Coello* (1590) ; Persecuţia, tablou de *Giovani Panini ;* în această de a doua vitrină alte vaze de Saxa şi Sevres ; deasupra, peisagii cu animale de *Scarabaletto*. Sub geamul măsuţei rotunde e o medalie a Prinţului Carol Anton de Hohenzollern, o alta a Regelui Carol, o miniatură a princesei Maria, o medalie cu portretele Regelui Carol şi Reginei Elisabeta, o medalie a lui Eugen Carada şi o cheie mare provenind dintr'un palat din Italia. Sub geamul măsuţei pătrate, un carnet alb cu iniţialele Regelui Ferdinand şi Reginei Maria cuprinzând invitaţia la căsătoria lor din 1893 ; mai multe medalioane ale Regelui Carol şi Re-

ginei Elisabeta. Câte-va tabachere franțuzești cu capacul de aur. O tabacheră cu inscripția Regelui Franței din Navarra. O colecție de ceasuri vechi; o pudrieră având pe capac scena botezului Regelui Romei. Mai multe inele cu numele familiei Kalinderu.

In stânga hallului un peisaj italian de *Marieschi Iaco b* (1711—1794); o compoziție de *Alexandro Padovanino;* o marmoră de *Antonio Frilli,* reprezentând pe zeul Apollo și zeița Dafné, dăruit de Regele Carol; un tablou mare, reprezintă Buna Vestire, de *Palma cel tânăr* (1544—1628); pe masă portretele Regelui Ferdinand, Regina Maria și Prințul Carol. O minunată „Scoborâre dupe cruce" pictat pe geam și pus în medalion; lângă fereastră un frumos portret italian al unei doamne cu fiul ei; în față mai multe pasteluri de *Rosalba Carriera;* un bronz de *Han* reprezentând pe Isus și Magdalena. — Urcând la etaj se remarcă pe geamul scărei un vitraliu executat la București cu o scenă din viața lui Mihai Viteazul. La capătul scărei în dreapta și în stânga pe ziduri, două copii de *Jordaens* iar de-o parte și de alta a ușii dela intrare, două copii după Evangheliștii lui *Albrecht Dürer.* Intrăm în salonul mare; la dreapta portretul unei Bătrâne de *Jean Göse*; La baie de *Emile Levy*, dedesubt pe masă un vaz în argint oferit de Țarul Rusiei cu ocazia vizitei făcute la Constanța; un ceas mare cu portretul Reginei Elisabeta și al Regelui Carol oferit de Rege lui Ion Kalinderu. Pe zid: Haiducul, tablou de *Jean Van Houchtenbourg;* Margareta din Faust de *Jean Góse.* Republica Franceză, alegorie de *Alphonso Monchablon;* Portret, de *Jules Exter:* Orbii, de *Karol Voghel;* Portretul unui bătrân, de *Lazăr Bienenbaum*; Pastel de *Hans Pellar;* Fecioara și copilul de *Francesco Monte Mesano;* Fetiță de *Herman Kaulbach;* Operația, de *Monchablon;* Peisaj în Congo, de *Washington;* Iarnă, de *Ernest Lieberman*; Aurora, de *Monchablon;* Singurătate, de *Albert de Keller*; Venus și Cupidon, de *Giovani Andrea Sirani*; Muzica, de *Gustav Klimt;* Cap de expresie, de *Gabriel de Max;* Schiță, de *Ferdinand Paudler;* Portretul Regelui Carol la vârsta de 8 ani, după *Lauchert;* Ștrengarul, de *August Pettenkoffen*; Peisaj de iarnă, de *Mykobewn*; Femee cu câine, de *Alexandru Muroschko;* Soarele, de *Leo Putz;* Femee citind, de *Fritz von Uhde*; Satir și Zeiță, de *Franz von Stuck*; Dansatoare, de *Exter Julius;* Țărancă, de *Franz von Deffreger*; Răscoala, de *Droogsloot*; (1624); *P*eisaj, de

Lonis Japy; Lupta de *Courtois Jaques zis le Burguignon*; (1631—1676); Peisaj, de *Bernot*; O miniatură din 1562; Pe scenă de *Francisc Goya*; (1746 1828); Moise scăpat din ape, pictură din şcoala lui *Poussin*; Sărbătoare, de *Jean Molenaer* (1570—1640); Portretul unei Impărătese de *Gôse*; Fecioara dusă de Sf. Iosif departe de oraşul care arde, pictat de *Gôsse* dupe Rubens. Nud, de *Montchablon*; Peisaj de *Toudrouze*; Peisaj, de *Nicola Lancret* (1620—1743); Portretul unui cavaler, de *Teodor Keyser*. Pe măsuţă o casetă aurită, oferită de Regele Carol lui Kalinderu pentru decoraţiile sale; deasupra un peisaj de iarnă de *Hagelmann*; Copil dormind într'o roabă, de *Emile Levy*, în mijloc o pictură de *Klesingher*.

Muzeul va avea în curând o sală amenajată pictorilor români unde vor figura: *Teodorescu-Sion*, Efect de lună la Mare, Bărci, Natură moartă, Portretul mamei artistului; *Tonitză*, Prizonierii, Orbul, Copilul Isus, In tranşee şi In azil; *Marius Bunescu*, Peisaj; *Teodor Pălade*, Natură moartă; *Olga Greceanu*, Femeea cu Pelican; *Nina Arbore*, Compoziţie; *Gheorghe Pătraşcu*, Case în Britania, Maxi, Interior de casă ţărănească; *Sabin Pop*, Autoportret; *Stefan Dumitrescu*, Strada; *Henţea*, Liliacul alb; *Dărăscu*, Veneţia; *Iser*, Ţăran din Argeş; *Ghiaţă*, Peisaj din Mangalia: *Cecilia Stork*, Casă din Balcic; *Francisc Sirato*, Vânzătorii de covoare, Intâlnirea şi Intoarcerea; *Vermont*, Autoportret; *Traian Cornescu*, In grădină; *Hantz Eder*, Răstignirea; *Rodica Maniu*, Bărci; *Mihail*, Peisaj din Făgăraş; *Aurel Keslerr*, Peisaj; *Mützner*, In grădină; *Andreescu*, Vânatul; *Stefan Dumitrescu*, Cina de seară; Pe colină şi Stradă; *Camil Ressu*, Portret şi Femeea cu ceaşca albastră; *Iorgulescu*, Uşa deschisă; *Mirea*, desen; *Luchian*, Flori şi Cap; *Assachi*, desen; *Basarab*, Bătrânul (miniatura); *Steriade*, Turcul şi coşuri de fabrică. Câteva zeci de desene de *Grigorescu*: sculpturi în bronz de *Han*, *Stork Medrea*, *Jalea* şi *Spätche*.

In stânga, scoborând câteva trepte, intrăm în altă aripă a Muzeului unde sunt expuse operile mai multor artişti, străini. Cităm pe: *Emile Levy*, *Alvarez*. *Ernest Meissonier-Isabey Monchablon*, *Gericault*, *Louis David Monticelli*, *Raffet Leon Bonnat*, *Memling*, *Cranach* (Isus purtând crucea) *Jean Breughel* (Petrecere în sat) *Jordans* (Femee şi copil) şi mai multe copii foarte interesante după primitivii itali-

eni. Tot aci e şi o bucată de stofă dintr'una din rochile purtate de Maria-Antoinetta, Reg.na Franţei.

Muzeul Kaliderii trimiţând la începutul răsboiului o mare parte din opere în Rusia, a rămas dezorganizat şi se lucreaxă acum la o nouă amenajare a operilor în toate sălile, ceeace explică că am enumărat aci toate operile, fără şir şi fără a le da un număr de referinţe.

Str. Câmpineanu se termină în str. **Stirbei Vodă.**

Strada Stirbei Vodă, care pleacă din Calea Victoriei aproape din 'aţa grădinei Ateneului este una 'din cele mai lungi străzi din Bucureşti şi se sfârşeşte departe în Calea Plevnei. Ea îşi trage numele de la *Voevodul Barbu Stirbei* (1894-1856), care Bibescu din naştere, a luat numele unchiului său Stirbei, care i-a cedat întreaga averea cu condiţia aceasta. Stirbei a studiat la Paris ştiinţele politice şi s'a reîntors în ţară în 1821 în momentul mişcării revoluţionare. Numit ministru de finanţe sub Alexandru Ghica, el a fost în 1829, secretarul Comitetului însărcinat cu redactarea Regulamentului organic sub administraţia lui Chiseleff, unul din cei 3 membrii ai divanului executiv. In 1843, Ştirbei a candidat la tronul Munteniei împotriva fratelui său Bibescu. Bibeşcu reuşind, Ştirbei n'a ezitat să accepte portofoliul Ministerului de interne in 1844. In 1847, Ştirbei pleacă la Paris, unde a rămas până la căderea lui Bibescu, adică până în 1849 când îi urmă la tron. In 1853, Ruşii năvălind în principate, el primi ordin dela Constantinopol să părăsească ţara. După alegerea lui Cuza, Ştirbey s'a refugiat în Franţa unde s'a stabilit pentru totdeauna. Locuinţa sa la Bucureşti era în Calea Victoriei No. 117, colţ cu strada Banului, azi locuită de urmaşii săi.

Scoborând Strada Ştirbei Vodă, avem în stânga la No. 3 **Birourile Ad-ţiei Domeniilor Coroanei,** creata în 1884; după exemplul celorlalte state s'a simţit nevoia să se înfiinţeze un astfel de domeniu al Coroanei. Fundaţia care a intrat în vigoare în 1884 cuprindea două proprietăţi teritoriale, situate în diferite părţi ale ţării. Ion Brătianu, atunci preşedintele consiliului de miniştrii, a depus un proect de lege şi administraţia a fost încredinţată lui Ion Kalinderu, care a inaugurat noi metode de agricultură, creşterea vitelor de orice speţă, şi cultura pădurilor; Domeniile Coroanei posedă exploatări de agricultură model precum şi biserici şi şcoli.

Strada Luterană care tae str. Stirbey Vodă, nu era în 1852 decât un maidan. In colţul acestei străzi şi str. Stirbei Vodă la stânga, se găseşte Biserica şi Şcoala calvinistă.

Aceasta din urmă a fost fondată de Hotsch, primul proprietar al magazinului Muller. La dreapta la No. 8, biserica Luterană, complect împodobită în interior cu panouri de catifea roşie, brodate cu crini albi de Regina Elisabeta. După strada Luterană avem la stânga str. Dr. Sion, care

răspunde în str. Câmpineanu şi unde am văzut că la No. 2 se află Muzeul Kalinderu (vezi pag. 186) mai departe la stânga str. Câmpineanu, la dreapta str. Spiru Haret (unde se găseşte la No. 6, Ministerul Instrucţiunii Publice.) La No. 37 din str Ştirbey Vodă, într'un local insuficient e provizoriu instalat **Conservatorul de muzică şi artă dramatică** (F. 6).

Singura muzică care a fost cultivată în România din cele mai vechi timpuri a fost ca şi pictura şi arhitectura, muzica religioasă. Muzica Bisericii ortodoxe din Orient introdusă de Sf. Ioan de Damas, îşi datoreşte în mare parte cântecele albanezului Ion Cucuzel din secolul al XII-lea şi românului Ivaşcu din secolul al XIII-lea. Muzica bisericilor era naţională sau combinată cu aceea a slavilor cu care românii erau în legătură. Cântecul „Cei trei crai dela Răsărit, O, Dioce prea învăţatul şi Canonul Florilor precum şi Astăzi cel prea lăudat, sunt aranjate pe o muzică pur românească, fără nici o influenţă din muzica vocală religioasă greacă sau slavă. Influenţa slavă nu începe decât la sfârşitul secolului al XVI-lea iar în secolul al XVII-lea se naşte rivalitatea între muzica română şi grecească. Intr'o strană se cânta romămâneşte şi în alta greceşte. In secolul al XVII-cea s'au introdus corurile în bisericile unde veneau domnii şi se zice că încă din timpul doamnei Chiajna (1559—1567) era la Palat un dascăl de cântece religioase. In timpul lui Brâncoveanu, Filoftai, un călugăr împuternicit ca preot, a fost primul cântăreţ român la Mitropolia din Bucureşti. El a scris chiar o carte de cântece religioase, prima carte de acest felcare a fost tipărită în 1714. Dascălul său, Popa Teodosie, a făcut şi ei cântece ortodoxe. Lor li se datoreşte compoziţia corurilor de circumstanţă ce aveau loc în curţile domneşti ale lui Şerban Cantacuzino şi Constantin Brâncoveanu în momentul când se închina pentru sănătatea domnului. In secolul al XVII-lea rivalitatea între muzicile româneşti şi greceşti devine mai intensă, dar grecul Anastase Rapsaniot, mare cântăreţ, recunoaşte că nici un popor pe lume nu are o muzică atât de dulce şi armonioasă ca poporul românesc.

In secolul al XVIII-lea apare prima şcoală de muzică întreţinută cu cheltuiala câtorva Mănăstiri. In 1786 o astfel de şcolă a funcţionat la biserica înlocuită astăzi de grădina Ateneului. In timpul domniei lui Alexandru Ipsilante, şcoala Sf. Sava are şi ea un dascăl de muzică; cu el luau lecţii de canto nu numai elevii şcoalei dar toţi acei cari aveau o voce frumoasă. Muzica românească religioasă nu şi-a pierdut niciodată faima, corurile religioase sunt şi azi, una din marele podoabe ale bisericilor noastre.

In 1800 apar, pentru prima oară în Bucureşti, piane; boerii cu stare aduceau profesori germani pentru a învăţa pe copii lor muzica clasică Cu concursul acestor artişti străini, Ion Câmpineanu, om de stat (1798—1863) va fonda în 1845 societatea Filarmonică, în aparenţă culturală şi artistică, dar a cărui scop era politic, ceeace a expus-o imediat la cele mai groaznice intrigi. Tavernier, un doctor venit în Muntenia, nu se ştie prea bine de unde, instrumentul consulului rus, Rukman, s'a introdus prin contrabandă în sânul societăţii Filarmonice, în anul 1838, numai cu intenţia de a o discredita şi a o disolva; şi-a ajuns scopul profitând de faptul că un prinţ polonez, în treacăt prin Bucureşti a murit otrăvit, ceeace i-a dat ideea de a denunţa în plină şedinţă că, chiar lui în calitete de doctor, unul din membri i-a cerut să-i

procure otravă. Lovitura a reuşit; neavând probe contrarii un strigăt de indignare a ridicat asistenţa şi Voinescu a părăsit şedinţa zicând că el nu poate face parte dintr'o societate de asasini şi cum toţi ceilalţi au făcut la fel, societatea a fost disolvată.

In acelaş an adică în 1838, Prinţul Ghica, cheamă în România pe Ludovic Wiest, un copil de 19 ani, un excelent elev al conservatorului din Viena, care cu toată tinereţea lui, a organizat o orchestră complectă pentru palatul princiar şi care a avut un mare renume din 1839-până în 1859 când a fost suprimată de Bibescu.

In 1854, tot acest Wiest devine directorul Operei şi sub el se joacă Ernani, Ottello, Rigoleto, Norma, Puritanii şi pentru prima oară Trovatore.

Prinţul Bibescu angajează în 1844 ca profesor de pian pentru ficele sale pe germanu' Jean Wachmann; fiul acestuia Eduard Wachmann se instalează deasemenea în România şi fondează în 1866 concertele simfonice la care e ajutat şi de Alexandru Flechtenmacher şi Alexis Ghebauer, elevul lui Frantz Liest. Eduard Wachmann va fi mai târziu profesor de armonie muzicală al Reginei Elisabeta şi în 1897, Directorul Operei.

In 1864 Ministrul Creţulescu crează o şcoală de Belle-Arte. de muzică şi de declamaţii; mai târziu secţia dè Muzică se desparte şi funcţionează independent de celelalte ramuri, sub numele de Conservator de muzică şi artă dramatică, mai întâi în str. Brezoianu, apoi aci în str. Ştirbeiu Vodă, în aşteptarea unui local mai confortabil.

La No. 39, (G. 6) vechea casă a familiei Creţulescu înălţată după planurile arhitectului Petre Antonescu şi în care funcţionează diferite servicii ale Ministerului de Interne.

Parcul se întinde până la Cişmigiu; în dreapta avem *str. Luigi Cazzavilan*, mai departe *str. Popa Tatu* în dreapta şi *Bul. Schitu Măgureanu* în stânga.

La No. 81, **Comandamentul Corpului II de armată**, în localul care a servit mai demult unui spital militar; arzând în 1887 a fost reconstruit, apoi transformat în vederea reşedinţei comandamentului.

In grădina care precedează localul, e bustul generalului Cernat care intrând în armată ca simplu sergent în 1851 devine general în 1873. In timpul războiului Independenţii a fost numit comandant al armatelor române şi a arătat atâta bravură, că Impăratul Rusiei i-a acordat decoraţia Sft. Gheorghe; marele Duce Nicolaé, comandantul armatei imperiale ruse a exprimat printr'un ordin de zi toată gratitudinea şi recunoştinţa sa armatei române şi mai ales generalului Cernat, pe care-l numeşte „Bravul Comandant".

Strada Berzii tae strada Ştirbey Vodă ceva mai departe; la No. 91, e biserica **Sf. Ştefan sau Cuibul cu barză.**

Str. Ştirbey Vodă se termină în Calea Plevnei, aproape de un cartier unde sunt grupate Spitalul Militar Central, Ministerul de Răsboiu (localul II), Manutanţa militară, Cazarma Malmaison, Regimentul Excortei Regale, Manejul. etc.

IX. Strada General Berthelot

Această stradă (H 6) pleacă din Calea Victoriei şi merge până în strada Berzei; ea s'a numit înainte de răsboiu str. Fântânei şi şi-a luat numele actual în 1920, în amintirea generalului Berthelot, care, în calitate de şef al misiunei militare franceze în România, a contribuit intens la reorganizarea armatei române în timpul războiului. La No. 17, în faţa străzei General Budişteanu, e **Catedrala Sf. Iosif** construită în stilul Bazilicelor romane şi după planul arhitectului Carol Benişu (1821—1896, angajat de Bibescu Vodă ca arhitect la logofeţia bisericească.

La No. 27, **Ministerul Cultelor şi Artelor** (G. 6) construcţie recentă, datorită arhitectului Mihăilescu.

Ministerul Artelor are o bogată colecţie de picturi şi sculpturi moderne de artişti români. Neavând însă o galerie proprie, o parte din lucrări sunt împărţite provizoriu prin diferite Muzee din Bucureşti.

La primul etaj al Ministerului se află **Muzeul Comisiei Monumentelor istorice,** inaugurat la 23 Noembrie 1910. Poate fi vizitat în toate zilele de lucru dela 10—1.

Colecţia extrem de bogată şi interesantă altădată, a avut din nenorocire soarta tuturor bogăţiilor artistice ale României; a fost transportată la Moscova la începutul răsboiului mondial, unde se găseşte şi astăzi. O parte din colecţie şi tocmai cea mai puţin importantă se află în această galerie şi alta este expusă provizoriu la Muzeul Toma Stelian (v. p. 197). Colecţia Comisiei Monumentelor istorice este formată dintr'o secţiune arheologică (Muzeul şi Biblioteca şi o secţie arhivalică (fotografii, planuri, schite).

I. Secţia de reproduceri (pictură): 1 Monumente, 2) Fresce şi icoane.
II. Secţia icoanelor,
III. Secţia tablourilor religioase şi epitafe,
IV. Secţia obiectelor de vitrină,
V. Secţia de sculptură, mobilier şi diverse.

A doua stradă la stânga e strada Luigii Cazzavilan, unde se găseşte şi bustul şi fântâna Luigi Cazzavillan, de sculptorul Filip Marin mort în 1928. La No. 71 e *biserica Popa Tatu*. Strada se sfârşeşte în str. Berzii.

X. Calea Griviţei

Calea Griviţei e una din cele cinci vechi drumuri ale Bucureştiului, şi se numea înainte de 1877, Calea Târgoviştei. In 1806 ea nu se prezenta altfel decât ca o şosea judeţeană cu case ţărăneşti şi cârciumi, unde se opreau caruţaşii şi drumeţii.

Puţin câte puţin se instalează pe această cale mici negustori şi cu timpul cârciumile dispar pentru a face loc la magazine mici, pentru mahalagii. In timp ce str. Lipscani simboliza strada marelui şi elegantului Comerţ. Calea Târgoviştei simboliza şi simbolizează încă micul comerţ; cu toate înfrumuseţările oraşului în această regiune, prin şcoli şi case particulare cari s'au ridicat, această stradă nu şi-a pierdut caracterul de comerţ ieftin. Dupe răsboiul independenţii, Calea Târgoviştei a luat numele de Calea Griviţci în amintirea victoriei obţinută de trupele româneşti pe reduta Griviţa.

Calea Griviţei începe din Calea Victoriei (H. 5) la Sudul Ministerului de Finanţe, (H. 5); la No. 4 e **Curtea de Conturi**; alături Casa Lahovari.

In strada care scoboară la stânga, numită str. General Budişteanu se găseşte la No. 26., **Colectia A. G. Cantacuzino**, formată din timbre monede şi estampe. Această colecţie a fost oferită de principele Cantacuzino, Casei funcţionarilor publici; ea poate fi vizitată Duminicele şi Joia dela 2—4. Colecţia timbrelor începe cu capul de zimbru, cea mai veche marcă a ţărilor române, şi se termină cu mărcile din domnia Regelui Carol.

După strada General Budişteanu şi tot la stânga e **Biserica Manea Brutaru** (H. 5) zidită în 1777 de Manea Brutarul, şeful corporaţiei brutarilor. Urmează str. G-ral Angelescu; în mijlocul squarului statuia intitulată *„Avântul Ţării"*

La No. 22 se găseşte instalată provizoriu *Şcoala de Belle-Arte* (F. 5),

Prima şcoală de Bele Arte a fost creată în 1864 de ministrul Crétulescu în acelaş timp cu Conservatorul de muzică, secretar fiind V. A. Ureche. Primul ei director a fost Teodor Aman; totdeodată profesor de desen şi de pictură; cursul de perspectivă era ţinut de Orescu, decanul Universităţii. cursul de anatomie de Dr. Marcovici, iar acel de estetică şi istoria artelor de Stăncescu. Cursurile se ţineau atunci la Universitate; din prima serie de elevi au ieşit Mirea, Georgescu, Henţea, Ştefănescu, Simonide, Vermont, Paciurea şi Pătraşcu. Fetele nu erau ad-

misc; Stăncescu unul din viitorii directori, va deschide pentru ele un curs special la Ateneu, care va fi inaugurat în 1894 în luna August. Urmașul lui Aman e Teodorescu, iar în 1892, Stăncescu; Acesta va cumpăra în 1899 casa Ghermani din Str. Biserica Enei, în care va instala secția de arhitectură.

Dela 1896—1929 directorul școalei de Belle-Arte a fost pictorul Mirea, (azi pictorul Camil Ressu). In 1906 Universitatea având prea mulți studenți, școala de Belle-Arte a fost obligată să părăsească localul; Statul i-a cedat atunci vechea construcție a Muzeului Monetăriei dela Șoseaua Kiselleff, iar secția fetelor a fost instalată în str. Chimistului, căreia i se zice azi Str. Iulia Hajdeu. In 1906 s'a mai adaogat un curs de artă decorativă și școala s'a mutat în actuala casă din Calea Griviței (pentru istoria artelor v. p. 55).

La No. 28 **Școala militară de artilerie, geniu și marină și Ministerul de Răsboiu** (localul III); mai departe str. Sf. Voivozi iar la No. 58, biserica cu acelaș nume, terminată în 1903 și pictată de pictorul Damian. In fața străzi, la stânga, e str. Iulia Hajdeu, unde se găsește secția decorativă a școalei de Belle-Arte pentru fete; urmează piața Dr. Botescu, ornată de statuia acestuia, unul din vechii primari ai Bucureștiului și căruia i se datoresc cele mai frumoase lucrări de ameliorațiune sanitară a capitalei. La No. 132, **Școala Națională de Poduri și Șosele,** transformată în 1920 în Școala Politechnică.

Până în secolul al XVIII-lea nu exista nici o școală unde se puteau studia științele; singure școlile bisericilor funcționau. Românii care voiau să învețe științele trebuiau să plece în străinătate; se cunosc astfel de studenți încă din anul 1400. Românii din Muntenia plecau în Italia și Franța, Moldovenii în Polonia și Germania; în sec. al XVI-lea s'au creat câteva școli civile elementare, pe lângă școlile de popi; apoi o școală de învățământ superior a luat naștere în 1680 la școala Sf. Sava din București, unde se introduceau încetul cu încetul câte-va noțiuni științifice. S'au regăsit câte-va vechi manuscrise grecești, precum și cărți și caete de elevi, care arată că se învăța în sec. al XVII-lea, aritmetică, geometrie, algebră, logaritme, trigonometria plană și sferică și cosmografie. Un matematician din Neapole, Vito Caravelli, dedică Voevodului Alex. Ipsilante, o trigonometrie sferică, din care un exemplar se găsește la Academia Română și care poartă o mică notiță de unde rezultă că elevii făceau cursuri de astronomie. Acest fel de școli-academii au durat până în 1821; profesorii de științe veneau din străinătete, unde au învățat cu cheltuiala domnitorilor; astfel prințul Brâncoveanu a trimes pe Chrisante Nottara să învețe cu Cassini și la reîntoarcerea sa a publicat o carte de astronomie și a determinat latitudinea orașului București.

Ipsilante avea ca bursier pe Heliade Manasse, care a plecat să învețe matematicile și fizica și a adus cu el din străinătate și instrumente pentru experiențe. Se pare că din aceste școli au ieșit și oameni de știință, căci un francez Flachat, care a vizitat România în 1746 a scris: „Un om trăește ca un filozof la țară; i-am cumpărat biblioteca; se ocupa de chimie și-am găsit la el o colecție de cărți bune în care stă scris despre această știință". La sfârșitul secolului apar primii ingineri topografi, cum a fost Ionică Tăută în 1798.

Ştiinţă topografică nu începe să fie cultivată în România decâ sub domnia fanarioţilor, deşi în principiu exista chiar dinainte; în timpul regulamentului organic din 1833, s'a decis ca delimitările proprietăţilor să nu fie făcute decât de ingineri; în 1818 Gheorghe Latopografi, dând chiar şi lecţii de aritmetică, geometrie, trigonometrie, jeodozie, ingineria de câmp, arhitectura, făc chiar ridicări topografice cu elevii. Părinţii elevilor spuneau lui Lazăr: „Noi vrem ca copii noştri să înveţe ingineria ca să ştie să măsoare pământurile noastre. învăţaţi-i aceasta căci de socotit ei vor putea să înveţe în orice băcănie".

In timpul revoluţiei din 1821, şcoala a fost suprimată iar ştiinţa topografieă a trecut ca studiu la şcolile proprii de ingîneri. Invăţământul superior technic se înfiinţează îndată după universitate; regulamentul organic s'a ocupat in articolele sale de învăţământul superior şi de învăţământul technic. Se cerea un profesor pentru trigonometrie, algebră şi geodezie, unul pentru calculul diferenţial, integral şi mecanic şi unul pentru arhitectura civilă. Aceste hotărâri n'au avut urmări. Şcoala proectată n'a fost întemeiată şi bursierii Statului au continuat să meargă în străinătate. In 1849 Gh. Assachi, întemeează la Iaşi şcoala de aplicaţie pentru ingineri şi conductori, iar în 1852 Lalanne întemeează şcoala de conductori de poduri şi şosele la Bucureşti; organizarea definitivă se face în 1881: tot în acest an i-a naştere soc. Politechnică. In 1892. Scarlat Vârnav în calitate de director al Soc. Naţionale de Poduri şi sosele, obţine un decret regal unde se recunoaşte că instrucţia technică ce se obţine la şcoala din România e echivalentă cu aceea a şcolilor străine şi deatunci şcoala politechnică e luată ca bază pentru admiterea inginerilor în corpul technic (Director Ing. Vasilescu Carpen).

Pe acelaşi loc unde e clădirea şcoalei, e şi clădirea şcoalei de Arte şi meserii; la câţi-va paşi mai departe sunt recentele construcţii a Casei ginerilor şi personalului Căilor Ferate.

Mai departe Piaţa Gării de Nord şi **Gara de Nord** cu statuia inginerului Gheorghe I. Duca, fost director general al căilor ferate române (1888—1895).

Prima cale ferată a fost inaugurată la 1 Noembrie 1869; o companie engleză a fost însărcinată cu construcţia unei linii Nord-Sud, trecând prin Iaşi, astfel că în curând liniile ferate au fost stabilite în Moldova. In 1860 doctorul Strusberg, Ducii de Ujest, Ratibor şi contele de Lehndorff, obţin concesiunea unei părţi din reţeaua căilor ferate care trebuia să fie ter inată în 1872 şi n'au fost terminate decât în 1875. In 1870 începe construcţia Gării de Nord care se termină în 1872 şi se inaugurează odată cu linia ferată Roman-Paşcani, care prin Cracovia şi Lemberg, realizează legătura între România şi vechile puteri ce o înconjoară. In 1879 se construeşte linia Ploeşti-Predeal-Braşov; după 1879 toate căile ferate româneşti au fost create şi la sfârşitul anului 1904, această reţea avea o lungime totală de 3.178 Km.

La Gara de Nord vin toate trenurile din ţară, precum şi marile internaţionale. Intrarea la gară se face prin Calea Griviţei iar eşirea prin Bulevardul Dinicu Golescu.

La No. 320, de pe Calea Griviţei, e **Cimitirul Sf. Vineri**. Calea Griviţei iese din oraş prin Bariera Griviţei care duce înspre Piteşti şi Târgovişte.

XI. Calea Moşilor-Obor-Calea Văcăreşti

Dela Piaţa Sf. Anton (pag. 179) începe **Calea Moşilor**, o şosea lungă care ajunge la Bariera Moşilor numită pe vremuri Podul Târgului de-afară, din cauza căruţelor care veneau pe acest drum din străinătate, încărcate cu mărfuri.

Calea Moşilor nu e bogată în monumente istorice. Vom cita totuşi la No. 36, **Biserica Sf. Gheorghe** zidită în 1562 de Nedelcu Vornicul şi soţia sa, în locul uneia de lemn ridicată în 1492. Această Biserică a servit timp de 30 ani ca Mitropolie a ţării, fiind foarte mare; refăcută în 1824 de Iamandi Dragul şi soţia sa Smaranda. biserica a ars complect în 1847, a fost restaurată în 1849 şi terminată în 1880. Aşa cum se prezintă azi, ea numai reaminteşte vechea biserică din 1562 şi poate fi considerată ca o nouă clădire din 1880. In timpul lui Brâncoveanu, pe lângă biserică funcţiona o şcoală română şi slavonă, condusă de dascăli cu renume şi care erau însărcinaţi şi cu traducerea actelor slavone pentru boeri. La No. 93, este **Biserica Sfinţilor**, zidită pe la sfârşitul sec. al XVIII-lea cu cheltuiala lui Popa Fierea. La No. 194, **Biserica Olari**, ridicată în 1758 de Dumitrescu-Racoviţă, a primit numele de Olari fiind-că aci se instalaseră cu barăcile lor, Olarii.

Calea Moşilor, şosea lungă şi populată de mici negustori se termină la Obor (târg de vite).

Origina acestui târg datează din 1786; el se ţinea atunci în fiecare Marţi şi Vineri, ceeace făcea ca în acele zile să fie o mare afluenţă şi înghesuială din centrul oraşului până la Obor. Cu timpul pentru a da o mai mare viaţă acestor târguri, s'a înfiinţat şi un bâlciu, care a atras mai multă lume şi pentru toată această lume obosită, pentru un mai sigur popas, cârciumarii şi-au instalat gheretele lor dealungul străzii şi'n mare număr au rămas cârciumile pe această stradă şi până azi. Mult timp Oborul era şi piaţa unde se spânzurau hoţii şi toţi condamnaţii la moarte; Aci a fost spânzurat Staicu marele paharnic, ale cărui intrigi au revoltat po Brâncoveanu. Când legile româneşti au suprimat tondamnarea la moarte. la Obor nu se mai strângea lume decât pentru cârgul de vite. Aproape de Obor, pe câmpul numit târgul Moşilor are loc în fiecare an, din luna Maiu până în Iunie bâlciul popular, numit Moşi. Se zice că această origine revine din timpul domniei lui Mircea cel Bătrân (1400—1418). Alţii spun că se datoreşte lui Mateiu Basarab (1632), care a vrut astfel să perpetueze amintirea unui răsboiu ce-a câştigat, chiar în acest loc.

„Moşi" înseamnă pomana ce se face pentru sufletele celor răposaţi. In religia ortodoxă, este obiceiul de a împărţi hrană la săraci în memoria unui mort, odată pe an. Se zicea pentru aceasta zi de pomană că, e ziua strămoşilor răposaţi, de unde numele de Moşi; cu timpul, ziua Moşilor a dat naştere la serbări popullare, care se ţin în fiecare an şi-au devenit un fel de sărbătoare naţională populară.

Domnii şi Regii ţării romänesti, au respectat întotdeauna tradiţia acestui bâlciu pe care îl şi inaugurează cu mare pompă în prima joi după deschidere, numită Joia Moşilor. Mitropolitul şi întreaga Curte întovărăşesc pe Rege.

Calea Moşilor urmează drumul mai departe spre Nord-Estul Capitalei sub numele de Soseaua Colentina, care duce la satul Colentina şi satul Fundenii Doamnei, unde se găseşte o foarte interesantă biserică unică în felul ei.

Din Calea Moşilor, la Nordul bisericii Sf. Gheorghe Vechi, (p. 193), se formează la dreapta *str. Sf. Vineri*, care şi-a luat numele dupe Biserica dela No. 25. Această biserică a fost înălţată de Aga Niţă şi reparată de boerii Năsturel Herăscu în secolul al XVIII-lea; tot aceşti boeri au fondat în fundul curţii un azil pentru infirmi, în anul 1765.

Biserica a fost reparată şi reconstruită în 1839 şi acum în urmă în 1914. La câţi-va paşi de biserică, str. Sf. Vineri dă în Calea Văcăreşti, o cale lungă, care se termină la Soseaua Giurgiului; şi această cale este unul din drumurile lungi populate de negustori. Nu prezintă nici un interes. La No. 68, **Biserica Sf. Niculae** (1722). La No. 186, **Biserica Sf. Nicolae a Sârbilor**, construită în 1692 şi numită astfel fiindcă se găsea pe drumul care ducea la Mahalaua sârbilor. La No. 211, biserica Apostol din 1765.

Aproape de podul Vasile Alexandri, pe malul stâng al Dâmboviţei se găsesc uzinele Lemaître, fabrică creată în 1866, pentru construcţia maşinelor agricole, locomobilelor şi batozelor. In 1879 uzinele devin proprietatea inginerului belgian Jules Tack, adus de principele Cuza pentru construcţia podurilor din România.

In fine la capătul drumului la No. 411, se găseşte închisoarea şi supreba **Mânăstire Văcăreşti**, întemeeată de Voevodul Mavrocordat.

XII. Şoseaua Kisseleff

Din piaţa Victoriei (Capul Podului) pleacă următoarele străzi: *Calea Victoriei*, *Bulevardul Lascăr Catargiu*, *Soseaua Bonaparte* (unde la No. 1 se găseşte Ministerul de Externe), *Soseaua Jianu* (după numele haiducului care a ridicat poporul contra fanarioţilor), *Soseaua Filantropia* (după numele spitalului Filantropia ridicat de arhitectul Dobre Nicolau şi întemeiat în 1815, graţia intervenţiei Dr. Caracaş şi a lui Grigore Băleanu. Spitalul posedă un laborator, un amfiteatru, o sală de bae, o farmacie, o sală de autop-

sie şi o capelă. In curtea acestui spiţal sunt instalate spălătoriile mecanice precum şi fabricile de ghiaţă artificială de unde se aprovizionează toate spitalele). Şoseaua Filantropia continuă prin Bulevardul Colonel Mihail Ghica, unde la No, 5 e Maternitatea (clinică Obstetricală a facultăţii de Medicină şi şcoala de moaşe) fondată în 1839 de Mihail Ghica. Intre Calea Victoriei şi Şoseaua Filantropia pleacă *strada Buzeşti* care merge până în piaţa Matache Măcelaru. Intre Şoseaua Bonaparte şi Şoseaua Jianu, *Strada Paris* care duce în *Parcul Bonaparte*, unul din noile cartiere ale Bucureştiului. La Nordul pieţei Victoria, începe **Şoseaua Kisselleff**, deschisă în 1831 de Paul Kiselleff, general şi diplomat rus. (1788—1872) Sub domnia ţarului Nicolae, Kisellef a luat parte la răsboiul contra turcilor în 1828 : în 1829 a fost numit comandantul trupelor ruseşti, stabilite în Muntenia şi mai târziu comandantul trupelor de ocupaţie în Moldova şi Muntenia . Sub titlul de Rezident plenipotenţiar el devine guvernatorul principatelor şi duce o adevărară dictatură din 1829 până în 1835, dar această dictatură a fost rezonabilă căci a îmbogăţit Statul cu mai multe servicii, instituind comisii de legiferaţie din care a ieşit regulamentul organic, restabilind oraşele, secând bălţile şi reorganizând poliţia şi administraţia Drept recunoştinţu pentru serviciile aduse, divanul Ad-hoc a naturalizat pe generalul Paul Kisellef, acordându-i şi un titlu de nobleţe.

In 1821 era aci, la Capul Podului, o moară de vânt pe care Kisellef a dat-o jos, pentru a trasa planul şoselei de azi ; tot pentru această construcţie a trebuit să se tae şi pădurile care erau pe aceste locuri ; grădinile laterale ale şoselei au fost începute de principele Bibescu şi terminate de Ştirbei, care în 1851, a angajat pentru aceasta pe pictorul peisagist Mayer, al cărui mormânt e şi astăzi la şosea, într'una din aceste grădini laterale.

Soseaua Kissellef este împărţită în 5 secţiuni după cum urmează:

1. Din Piaţa Victoriei la Primul rond.
2. Dela Rond la Bufet.
3. Dela Bufet la Arcul de Triumf.
4. Dela Arcul de Triumf la Hipodrom şi
5. Dela Hipodrom la Vila Doctorului Minovici.

Şoseaua Kisellef este plimbarea obicinuită a Bucureştenilor fie pe jos, fie călare, fie în trăsuri sau automobile. In special în zilele de curse,

șoseaua prezintă o animație extraordinară. Până la răsboi aveau loc aci, la fiecare 10 Maiu bătaia de flori, la care lua parte și întreaga Familie Regală.

Plecând din Piața Victoriei înspre șosea. avem în stânga la No. 1, **Muzeul Zoologic**, fondat în 1836 de principele Ghica și fratele său. Un mare număr de animale împăiate, păsări, reptile, pești au fost donate de Muzeul din Turin ; înainte de înălțarea acestei clădiri, adică înainte de 1906, Muzeul funcționa la Liceul Sf. Sava cel vechiu, în dosul Statuei Mihaiu Viteazul, pe urmă la Universitate, unde colecția a fost expusă printre curiozitățile bisericii Colțea și în fine în localul de azi (Director Doctorul Grigore Antipa).

Muzeul e deschis Joia dela 11—15 și Dumineca dela 10—16 : este însă închis dela 15 Iulie la 15 August.

Museul posedă 25 de săli conținând colectii științifice pentru cercetări speciale și colecțiuni pentru instrucția generală a publicului.

La No. 2, e **Muzeul Geologic** ridicat dupe planurile arhitectului Ștefănescu (director: profesorul Mrazec) Muzeul poate fi vizitat în zilele de lucru dela 9—12 cu o autorizație specială.

La No. 3, **Muzeul Etnografic Carol I** (Director: profesor Tzigara Samurcaș) Muzeul a cărui clădire se lucrează încă, nu este încă deschis publicului. Colecția începută în 1906 e formată din toate piesele care servesc la studiul material al aotivit6ții poporului românesc: case, locuințe adăposturi, costume din epoca dacilor până în zilele noastre, podoabe, arme de răsboiu și instrumente de lucru din timpul păcei, vânătoare, pescuit, cultură de pământ și industrie, mijloace de transport, sărbători și ceremonii religioase, artele mai mult sau mai puțin desvoltate dela simplele oale de pământ până la celè mai bogate covoare, în fine tot ceeace în existența materială a poporului român, prezintă câte-va trăsături foarte caracteristice și care sunt de domeniul etnografiei.

In curtea Muzeului Etnografic este încă vechiul **Muzeu al Monetăriei**, azi în ruină, care a fost inaugurat la 24 Februarie 1869 de însăși Regele Carol ; atunci s'au bătut primele monezi de aur cu efigia domnitorului Carol. In ultimul timp muzeul n'a mai servit decât la tipărirea mărcilor.

La nordul Muzeului, adică în dreapta șoselei, e strada Monetăriei și la No. 4, Biserica Isvorul Tămăduirei, ridicată de Nicolae Mavrogheni

în 1879, care grec de origină, a botezat-o Zooddrpighi, adică pe românește Isvorul Tămăduirii.

După primul rond, vine **Bufetul** a cărei arhitectură este exacta reproducere a pavilionului românesc care a figurat la expoziția din Paris în 1889. In mijloc un Kioșc unde cântă muzica militară, din Maiu și până în Octombrie, în toațe zilele de lucru dela 4-8 seara, iar în zilele de sărbătoare și dimineața.

La No. 5, **palatul Regelui Mihaiu I-iu și al Principesei-Mame Elena.**

Peste drum la No. 8, **Muzeul Toma Stelian**, deschis dupe moartea fondatorului în propria sa casă. (Director George Olssewski). Muzeul este deschis Joia și Dumineca și zilele de sărbătoare dela 10-12 și 4-6. (E. 1).

Toma Stelian a fost profesor la Universitatea din București, jurist, consult și mare orator. Născut la Craiova la 3 Aprilie, 1860 el moare la București în 1925 ; în 1907 fiind ministrul Justiției el reorganizează pe baze noui, magistratura și întreaga justiție. Prin testament lasă Statului întregul său palat cu colecțiunea artistică și biblioteca ce cuprinde.

Muzeul cuprinde 4 Sectiuni : 1. Pictură și sculptură, 2. Arta religioasă, colecția Comisiei Monumentelor istorice, 3. Arta religioasă, 4. Aquarelele pictorului Pop de Szathmary.

Secțiunea I-a Nicolae Grigorescu (1838 1907) Autoportret (No. 1); Fântâna (No. 1); Car cu boi (No 3); Popas (No. 4); Case de țară (No. 5); — Andreescu (1852—4884), Casa ciurarului (No. 6); — Ștefan Luchian (1868—1916), Rugăciunea (7), Peisaj (8), Vas cu flori (No. 9), Țărancă (No. 10) Vânzători de bragă (No. 11 ; — Carol Pop de Szatmary (1811—1888), dela No. 12 14, diferite aquarele, Alexandru Cuza (No. 12), Doamna Elena Cuza (No. 13), Regele Carol în Bulgaria (No. 16), Cimitir turc (No. 32). Turcoaice (39) ; — Ion Georgescu (1856 -1898), Rugăciunea, sculptură (45), Bustul actorului Pascaly (46).

Secțiunea II-a și III-a cuprinde arta religioasă. La No. 1, Tâmpla Mănăstirei din sec. al XVII-lea. No. 2 Sf. Simion și Sf. Sava, icoana din sec XVI-lea factură bizantină ; personajele reprezentate la picioarele sfinților, sunt Neagoe Basarab cu soția și ficele sale ; (No. 3. Sf. Nicolae icoană din sec. XVI-lea; No. 4. Arhanghelul Mihail Sec. XVII-lea No. 5. Scoborârea dupe cruce sec. XVI-lea, reprezentând în afară de scena biblică, pe Despina Doamna, soția lui Neagoe Basarab, ținând pe brațe cadavrul fiului său. No. 11, Sf. Andrei, icoană din sec. XVII-lea provenind dela Mânăstirea din Târgoviște; No. 18, Sf. Spiridon, icoană luată dela Spirea Veche ; No. 20, Fecioara și Copilul, factură bizantină; No. 30, Christos, icoană dela începutul sec. XIX-lea, factură românească; No. 31, Icoana Fecioarei ; No. 32, Icoana lui Isus, factură românească din 1678; No. 34, Sf. Dumitru și Nicolae, factură rusească, purtând inscripția din 2 Decembrie 1812· No. 35 Fecioara, icoană din sec. al XIX-lea, factură italiană; dela No. 36—42, icoane din secolul al XIX-lea ; la Cei trei Ierarhi, icoană din sec. al XVI-lea, școală bizantină. No. 50, Prezentarea lui Isus la templu, sec. XVI-lea ; dela No. 51 104, icoane

pictate pe lemn și în sticlă, aduse din Transilvania și executate în secolul al XIX-lea. No. 105, uși împărătești dela altar, sec. XVIII-lea. La No. 107—108, sfeșnice în lemn din sec. XVIII-lea dela Mănăstirea Arnota. La No. 109, uși împărătești din sec. XVII-lea iar cele dela No. 110, din sec. XVI-lea. La numerile 113 și 114, sfeșnice în lemn sculptat din sec. al XVIII-lea. No. 115, Strana episcopului dela biserica Stavropoleos, sec. al XVIII-lea; No. 117, sf. Dumitru; sec. al XIX-lea; No. 118 sf. Elefterie, sec. al XVIII-lea. No. 119, Sf. Filip, icoană pe lemn de stil bizantin din sec. al XVI-lea; No. 121, Icoană pe pânză, stil bizantin sec. al XVI-lea; Isus în templu, sec. al XVI-lea. La No. 125-126 Sf. Paul. sec. al XIX-lea. La No. 127, Sf. Grigore. pictură bizantină din sec. al XV-lea. La No. 201, 202, Cupe în argint aurit, sec. al XVIII-lea La No. 204, 205, cupe din sec. al XIX-lea. La No. 206-207, Cruci de argint, Sec. al XVI-lea. La No. 207 și 212, Cruci în argint din sec. al XIX-lea. No. 214, Cruci în argint și perle, Sec. al XVIII-lea. Dela No. 212—225, Cruci în argint aurit din sec. al XIX. La No. 226, Cruce în argint pentru procesiuni, sec. al XVII-lea, e o donație făcută de Constantin Brancoveanu, bisericii Sf. Gheorghe (v. p. 194, No. 227, Cruce în argint din 1644, dăruită de Matei Basarab Manăstirei Dealului din Târgoviște. No. 228, Cupă în argint stil gotic din sec. al XVII-lea No 229, Cupă în argint din sec. al XVIII-lea; din același secol, sfeșnicul in argint dela No. 230. La No. 231—233, Candele în argint dela Manăstirea Văcărești, Sec. al XVII-lea. No. 237 și 238, Discuri pentru proccesiuni, Sec. al XVII-lea. No. 239-240, Chiselnițe pentru anafură din anii 1789 și 1806. La No. 245, Patrafir brodat în aur și argint din sec. al XVI-lea. La No. 246, O biblie slavonă din Sec. al XVI-lea. Dela No. 241-254, Omofoare brodate în argint din sec. al XVIII-lea. La No. 257—258 Cădelnițe în bronz din Sec. al XVII-lea. La No. 264 265. Candele din Sec. al XVII-lea, la No. 226 282 Candele în argint din al XIX-lea. Dela 302 306, Cruci în lemn din sec. XIX-lea, provenind din Basarabia. Dela 307 314, Catarame de argint din sec. al XVIII-lea; la No. 324—325 perdele dela ușile altarului în catifea de Veneția, cu marca Munteniei, din Sec. al XVII-lea. La No. 326 o agrafă în aur dela brâul lui Radu Negru găsită în mormântul acestuia la Biserica Domnească din Curtea de Argeș și reprezentând un castel feodal; la No. 237, un inel de aur al lui Radu Negru din Sec. al XIV-lea având gravate în interior, aceste două cuvinte; Ave Maria. Dela No. 328 la 330, alte inele ale lui Radu Negru. La No. 331. un nasture dela tunica lui Radu Negru cu blazonul familiei Basarabilor. La No. 332. o brățară din 1365, care a aparținut Kieranci, soția lui Vladislav. La No. 333, cerceii Kieranei, La No. 334, inel în aur cu un rubin mare, găsit în mormântul lui Dan I. din sec. al XIV-lea. La No. 335, emblema unui cavaler din sec. al XIV-lea. La No. 336, inelul boerului Nanu Uboda, sec. al XIV, No. 338, Nasturele de aur dela tunica unui cavaler înmormântat in biserica Domnească dela Curtea de Argeș. No. 339, inelul lui Voislav, fiul lui Nicolae-Alexandru Basarab; La No. 341, un rest din diadema de aur a lui Voislav; La No. 342, un ac de aur al nevestei marelui Basarab, găsit în mormântul din Biserica Negru-Vodă din Câmpulung, la Nr. 343 un inel, care a aparținut unuia din copii marelui Basarab, găsit tot în mormântul dela Câmpulung.

Secția IV-a. Aquarelele lui Pop de Szathmary, reprezentând diferite scene din trecutul poporului românesc și mai ales din Transilvania.

In afară de aceste colecții artistice, Muzeul a primit, acum în urmă două superbe donații din partea lui Mihail Șuțu, celebrul numismat român și membru al Academiei Române (acestuia din urmă el i-a dăruit întreaga sa colecție de monezi aur). Operile sunt: Suzana și bătrânii de Tintoretto și Madona de Guido Reni. Ion I. C. Brătianu a dăruit mai

multe pânze de Grigorescu şi Andreescu. Doamna Cecilia Petrescu, fosta soţie a lui Eugen Stătescu (pag. 106) a oferit picturi de Grigorescu şi Andreescu şi un album de o nepreţuită valoare cu schiţe în creion şi în peniţă de Rubens, Rembrandt, Andrea Del Sarto, Perugino, Michel Angelo, Tiepollo, fraţii Cranach, David, Tenier etc. In afară de aceasta Muzeul a mai primit şi o frumoasă colecţie, dăruită de d-na Virginia Slătineanu şi compusă din gobelinuri şi autentice „Aubusson", precum şi vaze. statui şi vechi obiecte de artă japoneză, cum de ex: statuia lui Dai-But-Su în lemn aurit, Un Budha, sculpturi de monştrii din sec. al XVI-lea şi XVII-lea şi cutii în lac japonez.

Intr'una din sălile muzeului este biblioteca lui Toma Stelian, conţinând aproape 15.000 volume juridice, care se pot cerceta în toate zilele de lucru dela 8—12.

Mai departe, la No. 21, avem **Şcoala de Agricultură Herăstrău** (Director Ing. Alexandru Nasta).

Cunoştiinţele ştiintifice de agricultură au pătruns în România la începutul sec. al XIX-lea în acelaşi timp cu renaşterea ideilor în ţară şi ca o urmare a influenţei din ce în ce mai accentuată a civilizaţiei Occidentale. Ne-a rămas din această epocă lucrări de agricultură, ca aceea a Postelnicului Drăghici, tipărită în 1834, cu titlul de Şcoala rurală şi casnică" sau "Invăţături pentru lucrul şi îmbunătăţirea pământului". In 1846, Ion Pennescu, scrie „Principii de agricultură"; el a fost trimis în 1838, de principele Mihail Sturza, să studieze agricultură, la şcoala-fermă a celebrului Matheiu de Dombrasle la Roville; întorcându-se în ţară, Ion Pennescu, devine cel mai mare agronom din România numit şi „Tatăl agronomiei române". Dela 1843 la 1846 cursurile de agricultură au fost ţinute la Academia Mihăileanu, prima Instituţie de învăţământ superior în principatele române; aceste cursuri erau influenţate de ştiinţa cameralittică, care s'a introdus în sec. al XVIII-lea în toate universităţile din centrul Europei.

Prima şcoală de agricultură a fost creată în 1852 de Barbu Stirbei pe domeniile Pantelimonului; în 1875 director al acestei şcoli a fost numit Constantin N. Racotă, căruia i-a urmat în 1863 P. S. Aurelian, mai târziu ministru. In 1867 se introduce un curs de silvicultură; în 1968, în luna Decembrie, şcoala părăseşte Pantelimonul, care era proprietatea Eforiei civile, şi se instalează la Herăstrău, unde e şi azi.

Şcoala posedă o fermă model, o proprietate de cultură, o bibliotecă bogată în cărţi şi reviste de specialitate, săli de lectură, un laborator, colecţii instructive, o grădină botanică, o infirmerie, etc.

Elevii care se înscriu la şcoală de agricultură trebue să aibe bacalaureatul; cursurile teoretice durează 3 ani.

Mai departe se vede **Arcul de Triumf,** ridicat cu ocazia încoronării Regelui Ferdinand şi Regina Maria, la Alba Iulia, ca suverani ai tuturor românilor. Lângă Arcul de triumf e instalată provizoriu **Şcoala de horticultură pentru fete**, creată în 1928 de Societatea Consiliului Naţional al femeilor române. din iniţiativa d-nei Calipso Botez.

In dreapta Arcului de triumf e **Velodromul,** având o pistă de 500 metri în circumferinţă şi un amfiteatru pentru 3000 de persoane.

Mergem mai departe până la rondul al III-lea unde găsim cel mai important câmp de curse din Bucureşti, **Hipodromul Băneasa**, cu 5000 de locuri. Tribuna e construită de arhitectul Berindei; în partea stângă e tribuna regală; prima tribună după cea regală este rezervată membrilor Jochey-Clubului. Cursele de cai sunt una din cele mai mari atracţii ale societăţii bucureştene. Ele au loc din primăvară până în toamnă târziu, atât cursele de trap, cât şi cele de obstacol.

Sumele angajate în pariuri la aceste curse se ridică la cifre fantastice. Din aceste pariuri se opreşte o cotă parte pentru Jochey Club şi pentru cheltuelile administraţiei. Preţul de intrare este 100 lei (pentru doamne 60 lei), iar pentru peluză 20 lei. De curând s'a inaugurat la curse, ziua premiului modei, unde casele mari din Bucureşti, prezintă ultimele modele.

Nu departe de hipodrom e *Vila Doctorului Minovici*, în fata căreia fac haltă toate trăsurile şi automobilele în plimbare la şosea. Dacă mergem mai departe pe şosea, observăm în stânga, înainte de a ajunge la calea ferată şi la pod, nişte ruine în cărămidă, care reprezintă *Ruinele Palatului Bibescu*, ridicat altă dată pe proprietatea Văcărescu.

Această proprietate aperţinea prinţului Ghica, marele Spătar la care se întâlneau in toate duminicele cei mai mari boeri din Bucureşti cu familiile lor.

Primele construcţii au fost începute de Ştefan Văcărescu (1620—1761), fiul lui Enache Văcărescu, Visticrul lui Brâncoveanu, decapitat şi el odată cu acesta de turci la 1714. Exilat în insula Cipru el nu şi-a mai putut isprăvi proectul; după moartea sa, soţia lui, Ecaterina, s'a hotărât să termine construcţia bisericii care trebuia să servească drept paradis în palatul lor, oar şi ea e împiedecată de turburări politice. Grija terminării lucrărilor rămâne pe seama fiului ei, Poetul Enăchiţă Văcărescu, oprit de asemenea din cauza politicei ce a dus contra ruşilor. Cu multă greutate isprăveşte abea zidul înconjurător în 1791; in 1792 Enăchiţă Văcărescu ajutat de curajul soţiei sale de a treia. Ecaterina, fica lui Aodă Caragea, termină şi sfinţeşte biserica care se vede şi azi.

Nepoata sa Maria, mărităndu-se cu prinţul Constantin Ghica aduce acest loc ca zestre. In această veche casă a Văcăreştilor prinţul Ghica prezida banchetele demne cei mai mari faraoni. Frumuseţea echipajelor cu care soseau invitaţii şi bogăţia costumelor femeile române erau de nedescris. In toate Duminicile mahalagii şi oamenii de pe stradă aşteptau ore întregi pe marginea trotuarelor ca să vadă trecând aceste trăsuri, frumoasele doamne române, şi străluciţii cavaleri la serbările proverbiale ale lui Ghica-

Maria Văcărescu după moartea lui Ghica se căsătoreşte cu prinţul George Bibescu, care proectează să ridice o minunată construcţie cu 2 etaje pe proprietatea soţiei sale. Acest palat era conceput în stilul romantic al epocii şi după planurile arhitectului Statului, Saxonul Schla-

ter. Frumoasă clădire care începea să se înalţe în 1848 pe malul pitorescului lac Băneasa a fost părăsită înainte de a fi terminată; evenimentele din 1848 şi fuga lui Bibescu din ţară, întrerupând lucrările şi aşa se văd şi azi.

In timpul domniei prinţului Bibescu, acest loc al şoselei Kisellef se numea **Băneasa** şi era locul de întâlnire al nobleţei bucureştene.

In luna Martie 1866 aci s'a oprit trăsura cu Domnitorul Carol, care intra pentru prima oară în Bucureşti ca suveran al Principatelor române şi aci i s'a oferit cheile oraşului Bucureşti, de către guvernatorul Munteniei, pe o pernă de catifea.

Şoseaua Kiseleff îşi urmează drumul mai departe spre Ploeşti, Sinaia, Braşov, Făgăraş etc.

Numele străzilor	Pleacă din	Se sfârşeşte în
A.		
A. (Aleea)	Aleea Kisellef	Aleea M. Cogăl.
A. (Parcul Delvrancea)	B. Delavrancea	Allea Kisellef
A. (Parcul Cornescu)	Floreasca	B. Cornescu
Abatorului	Spl. Abatorului	Văcăreşti
Abatorului (Splai)	Văcăreşti	Podul Abatorului
Abrud	Pandele Dinu	Col. M. Ghica
Academiei (Bulevard)	Victoriei	Piața I. C. Brăt.
Agricultori	Bd. Pache	Raionului
Albă	Piața Pr. Maria	Elena Doamna
Alba Iulia	Doamna Chiajna	Călugăreni
Albinelor	Elena Cuza	Viespilor
Albişoară	Bd. Ferdinand	Căluşeilor
Alecu Ruso	Gl. Lahovari	Romană
Alexandrina	Sos. Herăstrău	Ianzei
Alexandru (Parc. Filip).	Şos. Jianu	
Alexandru cel Bun	Crepuscul	Virgiliu
Alex. cel Bun (Tei)	Sf. Gheorghe Tei	Teiul Doamnei
Alex. Ion Cuza (Bulev).	Buzeşti	Bd. Basarab
Alex. Lahovari (Piață)	Dionisie	Dorobanți
Alexandru Odobescu	Isvor	Bd. Pr. Mircea
Alexandru Orescu	Mihai Vodă	Ceres
Alexandru Vlahuță	Sp. Petre Carp	Logofătul Tăut
Alexandru Xenopol	Gh. Chițu	Gh. Cantacuzino
Alexe Ion (Fundătură)	Cal. Lac. Teiului	
Alexe Marin (Fundăt.)	Aleea I. Hajdeu	
Amfibelor (Fundătură)	Libertății	
Amzei (Piața)	Calea Victoriei	N. Bălcescu
Ana Cuțarida (Grivița)	Fabricei	
Ana Davila	Carol Davilla	Morm. Davilla
Anastase Panu	Dudeşti	Campoducilor
Angela	Tăierii	Spl. Abator
Anghel Dumitrescu	Sos. Jianu	Aleea Kisellef
Antim	Sf. Apostoli	Rahovei
Anton Pan	Mircea Vodă	Dudeşti
Apele Minerale	Laboratorului	Călugăreni
Apolodor	Sf. Apostoli	Spl. Justiției
Apostol	Vacăreşti	Nerva Traian

Aprodul Purice	Călușeilor	Vaselor
Aqvila	Puișor pe șine	Sabinelor
Arcului	Italiană	Armenească
Ardeleni	Dragoș Vodă	Precupeții Vechi
Argeș	Moșilor	Episcopul Radu
Arhiereul Calist	Călărașilor	Claudiu
Arhitecților	Cezar Boliac	Popa Nan
Arhivelor	Mihaiu Vodă	Bd. Pr. Mircea
Arhivelor (Splaiu)	Spl. Gl. Magheru	Spl. Mihai Vodă
Arion C. C.	Griviței	Parcul C. F. R.
Arionoaia	Uranus	Antim
Aristia	Plevnei	Vespasian
Aristița Romanescu	Bd. Tăbăcari	Verzișori
Armenească	Moșilor	Maria Roseti
Armoniei	Artei	Orfeu
Aron Florian	Caragiale	Vasile Lascăr
Arsenal (linia)	Șos. Doamnei	Puișor
Artei	Lupea Gârlița	Sf. Apostoli
Astronomului	Cazavillan	Puțu cu plopi
Atelierului	Grivița	Piața Dr. Botescu
Atelierului (Pr. Carol)	Prel. Giulești	
Athena	N. Bălcescu	Piața Al. Lahov.
30 August (Fundătură)	Șos. Giulesti	
Aurel Vlaicu	Gl. Lahovari	Șos. Șt. cel Mare
Aurel Vlaicu (Pr. Carol)	Prel. Giulești	
Aurelian P. S.	Bd. Col. M. Ghica	Aleea Kisellef (Rond. II)
Aureliu	Toamnei	Moșilor
Aurora	Spl. V. Alexandri	Văcărești
Aurora (Grivița)	I. Pârvu	
Austrului	Bd. Pache	Mecet
Avram Iancu	Piața Gl. Dabija	Bd. Pache
Axente Sever	Popa Balint	
Azilul de Noapte	Spl. M. Vodă	Apolodor

B.

B. (Parcul Cornescu)	Floreasca	Hip. Floreasca
B. (Parc. Delavrancea)	Clucer	Aleea A. Parcul Delavrancea
Baba Dochia	Spl. V. Alexandri	Văcărești
Băcani	Lipscani	Blănari
Bachus	Măgurele	
Băicoianu (Alee)	11 Iunie	

Baicului (stradelă)	Sos. Pantelimon	
Bălăşeanu Alex.	Cuza Vodă	Senatului
Balcic	Şos. Colentina	Suter
Bălescu Virginia	Ferentari	
Banat	Vespasian	Văcărescu I.
Banca Naţională	Smârdan	Eug. Carada
Bănci (Griviţa)	Prel. Griviţa	Prl. Col. M. Ghica
Banu Manta	Bd. Basarab	Bd. Col. M. Ghica
Banu Mihalcea	Cazărmii	Schitu Maicilor
Banu Mărăcine	Bd. Maria	Str. Spaniolă
Banului	Calea Victoriei	Gl. Budişteanu
Bărăţiei	Piaţa Romei	Văcăreşti
Bărăţiei (stradelă)	Decebal	Lipscani
Bărbătescu	Rahovei	Măgurele
Barbu Catargiu	Piaţa Sf. Voevozi	Calea Victoriei
Barbu Delavrancea	Bd. Col. M. Ghfca	P. Delavrancea
B. Delavrancea (Parc)	Aleea Kiselleff	
Barbu Lăutaru (Fund.)	T-viştea Veche	
Barbu şi Stoian	Sabinelor	Epicol
Bardului	Şerban Vodă	Olimp
Barierei	Plevnei	Bd. D. Golescu
Bârlei (Fundătură)	Rahovei	
Basarab (Sosea)	Spl. Ciurel	Bd. Basarab
Basarab (Bulevard)	Piaţa Victoriei	Sos. Basarab
Basarabia	Buzeşti	P-ţa Sf. Voevozi
Bateriilor	Sf. Apostoli	Cazărmei
Batiştei	Bd. I C. Brătianu	Vasile Lascăr
Bazaca	Str. Carol	Halelor
Belgrad (P. Bonaparte)	Praga	Londrei
Belizarie	Plevnei	P-ţa Gl. Creţeanu
Belvedere	Parlamentului	Lipscani
Benito Mussolini	Victoriei	P-ţa L. Catargi
Berechet	Al. Cel Bun (Tei)	
Berna (P. Bonaparte)	Londrei	Roma
Berthelot G-ral	Plevnei	P-ţa Dr. Botescu
Bibescu Vodă	Rahovei	Serban Vodă
Bibescu Vodă (Splaiu)	Spl. D-ţa Balaşa	Sp. I. C. Brătianu
Bibescu Vodă (Piaţă)	Bd. Maria	
Bicheru Nicolae	Ferentari	
Bihorului	Vespasian	Barierei
Biruinţii (Griviţa)	Pr. Col. M. Ghica	
Biserica Alexe	Şerban Vodă	Senatului

Biserica Doamnei	Victoriei	Doamnei
Biserica Enei	Poincaré	Bl. I. C. Brătianu
Biserica Pantelimon	Traian	Pantelimon
Biserica Popa Chiţu	Viitorului	Maria Rosseti
Biserica Răsvan	Cavafii Vechi	Moşilor
Biserica Udricani	Lucaci	Olteni
Blaj	Raionului	Dristorului
Blănari	Doamuei	Colţei
Blanc (Alee)	Sos. Bonaparte	Soseaua Jianu
Blanc B (Alee)	Şos. Bonaparte	Aleea Blanc
Blanduziei	N. Filipescu	Dionisie
Blanduziei (Galeriile)	Doamnei	
Boerebista	Olimpului	Bd. Mărăşeşti
Bogdan I. (Profesor)	Dorobanţilor	Polonă
Bogdan Voevod	Barierei	Domniţa Ancuţa
Bogdănescu (Şerban V.)	Florica	
Boliac Cezar	Labirint	Raionului
Bolintineanu	Sfinţilor	Melodiei
Bolintinesnu (Splai)	Spl. I. C. Brătianu	Spl. Abatorului
Bonaparte (Sosea)	Piaţa Victoriei	Şos. Şt. cel Mare
Bonaparte (Parc)	Şos. Bonaparte	Prel. Dorobanţi
Borănescu Maria	Şoseau Gherase	Caragea
Bordeianu (Fundătură)	Rahovei	
Boteanului	Wilson	C. A Rosseti
Bouilion Franclin	Şelari	Şepcari
Bozianu	Piaţa Prin. Maria	Isvoranu
Bradului	Văcăreşti	Nerva Traian
Bragadiru	Şos. Viilor	Sabinelor
Bragagiu	Verde Câmpul Cucoanei	Câmp.M. Cucoan.
Bran	Şos. Crângaşi	Petre Dumitrescu
Brâncoveanu	Carol	Sp. Brâncoveanu
Brâncoveanu (Splai)	Spl. Reg. Carol I	Sp. Halelor
Brânduşilor	Vitanului	Laboratorului
Braşov	Ohorul Nou	Bl. Ferdinand
Braşoveni	Doamna Ghica	Teiul Doamnei
Brătianu I. C. (B-vard)	Statuia I. C. Brătianu	P-ţa L. Catargiu
Brătianu I. C. (Piaţă)	Bd. Academiei	Bl. Carol
Brătianu I. C. (Splai)	Sp. Bibescu Vodă	Sp. Bolintineanu
Brătianu Pia	Polonă	Aurel Vlaicu
Bratocea (Griviţa)	I. Pârvu	Clucereasa Elena

Braţului	Vasile Lascăr	Ghiocei
Bravilor	Văcăreşti	Brumărel
Braziliei	Şos. Bonaparte	Lisabona
Brezoianu	Bd. Elisabeta	Câmpineanu
Broşteni	Cuza Vodă	Traverse
Brumărel	Sp. C. A. Rosseti	Văcăreşti
Brumărel (Fundătură)	Cuza Vodă	
Brutus	Sf. Apostoli	Poliţiei
Bruxelles	Washington	Prel. Dorobanţi
Buciumului	Traian	P-ţa Obs. de foc
Bucovina	Virgiliu	
Bucovina	Stirbei Vodă	Francmaspnă
Bucur	Cuza Vodă	Bl. Mărăşeşti
Bursei	Doamnei	St. M. Viteazu
Buzeşti	Griviţei	Victorici

C.

C. (Parcul Cornescu)	B. (P. Cornescu)	E. P. Cornescu
C. (Parcul Delavrancea)	Popovicici	Aleea D.
Cahul	Bd. Basarab	Cost. Marinescu
Caimata	Melodiei	Bd. Carol I
Calafat	C-lea Lac. Taiului	Lupescu
Călăraşilor (Calea)	Văcă eşti	Sos. M. Bravul
Căldărari	Halelor	Carol
Calimachi	Sos. Colentina	Ipsilante
Calomfirescu	Moşilor	Bd. Domniţei
Călugăreni	Foişorului	Spl. M. Giurăscu
Căluşeilor	Traian	Oborul Nou
Cameliei	Bd. D. Golescu	Piaţa dr. B-tescu
Câmpineanu	Calea Victoriei	Stirbei Vodă
Câmpul Moşilor	Zidul Moşi	Ss. Mihai Bravu
Câmpul Costeasca	Prel. Griviţei	Calea Ferată
Câmp. Galileea (G-viţa)	Decebal	Pl. Col. M. Ghica
Câmpului	Făinari	Sos. Ştef. cel Mare
Câmpului	Dudeşti	Ţalhanaiel
Canonicul Bunea	Cuţitu de Argint	
Cantacuzino G. C.	Teilor	Mitrop. Dosoftei
Cantacuzino G. C. (Piaţă)	Cantacuzino	Caragiale
Cantacuzino Grigore	Sevastopol	Victoriei
Cantemir	Văcăreşti	Dudeşti
Căpit. Octav Cocărescu	Griviţei	Iordache Golescu
Căpitan G. Buruiană	Virgiliu	Macedoniei

Căpitan Feraru	Sf. Apostoli	Azilul de Noapte
Căpitan Preoţescu	11 Iunie	Bul. Mărăşeşti
Căpitan Petre Carp	Dudeşti	Trinităţei
Căpitan Savopol	Şerban Vodă	Stufu Bellu
Căpitan I. Vasilescu	Bd. Ferdinand	Străbună
Căplescu (Fundătură)	Lupeasca	
Carada Eugeniu	Lipscani	Doamnei
Caragea	Colentina	Ipsilante
Caragea Vodă	Precupeţii Noui	Prof. I. Bogdan
Caragiale	Vasile Lascar	General Lahovar
Cărămidarii de jos	Văcăreşti	Piscului
Cărămidarii de Sus	Spl. Pirotechniei	
Cariagdi	Orzari	Arhiereul Calist
Carmen Silva (Aleea)	Intrarea Nordului	
Carol I (Bulevard)	P. I. C. Brătianu	Bul. Pache
Carol	Victoriei	Bd. I. C. Brătianu
Carol I Regele (Piaţă)	Victoriei	C. A. Rosetti
Carol I (Parc)	Filaret	
Carol I Regele (Splai)	Spl. Imprimeriei	Spl. Brâncoveanu
Carol I (p. lui Crăciun)	Prel. Griviţa	
Carol Davila	Isvor	Sos. Cotroceni
Carol Knappe	Gropile Ouatu	Bd. Col. M. Ghica
Carpaţilor (Pasagiu)	Halelor	Banu Mărăcine
Caşin (Griviţa)	Cal. Griviţei	Sos. Col. M. Ghica
Caţavei (Fundătură)	M. Bravu vechi	
Căţelului	Sos. Vergului	Sos. Murgului
Căţelului (Fundătură)	Căţelului	
Catinca Gr. (S.-Vodă)	Sos. Giurgiului	Stoian Militarul
Cătuneanu	Sos. Pandurilor	Ioviţa
Căuzaşi	Văcăreşti	Splaiul Rosetti
Cavafii Vechi	Gl. Florescu	Lipscani
Cavalerul de Flondor	Piaţa Obs. de foc	Căluşeilor
Cavarna	Sos. Colentina	Pr. Mircea
Cazărmei	Antim	13 Septembrie
Cazavillan Luigi	Ştirbei Vodă	Gl. Angelescu
Ceairului	Sos. Pantelimon	Sos. Iancului
Ceauş Radu	Romulus	Parfumului
Cedrilor	Sabinelor	Sos. Doamnei
Cerbului	Spl. V. Alexand.	Văcăreşti
Cercului	Aureliu	Spătarului
Ceres	Al. Orescu	Puţu cu apă rece
Cernăuţi	Bd. Basarab	Verde
Cercea (princip. Carol)	Sos. Ciuleşti	

Cernica	Moşilor	Negustori
Chepler	C. Lacul Teiului	
Chilia	Cost. Marinescu.	Hotin
Chindiei	Bd Maria	Egalităţei
Chiristigiilor	Sos. Mih. Bravu	Sos. Pantelimon
Chisellef (Aleea)	Piaţa Victoriei	Băneasa
Chişinău	Buzeşti	Bd. Basarab
Chitilei	Clucerului	SOs. P.S. Aurelian
Chiţu Gh.	G.C. Cantacuzino	Xenopol
Ciclopilor (Fundătură)	Crişana	Gl. Angelescu
Cimitirul Reînvierea	Maica Domnului	Maşina de pâine
Ciobanul Petre	Sos. Giuleşti	Sos. Crângaşi
Ciobanului (Fundătura)	Ileana Cosinzeana	
Cireşilor	Delea Veche	Ţepeş Vodă
Cişmigiu (Grădina)	Bul. Elisabeta	
Ciurel	Sos. Basarab	Spl. Ciurel
Claudiu	Spătarul Borcea	
Clemenceau G.	Episcopiei	Al. Lahovari
Clopotarii Vechi	Bul. L. Catargiu	Sos. Bonaparte
Cloşca	Raionului	Dristorului
Clucereasa Elena	Prel. C. M. Ghica	
Clucerului	Dimitrie Ghica	P. S. Aurelian
Cluj	Iordache Golescu	Bul. C. M. Ghica
Cobălcescu	Bd. Sc. M-reanu	Berzei
Cocoş	Muzelor	Piaţa Concordiei
Cocoşului (Fundătura)	Raionului	Fud. Mihai Bravu
Cogălniceanu M. (Aleea)	Dimitrie Ghica	Popovici
Cogălniceanu M.	Sp. Dr. Davila	Carol Davila
Cogălniceanu M. (Piaţă)	Bul. Elisabeta	Plevnei
Cogălniceanu M. (Splai)	Spl. Reg. Elisab.	Spl. Imprimeriei
Colentina (Sosea)	Sos. Şt. cel Mare	Raza Oraşului
Colonel Albu	Şerban Vodă	Stufu Belu
Colonel Poenaru Bordea	Bibescu Vodă	Artei
Colonel G. Costescu	11 Iunie	Princip. Ileana
Colonel Georgescu	linia ferată	Ferentari
Col. M. Ghica (Bulev.)	Bd. Basarab	C. M. Ghica (Prel)
Colonel Lalescu Petre	Sf. Elefterie	Carol Davila
Colonel Orero	Văcăreşti	Dudeşti
Colonel Pleşoianu	Pre. Co. M. Ghica	Pomenirii
Colonie	Viitorului	Toamnei
Colorian (Şerban Vodă)	Şos. Bucureşti	Olteniţa
Colţei	Piaţa Romei	Statuia Brătianu

Columb nou	Gl. E. Grigorescu	Xenopol
Columbelor	Călăraşilor	Lucaci
Comedia (Pasaj)	Victoriei	Poincaré
Comercial (Pasagiu)	Fr. Bouillon	Lipscani
Cometa	Piaţa L. Catargiu	Sos. Bonaparte
Comoara Tei	Sf. Nicolae Tei	Bd. Ghica Tei
Concordiei	Şerban Vodă	Olimp
Constanţa	Sos. Gherase	Suter
Constanţa (Şerban V.)	Şos. Gargiului	
Constantin Bonea	Păunaşul codrilor	Ferentari
Constantin Grand	Şos Crângaşi	
C nstantin Nacu	Bd. Carol	Vasile Lascăr
Constantinescu	Plăcintei	Florcasca
Constantinescu Gh.	Griviţei	Pandele Dinu
Copernic	Cal. Lacul Teiului	Pleşoianu
Corbescu Gh.	Dudeşti	Laptelui
Coriolan	Sabinelor	Şos Doamnei
Cornea *M*ihail	Bd. Col. M. Ghica	Iord. Golescu
Corne (Colentina)	Glucozei	
Cornelia (Alee)	Boerebista	
Cornescu	Calea Floreasca	
Cornul Caprei	Laptelui	Via Stravolca
Cortului	Romană	Precupeţii Noui
Cosminului	Şos. Ştef. cel Mare	T. Vasilescu
Costache Marinescu	Zaharia	Pandele Dinu
Costache Negri	Carol Davila	M. Cogălniceanu
Costache Sibiceanu	Crâsnaru	
Costache Stamate	Secerei	Văcăreşti
Costaforu G.	Popa Nan	
Coşbuc Gh.	Bd. Ferdinand	Bd. Pache
Cotită	Labirint	Romulus
Coţofeni	Doamna Ghica	Teiul Doamnei
Cotroceni (şosea)	Podul D-ţa Maria	Sos. Bolintin
Cozia în vii	Zidul între vii	Baicului
Crăciun	Dorobanţilor	Nisipari
Crângaşi (şosea)	Şos. Giuleşti	Şos. Ciurel
Crăsnaru	Bd. Col. M. Ghica	Pomenirea
Credinţei	Moşilor	Bd. Carol
Crepuscului	Bucovina	Maramureş
Creţoiu (Aleea)	Parfumului	
Crişan	Raionului	Dristorului
Crişana	Berzei	Popa Tatu
Crişului	Radu Vodă	Păstorului

Crivățului	Răcari	Vitan
Crivieni	Rotari Moși	Cimit. armenesc
Crucea de Piatră	Dudești	Cantemir
Calmea Nouă	Bd. Domniței	Calmea veche
Calmea veche	Sborului	Negustori
Curiați	Isvor	Spl. Gh. Magheru
Cuza Vodă	Șerban Vodă	Piața Cuza Vodă

D.

D. Parcul Delavrancea	Clucerului	
D. Parcul Cornescu	B.-E. Par. Cornes.	
D. Cart. R.M.S. (Grand)	R. M. S.	
D. Cartierul C. F, R.	Prel. Griviței	
Dacia (Bulevard)	Aurel Vlaicu	Polonă
Dăicăreanu	Păunașul codrilor	
Dan Vodă	Griviței	C.F. Pod. Gara N.
Dănciulescu I și II	Pandele Dinu	
Dănciulescu III	Dănciulescu II	Târgoviștea veche
Danielopol Gh.	Splaiul Justiției	Artei
Dascălul	Ștefănescu	Teiul Doamnei
Davidescu	Păunașul codrilor	
Decebal	Piața Romei	Moșilor
Decebal (Grivița)	Prel. Cl. M. Ghica	
Dejugătoarea	Intr. Herăstrău	Calea Floreasca
Delari Stănescu	Ion Eustațin	
Delea Nouă	Călărașilor	Raionului
Delea Veche	Popa Nan	Călărași
Densușianu	Dristorului	
Depărățeanu	Griviței	Bd. A. I. Cuza
Despina Doamna	Plevnei	Bogdan Voevod
Despot Vodă	Viitorului	Sos. Șt. cel Mare
Detașamentului	Mărțișor	Văcărești
Dianei	Bd. Carol	Prudenței
Dichiu	Vasile Lascăr	Gen. Lahovari
Dimineții	Popa Soare	Sf. Ștefan
Dimitrie Ghica	Bd. Col. M. Ghica	Șos. Jianu
Din Sârbi	Pitagora	Spl. Alexandri
Dincă Ștefan	Rahovei	Popa Balint
Dinicu Golescu (Bul.)	Berzei	Bd. Basarab
Dintre gârle	Bucur	Spl. Bolintineanu
Dinu Cuțarida (Grivita)	Prel. Griviței	
Dionisie	N. Filipescu.	Piața Al Lahovari

Dionisie Fotino	Pre. Dorobanților	
Disescu C.	Griviței No. 158	Parcul C. F. R.
Doamna Chiajna	Sp. „Mr. Giurescu	Apele Minerale
Doamna Ghica Tei	Șos. Colentina	Cal. Lac. Teilor
Doamna Ghica Tei (Prel)	Șos. Colentina	Bd. Prin. Mircea
Doamnei (șosea)	Rahovei	13 Septembrie
Doamnei	Victoriei	Colței
Dobrescu Ion	Lupeasca	Drumul serei
Dobrici	Sos. Colentina	Cartierul Suter
Dobroteasa	Văcărești	Al. Vlahuță
Doctor Asache	Sos. Cotroceni	Carol Davila
Dr. Bacaloglu	Italiană	Batiștei
Dr. Botescu (Piața)	Popa Tatu	Griviței
Dr. Brânză (Splaiu)	Podul Grozăvești	Podul Domnița Maria
Dr. Buicliu	Sos. Cotroceni	Dr. Leonte
Dr. Burghelea	Piața Gl. Dabija	Grațioasă;
Dr. Boicescu	Ana Davila	Prel. Gl. Demostene
Dr. Capșa	Bd. Independ.	
Dr. Ciru Iliescu	Carol Davila	
Dr. Clunet	Bd. Independ.	Colonel Lalescu
Dr. Crețulescu	Victoriei	Al. Lahovari
Dr. Kalinderu	Bd. Independ.	Carol Davila
Dr. Koch	Dr. Clunet	Dr. Obedenaru
Dr. Lister	Carol Davila	
Dr. Davila (Splai)	Spl. D-nița Maria	General Magheru
Dr. Felix	Polizu	Bd. Col. M. Ghica
Dr. Grozovici	Sos Ștefan cel Mare	Sft. Niculae
Dr. Iatropol	Col. P. Lalescu	Parcul Regina Maria
Dr, Leonte	Carol Davila	
Dr. Lueger	Bd. Schitu Măgureanu	Gl. Berthelot
Dr. Marcovici	Brezoianu	Grădina Cișmigiu
Dr. Pasteur	Dr. Iatropol	Salcia
Dr. Radovici	Carol Davila	Palatul Cotroceni
Dr. Râmniceanu	Bd. Pal. Cotroceni	Dr. Boicescu
Dr. Rațiu	Viting	Aristia
Dr. Râureanu	Str. Regele Carol	Victoriei
Dr. Sergiu	Buzești	Dr. Felix

Dr. Prof. V. Sion	Câmpineanu	Ştirbey Vodă
Dr.Toma Tomescu (Alee)	Calea Victoriei	
Dr. Turnescu (Alee)	Bul. Independ.	Sos. Cotroceni
Dr. Varnali	Polizu	Bul. A. I. Cuza
Dogarilor	Tunari	General Lahov.
Doina (Fundătură)	Veseliei	Mircea Eustaţiu
Domniţa Anastasia	Bul. Elisabeta	Lipscani
Domniţa Ancuta	Plevnei	Bogdan Voevod
Domniţa Bălaşa (Splai)	Spl. Justiţiei	Spl. Bibescu
Domniţa Florica	Bul. Mărăşeşti	Bardului
Domniţa Maria (Splai)	Spl. Independ.	Spl. Dr. Davila
Domniţa Ruxandra	Dichiu	Gl. Lahovari
Domniţei (Bulevard)	Bd. Carol	Călăraşilor
Donici	Vasile Lascăr	Gl. Lahovari
Dorobanţilor (Cale)	Piaţa Al. Lahovari	Sos. Ştefan cel Mare
Dorobanţul Nicu	Sos. Crângaşi	Sos. Giuleşti
Dorului (Fundătură)	Veseliei	Zaharescu
Dosul cantonului	Prel. Dorobanţi	
Drăghiceanu	Sos. Jianu	Porumbaru
Dragoslavele	Sr. Sergiu	Chişinău
Dragoş Vodă	Romană	
Dreptăţii (Griviţa)	Dorobanţi Griviţa	Prel. Col. M. Ghica
Dristorului	Raionului	Sos. M. Bravul
Drumul între vii	Mărţişor	Văcăreşti
Drumul Fab.de cărămidă	Lacul Floreasca	Cimitir Hierăstr.
Drumul Fabr. Popovici	Sos. Herăstrău	
Drumul Serei	Lupeasca	13 Septembrie
Drumul Fab.de cărămidă Flachs	Dudeşti	
Duca Vodă	Calea Ferată G. de Nord	Griviţei
Dudeşti (Calea)	Colonel Orero	Raza oraşului
Duiliu Zamfirescu	Aleea Blanc	Sos. Jianu
Dumbrava Roşie	Polonă	Aurel Vlaicu
Str. Duminicei (Şerban Vodă)	Nucului Bachus	Fraţi Făgărăşanu
Dumitrescu Aurelia	Griviţei	
D-trescu Ghiţă (Fund.)	Ferentari	Popa Ştefan
Dumitrescu Ilie	Prel. Dorobanţi	
Dumitrescu I.	Păunaşul codrilor	
Dumitrescu N. Maria	Ferentari	

Dumitrescu Nae	Rahovei	
Dumitresc Vasile I,II,III	Rondă.	Gogoşilor
Duzilor		

E

E. Parcul Cornescu	Floreasca	
E. Cartierul RMS Grant	Bul. C. F. R.	B. (R. M. S.)
E. Cart. RMS (Grant)	Const Grand	Bul. C. F. R.
Echinoxului	Sos. Viilor	Inclinată
Economul Cezărescu	Sos. Grozăveşti	Pirotech. Arm.
Ecoului	Uranus	Antim
Eduard Quinet	Victoriei	Poincare
Eduard Grand	Sos. Giuleşti	G. Grand
Egalităţii	Antim	11 Iunie
Elefterescu	Banu Marita	Pandele Dinu
Elena Caracaş	Sos. Ciurel	
Elena Colentina	Silvia	
Elena Crângaş	10 Mai Grand	Prel. El. Crângaşi
Elena Crângaş (prel.)	Elena Crângaş	Ion Cioc
Elena Teodorescu	Catinca Grecescu	Naie Ionescu
Elena Cuza Doamnă	Poteraşi	Viespilor
Elena Doamna	Rahovei	Filaret
Elisabeta (Bulevard)	Victoriei	Podul Elefterie
Elisabeta (Serban-Vodă)	Stoian militarul	Catinca Grecescu
Eliseu	Vespasian	Gl. Creţeanu
Eliza Caracaş	Cheiul D-viţei	Sos Ciurel
Emancipată	Justiţiei	Elena Doamna
Emigratului	Antim	Sf. Apostoli
Eminescu	Bd. Al. Cuza	Bd. Basarab
Enăchiţă Văcărescu	Spl. Bibescu vodă	Concordiei
Epicol	Bragadiru	Sos. Doamnei
Episcopiei	Calea Victoriei	N. Golescu
Episcopul Radu	Romană	Făinarilor
Epureanu	Văcăreşti	Olteni
Epurilor	Traian	Labirint
Erbăriei	Sos. Cotroceni	Foca
Ermina	Honzig	Sebastian
Ernei	Episcopul Radu	Dragoş Vodă
Erodiadei	Serban Vodă	Bd. Mărăşeşti
Eroului	Sf Constantin	Cobălcescu
Eugenia Stătescu	Bd. I. C. Brătianu	Vasile Conta

Eustaţiu Mircea	Fundătura Doina	Ferentari
Eustaţiu Ion	Ferentari	Veseliei

F

F. Cartierul R. M. S. Grand	A. C. F. R.	
F. Cartierul C. F. R. Grand	Bul. C. F. R.	Aleea Grand
Fabrica Cuţarida (Griviţa)	Radu Cuţarida	
Fabrica de vax	Griviţei	
Fabrica de chibrituri	11 Iunie	Sos. Viilor
Făgăraş	Ştirbei Vodă	Gl. Anghelescu
Făinarilor	Moşilor	Viitorului
Fântânica	Sos. Pantelimon	Lacul Fundeni
Făt Frumos	Sebastian	Petre Ispirescu
Făurari	Dudeşti	
11 Februarie	Sf. Constantin	Bd. Schitu Măgureanu
Fecioarei	Aurel Vlaicu	Tunarilor
Felicia Racoviţă	Carol Davila	
Fenix (fundătură)	Cazărmei	
Ferari	Tunarilor	Marginei
Ferdinand (Bulevard)	Piaţa Regele Carol	Sos. Pantelimon
Ferdinand (Parc)	Bd. Ferdinand	Baicului
Ferentari (Calea)	Rahovei	Pieptănari
Fericirei	Bachus	
Fetiţelor	Călăraşilor	Gentilă
Filantropia (Piaţa)	Bd. Col. M. Ghica	
Filaret	Suter	Fabrica de chibrituri
Filaret Gara	Piata 11 Iunie	
Filip (Fund.) Griviţa	Prel. Col. M. Ghica	
Filipescu Eliza (Parc. Filipescu).	Soseaua Jianu	
Filipescu N.	Piaţa C. A. Rosseti	Str. C. A. Rosseti
Filipescu (Parc)	Soseaua Jianu	
Filitis	Victoriei	Brâncoveanu
Filoftei (Pr. Carol)	Gl. Praporgescu	
Filofteia Gheorghiu	Pieptănari	Fund. Veseliei

Filimela (fundătură)	Spoitorilor	
Floreasca	Stefan Cel Mare	Constantinescu
Floreasca (Piață)	Dejugătoarei	Floreasca
Florica (Șerban Vodă)	Iacobescu	Găitănari
Florilor	Văcărești	Prf. Ionescu Gion
Florilor	Sos. Jianu	Fabria Hagi Tudorachi
Florilor (Puțul lui Crăciun)	Prel. Griviței	
Fluerului	B-dul Pache	Sos. M. Bravu
Fluturilor (fundătură)	Tăbăcari	
Foca	Sos. Cotroceni	Erbăriei
Foișor	Sos. Vitanului	Podul Abatorului
Fonteriei	Mihai Vodă	13 Septembrie
Francez (Pasagiu)	Franclin Bouillon	Oituz
Franomazonă	Gl. Anghelescu	Cameliei
Francklin	Victoriei	Bd. I. C. Brătianu
Frântă	Bis. Udricari	Vintilă
Franzelari	Toamnei	Spătarului
Frații Berceni	Plăcinta	Manu
Frații Brătulescu	Găitănari	Comuna Șerban Vodă
Frații Făgărășanu	Rodica	Stoian Militarul
Fraților	Prel. Crângași	Regina Elisabeta
Freamăt	Cărămidari de sus	Sultănica
Frosa Sarandi	Banu Manta	Azilul Reg. Elisabeta
Frunzei	Țepeș Vodă	Orzari
Fundeni	Baicului	Sultănica

G

G. Cartierul R. M. S. Grand	C. (R.M.S.) Grand	
G. Cartierul C. F. R. Grand	A. (C. F. R.)	Aleea Grand
G. Cartierul C. F. R. Steaua Română	D (C. F. R.)	A (C.F.R. Grivița)
Gaillac (Alee)	Dorobanților	
Găitănari	Pandurilor	Raionul
Găitănari (Șerban Vodă)	Paraschivescu	Frații Brătulescu

Galvani	Drumul L. Teiului	Fabrica Lupescu
Gândului	Romulus	Călăraşilor
Gara Centrală (Splai)	Spl. Dr. Brânză	Sp. Reg. Elisabeta
Gara de Nord (Piaţă)	Calea Griviţei	
Gara Obor	Câmpul moşilor	Baicului
Gârleanu Em.	Prof. Ionescu Gion	Anastase Panu
Gemeni	Vasile Lascăr	Viitorului
General Anghelescu	Griviţei	Podul Domniţa Maria
General Averescu (Pr. Carol)	Prel. Giuleşti	
General Berthelot	Victoriei	Berzei
General Budişteanu	Griviţei	Gl. Berthelot
General Cand Popescu	Lânăriei	Şerban Vodă
Gl. Candiano Popescu (Fundătură)	Gl. C. Popescu	
Gl. Cerchez	Şerban Vodă	Stufu Belului
G-ral Cernat	Bd. Al. I. Cuza	Bd. Basarab
G-ral Cernat (Splai)	Spl. Halelor	Spl. C. A. Rosseti
G-ral Creţeanu	Barierii	Gl. Fălcoianu
G-ral Dabija (Piaţa)	Plantelor	Sft. Ştefan
G-ral Doda	Romană	Răsuri
G-ral Dona	Gl. Berthelot	Th. Aman
G-ral Dragalina Ion	Isvor	Rozelor
G-ral medic Demostene	Mormântul Davila	Bd. Palat Cotroceni
G-ral Eustaţiu	Ferentari	
„ Fălcoianu	Plevnei	Bd. D. Golescu
„ Florescu	Colţei	Moşilor
„ Eremia Grigor.	Piaţa G. C, Cant.	Piaţ. Al. Lahov.
„ Haralambie	Gl. C. Popescu	Şerban-Vodă
„ Herăscu Năstur.	Sf. Vineri	Bis. Udricani
„ Ipătescu	Olari	Moşilor
„ Lahovari	C. C. Cantacuz.	Vasile Lascar
„ Lahov. (Stradela)	G-l Lahovari	Viitorului
„ Leca	Şerban-Vodă	Gl. Cand. Pop.
„ Lupu	„ „	Stuf. Belului
„ Magheru (Spl.)	Spl. Dr. Davila	Bul. Arhivelor
„ Manu	Victoriei	Basarabiei
„ Nicoleanu	Dudesti	Laptelui
„ Med. Z. Petrescu	Ana Davila	Gl. Med. Dem.
„ Stan Poetas	Matei Voevod	Orzari

G-ral Popovăţ	Ch, Dâmboviţei	Ciurel
„ Praporgescu	Batiştei	C. A. Rosseti
„ Radovici	Precu,-Vechi	Viitorului
„ Racoviţă (Piaţă)	St. Mihăileanu	
„ Christian Tell	Piaţa Amzei	Romană
„ Medic Teodori	Ana Davila	Gl. Med. Dem.
Gentilă	Călăraşilor	Lucaci
Georgescu I şi II	Cartier. Rahovei	Ferentari
Gheorghe Grand	Const, Grand	Sos. Crângaşi
Gheorghiu Georgeta (F)	Fund. Veseliei	
Gheorghiu Pericle	Pieptănari	Fund. Veseliei
Gheorghiu Spiru	Cuţitul de Arg.	Sos. Viilor
Gherase (Sosea)	Sos, Colentina	Bd. Pr. Mir. Sut.
„ (Fundătură)	Frosa Sarandi	Grop. Cornis
Gherghel (Aleea)	Soseaua Jianu	
„ Paraschiva	Clucer. Elena.	Ghiţă Boiangiu
„ Vasile	Pomenirea	Bd. Col, M. Gh.
Gherghiceanu (Paant.)	Mărc. între vii	
Gherghinei	Păun. codrilor	
Gheţarului I şi II	Plevnei	
Ghica Tei (Bulevard)	Scheiul-de-Sus	Teiul Doamnei
„ Ion	Doamnei	Colţei
„ Vodă Tei	Sf. Spiridon	Str. Treime T.
„ „ (Piaţă)	Spl. Halelor	
Ghiocei	Dogarilor	Sos. Şt.-cel. M.
Ghiţă Adamescu	Sos. Bucureşti	Olteniţa
„ Anghel	Sebastian	
„ Boiangiu	Bd. Col. M. Ghica	Grop. lui Ouatu
„ Brânzaru	Chiristigiilor	Bd. Ferdinand
„ Tone	Prel. Giuleşti	
Gib (Aleea)	Puişori între şine	Carol Davila
Giuleşti (Soseaua)	Bul. Reg. (Bas.)	Cim. Calvin
Giuleşti Prelungire	Şos. Giuleşti	
Giurgiului (Sosea)	Serban-Vodă	
Glucozei	Dr. Lac. Teiului	Moara Florescu
Goga Tei (Colentina)	Glucozei	
Gogoşilor	Matei-Voevod	Tepeş-Vodă
Gogu Zamfirescu	Pieptănari	Şer.-Vodă Cart.
„ „ (F.)	Sos. Bucureşti	Olteniţa
Goleşti (Fund.)	Logofătul Tăut	
Grădina cu cai	Piaţ. M. Cogăln.	Spl. M. Cogăln.
Grădinarilor	Foişorului	Laboratorului
Gramont	Bd. Maria	11 Iunie

Grăniceri	Pr. Dorobanților	Floreasca
Grănicerilor	Toamnei	Bis. Popa Chițu
Grant (Alee)	Sos. Giulești	Const. Grant
Grațioasă	Călărașilor	Traian
Grigore Alexandrescu	Victoriei	Dorobannți
Grigore Caracaș	Sos. Ciurel	Irina
Grigore Grecescu (Al.)	Șerban-Vodă	Sos. Giurgiului
Griviței	Calea Vcitoriei	Bar. Griviței
Grozăvești	Pod. Grozăvești	Sos. Colentina
Guttonberg	Spl. Imprimer.	Bd. Elisabeta
Gutuiului (Fund.)	Elena Cuza	

H

H. Cart. R. M. S. Grant	C. E. (R. M. S.)	
H. Cart. R. M. S. Grant	Grand	
H. Cart. R. M. S. St. R.	A. D. (C. F. R.)	Grivița
Haga Parcul Bonap.	Prel. Dorobanți	
Hagi Dina	Doina	Ferentari
„ Ghiță	Gropile Ouatu	Bd. Col. M. Gh.
„ Tudorachi	Șos. Herăstrău	Fabr. H. Tudor.
Hag. Aurel Grop. (F.)	Pieptănari	
Hajdeu B. P.	Bd. Elisabeta	A. Ureche
Halelor (Splaiul)	Spl. Brâncov.	Spl. Gl. Cernat
Haltei (Parc. Carol)	Prel. Giulescu	
Hameiului	Răscrucilor	Dobroteasa
Hanu cu tei (Pasag.)	Lipscani	Blănari
Hărtănoaia	Călărașilor	Lucaci
Hatmanul Arbore	Șos. Si.-cel-Mare	Floreasca
Heliade Moși	Sos. Pantelimon	
„ între vii	Bd. Gora Obor	Sos. Gherase
Herăstrău (Sosea)	Rond II	Prel. Dorobanți
„ (intrare)	Pr. Dorobanți	Floreasca
Hipodrom	Băneasa	
Honzig	13 Septembrie	Sebastian
Horei	Bd. Pache	Buciumului
Horez	Heliade între vii	
Horia	Raionului	Fund. Dristorul.
Hotin	Bd. Basarab	Costache. Marin.
	Grant	

I.

Cartierul R.M.S. Grand	Bd. Regiei	

Iacobescu Alexandru	Spiroi	Econ. Cezărescu
Iacobescu	Sos. Giurgiului	Paraschivescu
Iacovache (Şerban Vodă)	Constanţa	Drumul între vii
Iancovescu	Rahovei	Măgurele
Iancu Costea	Sos. Giulescu	Sos. Crângaşi
Iancului (şosea)	Şos. Mih. Bravul	Şos. Pantelimon
Iancului (Şerban Vodă)	Olteni	Rodica
Ianzei	Sos. Jianu	Alexandrina
Icoanei (Grădină)	A. D. Xenopol	G. C. Cantacuzino
Ignaţiu	Griviţei	Câmp. Pleşoianu
Ileana Cosinzeana	Sebastian	P. Ispirescu
Ilfov	Lipscani	Spl. Regele Carol
Ilie Gripescu	Pieptănari (Şerban Vodă	
Ilie Opriş	Stoian Militarul	Şos. Buc. Olteniţa
Impăcărei	Bd. Col. M. Ghica	Gropile Corniş
Imperială	Victoriei	PictorGrigorescu
Imprimeriei	Bd. Elisabeta	Guttenberg
Imprimeriei (Splai)	Sp. Cogălniceanu	Spl. Reg. Carol I
Inclinată	Sos. Viilor	Echinoxului
Independenţei (B-dul)	Podul Gărei Centrale	Pal. Cotroceni
„ (Alee Fund).	Bd. Independenţi	
„ (Splai)	Spl. Pirotechniei	Spl. D-ţa Maria
Ing. N. Hârjeu (fost fund. Atelierului)	Atelierului	Atel. Centrale G. Nord
Ing. Iorcianu	Viesparilor	Vasile Lascăr
Ing. Pandele Ţăruşanu	Griviţei	Petre Poni
Ing. Pizone	Plevnei	Văcărescu I
Ing. Zablovschi	Bd. Col. M. Ghica	Iordache Golescu
Ing. Cuţarida	Prel. Griviţei	Ana Cuţarida
Ing. Vernescu	Peroni (Ş. Vodă)	Fraţii Făgărăşanu
Inginerilor Tei	Tănăsescu	Berechet
Inocenţei	Speranţei	Popa Rusu
Instit. Medico-Militar	Viting	Vespasian
Inundaţiei	Puţu cu Apă Rece	
Ioana	Plăcintei	
Ioanid (Parc)	Aurel Vlaicu	Dumbrava Roşie
Ioan Botezătorul	Veseliei	
Ion Cioc (Pr. Carol)	Prel. Giuleşti	Reg. Elisabeta
Ion Cornea (Ş. Vodă)	Fraţii Brătulescu	Pieptănari
Ion Creangă	Uranus	Sirenelor
Ion Procopiu	Cantemir	Alex. Vlahuţă

Ion Roată	Elena Cuza	Verzișori
Ionescu Gion Profesor	Cantemir	Șos. Vitanului
Ionescu Tei	Mașina de Pâine	Sub Tei
Ioniță Matache (Fund).	Șos. Crângași	
Iordache Golescu I	Cluj	
Iordache Golescu II	Turda	Mihail Cornea
Iordana (Fundătura)	Ferentari	Abrud
Iorgulescu (Alee)	Căp. Gh. Preoțescu	Popa Ștefan
Iovița	Cătuneanu	
Ipsilante Voevod	Bd. Gara Obor	
Irina Caracaș	Spl. Ciurel	Soseaua Ciurel
Irina Stăuescu	Ferentari	Păunaș. codrilor
Islaz	Clucereasa Elena (Grivița)	
Ismail	Negoiu	Vâlcov
Isvor	Mihai Vodă	13 Septembrie
Isvoranu	Nifon	Elena Doamna
Isvorul Nou	Dudești	Șos. Murgului.
Italiană	Bd. Carol	G. C. Cantacuzino
Iulia Hajdeu	Popa Tatu	Griviței
Iulian Ștefan	Frosa Saranti	Fund. Vlădoianu
11 Iunie	Rahovei	Gare Filaret
Ivan Ghețu	Lupeasca	Drumul Serei
Isbândei (Pr. Carol)	Șos. Giulești	Calea ferată

J.

Cartierul R.M.S. Grand	Bd. Regiei	C. (R. M. S.)
Jarcaleți	Rahovei	I. Cosinzeana
Jianu (Șosea)	P. Victoriei	Căt. Herăstrău
Julieta Antonescu	Viting	Vespasian
Jupiter	P. cu apă rece	Al. Orescu
Justinian	Polonă	Aurel Vlaicu
Justiției	Gramont	Cazărmei
Justiției (Splaiu)	Spl. Mihai Vodă	Spl. D. Bălașa

K.

Cartierul R.M.S. Grant	Bd. Regiei	C. (R. M. S.)

L.

Cartierul R.M.S. Grant	Grant	

Labirint	Văcărești	Călărașilor
Laboratorului	Nerva Traian	Dudești
Lacul Teiului	Șos. Șt. cel Mare	D-na Ghica Tei
Lacului	Gl. Lahovari	Dogarilor
Lainici	Calea Griviței	Bd. Col. M. Ghica
Lânăriei	Pod V.Alexandri	Gl. C. Popescu
Lânăriei (fundătura)	Lânăriei	
Lanțului	Aqvila	Sirenelor
Lăptari (Tei)	Teiul Doamnei	D-na Ghiea Tei
Lăptaru Dumitru	Șos. Iancului	
Laptelui (via Stravolca)	Raionului	Negoiu
Lascăr Catargiu (B-vd).	P. L. Catargiu (Romană)	Piața Victoriei
Lascăr Catargiu	Victoriei	N. Bălăcescu
Latină	Moșilor	Armenească
Lăutari (Fundăt.) I și II	13 Septembrie	
Lazăr	Văcărești	Sf. Vineri
Lăzureanu	Uranus	Antim
Lebedei	Plevnei	
Legislatorului	Labirint	Col. Orero
Leonida	Romană	G-l Lahovari
Leonida (Fundătură)	Sos. Iancului	
Leon Vodă	Serban Vodă	Cuza Vodă
Leopardului (Fundăt.)	Felicia Racoviță	
Leului	Dr. N. Crețulescu	
Leului (Fundătură)	Dorobanți	
Libertății	Antim	Bd. Maria
Licurg	Popa Rrsu	Armeneasca
Liei	Moșilor	Episc. Radu
Lipovanului	Robert de Flers	Maria Rosseti
Lipscani	Piața Mihai Vodă	Moșilor
Lirei	Str. Horei	Gh. Coșbuc
Lisabona (P. Bonaparte)	Bruxelles	Prel. Dorobanți
Livedea cu duzi	Văcărești	Piscului
Lizeanu	Cim. Reînvierea	S. Tef. dela Mare
Locotenent Bătrânul	Cazărmi	
Locotenent Caranda	Drumul Taberei	Cotroceni
Locotenent Găină	Drumul Taberei	Cotroceni
Locotenent Negel	Drumul Taberei	Cotroecni
Locotenent Paulescu	Delea Veche	G-l Stan Poetaș
Locotenent Zabavoiu	Dorobanți	
Locot. Col. Papazoglu	Văcărești	Foișorului
Locusteanu Al. (Parc)	Rahovei	Măgurele

Locusteanu Petre	Logofăt Nestor	Antim
Logofătul Nestor	Antim	Bateriilor
Logofătul Ţăut	Laboratorului	Prof. I-scu Gion
Londra (P. Bonaparte).	Sos. Bonaparte	Paris
Lotru	Calea Griviţei	Col. M. Ghica
Lucaci	Călăraşilor	Trifoiu
Luceafărului	Sirenelor	Sabinelor
Luncei	Văcăreşti	
Lunai	Sos. Grozăveşti	Spiroiu
Lunei	Bd. Carol I	D. Racoviţă
Lupea Gârliţă	Rahovei	Bibescu Vodă
Lupeasca	13 Septembrie	Sos. Pandurilor
Luterană	Câmpineanu	G-l Berthelot

M.

Macca (Pasagiu)	Victoriei	Eugeniu Carada
Macedonia	Făgăraş	Bucovina
Măcelari (Fndătura)	Precupeţii Vechi	
Măcelari Staicu	Anastase Panu	Foişorului
Macovei	Pirotechniei	Marinescu
Madrid	Parcul Bonaparte	
Măgurel	Secerei	CostacheStamata
Măgurele (şosea)	Sos. Viilor	Pieptănari
10 Mai Crângaşi	Sos. Crângaşi	Sos. Giuleşti
Maica Domnului	Cim. Reînvierea	Calea Lac. Tei.
Maior Coroiu Ion	Sos. M. Bravul	Mărcuţa
Maior Ene	13 Septembrie	
Maior Giurescu (Splaiu)	Spl. V. Alexadri	Podul Abatorului
Maior Sonţu	Munteanu	Sos. Herăstrău
Maiorescu Ion	Vaselor	Sos. Mihai Brav.
Majestic (Pasagiu)	Victoriei	Poincare
Maltopol	Bd. Al. Cuza	Bd. Basarab
Mămulari	Văcăreşti	St. Ion Nou
Manea Brutaru (Fund.)	G-l Budişteanu	
Mangu	Sos Pantelimon	Mărcuţa între vii
Manolescu Grigore	Bd. Col. Ghica	Frosa Sarandi
Mântuleasa	Călăraşilor	Bd. Carol I
Manu	Cornescu	
Manu Cavafu	Cuza Vodă	Stufu Belului
Maramureş	Bucovina	Berzei
Mărăşeşti (Bulevard)	P. Mareşal Joffre	Podul C. A. Ros.
Mărăşti (Bnlevard)	Sos. P. S. Aurel.	Hip. Herestrău

Marconi	Ilfov	Victoriei
Marconı	Calea Teiului	Fabrica Lupescu
Mărculescu I şi II	Rahovei	Iancovescu
Mărcnlescu (Ş. Vodă)	Serb. Vodă Paul.	Florica
Mareşal Bodoglio	V. Emanuel III	
Mareşal Badoglio (Piaţa	Sf. Stefan	Cometa
Mareşal Joffre (Piaţa)	11 Iunie	Stef. Mihăileanu
Mărgăritarilor	V. Lascăr	Bd. Mărăşeşti
Marginei	Ghiocei	G-l Lahovari
Maria (Bulevard)	Văcăreşti	Tunarilor
Maria Caracaş	Sos. Ciurel	Rahovei
Maria Rosseti	Caragiale	Cheiul Dâmbov.
Maria Serban (P. Carol)	Prel. Giuleşti	Toamnei
Marin Muscă	Ferentari	Calea Ferată
Marin Bragagiu	Prel. Griviţei	
Marin Oiţă	Prel. Giuleşti	Calea Ferată
Marinescu	Spl. Pirotochniei	
14 Martie	P. Pr. Maria	Elena Doamna
Martirului	Speranţei	Popa Rusu
Mărţişor	Piscului	Sos. Olteniţa
Maşina de pâine	Cim. Reînvierea	Teiul Doamnei
Maşinei	Vaselor	Ion Maiorescu
Mătăsari	M. Voevod	Bd. Pache
Mătăsari Noi Prel.	Fluerului	Bd. Ferdinand
Matei Basarab	Lucaci	Romulus
Matei Millo	Sf. Ionică	Victoriei
Matei Voevod	Bd. Pache	Sos. M. Br. Nou
Mavrogheni	Colţei	Sarmisegetuza
Mecet	Traian	Matei Voevod
Melodiei	Bd. Carol	Sfinţilor
Merişanu Nicolae	Spl. Pirotichniei	
Meşterul Manole	Parcul Filipescu	
Meşterul Manole	Distorului	
Meteorilor	Uranus	Antim
Michelet Jules	Gl. Lahovari	Dionisie
Micşunelelor	Nerva Traian	Logofătul Tăut
Mieilor	Frunzei	Sos.M.Brav.Nou
Mihai Bravul (şosea)	Moşilor	Dudeşti
Mihai Bravu (Crângaşi)	Prel. Crângaşi	Sos. Ciurel
Mihaiu Bravul	Prel. Griviţei	
Mihaiu Bravul (Parc)	Călăraşi	Sos. M. Bravul
Mihai Bunea (Fund)	Bd. Călăraşi	
Mihai Vodă	Victoriei	Isvor

Mihai Vodă (Splaiu)	Spl. Arhivelor	Spl. Justiţiei
Mihăiţă (Crângaşi)	Sos. Ciurel	Prel. Crângaşi
Mihnea	Anton Pan	Matei Basarab
Militarilor	13 Septembrie	Cazărmei
Mina Constantin	Sos. Crângaşi	
Mincu	Griviţei	Pomenirea
Minist. Domenii (Parc)	Sos. P. S. Aurelian	Sos. Kisselef
Minotaurului	Uranus	Antim
Mioriţa	Econ. Cezărercu	Macovei
Miracolelor	Cazărmei	Militarilor
Mirăslău	D-na Chiajna	Călugăreni
Mircea	Şoseaua Panduri	Ioviţa
Mircea (stradelă)	Radu dela Afum.	Tăn. Vasilescu
Mircea (fundătură)	Şos. Şt. cel Mare	
Mircea Vodă	Călăraşilor	Col. Orero
Mircea Vodă (stradelă)	Sborului	Călăraşilor
Miron Costin	Griviţei	G-ral Cernat
Mistreţului (Fund)	Aurora	
Mitică (Fund)	Bateriilor	
Mitică Rădulescu	Sos. Crângaşi	
Mitropoliei (Alee)	Bibescu Vodă	11 Iunie
Mitropoliei (Fundătură)	11 Iunie	
Mitropolitul Dosoftei	Serban Vodă	Mitr. Veniamin
Mitropolitul Grigore	Serban Vodă	Mitr. Veniamin
Mitropolitul Iosif	Cuţitul de argint	Mitr. Veniamin
Mit. Veniamin Costache	Sos. Ciurel	Sos. Viilor
Mitruş Läptarul	Ciurel	
Miului (Fundătură)	Spl. Bolintineanu	
Moara Ciurel (Splai)	Podul Grozăveşti	Moara Ciurel
Mocăncuţei	Manu Cavafu	Broşteni
Mocanului	Broşteni	Elena Cuza
Moceanu Gheorghe	Sos. Doamnei	Intrepozite
Modrogan (Alee)	Sos. Jianu	Parcul Filipescu
Monetăriei	Sos. Jianu	Bl. Col. M. Ghica
Morilor	Spl. Maior Giurescu	Laboratorului
Moroiu Constantin	Cazărmei	Antim
Mozaică (Fundătură)	Pitagora	
Moş ajun	Sebastian	P. Ispirescu
Moşilor (Calea(	Carol	Şos. M. Bravul
Mucenici Becheru	Ferentari	Păunaş. codrilor
Mucius Scevola	Minotarului	Lăzurearu

Mugur Mugurel	Foişorului	
Munteanu	Sos. Jianu	Maior Şonţu
Mureş	Prel. Griviţa	Calea ferată
Murgului	Isvorul Nou	Căţelului
Muşat Rădulescu	Ferentari	
Muzelor	Pr. Unite	Concordiei

N.

Naie Ionescu	Sos. Giurgiului	Şerban Vodă
Nae Aliţei	Rahovei	Măgurele
Năstăsescu (Alee)	Polonă	
Năsturei (Fund	Spl. Bolintineanu	-
Natalia (Fund)	Macovei	
Neacşu Bogdan Fund)	Lupeasca	Drumul Serei
Nedelcu Ghiţă	13 Septembrie	
Negoiu	Dudeşti	Ismail
Negru Vodă	Carol	Văcăreşti
Negulescu Ştefan	Prel. Dorobanţi	Manu
Negustori	Bd. Domniţei	Mântuleasa
Nerva Traian	Văcăreşti	Dudeşti
Nicolae Anghel	Pieptănari	
N. Bălăcescu	Piaţa L. Catargiu	Al. Lahovari
Nicolae Filimon	Şoseaua Giuleşti	Sos. Crângaşi
Nicolae Golescu	C. A. Rosseti	Al. Lahovari
Nicolae Gane	Trinităţii	Vultur
Nicolae Ionescu (S Vodă)	Stoiau Militaru	Inginer Vernescu
Nicolae Ionescu	Clucerului	Fund. Avedic
Nicolae Serban (Pr Carol)	Prel. Giuleşti	Calea ferată
Nic. Tone	Prel. Giuleşti	
Nicopole	Şerban Vodă	
Nicu Dobrin	Serg. Moţu Ion	Calea ferată
Niculcea	Bd. Col. M. Ghica	
Niculescu Becheru	Radu Craioveanul	
Nicuşor	Sos. Pandurilor	Ioviţa
Nifon	Piaţa Pr. Maria	Piaţa Mar. Joffre
Nierescher (Pasagiu)	Rahovei	
Nisiparilor	Cometa	Dorobanţilor
Nistrului	Cost. Marinescu	
Niţă Lăptarul	Târgovişt. Veche	
Niţă Şerban	Gropile Ouatu	
Nordului (Intrare)	Brezoianu	Cişmigiu

Nordului	G-ral Lahovari	Aurel Vlaicu
Norilor	Broşteni	El. Cuza
Nouă (Parcul Ioanid)	Parcul Ioanid	
Nouă (Parcul Radorin)	Dudeşti	
Nucului	Puţu cu Tei	Rodica (Şerb,-V.)

O

Obădată	Lt, Cl. Papazoglu	Foişorului
Oborul Nou	Bd. Ferdinand	Sos. Mih. Bravul
Oborul de vite	Oborul Nou	Bd. Ferdinand
Ocolului	General Doda	Răsurilor
Octa Ganea (Colentina)	Glucozei	
Octavian	Spl. Mr. Giurescu	Apele Minerale
Odoarei	Calea Rahovei	Soseaua Viilor
Oiţelor	Spl. I.C. Brătianu	Radu Vodă
Oituz	Şelari	Sepcari
Olari	Moşilor	Bul. Pache
Olimpiului	Principat. Unite	Serben Vodă
Oltarului	Moşilor	Silivestru
Olteni	Udricani	Văcăreşti
Olteni (Parcul Carol)	Prelun. Giuleşti	
Olteni (Serban Vodă)	Peronii	Sos Olteniţa
Olteniţa (şosea)	Şerban Vodă	Văcăreşti
Onciul	Bd. Ferdinand	Traian
Opanez	Cal. Lacul Teiului	
Oraţiu (fundătură)	Popa Tatu	
Orfeu	Sf. Apostoli	Rahovei
Orhei	Raionului	Meşterul Manole
Orientului	Gl. Lahovari	Vasile Lascar
Orlando	Victoriei	Bd. Las. Catargiu
Orzari	Călăraşilor	Sos Vergului
Oţetari	Italiană	Batiştei
Otetelişeanu	Mateiu Milo	Sărindar
Ovidiu (fundătură)	11 Iunie	
Oziris (fundătură)	Ecat. Teodoroiu	

P

Pache Protopop. (Bul)	Bul. Carol	Sos. Ianculni
Palade G. D.	Vasile Lascăr	Romană
Palas	Schitul Maicilor	Antim
Palatul Cotroceni (Bul)	Şos. Cotroceni	Dr. Lister

Palatul de Jus. stradelă	Colonel Poenaru	Rahovei
Palatului	Luterană	Pict. Grigorescu
Paleologu	Moşilor	Mântuleasa
Pandurilor (şosea)	13 Septembrie	Sos. Cotroceni
Pandurilor (fund)	Raion	G. D. Teodorescu
Pantelimon (şosea)	Sos. Mih. Bravul	Căt. Pantelimon
Pantelimon	Bucinmului	Vaselor
Panu Gh.	Schitul Maicilor	Const. Moroiu
Pânzari	Moşilor	Sepcari
Paraschiva Marinescu	Macovei	
Paraschivescu (S. Vodă)	Găitănari	Iacobescu
Parcul Naţional (Heras.	Sos. Kisselef	Sos. Jianu
Parfumului	Labirint	Anton Pan
Paris	Piaţa Victoriei	Prel. Dorobanţilor
Parlamentului	Spl. Imprimeriei	Bul. Elisabeta
Părului	Sos. Mih. Bravul	Cim. Isvorul nou
Părului (fundătura)	Dudeşti	
Pârvu I. (Griviţa)	Mihai Bravul	
Pasagiul Român	Câmpineanu	Victoriei
Pascal (Parcul Radorin)	Dudeşti	
Păsculescu	Coţofeni	Cal. Lacul Teiului
Păstorului	Cuza Vodă	Radu Vodă
Pasului	Spătarului	Armenească
Pătraşcu Vodă	Colţei	Cavafii vechi
Patria	Văcăreşti	Moşilor
Paul Greceanu	Polonă	Vurel Vlaicu
Paulina	Sos. Pandurilor	Ioviţa
Paulina (Şerban Vodă)	Iacobescu	Fraţii Brătulescu
Păun Popescu fundătur)	Toamnei	
Păunaşul codrilor	Fund. Veseliei	Veseliei
Pelerinilor	Puţu de apă rece	Maior Ene
Peleş (pasagiu)	Suvenirului	G. D. Palade
Peleş (fundătura)	Sos. Herăstrău	
Penciu (Ş, Vodă)	Sos. Buc.-Olteniţa	
Peneş Curcanul (Suter)	Sos. Gherase	
Penescu (fund)	13 Septemvrie	
Pensionatului (fund)	Colţei	
Peroni (S. Vodă)	Rodica	Stoian Militarul
Pescari	Călaraşilor	Labirint
Petre Dumitrescu	Grângaşi (Pr Carol	
Petre Ispirescu	Rahovei	13 Septembrie
Petre Liciu	Bd. Tăbăcari	Verzişori
Petre Poni	Calea Griviţei 158	Parcul C.F.R.

Petre Popescu	Sos. Ciurel	Prel. Crângaşi
Petre Gh. Popescu	Gl. Praporgescu (Pr. Carol)	
Petrescu (fund)	13 Septembrie	
Petrescu I, II, III, IV, V, VI, VII	Sos. Pantelimon	
Petre Cercel	Bd. Mărăşeşti	Concordiei
Petru Maior	Griviţei	Bul. Basarab
Petru Rareş	Griviţei	Al. Cuza
Pherchide Elena	Romană	Tunari
Pictorul Grigorescu	Victoriei	Palatului
Pictorul Luchian	Moşilor	Mântuleasa
Pictorul Romano	Mântuleasa	Dimineţii
Pictorul Oscar Obedeanu	Vaselor	Sos. Mih. Bravul
Pielari (fundătura)	Fund. Năsturel	
Pieptănari	Serban Vodă	Sos. Măgurele
Pietăţii	Clopotarii vechi	V. Alexandri
Pieţei (Fundătura)	Comoarei	
Pipăilă (Gropile)	Traian	
Pirotechniei (Splaiu)	Cărămid. de Sus	Spl. Independ.
Piscului (Calea)	Văcăreşti	Sos. Olteniţa
Pitagora	Văcăreşti	Radu Vodă
Pitar Moşu	C. A. Rosseti	Jules Michelet
Pitis	Raionului	Meşterul Manole
Plăcerei	Caimatei	Bul. Carol
Plăcintei	Prel. Dorobanţi	Groapa Flor.
Plantelor	Mântuleasa	Popa Nan
Pleşoianu Grigore	Pomenirea	Bd. Col. M. Ghica
Pleşoianu Virgil	Pomenirea	Bd. Col. M. Ghica
Pleşoianu Foişor	Foişor	
Plevnei (Calea)	Spl. M. Cogăln.	Sos. Basarab
Plugarilor	Tăerei	Văcăreşti
Podul Abatorului	Spl. M. Giur.	
Podul C. A. Rosseti	Spl. Bolintin.	Spl. I. C. Brăt.
Podul Domniţa Maria	Spl. Independ.	Spl. D. Maria
Podul Gării Centrale	Spl. D-ţa Maria	Spl. Dr. Davila
Podul Grozăveşti	Spl. Independ.	Spl. Pirotechniei
Podul Halelor Centr.	Spl. D-ţa Bălaşa	Spl. Bib. Vodă
Podul I. C. Brătianu	Spl. Bib. Vodă	Spl. I. C. Brăt.
Podul Justiţiei	Spl. Justiţiei	Spl. D-ţa Bălaşa
Podul M. Kogălniceanu	Spl. Arhivelor	Spl. Gl. Magh.
Podul Mihaiu Vodă	Spl. Mih. Vodă	Spl. Mih. Vodă
Podul Regele Carol	Spl. Dr. Davila	Spl. Justiţiei

Podul Regina Elisabeta	Spl. Bolintin.	Spl. Magheru
Podul Vasile Alexandri	Rahovei	Spl. Abatorului
Poenaru Petrache	Dobroteasa	
Poetul D. Anghel	Ion Procopiu	Florilor
Poetul Cerna	Poetul Cornea	Nerva Traian
Poetul O. Iosif	Doamnei	Florilor
Poincaré	Căp. Fer. Raf.	Wilson
Poliţiei	Griviţii	Spl. M. Vodă
Polizu	P ţa G. C. Cant.	P-ţa Buzeşti
Polonă	Târg. Veche	Sos. Şt. Cel Mare
Pomenirea	P-ţa M. Cogăl.	Clucereasa Elena
Pompiliu Eliade	Câmp. Cucoanei	Bul. S. Măgur.
Pomul Verde	P-ţa Floreasca	Banu Manta
Pop (Fundătura)	Sos. Doamnei	
Popa Balint	Dudeşti	
Popa Farcaş	Sos. Gherase	
Popa Iancu	Sos. Pantelimon	Ipsilante
Popa Istrate	Ghiţă Brânzaru	Mărc. între vii
Popa Lazăr	Matei Voevod	Sos. Pantelimon
Popa Nan	Sabinelor	Raionului
Popa Nicolae	Eliade între vii	Epicol
Popa Nicolae Eliade	Toamnei	Zidul între vii
Popa Petre	Crângaşi	Moşilor
Popa Radu	Italiană	Armenească
Popa Rusu	D. Ghica	Săs. Herăstrău
Popa Savu	Călăraşilor	Traian
Popa Stan	Sos. Doamnei	Antrepozite
Popa Ştefan	Ferentarilor	
Popa Tatu	Bul. S. Măgur.	P-ţa Dr. Botescu
Pop de Băseşti	Bul. Pache	Obs. de Foc.
Popescu Floreasca	Plăcintei	Manu
Popescu Assan	Rădulescu	Lizeanu
Popescu Elisabeta	Sos. M. Bravul	
Popescu Naie	Sos. Ciurel	Prel. Crângaşi
Popovici	Aleea Kisseleff	Alexandrica
Popovici Dan	Ion Eustaţiu	Ferentarilor
Poradim	Griviţa	
Porumbaru	Drăghiceanu	Sos. Herăstrău
Poştei	Stavreopoleos	Carol
Poteraşi	Serban Vodă	Elena Cuza
Povernei	Brutari	Clopotarii Vechi
Praga	Washington	Paris (p. Bonap.)
Precupeţii Noui	Dorobanţilor	Polonă

Precupeţii Yechi	Romană	Făinări
Predeal	Sos. Gherase	Turtucaia
Preoteasa Smaranda	Pr. Carol	Gl. Praporgescu
Pretorienilor (stradelă)	G-ral Drag.	
Primăverii	Cal. Lac. Teiului	Pleşoianu
Principatele Unite	Şerban Vodă	11 Iunie
Principele Carol (Parc)	Plăcintei	
Principele Mircea	Spl. Arhivelor	Mihaiu Vodă
Principesa Elena	Isvoranu	Fab. de chibrit.
Princip. Maria (Piaţă)	Bul. Maria	
Principesa Maria	Zidurilor	Gara Obor
Profesorilor	Enăchiţă Văcăr.	Sf. Ecaterina
Profetului	Silivestru	Toamnei
Progresului	Bul. S. Măgur.	Bul. Elisabeta
Progresului (Alee)	Progresului	
Prudenţei	Diana	Italiană
Prunaru	Sos. Giuleşti	Calea ferată
Puişor	Isvor	Sirenelor
Puişor între sine	Isvor	13 Septemerie
Pustnicului (Fund.)	Cuza Vodă	
Puţu apă rece	Mihaiu Vodă	Isvor
Puţu de piatră	Orlando	Bd. Lasc. C-giu
Puţul cu plopi	Ştirbei Vodă	Gl. Berthelot
Puţul cu roată	Vultur	Epuri
Puţul cu Tei	Rădul. (S. Vodă)	Soseaua Olteniţa
Puţul înalt	Rodica. (S.Vodă)	
Puţul lui Zamfir	Plăcintei	Manu
Puţului (stradelă)	Obs. de foc	Bul. Ferdinand

R.

R. Parcul)Bonaparte)	Prel. Dorobanţi	
Răcari	Laborator	raza oraşului
Racoviţă Dimitrie	Mântuleasa	Avram Iancu
Racoviţă Grant	Sos. Giuleşti	Constantin Grant
Rădăuţi	Bl. Mărăşăşti	Poteraşi
Răditei	Rahovoi	Sos. Doamnei
Radorin (Parc)	Dudeşti	
Radului (Şerban Vodă)	Peronii	Sos. Olteniţa
Radu dela Afumaţi	Prof. Ion Ursu	Viitorului
Radu Boiangiu	Bd. Col. Ghica	Chitilei
Radu Craioveanul	Ferentari	
Radu Mihaiu	Gl. Praporgescu	Parcul Carol

Radu Cuțarida (Grivița)	Dinu Cuțarida	Ing. Cuțarida
Radu Vodă	Șerban Vodă	Mărășești
Rădulescu Assan	Cim. Reînvierea	
Rădulescu Tei	Sos. Colentina	Lăptari
Rafael	Armenesacă	
Rahovei (parcul)	Rahovei	Spătarului
Rahovei (Cale)		Cătunul Lupeasca
Raionul (Cale)	Podul Justiției	Parcul Rahovei
Răsboeni	Dudești	Călărași
Răsboeni Tei	Bd. Basarab	Câmpul cucoanei
Răscrucilor	Drumul Lac. Tei	
Răspântiilor	Văcărești	Radu Vodă
Răsurilor	Tunari	Dogari
Rea Silvya	V. Lascăr	Prof. Ion Ursu
Regală	Plevnei	
Regenerării	Victoriei	Bd. I. C. Brătianu
Regiei Belvedere (B-d)	Foișorului	Grădinarilor
Regina Elisab. (Splaiu)	Splaiul Ciurel	Sos. Giulești
Regina Elisab. (Aleea)	Spl. Gării centr.	Spl. M. Cogăln.
Regina Elisab. (Pr. C-l)	Sos. Col. Ghica	Azilul de bătrâni
Regina Maria (Parc)	Ion Cioc	Fraților
Regnault (Aleea)	Carol Davila	
Regulus	Costache Negri	
Regulus Grivița	Gl. Fălcoianu	Bd. Dincu Goles.
Remus	Calea Griviței	C. F. Gara Nord
Ritoridi	Călărașilor	Lucaci
Robănești	Sos. Viilor	Inclinată
Robescu Fundătura	Sos. Giulești	C. E.
Robert de Flers	Sf. Apostoli	
Rodica (S. Vodă)	Vasile Lascăr	Maria Roseti
Roma (Pr. Bonaparte)	Peroni	
Romană	Sos. Bonaparte	Lisabon
Romei (Piață)	Piața Lasc. Cat.	Moșilor
Romulus	Lipscani	Bărăției
Rondă	Mântuleasa	Parfumului
Rondul Bisericii	Mateiu Voevod	Tepeș Vodă
Roșca (Fundătura)	Teiul Doamnei	Rădulescu Tei
Roseti Bălănescu	Baleriilor	
Roseti C. A.	Manu	Floreasca
Roseti C. A. (Piața)	Victoriei	G. C. Cantacuzino
Roseti (splaiu)	Bul. Carol	Vasile Lascăr
Rotari Moși	Spl. Gl, Cernat	Spl. V. Alexandri
Rovine	Bd. Ferdinand	Sos. Iancului

Rozelor	Căuzași	Spl. C. A. Roseti
Rucăr (Grivița)	Simonide	Ivsor
Ruinelor	Griviței	Bd. Col. M. Ghica
Rumeoară	Matei Basarab	Labirint
Russe Dumitru	D. Onciu	Traian
	Ferentari	

S.

Sabinelor		
Săcele (Grivița)	Rahovei	13 Septemdrie
	Bd. Col. Ghica	
(Săgetătorului (F-ra)	Elena Cuza	Calea ferată
Săgeții	Fortunei	Italiană
Saint Michel (Pasagiu)	Oituz	Carol
Saita I. G.	Sfinților	Bd. Domniției
Salcâmilor	Viitor	Silvestru
Salciilor	G. C. Cantacuz.	V. Lascăr
Salvatorului	Uranus	Rahovei
Sapienței	Spl. M. Vodă	
Sârbească	Sos. Mih. Bravul	Agricultori
Sărindari	Victorii	Brezoianu
Sarmisegetuza	Gl. Florescu	Sf. Gheorghe
Sarsailă	Rovine	Bravilor
Sătucu I și II	Sos. Iancului	Sos. Pantelimon
Saul	Gl. H. Năsturel	Sinagoga
Săvulescu Atanase	Pieptănari	Veseliei ·
Sborului	Culmea Nouă	Mantuleasa
Scarlat Vârnav	Bd. C. F. R.	Sos. Crângași
Scărlătescu	Bd. Basarab	Banu Manta
Scaune (stradelă)	Bolintineanu	Teilor
Scheiul de jos	Maica D-lui	Sf. Vineri Tei
Scheiul de sus	Scheiul de Jos	
Schitul Dârvari	Maria Roseti	Gl. Lahovari
Schitul Măgureanu	Bd, Elisabeta	Stirbei Vodă
Schitul Maicilor	Justiției	Lăzureanu
Scurtă	Labirint	Lucaci
Sebastian	13 Septembrie	Rahovei
Secerei	Văcărești	Mărțișor
Segmentului	Eroului	11 Februarie
Semicercului	Griviței	
Semilunei	Spătarului	Armenească
Senatului	Poterași	Serban Vodă
Seneca	Cazărmei	Lăzureanu

13 Septembrie (Calea)	Uranus	Raza oraşului
Serei	Popa Rusu	Robert de Flers
Serg. Culea Nicolae	Baicului	Fàntânica
Serg. Moţu Ion	Lupeasca	
Serg. Năstase Pamfil	Tunari	Ghiocei
Serg. Chiriac Ioan	Şos. Pantelimon	
Serg. Mihai Constantin	Econ. Cezărescu	Marinescu
Servituţii	Ferentari	
Sevastopol	Buzeşti	Victoriei
Sf. Anton (Piaţa)	Carol	
Sf. Anton	Şepcari	Moşilor
Sf. Apostoli	Isvor	Rahovei
Sf. Arhangheli	Scheiul de jos	Sf. Treime Tei
Sf. Constantin	Bd. S.Măgureanu	Plevnei
Sf. Dumitru	Poştei	Smârdan
Sf. D-tru Colentiaa	Şos. Colentina	Maşina de Pâine
Sf. Elefterie	Plevnei	Carol Davila
Sf. Ecaterina	Bibescu Vodă	E-ţă Văcărescu
Sf. Gheorghe Tei	Sf. Nicolae Tei	Inginerilor
Sf. Gheorghe Nou	Lipscani	Cavafii vechi
Sf. Ilie Rahovei	Rahovei	
Sf. Ion Moşi	Făinarilor	Moşilor
Sf. Ion Nou	Patriei	Negru Vodă
Sf. Ionică	Brezoianu	Victoriei
Sf. Maria	Dragoş Vodă	Toamnei
Sf. Maria (Piaţa)	Iordache Golescu	Gropile Ouatu
Sf. Mina	Călăraşilor	Stelea
Sf. Nicolae Tei	Teiul Doamnei	Lac. Teiului (Cal.)
Sf. Nicolae Jigniţa	Sf. Ion Nou	Văcăreşti
Sf. Petru	Cal. Lac. Teiului	
Sf. Spiridon	Maria Rosetti	Sălcilor
Sf. Spiridon Tei	Comoarei	Vodă Ghica
Sf. Ştefan	Călăraşilor	Bd. Pache
Sf. Treime Tei	Turnătorilor	Comoarei Tei
Sf. Vasile Tei	Şerbănescu	Sf. Nicolae Tei
Sf. Vineri	Moşilor	Văcăreşti
Sf. Vineri Tei	Sf. Nicolae	Sf. Treime Tei
Sf. Voevozi	Griviţei	Barbu Catargiu
Sf. Voevozi Tei	Şerbănescu	Teiul Doamnei
Sfinţilor	Colţei	Moşilor
Slifidelor	Imprimeriei	Bd. Elisabeta
Silistra	Şos. Colentina	Princ. Mircea
Silivestru	Popa Petre	G. D. Palade

Silvia	Şos. Colentina	Popa Iancu
Simbolului	Laboratorului	Brânduşelor
Siminocului	Prof. Ionescu G.	L.-Col.Papazoglu
Simion	Şos. Giurgiului	Şos Olteniţa
Simionide	Isvor	Spl. Gl. Magher.
Sinagoga	Văcăreşti	Bis. Udricani
Sinaia	Sos. Gherase	Suter
Sirenelor	Uranus	Sabinelor
Slavici Colentina)	Glucozei	
Smarandache Fund.)	Lupeasca	Drumul Serei
Smârdan	Doamnei	Şelari
Smârdan Crâng. (Fund.)	Sos. Crângaşi	
Smeului (Fund.)	Făinarilor	Câmpului
Smeurata	Lt.-Col. Tapazo.	Laboratorului
Soarelui	Oituz	Carol
Solon	Popa Petre	Armenească
Spaniolă	Carol I	Spl. C. A. Ros.
Spătarului	Bd. Carol	Popa Petre
Şpătarul Borcea	Călăraşilor	Orzari
Spătarul Preda	Sos. Viilor	Calea Ferată
Speranţei	Bd. Carol	Robert de Flers
Spirache Oprescu	Sos. Buc. Olten.	Mărţişor
Spiroiu	Spl. Pirotechniei	Ec. Lăzărescu
Spiru Haret	Şirbei-Vodă	Gl. Berthelot
Splaiului	Spl. V. Alexand.	Vacăreşti
Spoitorilor	Vultur	Trinităţii
Staicovici D. (S. Vodă)	Şos. Giurgiului	
Staicovici D. Christ. (S. Vodă)	Şos. Giurgiului	
Stan Tabără	Bd. Mărăşeşti	Popa Balint
Staţia T. F. F. Herăstrău	Bd. Călăraşu	
Staţia T. F. F. Băneasa	Victoriei	Smârdan
Stavropoleos tejarului	Vlădoian (sos. M. Bravul	Bd. Domniţei
	Sf. Vineri.	
Stelea	Târgov.-Veche	
Sterie (Fund.)	Văcăreşti	Sos. Buc. Olten.
Sticlari	Sos. Giurgiului	
Stoian Militaru (S.Vodă)	P. Bonaparte	
Stokolm (Parc. Bonap.)	Dos. Cim. Belu	
Stuful Belului	Al. Bălăşescu	Traian
Stufului (Fund)	Zefirului	Dionisie
Stupinei	Nic. Golescu	Basarabia

Sturza D. A.	Semicercului	Şerbănes. Tei
Sub-lt. Ecat. Teodoroiu	Ionescu	
Sub Tei	Bucovina	Căräm. de Sus
Suceava (Fund)	Moara Ciurel	Nifon
Sultănica Moara Ciurel	Bd. Maria	11 Iunie
Suter	Col. Gh. Costesc.	Tăn. Vasilescu
Suter. (Alee)	Şos. St.-cel-M.	Romană
Suter A.	G. D. Palade	Bd. Brătianu
Suvenir	Nic. Golescu	Roman
Saguna	Dudeşti	Bd. Brătianu
Scoala Ciocanu	Bd. Mărăşeşti	Laptelui
Sc. Agr. Herăs. (Băneasa)		
Scoalei	N. Filipescu	C. A. Rosseti
Scoalei (Griviţa)	Prel. Griviţa	
Şcoalelor (Ciopleа)	Dudeşti	Răcari
Selari	Lipscani	Carol
Selimberg	Gl. Florescu	Sf. Gheorghe Nou
Sepcari	Pânzari	Carol
Serban Gh.	Cal. Lac. Teiului	
Serban Vodă Cale)	Podul I. C. Brăt.	Cim. Bellu
Şerbănescu Tei	Maşina de Pâine	Cal. Lac. Teiului
Serbănescu Tei (Fund.)	Serbănescu Tei	
Sibiu	Cal. Griviţei	Bd. Col. M. Ghica
Şincai	Cal. Griviţei	G-ral Cernat
Soimului	Văcăreşti	Sf. Nicol. Jigniţa
Ştefan Caracaş	Şos. Ciurel	Spl. Ciurel
Ştefan cel Mare (Şosea)	Dorobanţi	Moşilor
Stefan Mihăileanu	Sf. Ştefan	Traian
Ştefănescu Assan	Rădulescu Assan	
Ştefănescu Tei	Maşina de pâine	Sf. Nicolae
Stifler	Popa Balint	
Ştirbei Vodă	Victoriei	Plevnei

T.

Tăbăcarilor	Bucur	Spl. Bolintin.
Tăbăcarilor (Bulevard	Lânăriei	Spl. Bolintin.
Tache Ionescu	Griviţa 153	C. F. R.
Tăerei	Văcăreşti	Str. Abatorului
Tănase Vasilescu	Vasile Lascăr	Suter A.
Tănăsescu	Bd. Ghica	Cal. Lac. Teiului
Târgovişt. veche Fund)	Griviţei	Pomenirea
Târlei (Fund)	Şerbănescu Tei	

Târnava (Griviţa)	Bd. Col. M. Ghica	Fab. Blau Gaz
Teilor	Gl. Florescu	Bd. Carol
Teiul Doamnei	Şos. Colentina	Cal. Lac. Teiului
Telegraf (Pr. Carol)	Prel Giuleşti	Calea ferată
Temişana	L. Cazzavillan	Transilvania
Teodor Aman	Gl. Anghelescu	Gl. Berthelot
Teodorescu G. Dem.	Labirintului	Raionului
Termopile	Arcului	Martirului
Tigrului (Fund)	Bateriilor	
Timpului	Traian	Popa Nan
Tismana	Rahovei	Bd. Maria
Toamnei	Armenească	Viitorului
Tocilescu Grigore	Rahovei	
Tonola (Alee)	Şos. Şt. cel Mare	Cal. Lac. Teiului
Traian	Dudeşti	Moşilor
Traian (Griviţa)	Prel. Griviţa	
Traian P. Stefan	Ferentarilor	
Transilvania	Teodor Aman	Berzei
Traversă	Albinelor	Stuful Belu
Trifoiului	Călăraşilor	Labirint
Trifoiului (Fund)	Trifoiului	
Trinităţii	Traian	Dudeşti
Trofeelor	Leon Vodă	Bd. Mărăşeşti
Tudor Călin (Fund)	Şos. Crângaşi	
Tudor Stefan	Prel. Dorobanţi	Manu
Tudor Vladimirescu	Calomfirescu	Călăraşilor
Tugomir Voevod	Şos. Colentina	Ipsilante
Tunarilor	Romană	Şos. Şt. cel Mare
Tunului	Elena Cuza	Cuza Vodă
Turda	Pandele Dinu	
Turnătorilor	Sf. Vasile Tei	
Turtucaia	Şos. Colentina	Bd. Pr. Mircea Suter
Turturelelor	Labirint	Trinităţii
Tutunari	Măgurele	Ferentarilor

Ţ.

Ţane	Ispirescu	Sebastian
Ţăranilor (Fund)	Aurel Vlaicu	
Ţăranu Ion	Salvatorului	Ecoului
Ţepeş Vodă	Traian	Şos. Mih. Bravul
Ţepeş Vodă (Fund)	Ţepeş Vodă	

U.

Udricani	Văcăreşti	Lucaci
Undrea	Laboratorului	
Unirei (Piaţă)	Victoriei	Grădinarilor
Unirei	Dudeşti	Mih. Brav. vechi
Universităţii (Piaţă)	Bd. Academiei	Bursei
Uranus	13 Septembrie	Rahovei
Uranus (Fund)	13 Septembrie	
Ureche V. A.	Isvor	B. P. Hajdeu
Ureche (Colentina)	Glucozei	
Ursului	Agricultori	Şos. Mih. Bravul
Ursu Ioan Profesor	Vasile Lascăr	Viitorului

V.

Văcăreşti (Calea)	Moşilor	Sos. Olteniţa
Vâlcov	Raionului	
Valter Mărăcineanu	Câmpineanu	Brezoianu
V. Mărăcineanu (Piaţa)	Brezoianu	
Vânători	Azilul de Noapte	Bateriilor
Vânători (Fund.)	Vânători	
Vapor Assan	Sos. St. cel Mare	Maşina de pâine
Vapor Assan I şi II	Vapor Assan	
Vaporului	Laboratorului	Foişorului
Vaporului (Fund.)	Foişorului	
Vârful cu Dor (Fund).	Prel. Dorobanţ.	
Varşovia (P. Bonaparte)	Londra (P. Bon.)	
Vaselor	Moşilor	Sos. M. Bravul
Vashington (P. Bonap.)	Braziliei (P.Bon.)	
Vasile Alexandri	Povernei	Gr. Alexandrescu
Vasile Alexandri (Spl.)	Sp. C. A. Rosseti	Spl. M. Giurescu
Vasile Boerescu	Bd. Carol	G. C. Cantacuzino
Vasile Cârlova	Prof. Ion. Gion	Anastase Panu
Vasile Conta	Nicu Filipescu	C. A. Rosseti
Vasile Lascăr	Bd. Carol	Sos. St. cel Mare
Vasile Lascăr (Fund.)	Vasile Lascăr	
Vasile Lucaci Părintele	Tănase Vasilescu	Sos. St. cel Mare
Vasile Lupu	Sincai	Petru Rareş
Vasile Lupu (Prel.)	Vasile Lupu	
Vasile Mălăeru	Pisculul	
V. Spiroiu (Pr. Carol)	Prel. Crângaşi	Prel. Giuleşti
Vasile Stroescu	Bd. Ferdinand	Str. Traian

Vasilescu Ghiță (Fund.)	13 Septembrie	
Vatra Luminoasă	Sos. M. Bravul	Gheorghiceanu
Venerei	Moşilor	Silvestru
Verde C-pul cucoanei)	Dr. Felix	Bragagiu
Verde (Fund.)	Verde, Câmpul cucoanei	
Verdeței	Vultur	Turturele
Verei	Toamnei	G. D. Palade
Vergului Sosea)	Sos. M. Bravul	raza oraşului
Vergului (Stradelă)	Bd. Domniței	T. Vladimirescu
Veronica Micle	M. Eminescu	Maltopol
Verzişori	Bucur	Lânăriei
Veseliei	Calea ferată	Păunaşul codrilor
Veseliei (Fund)	Paunaşul codrilor	
Vesparilor	Sos. Ştefan cel Mare	Radu dela Afumați
Vespasian	Plevnei	Bd. Dinicu Golescu
Vespilor (Fund)	Albinelor	Elena Cuza
Via Strada (Câmp)	Negoiu	
Vici	Țepeş Vodă	Călăraşilor
Vici (Fund)	Lucacilor	
Victor Emanuel III	Calea Victoriei	Bd. Lasçar Catargiu
Victoriei (Calea)	Podul Regele Carol	Piața Victoriei
Victoriei (Pasagiu)	Victoriei	Poincaré
Victoriei (Piața	Victoriei	Aleea Kisselef
Vidin Tei	Calea Lacul Teiului	
Vienei (Fund)	Poincaré	
Viilor (Sosea)	Rahovei	Serban Vodă
Viişoarei	Pietății Bd. Lascăr Catargiu	Povernei
Viitorului	Donici	Sos. Ştefan cel Mare
Vilacros (Pasagiu)	Victoriei	Eug. Carada
Wilson	Piața Regele Carol 1	
Wilson (Fund)	Vilson	
Vincențiu Babeş	Spl. Gl. Magheru	Isvor
Vintilă	Olteni	Anton Pan
Viorelelor	Văcăreşti	Norilor

Viorica	Sos. Panduri	Ioviţă
Virgiliu	Berzei	Plevnei
Virginia	Văcăreşti	Aurora
Visarion	Romană	Brutari
Vişinilor	Traian	Ţepeş Vodă
Vistierilor	Rahovei	Măgurele
Vitanului (Cale)	Dudeşti	Raza oraşului
Vitejescu	Elena Cuza	
Viţelul (Fund)	Libertăţi	
Viting	Plevnei	Bd. Dinicu Golescu
Vlădescu	Plăcintei	Floreasca
Vladislav Voevod	Sos. Colentina	Bd. Gării Obor
Vlădoianu	Sos. M. Bravul	Stejarului
Vlădoianu (Fund)	Banu Manta	Azilul de bătrâni
Voica I. Marin (Fund)	Plăcintei	
Voicu Diamandi	C. Marinescu	B. Basarab
Voinescu	Baiului	Fântânica
Voinicului	Verdeţei	Turturele
Vrăjitoarei	Gl. Lahovari	V. Lascăr.
Vulcan	Antim	Apolodor
Vulpache (Alee) A. Filip.	Eliza Filipescu	Prel. Dorobanţi
Vulturi	Romulus	Raionului
Vulturi (Fund)	Vulturi	

Z

Zaharescu (Fund)	Păunaşul codr.	
Zaharia	Bd. Basarab	Griviţei
Zaharia (Fund)	Lupeasca	
Zalhanalei	Dudeşti	Răcari
Zalhanalel (Fund)	Isvorul Nou	
Zalomir (intrare)	Brezoianu	Cismigiu
Zamfir Anghel	Rahovei	Măgurele
Zamfir Olaru	Rahovei	Tutunari
Zarafi	Lipscani	Franklin Bouillon
Zaverei	Labirint	Olteni
Zebrului	Libertăţii	Antim
Zece mese	Moşilor	Traian
Zefirului	Dr. Burghelea	Traian
Zidarului	G. D. Palade	Silivestru
Zidurilor	Şos. Mihai Bravu	Gara Obor
Zidurilor Moşi	Şos. Colentina	Pr. Maria Obor

Zidurilor între vii	Bd. Gara Obor	Raza Orașului
Zinca Goleasca	Șos. Giulești	Const. Grant
Zoe Cuțarida (Grivița)	Dinu Cuțarida	Ing. Cuțarida
Zorilor	Sf. Ionică	Brezoianu
Zorilor (Alee)	Prel. Popa St.	
General A. Averescu	Prel. Popa St.	
Principesa Elena	Șos. Panduri	Carol Davila